Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

George Buchanan

Psalmorum Davidis Paraphrasis poetica Georgii Buchanani Scoti: Argumentis ac melodiis explicata atque illustrata

Herbornae Nassoviorum, 1646

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X

Druck Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0001
DFG

F. l. — 3149.
Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0002
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0003
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0004
DFG

PSALMORVM DAVIDIS

Paraphrasis poëtica

GEORGII BVCHANANI SCOTI:

Argumentis ac melodiis explicata atque illustrata

Operâ & studio

NATHANIS CHYTRÆI.

HERBORNÆ NASSOVIORVM,
M. DC. XLVI.

9

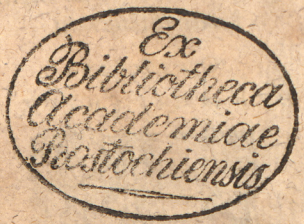

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0006
DFG

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI ET DOMINO, D. OTHONI, DVCI BRVNSVICENSI & Lunæburgensi, Domino suo clementissimo S. D.

NATHAN CHYTRÆVS.

REginæ vt suæ donauit sacer ille Poëta,
Barbara quo se vno regna Britanna negant:
Sic ego, quæ hic mea sunt, tibi, Princeps optime, dono,
Forsitan & natis grata futura tuis:
Atq; adeò tenera, quacunq; est sparsa, iuuenta,
Vt discat puro corde timere Deum,
Illius & laudes linguis celebrare tenellis,
Quæ Domino mirè victima grata placet.
Eius tu modulis cupidas præbe, vt facis, aures,
Fiat vt exemplo sanctior illa tuo.
Viue diu, Dux longæuâ dignissime vitâ,
Vtq; diu tibi sit viuida vita, vale.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0007
DFG

AD MARIAM, ILLVSTRISSIMAM SCOTORVM Reginam,

GEORGII BVCHANANI Epigramma.

NYmpha, Caledonia quæ nunc feliciter ora
Missa per innumeros sceptra tueris annos,
Quæ sortem anteuenis meritis, virtutibus annos,
Sexum animis, morum nobilitate genus:
Accipe (sed facilis) cultu donata Latino
Carmina, fatidici nobile regis opus.
Illa quidem, Cirrha procul & Permesside lympha,
Panè sub arctoi sidere nata poli.
Non tamen ausus eram malè natum exponere fœtum,
Ne mihi displiceant quæ placuere tibi.
Nam quod ab ingenio domini sperare nequibant,
Debebunt genio forsitan illa tuo.

IN

IN PSALTERIVM DAVIDIS,

Incerti auctoris.

Σίγησον Ὀρφεῦ, ῥίψον ἑρμῆ τὴν λύραν.
Τρίπους ὁ Δελφοῖς δῶον εἰς λήθην ἔτι.
Δαβὶδ γὰρ ἡμῖν πνεύματος κρούων λύραν,
Τρανοῖ τὰ κρυπτὰ τῶν Θεοῦ μυστηρίων,
Πληθὴν παλαιῶν ἱστορεῖ τεραστίων,
Κινεῖ πρὸς ὕμνον τοῦ κτίσαντος τὴν κτίσιν.
Σώσων ἅπαντας μυσταγωγεῖ καὶ γράφει,
Ἁμαρτάνοντας εἰς ἐπιστροφὴν φέρει·
Πολλοῖς σὺν ἄλλοις καὶ κριτοῦ δηλῶν κρίσιν,
Σμήχειν διδάσκει ψυχικὰς ἁμαρτάδας.

IVL. CÆS. SCALIGER V. CL.

Ad Georgium Buchananum.

FElix Georgii lacteæ venæ pater,
Quæ ditat immensum mare:
Quid barbarorum voce squallentem absonâ,
Merisq́ nugis obsitum,
Inepturientem non ferendis artibus
Audire memet postulas?

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0009
DFG

Plectrúmne Phœbo temperante, Marsyas
Tentabit ictum pollicis?
Amabilis Thalia si faciat modos,
Garrire pica gestiet?
Te natum ad alta Pegasi cacumina,
Tepente susceptum sinu
Regina sacri magna Calliope soni
Liquore non noto imbuit,
Deditq; palmam ferre de tot gentibus,
Latina quot colit cohors.
Puris beatâ voce tessellis nitor
Perstringit aures candidas:
Flexuq; ducta vena dulcis aureo,
Quam sustulit, iterat sitim.
O me superbum, mole sublatum nouâ,
Te litteratorum Deo!
Desideratum abesse se, vt scribis, doles:
Quòd aliquid esse me putes.
Tu te ipse contemplator: in quo cuncta sunt:
Et vota lenies tua.

IDEM

De Georg. Buch. carminis venustate.

HEri legebam nuper allatum mihi
Sapidum, tenellum, molle carmen, aureum,
Intelligendum vel puellis omnibus,
Si splendor, atq; puritas, decus, nitor,
Animum subire luculentum vllum queat:
Intelligendum non facilè doctis viris,

Nisi

Nisi mentis excitetur ardor efficax,
Sententiarum propter ardorem merum.
De me vt loquaris, vt ego de me ipso loquar,
Intelligebam primulùm vt simplex puer:
At vbi vir esse, vbi esse volui intelligens,
Vocis serenâ luce perculsus tua
De intelligenti intelligens nihil fui.
Hoc te volebam sic monere: ne petas
Me velle respondere: non enim audeo.
Hocq; esse respondere, Non respondeo.

ADRIANI TVRNEBI, GRÆCÆ Philosophiæ Professoris Regii.

NEminem esse existimo in Gallia paulò humaniorem, cui GEORGIVS BVCHANANVS non sit notus: non solùm eximius poëta, verùm etiam vir omni liberali eruditione non leviter tinctus, sed penitus imbutus.

CAR. VTENHOVII.

TRes Italos Galli senos vicêre: sed vnum
Vincere Scotigenam non potuere virum.

GEORGII FABRICII.

PSalterium verterunt Germani aliquot piè: Itali, vt solent, eleganter: inprimis Flaminius. Sed nunc omnium industriam vicit GEORGIVS BVCHANANVS Scotus, varietate sententiarum, & puritate sermonis.

FRANCISCI PORTI
Cretensis.

Σιγὴ νῦν λαοῖς. Δαβὶδ ἄλλος θέσσιν ἀοιδὴν
(Θαῦμα μέγ') ἐντύνει πᾶσιν ἐπιχθονίοις.
Ἀλλ' ὁ μὲν αὐτολίης ναέταις θεοῦ μέλπετο κάρτος,
Ἑσπερίοις ὅ δέ τ' εἰς ἔχατον Ὠκεανὸν.
Ἤισε Παλαιστίνων ὀπὶ κεῖνος γ' αὐτὰρ ὁ ῥυθμοῖς
Αὐσονίοις θέλγει νῦν νόον εὖ μερόπων.
Εἰ δὲ μέλη προτέροιο, τύπῳ τόδε νεύσατο Χριστοῦ
Ἔξοχον οὐρανόθεν παντοκράτωρ βασιλεὺς.

HENRICI STEPHANI.

ECce Caledonia Maro, Naso & Flaccus in ora,
Pro Iove nunc discunt posse sonare Iovam.

Eiusdem.

Dauidis hic corpus, sed tectum veste Latina,
Quæ picta est Flacci, picta Maronis acu.

PAVLI MELISSI FRANCI.

DIuersos multi variè elicuere sonores,
Aptando Latiæ plectra Syrissa lyræ.
Barbiton hic, citharæq; fides, chelyn increpat alter:
Et suus ex merito quemq; secutus honos.
Quod, BVCHANANE, *canis; modulamina cætera vincit,*
Ceu reliquas liquidæ Daulia vocis aues.

Et

Et quisquam dubitet plenis edicere buccis,
Hæc superat cunctas buccina clara tubas?

IN HANC EDITIONEM Epigrammata:

Ioh. Posthii, Archiatri Palatini, P. L.

Sidereum ascendit nuper Buchananus Olympum
Vocante rege calitum,
Mistus vbi sanctis iam vatibus aurea templa
Cantu suorum carminum
Mellifluo replet, cœtu admirante piorum,
Stupente & ipso Davide:
Qui, meritò superis, ait, ista probantur & orbi,
Ter maximi laudes Dei:
Clariùs ac meliùs referentia, quàm mihi quondam
Modulata Hebræa barbito.

Eiusdem, De Nathane Chytræo.

Pindaricis cantum numeris mihi deme; manebit
Quantumuis doctæ gratia parua lyræ:
Versibus adde suos modulos, cantumq; sonantem;
Maior iisdem inerit gratia, maior honos.
Quantam igitur laudem Chytræi Musa meretur,
Plectra animat melicis quæ Buchanana sonis?

FRID. SYLBVRGII.

Ὀικτιρμούς τε Θεοῦ, σοφίην τ', ἀρετάς τ' ἀναρίθμους
Πρώτη σάλπιγξεν βάρβιτος ἑβραϊκή.
Εἶτα δ' Ἀπόλλωνός τις ἐπώνυμος ἔξοχος ἀνὴρ
Ἕλλησιν μέτρῳ φθέγξατο δακτυλικῷ.
Φθόγγοις δ' Αὐσονίοισι μετεφράσσαντο ἐφ' ἡμῶν
Συχνοί· ὑπερφερέως δ' ἡ Σκοτίης βυκάνη.
Τόσσῃ γὰρ κλαγγῆς ἰαχῇ κελάδησε τὰ θεῖα,
Ὡς τοῖς τῶν ἄλλων φθέγμασ' ἐπισκοτέειν.
Ὅτι δὲ δαιδαλέῳ μελέων ποικίλματι χρῆται,
Τοῖς δ' ἰδίοις ᾄδειν ἔργον ἕκαστα τρόποις,
Ναθὰν Χυτραῖος, μούσαις πεφιλημένος ἀνὴρ,
Ὠιδὰς τοῖς μέτροις πρόσθετ' ἐναρμονίους·
Πρὸς δ' ἔτι καὶ ψαλμῶν μερίδας κεφάλαιά τε, μνήμης
Εἵνεκα, συντομίῃ ἐξέθετ' εὐσυνέτῳ.
Ταῦτα θεηφιλέων μελετήματα θέσκελα φωτῶν,
Ὦ βροτοὶ ἀμφοτέραις δράξατε ταῖς παλάμαις.
Ἔν τε γὰρ εὐτυχίαις παρέχει θεωτερπέας ὕμνους,
Ἔν τε δυσημερίαις πρὸς Θεὸν ἱκεσίας.
Τρανῶς δ' ἐκφαίνει τά τε πρὸς θεὸν ὑψιμέδοντα,
Καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἔργα θεοσεβέων.
Ταῦτα δὲ τοῖς ἀγαθοῖς, τοῖς τ' ἀθανάτοισι μιγῆναι
Ἐλδομένοις, πάντων ἐστι ποθεινότατα.

ΙΟΗ.

Ioh. Lvndorpii.

Μάντιος Ἰσαΐδου λυρογηθέας εὖ μετάφρασσαν
Πάμπολλοι ψαλμοὺς ἄνδρες ἀοιδοπόλοι.
Ἀλλ' ἐνὶ πᾶσιν ἄρις εὐεὶ Βυκανᾶνος, ἰδ' ἐστὶν
Ἣν Διὰ θεσπεσίην ἔξοχος εὐεπίην.
Τίπτε σὺ βασκαίνεις ἔτι, βάσκανε; εἰσόκε λάμψει
Ἠέλιος, λάμψει ἔξοχα τοῦδε κλέος.

Ἄλλο.

Ὃς Βυκανᾶνον ἀπαὶ βυκάνης ὄνομ' εἴπε λαχέσθαι,
Εἶπε κατ' αἶσαν. ὁ γὰρ ναὶ πέλεται βυκάνη
Εὐκέλαδος, προβοῶσα θεοῦ κλέος ὑψιμέδοντος,
Παντὶ ἐνὶ κόσμῳ ἧς κελαδεῖ κέλαδος.

Ἄλλο.

Κἂν, Βυκανᾶνε, πατρὶς Σκοτίη σοι, κἂν ὀνομάζῃ
Σὺ Σκότος, οὐ σκότος εἶ, ἀλλὰ φόως Σκοτίης.

Ἄλλο.

Σιγὴ μουσοπόλοισι παλαιοῖς. κρείττοα κρείττων
Νῦν γὰρ ἀοιδιάει μουσοπόλος νεαρὸς,
Μουσοπόλος Βυκανᾶνος, ἄεθλον τῷ μὲν Ἀπόλλων
Κρίνει ἐν νεαροῖς ἔν τε παλαιγενέσιν.
Ἣν τάχα βασκαίνῃ τις, τί πλέον; αἰὲν ὀπηδεῖν
Λῴστοις εἴωθε πρήγμασι βασκανίη.

AD CL. V. NICOL. REVSNERVM, I. C. & Poëtam, Reipub. Scholæque Argent. Antecessorem, & Consiliarium,

Ænigma Christiani Egenolphi Francof. P. L.

ὡς Ϝ Βυκ. λέγ.

Digna polo soboles lambentis & aëra voce
Dulciter harmonica & stagna impleo prole canora.
Nec me Delta iuuat. PROBO BALTHÆ MVNERA TESTÆ.

GEOR.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0016
DFG

GEORGII BVCHANANI

PARAPHRASIS IN PRIMVM LIBRVM PSALMORVM.

PSAL. I. *Beatus vir, qui non abiit in consilio &c.*

Primus Dauidis psalmus, qui tanquam proœmium & commendatio totius est operis, docet, verè beatos esse pios; extremè autem miseros impios. Qui verò sint pii, qui impii, aperit statim initio. Postea singulis imaginibus singulorum conditionem oculis subiicit. Felicitatem enim piorum, in hac maximè vita, pulcerrimâ iconē arboris irriguæ & fructiferæ pingit: & in altera vita inquit eosdem Deo cognitos & caros esse futuros. Impiorum in hac vita florem momentaneum, seu potius extremas miserias, designat, imagine puluēris à vento agitati & discussi: in altera verò vita eosdem æternis suppliciis subiiciendos prædicit: innuens interim, semina & incrementa pietatis ex hoc Psalmorum libro haurienda esse.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0017
DFG

Carm. genus I.

Discantus.

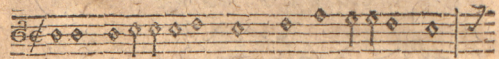

Felix [1] ille animi, quem non de tramite rečto

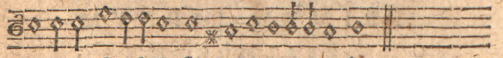

Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:

Altus.

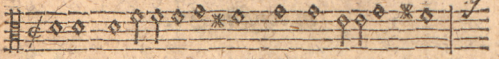

Felix [1] ille animi, quem non de tramite rečto

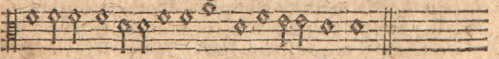

Impia sacrilegæ flexit contagio turbæ:

Non iter erroris tenuit, [b] sessorve cathedræ
Pestiferæ, facilem dedit irrisoribus aurem:
Sed [2] vitæ [c] rimatur iter melioris, & altâ
Mente Dei leges noctesq; diesq; revolvit.
Ille, [3] velut rigua quæ margine consita ripæ est,
Arbor, erit: quam non violento [d] Sirius æstu
Exurit, non torret hyems, sed prodiga lato
Proventu beat agricolam: nec flore caduco
Arridens, blandâ Dominum spe lactat inanem.

Non

Carm. genus I.

Tenor.

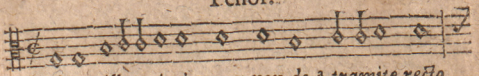

Felix [1] ille animi, quem non de [a] tramite recto

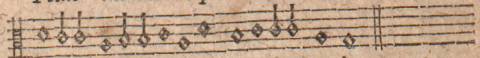

Impia ſacrilegæ flexit contagio turbæ:

Baſſus.

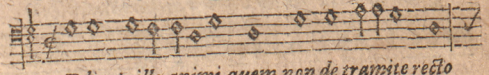

Felix [1] ille animi, quem non de tramite recto

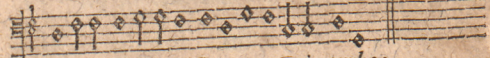

Impia ſacrilegæ flexit contagio turbæ:

Non [4] ita diuini gens neſcia fœderis, exlex,
Contemtrix q̃ poli: ſubito ſed turbine rapti
Pulueris inſtar erunt, volucri quem concita gyro
Aura leuis torquet vacuo ludibria cælo.
Ergo [5] vbi veridicus iudex in nube ſerena
Dicere ius veniet, ſceleris q̃ coarguet orbem,
Non coràm [e] impietas mœſtos attollere vultus,
Nec miſera audebit iuſtæ ſe adiungere turbæ.
Nam [6] pater atherius iuſtorum & fraude carentum

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0019
DFG

Nouit iter, sensumq; tenet: curuosq; sequuta
Impietas fraudum [t] anfractus scelerata peribit.

PSAL. II. *Quare fremuerunt gentes &c.*

De regno Christi vaticinaturus, initio obiurgat †

Secundum genus carminis.

Discantus.

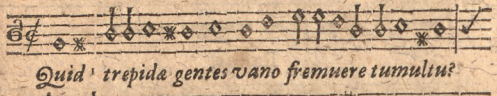

Quid [1] trepidæ gentes vano fremuere tumultu?

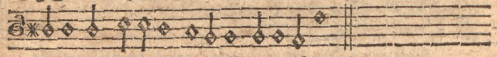

Miniq; populi sæuiunt inanibus?

Altus.

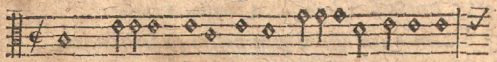

Quid [1] trepidæ gentes vano fremuere tumultu?

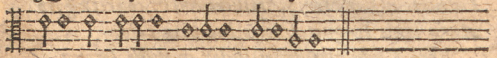

Miniq; populi sæuiunt inanibus?

Et [2] cum principibus magni coïere tyranni,
Dominumq; Christumq; Domini aduersum truces?
Vincula [3] quin horum fortes dirumpimus, aiunt,
Et lora nostris demimus ceruicibus?

At

1 tyrannos & impios huic regno aduersantes, iisque pœnas minatur. Postea regem nominat, Christum Dei filium, eiusque potentiam ostendit, hortaturque omnes, vt eum audiant & reuereantur, nisi in æternum perire malint.

Tenor.

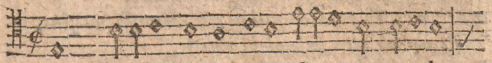

Quid 1 *trepidæ gentes vano fremuere tumultu?*

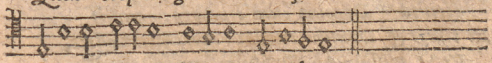

Miniq́ populi sæuiunt inanibus?

Bassus.

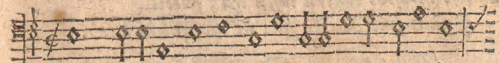

Quid 1 *trepidæ gentes vano fremuere tumultu?*

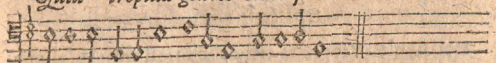

Miniq́ populi sæuiunt inanibus?

At 4 *pater æthereus, rerum cui summa potestas,*
Ridebit impotentium irritas minas.
Tum 5 *iustâ accensus miseros affabitur irâ,*
Et per furorem cæca consilia suum.

Turbabit: [6] *Cingamq; meum* [a] *diademate regem,*
Inquit, Sionis iuxta sanctis collibus
Qui dabit, & late fundet mea iussa per orbem.
Deinde [7] *allocutus Dominus est me: Filius*
Tu meus es, genui te hodie: [8] *me posce, daboq;*
Omnes vt heres gentium fines regas,
Quà circumfusis tellus se porrigit vndis,
Regasq; [9] *sceptro sempiternùm ferreo:*
Quumq; voles, tumidosq; premas, frangasq; rebelles,
Vt ficta fragili vasa franguntur luto.
At [10] *vos, in populos quibus est permissa potestas,*
Et ius ab alta sede plebi dicitis,
Errorum tenebras depellite, discite verum:
Seruite [11] *Domino cum tremore: gaudiis*
Et timor & Domini accedat reuerentia vestris,
Vt [12] *missum ab illo filium amplectamini:*
In vos ne iustæ vindictam exerceat iræ,
De [b] *calle recti deuios. nam quum breui*
Sauiet iniustos contra iusta ira, scietis
Quàm sint beati, spes in illo qui locant.

PSAL. III. Domine quàm multiplicati &c.

Hoc hymno Propheta regius seditiosi filii Absolonis conspiratione pertubatus, primò conqueritur de factiosorum multitudine: Deinde iis præsentiam omnipotentis, & in exaudiendo benignissimi Dei opponit, quo fretum se etiam in extremis periculis animo tranquillo fore asserit, vniusque huius seruatoris & liberatoris salutem & subsidium magno animo implorat.

Tertium

Tertium genus.

Discantus.

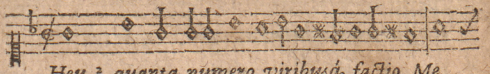

Heu ² quanta numero viribusq; facilio Me

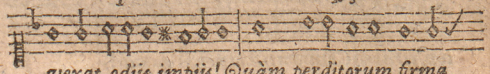

vexat odiis impiis! Quàm perditorum firma

Altus.

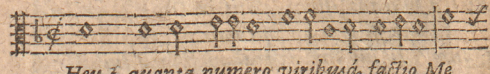

Heu ² quanta numero viribusq; facilio Me

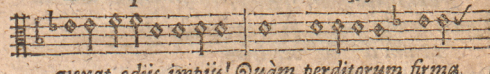

vexat odiis impiis! Quàm perditorum firma

Tenor.

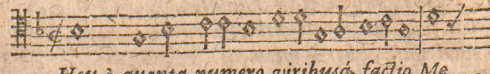

Heu ² quanta numero viribusq; facilio Me

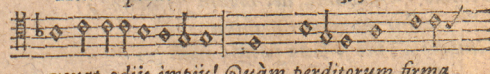

vexat odiis impiis! Quàm perditorum firma

Bassus.

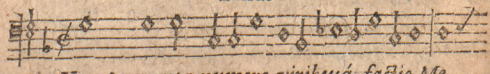

Heu ² quanta numero viribusq; facilio Me

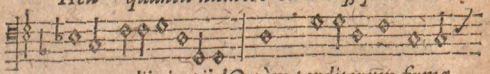

vexat odiis impiis! Quàm perditorum firma

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0023
DFG

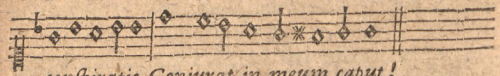

conſpiratio Coniurat in meum caput!

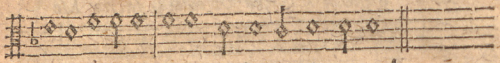

conſpiratio Coniurat in meum caput!

Et [3] *aſſeuerant, ſpem ſalutis in Deo*
Supereſſe iam nullam mihi:
Quum [4] *tu ſub umbra præliantem me tui*
Tam ſæpe ſcuti texeris:
Quum laudis auctor ſis meæ, quum gloriâ
Meum corones verticem.
Quum [5] *nocte Dominus inuocantem me, ſuo*
De monte ſancto exaudiat,
Curis [6] *ſolutus & recumbo & dormio;*
Reſurgo liber à metu.
Domino [7] *excubante, nec meum formidine*
Pectus mouebunt agmina
Numeroſa; nec ſi ſæua feritas omnium
Coniuret in me gentium.
Tu [8] *Domine in aciem ductor, vt me liberes,*
Prodibis: hoſtium omnium
Malasq; franges, impiorum & conteres
Dentes potenti dexterâ.
At [9] *tu, ſalutis vna ſpes, populum tuum.*
Bonitate ſolitâ amplectere.

PSAL.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0024
DFG

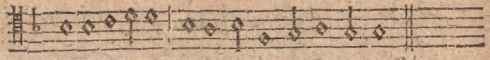

conſpiratio Coniurat in meum caput!

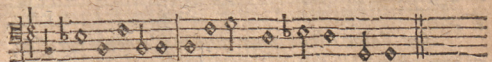

conſpiratio Coniurat in meum caput!

PSAL. IV. Quum inuocarem, exaudiuit &c.

Inuocat hîc Dauid auxilium Dei contra Abſolonem & reliquos ſeditioſos, quos etiam obiurgat, & in viam redire jubet. Docet item, quodnam ſit verum & ſummum bonum, nimirum non diuitiæ, aut annui proventus vbertas, ſed Dei beneuolentia & fauor, in quo vno & ſolo, cum vera animi tranquillitate, ipſe acquieſcat.

Quartum genus.

Discantus.

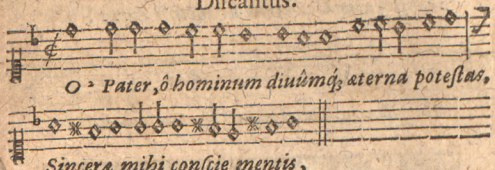

Altus.

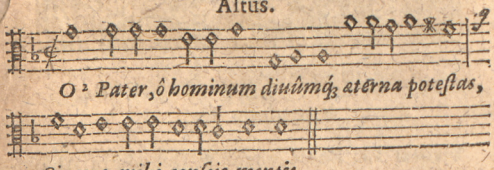

Qui mihi conſiliiq; inopi, incertoq; ſalutis,
Imploranti rebus in arctis,
Tutum pandis iter, latumq; educis in æquor:
Nunc obſeſſo fraude malignâ
Da mihi te facilem, & iuſtis bonus annue votis,
Non durâ placabilis aure.
O ³ hominum cæca mentes, quò me vſq; relicto
Intenti mendacibus vmbris,
Sollicita in vanas torquetis pectora curas?
Tandem ⁴ credite vera monenti:
Quem Deus electum miro dignatur honore,
Per diſcrimina cuncta tuetur.

Me

Tenor.

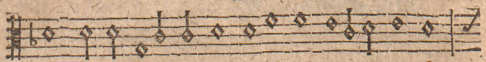

O [2] Pater, ô hominum diuúmq; æterna poteſtas,

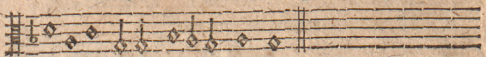

Sinceræ mihi conſcie mentis,

Baſſus.

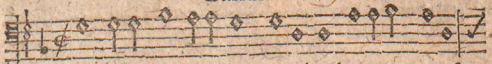

O [2] Pater, ô hominum diuúmq; æterna poteſtas,

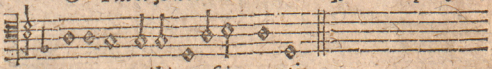

Sinceræ mihi conſcie mentis,
Me Dominus clamantem ad ſe, auxiliumq; rogantem
Mitis & exorabilis audit.
Ergo [5] Dei, miſeri, nunc ſaltem agnoſcite numen,
Et vitiis abſiſtite pravis.
Vobiscum in tacito per noctem expendite lecto
Longi dicta ac facta diei.
[6] Non [a] pecudum fibris Domino, ſed mente [b] litatur
Innocuâ: ſi admoueris aris
Hanc, poteris ſperare animi ſecurus ab alto
Dextrâ munera larga benignâ.
Poſcit [7] opes modò degeneres pars maxima vulgi,
Hæc animos vota vna fatigant,

At 8 tu me placido tantùm bonus adspice vultu:
Aura tui iucunda favoris
Me super irradiet: sat amico te mihi felix.
Alter frugibus horrea stipet,
Impleat & multas generoso nectare cellas,
Et congesto gaudeat auro:
Asi 9 ego, curarum vacuus de nocte recumbam,
Et sine sollicitudine somnos
Accipiam: tu securam mihi robore mentem,
Tu certâ spe pectora firmas.

Quintum genus.

Discantus.

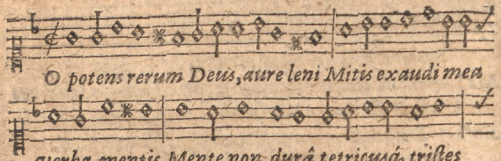

Altus.

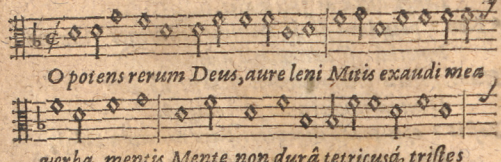

PSAL.

PSAL. V. Verba mea auribus &c.

Hic quoque Propheta regius exsul & afflictus, à Deo suas preces exaudiri petit, seque defendi contra impios & sanguinolentos, eoque nomine Deo exosos Dei enim misericordiâ se fretum non desperare in rebus aduersis, sed ad eius patrocinium confugere. Hostes autem suos esse mendaces, fraudulentos, hypocritas: ideoque orat, vt Deus eos puniat; adsit autem & benefaciat piis.

Tenor.

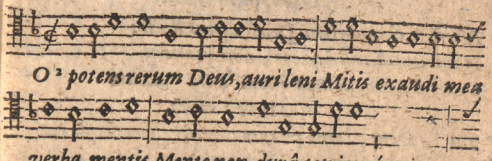

Bassus.

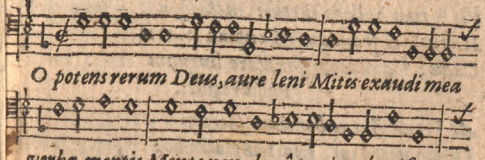

Percipe queſtus.

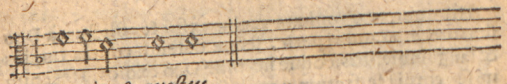

Percipe [a] *queſtus.*

Adſpice [3] *attentus, mihi quanta tendat*
Vox latus: quando mihi rex Deus á3
Solus es, ſolum veneror precor á3
Rebus in arctis.

Manè [4] *clamantem Deus æquus audi:*
Nam tuum caſtâ prece, non inanem
Spem fouens, nomen iubar ante [b] *Eoum*
Manè [c] *ciebo.*

Tu [5]*, Deus, latus pietate verâ,*
Impii ritus ſcelus exſecraris:
Nec frui prauî ſtudioſa mens te
Speret amico.

Vis [6] *tuos vultus metuit, nefas á3:*
Hoſtis [7] *es fraudum & cupida cruoris*
Cædis: [d] *audacem ſimulare linguam*
Falſa recides.

At [8] *tuâ fretus bonitate ſacrum*
Limen accedam, tua templa inibo:
Ritè adorabo tua ſancta caſtis
Numina votis.

Tu

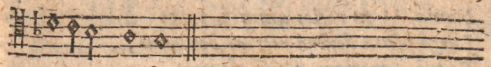

Percipe queſtus.

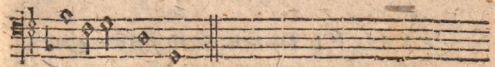

Percipe queſtus.

Tu 9 mihi, ut caſſes fugiam dolóſos
Hoſtium, lumen, Deus, æquitatis
Dux tuæ præfer, dubioq3 cæcos
Dirige greſſus.
Hoſtium 10 verum fugit ora, pectus
Intolit fraus ſpurcitiésque; guttur
Tetrius putri eſt quod hiat recludens
Funera c buſto.
Lingua adulatrix tacito veneno
Blandiens, cæcos meditatur ictus.
O 11 Deus, rerum ô Pater alme, gentem
Perde nefandam.
Redde conatus, Pater alme, vanos:
Quiq3 te linquunt, ſcelerum ſuorum
Sentiant pœnas meritas, ab ima
Stirpe reciſi.
Sed 12 tuâ ſemper bonitate tuti
Gaudeant, qui ſpem poſuere in vno
Te ſibi certam impauidi, tuumq3
Nomen adorant.

Namq; tu rectos animiq; puros
Largâ opum dextrâ recreas benignus,
Et tui (tanquam clypeo) fauoris
Protegis vmbrâ

PSAL. VI. Domine ne in furore &c.

Psalmus hic primus est inter septem, qui, quòd doctrinam & exempla veræ pœnitentiæ contineant, Pœnitentiales appellantur. Pœnè autem cum desperatione & ipsis inferis luctans Dauid, agnoscit primò suorum peccatorum magnitudinem, vereque & ex animo, multis cum lacrymis & squalore, dolet, Deum tantopere à se offensum esse, nec pœnam, modò paterna sit, recusat. Neque tamen desperat: sed ad Dei misericordiam, propter filium seruatorem promissam verâ fide confugit, in qua quidem ita exsultat, vt etiam insultet hostibus, qui à Deo planè desertum Dauidem iactabant. Vitæ quoque emendationem, & bonum propositum in eo declarat, quòd se viuum & valentem Dei laudes perpetuò celebraturum pollicetur: quod nisi ab homine verè pio fieri non potest.

Carminis genus III.

DVm feruet ira, Domine, dum mens æstuat.
Ne me merentem corripe:
Dum sæuientis flagrat in cursu furor,
Exigere pœnas abstine.
O parce, parce: languor ægrum conficit:
Manum salutarem admoue.

Corpus

Corpus, solutis ossium compagibus,
Enerue vires deserunt;
Mentemq; [4] grauiter mœror angit turbidam.
Quò me vsq; miserum negliges?
Quò me vsq; linques? [5] iam reuerte ac libera
Ægrum inferum de faucibus.
Vbi [6] æua duram mors manum iniecit semel,
Quis amplius meminit tui?
Quis mortis altâ subrutus caligine
Nomen celebrabit tuum?
De [7] nocte pectus anxium suspiriis
Pulsans, gemensq; lacrymis
Lauo cubile: strata fletuum madent
Rorata largis imbribus.
Caligat [8] acies luminum, doloribus
Hebetata longis: hostium
Interq; risus & dolos emarcuit
Color vigorq; corporis.
At [9] tu, sceleribus turba gaudens impiis,
Fuge esse, spem pone irritam:
Lamenta Dominus & meorum fletuum
Placatus audiit sonum.
Dominus [10] benignus supplicem me exaudiit,
Orationiq; annuit:
Subitus [11] vt hostes obruat pudor meos,
Vultusq; confundat rubor:
Tristi repentè vt pallent infamiâ
Fugamq; turpem mœreant.

PSAL. VII. Domine Deus meus &c.

Occasionem huic Psalmo dederunt calumniæ & probra Semeii filii Iemini, quæ recitantur 2. Reg. c. 16. Petit ergo Dauid se à cane tam rabioso liberari, cùm sit innocens, & quidem innocentiam suam dirâ in seipsum imprecatione, ipsiusque Dei, qui cardiognostes est, testimonio, possit demonstrare. Cùm igitur Deus inno-

Sextum genus.

Discantus.

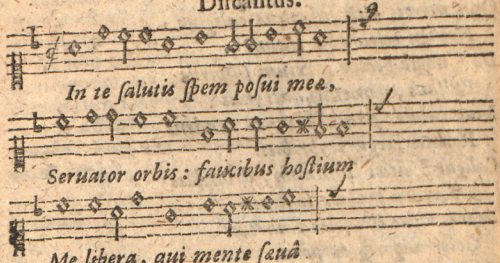

Altus.

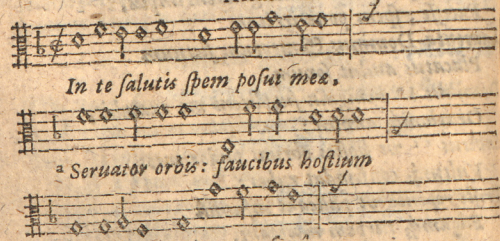

centiæ & iustitiæ defensor: vindex autem mendaciorum sit & scelerum: orat ut hîc quoque ob honorem nominis sui, in vtroque vires suas exserat. Ne autem interitu hostium delectari videatur, monet eos vt resipiscant; quia & tela iræ diuinæ ipsorum ceruicibus immineant; & conatus ipsorum planè irriti, & auctoribus tandem exitiales sint futuri. In fine verâ fide statuit, se exauditum, suamque causam Deo curæ esse, pro quo ipso immortales ei gratias agit.

Tenor.

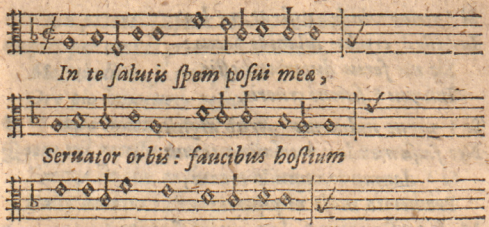

Bassus.

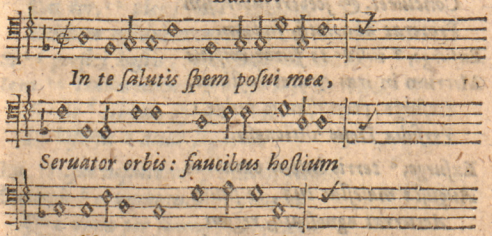

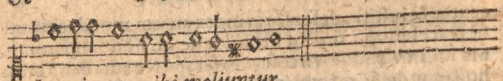

Interitum mihi moliuntur.

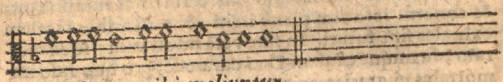

Interitum mihi moliuntur.

Si [3] *nemo vindex asserat, vt leo*
Imbelle [b] *crudus dilaniat pecus:*
Sic me ferus discerpet hostis,
Innocui [c] *sitiens cruoris.*

Si [4] *verus index me meritò arguit,*
Nec falsa mendax [d] *crimina texuit,*
Si [5] *damna tranquillo creaui,*
Promerito malè ni peperci:
Me [6] *persequatur* [e] *dum capiat sequens,*
Captumq; sternat, stratum & humi pedes
Conculcet, & sceptri superbum
Proterat abiiciatq; fastum.

Exsurge; [7] *iustas te furor impius*
Meorum in iras excitet hostium.
Exsurge, promissamq; redde
Perfidis Deus vltionem.

Exsurge; [8] *terris luceat omnibus*
Augusta maiestas tua, te suum
Accurrat agnoscatq; regem
Concilium populi, patremq;

O qui

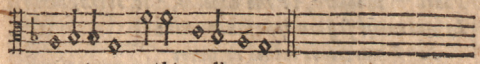

Interitum mihi moliuntur.

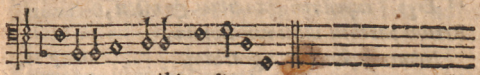

Interitum mihi moliuntur.

O [9] *qui potenti ſceptra tenens manu,*
Gentes per omnes crimina vindicas,
Me vindica, ſi ritè pœnas
Ore pio innocuoq́ poſco.
O [10] *iuſte iudex, cordis in intimo*
Quem nil receſſu praterit abditum,
Frange impios auſus malorum;
Fulci animos refoueq́ iuſtos.
Securus [11] *hoſtes nil metuo, Deo*
Cuſtode: quem ſimplex animi iuuat
Candor, [12] *pios ſeruat, maliſq́*
Exitium aſſiduè minatur.
Si [13] *perſtet hoſtis, iam gladium tenet,*
Iam [14] *tendit arcum promptus, & arripit*
Ferale [f] *telum, & igne ſauo*
Lethiferas [g] *acuit ſagittas.*
En, [15] *qui nefandum parturiit ſcelus,*
Concepit [h] *arumnam, pariet velut*
Qua vana per ſomnum inquietas
Ludificant ſimulacra mentes.

Fodit [16] *dolosam, vt me caperet,* [i] *scrobem,*
Incautus in fossam ipse suam ruit:
In [17] *verticem ipsius recurret*
Pernicies, recidentq; fraudes.
[18] *Ergo* [k] *expeditus fraudibus & metu,*
Rerum parentis iustitiam canam,
Nomenq; sanctum: gratiasq;
Lætus agam, repetamq; laudes.

PSAL. VIII. Domine Dominus noster &c.

Celebrationem maiestatis, seu omnipotentiæ, item bonitatis, siue potiùs philantropiæ diuinæ hæc oda [l]

Septimum genus.

Discantus.

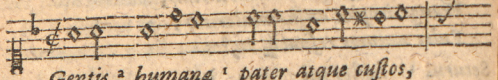

Gentis [a] *humanæ* [t] *pater atque custos,*

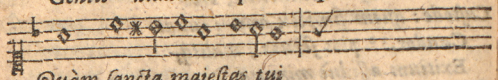

Quàm sancta maiestas tui

Altus.

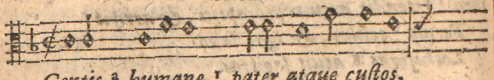

Gentis [a] *humanæ* [t] *pater atque custos,*

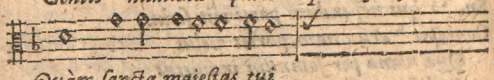

Quàm sancta maiestas tui

Nomi-

t continet. Omnipotentiam Dei ex operibus cælo terraque conspicuis declarat: & primò quidem ex terrenis; vbi per infantes & homines planè imbecilles, res maximas in suam laudem gerat; & in inimicos suos exerceat vindictam & pœnas. Deinde ex cælestibus; vbi solis, lunæ, stellarum lux incomparabilis, magnitudo incredibilis, conversio planè admiranda, liquidò testentur, qualis quantusque sit horum omnium conseruator Deus: quamque idem benignus & amans sit generis humani, qui in tanta maiestate, tantilli & tantis miseriis expositi hominis ita rationem habeat, vt eum tanquam semideum, aut vicarium suum constituat, dominium habentem in omnia animantia terrestria, volatilia, aquatilia: quæ omnia admiratur, & sempiternas pro tanta benignitate Deo gratias agit. Allegoricam explicationem alii persequuntur.

Tenor.

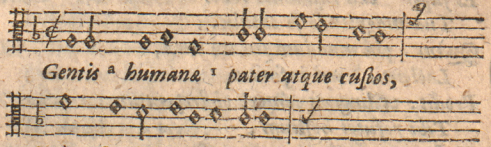

Bassus.

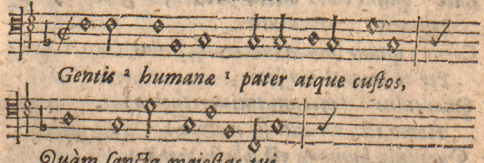

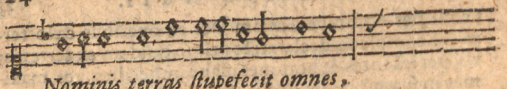

Nominis terras ſtupefecit omnes,

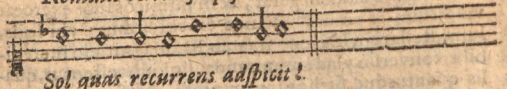

Sol quas recurrens adſpicit!

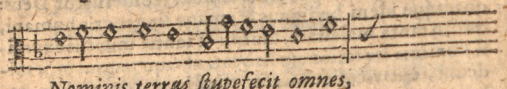

Nominis terras ſtupefecit omnes,

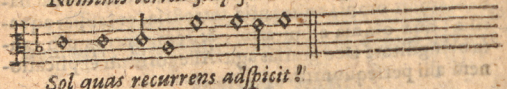

Sol quas recurrens adſpicit!

Et ſuper [2] *cæli radiantis orbes*
Tua magnitudo ſe extulit.
Quàm [3] *piâ mundum tueare curâ,*
Lactentis [b] *aui infantia*
Prodit: vt linguas temerè obſtrepentum
Tibi refutes hoſtium,
Hoſtium, quorum vomit os furorem
In te, ſititq́ [3] *ſanguinem.*
Luce [4] *quum cælos vitreâ ſerenos,*
Pollentis [c] *opera dexteræ,*
Cerno; quum lunam, nitidasq́ [3] *ſtellas*
Per te creatas conſpicor;
Quantulus [5] *(mecum tacitus reuoluo)*
Homo eſt, vt eius ſis memor!
Quantula humanæ eſt ſobolis propago,
Dignere vt illam viſere!

Hunc

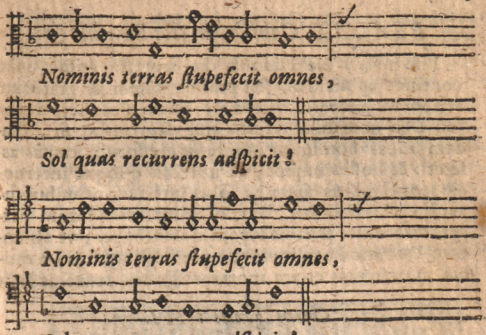

Nominis terras ſtupefecit omnes,
Sol quas recurrens adſpicit!
Nominis terras ſtupefecit omnes,
Sol quas recurrens adſpicit!

Hunc [6] *Deo æqualem propè reddidiſti:*
Ornaſti honore & gloriâ:
Et [7] *tuæ dextræ ſuper vniuerſa*
Opera creaſti principem:
Cuncta, vitalis quibus [d] *hauſtus aura eſt,*
Illi dediſti ſub pedes.
Huic [8] *boves parent & oues, pecusq;*
Quodcunq; campis paſcitur;
Quiq; [9] *pennarum celeri volatu*
Metitur [e] *ales æëra;*
Quiq; [f] *pinnarum celeri natatu*
Piſcis pererrat æquora.
Gentis [10] *humanæ pater atq; cuſtos,*
Quàm ſancta maieſtas tui
Nominis terras ſtupefecit omnes,
Sol quas recurrens adſpicit!

PSAL. IX. Confitebor tibi Domine &c.

Bimembris hic Psalmus dici potest. Primò enim continet epinicion, seu gratulationem & gratiarum actionem de parta victoria; quam Propheta regius soli Deo acceptam refert: qui cùm iustus sit, tandem bonas hominum iniuste oppressorum causas asserat: & hostes impios, ad nominis quoque internecionem funditus euertat; solus interim, omnibus superstes, iudex iustus, & confugium verè piorum perpetuò futurus. Secundò petitionem habet, vt ab eodem Domino, à reliquis quoque hostibus suis, à quibus in extremas etiam mortis auguſtias redactus sit, t

Carm. genus VIII.

Discantus.

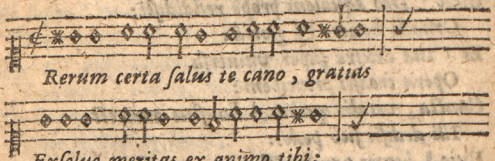

Altus.

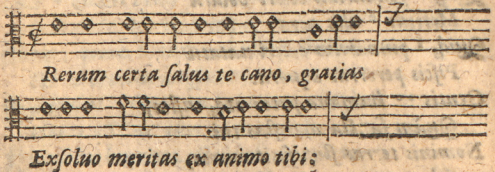

Et

t liberetur: eo maximè nomine, vt viuus Deo gratias agere, eiusque laudes ad alios quoque quàm latissimè propagare possit. In primis autem Dei iustitiam prædicat, qui impios & fraudulentos suis ipsorum artibus opprimat: curet autem & defendat bonos. Additur tandem votum finale, vt Deus suam potentiam exserat, quò intelligant superbi & pragmatici homines, humanas vires contra Deum nihil posse, atque ita periculo suo, se homines, id est, omnibus casibus aduersis, & morti denique singulis momentis expositos esse agnoscant; atque ita animos inflatos & tumentes contrahant. Ad hoc enim efficiendum mirè vtile est illud; Μέμνησο ἄνθρωπος ὤν.

Tenor.

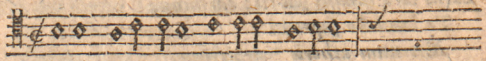

Rerum certa salus te cano, gratias

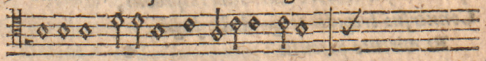

Exsoluo meritas ex animo tibi:

Bassus.

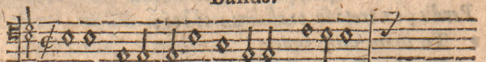

Rerum certa salus te cano, gratias

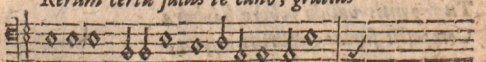

Exsoluo meritas ex animo tibi:

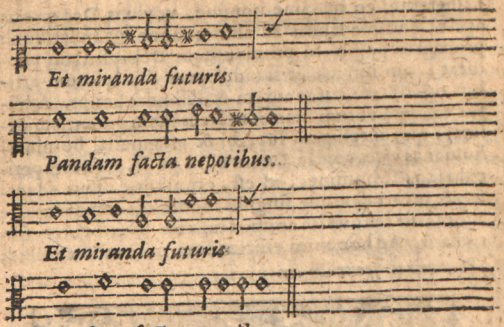

Et miranda futuris
Pandam facta nepotibus.
Et miranda futuris
Pandam facta nepotibus.

Tutus [3] *præsidio nil metuam tuo:*
Latus læta canam sed tibi carmina,
Te laudabo supremi
Æternum atheris [a] *arbitrum.*
Spes [4] *hostis temerè elatus in improbus,*
Conuersus trepidâ terga dedit fugâ,
Et virtute potentis
Dextræ [b] *pessum abiit tua.*
Tu [5] *vindex cupidos exitii mei*
Perdis; tu trepido præsidium es reo:
Tu litem mihi iudex
Ex alto dirimis throno.
Tu [6] *gentis valido robore barbaræ*
Compescis furias; destruis impios,
Vt nec nomina seris
Narret fama nepotibus:

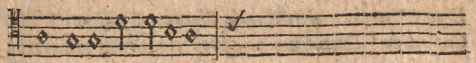

Et miranda futuris

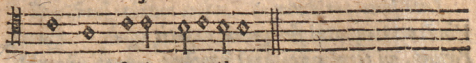

Pandam facta nepotibus.

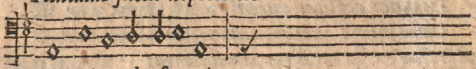

Et miranda futuris

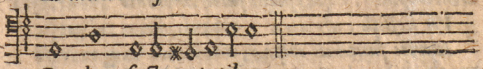

Pandam facta nepotibus.

En, [7] *hostis tumidæ quò recidunt minæ!*
En, qui sternit humi funditus oppida,
Et prostrata perennis
Condit nube [c] *silentii.*
At [8] *rerum Dominus perpetuus thronum*
Fixit perpetuum iustitiæ sibi,
Orbem [9] *vt legibus æquis,*
Vt iustè populos regat.
Quum [10] *vis incubuit* [d] *fœta superbiâ*
Infræni, miseris præsidium pates,
Tuti pandis [d] *asyli*
Arcem rebus in asperis.
In [11] *te vno meritò spem solidam locant,*
Qui novêre tuum nomen, & vltimo
Vt discrimine amicos
Nunquam destituas tuos.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0045
DFG

Ergo [12] *arcis meritâ laude Sionia*
Custodem [f] *Dominum pangite: consilii*
Decreta ardua gentes
Latè ferte per exteras.
Vindex [13] *innocui sanguinis expetit*
Pœnas, vi tenues nec sinit opprimi
Impunè: applicat aurem
Clamantium querimonias.
Afflictas [14] *bonus ô res propitius meas*
Contemplare, odiis quem petit improbis
Vis hostilis: & atra
Mortis faucibus eripe;
Vt, [15] *quâ mole Sion crescit in æthera*
Latè conspicua, laudibus efferam
Te, latusq; salutem
Acceptam referam tibi.
Demersit [16] *merito fraus sua perfidas*
Gentes exitio: queis alios [g] *plagis*
Irretire parabant,
Hæsere impliciti pedes.
O [17] *miranda Dei iudicis æquitas!*
Fraudis fraude suâ prenditur artifex.
O res [h] *pectoris altis*
Condenda in penetralibus!
Sic est: [18] *interitu deuovat impios*
Improuisa dies: immemores Dei
Gentes mors inopina
Æternis tenebris premit.

At

At [19] *confisa Deo nuda modestia*
Æternùm Domini non animo excidet,
Nec lato miserorum
Spes frustrabitur exitu.
Rerum [20] *surge parens, neu sine vt impotens*
Aduersus tenues crescat homunculus:
Et iuris preme frænis
Gentes arbiter impias,
Circumsiste [21] *tua mole potentia,*
Terroremq; feris mentibus ingere:
Agnoscat malè firmam
Sortem gens hominum suam.

PSAL. X. *Vt quid Domine recessisti &c.*

Decimus Psalmus querelam & precationem acrem vehementemque continet, in qua tyranni & hostes Ecclesiæ viuis coloribus depinguntur, & petitur, vt Deus homines pios, & præter meritum suum afflictos & oppressos liberet; hostium fraudes immanitatemque compescat, eosque pro sua iustitia, & ipsorum merito funditus evertat.

Carm. genus III.

Quónam [1] *vsque, custos gentis humanæ, tuos*
In rebus arctis negliges?
Quonam [2] *aberis vsque, dum pios tyrannide*
Premit arroganter impius?
O si sceleſtum [3] *vergat in caput scelus,*
Suisq; pereat artibus.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0047
DFG

Dum [3] *mentis explet per nefas libidinem,*
Sic gloriatur impius,
Sic gaudet in se, sempiternum ceu decus
Rectis parârit artibus.
Æqui [4] *atq; iniqui negligit discrimina*
Infranis arrogantia;
Suaq; plaudit suauiter prudentiæ,
Nullum esse quòd putet Deum.
Felicitatis [5] *somnio indulget suæ,*
Quòd cuncta cedant prosperè:
Nec te futurum cogitat vel iudicem,
Vel perpetrati vindicem.
Hostes minoris æstimat nihilo suos,
Sic [6] *ipse secum computans:*
Incommodi expers ad senectam vsq; vltimam
Securus ævum transigam:
Non cura lætis vlla sese gaudiis,
Non ægritudo interseret.
Os [7] *exsecranda despuit conuicia,*
Spumatq; probris & dolis.
Bonis labores continenter pestilens
Lingua & dolores parturit:
Circa [8] *viarum* [b] *compita insidias locat,*
Vt [c] *innocentem clàm inuolet:*
Intentus oculis intuetur acribus
In transeuntes pauperes.
Qualis [9] *cruentus subter alta delitet*
[d] *Spelæa conditus leo:*

Sic

Sic è latebris corde trepido palpitans,
Infirmioribus imminet;
Et occupatos e *multimodis nexibus,*
Naſſa f *inuolutos attrahit,*
Malisq; ſubigit: 10 *& tenebris occulit*
Crudelidatem callidus.
Ah ſtrage quantâ transeuntes perculit
Graſſatus iſtis artibus!
Sic 11 *deinde ſecum colligit malè credulus:*
Hæc prorſus ignorat Deus;
Auertit ora rebus humanis ſua,
Fandi & nefandi negligens.
Exſurge 12 *Domine, tolle in altum dexteram,*
Librata g *fige vulnera:*
Ope deſtitutos ne pios ſilentio
Obliuioſo deſere.
Téne 13 *impiorum* h *peruicax* i *veſania*
Sic audeat contemnere?
Secreta ſecum corde tacito vt murmuret,
Humanæ non curat Deus?
Cernis 14 *profectò cuncta, cernis: & tuam*
Sceleſtus in manum cadet,
Vt te labores & dolores pauperum
Non præterire intelligat.
Tibi relictus eſt inops atq; innocens:
Tu tutor orbos protegis.
Tu 15 *frange vires impii, violentiam*
Tu mentis improbæ doma,

A stirpe cæsa donec impietas simul
k Eliminetur & impius.
Tum [16] *firma Dominus sæculorum in sæcula*
Sceptra obtinebis [1] *imperî,*
Gentesq; terræ finibus procul tua
Exterminabis impias.
Hæc [17] *vota duris obruti laboribus,*
Has supplices fundunt preces:
Animosq; stimulis incitati talibus,
Te lacrymantes postulant,
Pupillum [18] *& inopem vt vindices potentium*
Ab impotenti audacia;
Homo vt feroces spiritus ponat, sua
Infirmitatis conscius.

PSAL. XI. In Domino confido &c.

Psal. xi. piis consolationem, comminationem impiis proponit. Cùm enim quidam imminentibus Dauidi à Saule grauissimis vitæ periculis, ipsum vel abigerent, vel saltem monerent, vt alibi fugâ sibi consuleret, respondet Dauid, se non fugiturum, cùm Deum iustum, omnipotentem & cardiognosten, omnes omnium hominum, tam piorum, quàm impiorum mentem, dicta & facta intueri sciat; ita tamen, vt illos amet & defendat, hos verò exsecretur & funditus euertat. Ei sigitur præsidio se quoque & omnes pios in periculis constitutos, consolatur.

Carm.

Carm. genus v i.

Quum [1] *spe salutis non dubiâ fruar,*
Deoq́; fidam, vos mihi dicitis,
Facesse rupes in remotas,
Anteuolans pauidas volucres.
Intendit [2] *arcum (en adspicis) impius,*
Neruo [2] *sagittas admouet, vt petat*
Incogitantes è latebris.
Innocuos, animiq́; rectos.
At [3] *tu potenti, Rex bone, dexterâ*
Domas rebelles, & facis irrita
Decreta vesani furoris
Contra humiles malè nil merentes.
Æterna [4] *cæli templa colens Deus,*
Et lucido astrorum in solio sedens,
Humana per terras acutis
Facta oculis [b] *speculatur omnes.*
Non [5] *iustus illum, non latet impius*
Cuncta intuentem; sed studio ad nefas
Pronos maligno justus orbis
Ex animo moderator odit.
Super [6] *sceleſtos retia depluet:*
Ignes [c] *remisto sulphure flammeos*
Ad impios eliminandos
Fulmineæ rapient procellæ:
Iustosq́; [7] *iustus iustitiæ parens*
Amore sancto amplectitur vnicè,
Et fraudis ignaram ante vultus
Assiduè videt æquitatem.

PSAL. XII. Saluum me fac Domine &c.

Duodecimo Psalmo deplorat initio vir sanctus mores sui seculi pessimos, eorum maximè, qui, cùm perfidi, bilingues, & glossogastores essent, tamen ad rerum gubernacula sedebant. Iis igitur extremum imprecatur exi-

Carm. genus IX.

Discantus.

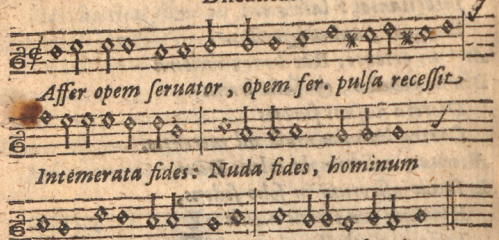

Altus.

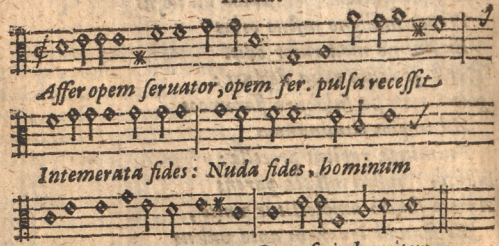

Quisq;

tium; Deumque ipsum introducit auxilium suis pollicentem: Dei autem promissa verissima, & ab omni labe falsitatis, instar auri igne purgati, munda esse docet. Quocirca certo futura esse quæ promiserit, asseuerat, simulque quàm turpis, intolerabilis & damnosus sit huiusmodi hominum principatus, in fine ostendit.

Tenor.

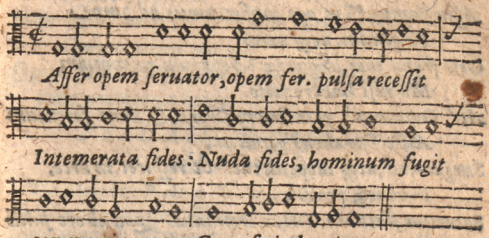

Bassus.

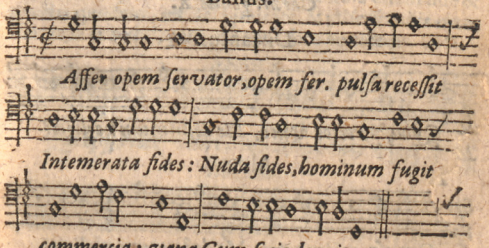

Quiuis suo, blandâ exercens mendacia linguâ,
Corde scelus meditans.
Ora 4 Deus fraudum dulci medicata veneno
Conterat, & penitus
Grandiloquam exima linguam radice reuellat:
Quiq; 5 pudore carent,
Dicere nec metuunt, Falsa ad periuria linguas
Fortiter intrepidi
Assuescamus, & os age confirmemus ad omne
Flagitium, neq; enim
Oris frena mei, linguæve [a] repagula quenquam
Me nisi habere puto.
At [6] Dominus [b] planctus miserorũ, & dura ferentum
Aure [c] trahens gemitus,
Surgam, ait, atq; inopem, tutâ vt respiret in arce,
Insidiisq; procul,
Securum statuam. [7] Hæc Dominus. Quod ab ore fideli
Cunq; fluit Domini, *

Carm. genus X.

Discantus.

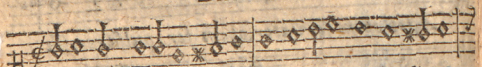

Quousq;, rector vnice, Me destitutum negliges?

Altus.

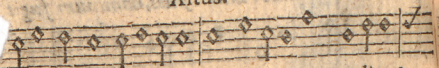

Quousq;, rector vnice, Me destitutum negliges?

An

Auro purius est, auro quod fusile fecit
Septima flamma coquens:
Dum fœx in fumos exploratore camino
Crassa abit & cineres.
Polliciti [8] memor ergo, mala mala [d] toxica lingua
Sancte parens inhibe.
Pestiferâ de gente hominum nos, optime custos,
Asserе perpetuò.
Nam [9] latè impietas grassatur libera, passim
Omnia plena malis,
Quum penes iniustos ius est, & iussa malorum
Sunt metuenda bonis.

PSAL. XIII. Vsquequò Domine obliuiscеris &c.

Hoc quoque Psalmo Dauid, in summis angustiis constitutus, queritur, se à Deo, iusto diutius, negligi, suos dolores augeri, hostem felici successu insolescere. Dei igitur auxilium implorat, ne plane exstinguatur, eoque nomine hostis epichærecacus exsultet. Firmâ etiam fide & gaudio quodam, ex Dei bonitate & misericordia orto, statuit, se exaudiri, gratumque se fore pollicetur.

Tenor.

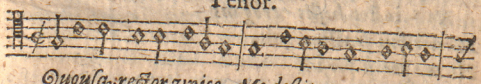

Quousq; rector vnice, Me destitutum negliges?

Bassus.

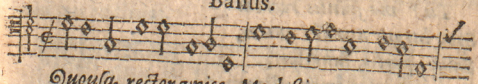

Quousq; rector vnice, Me destitutum negliges?

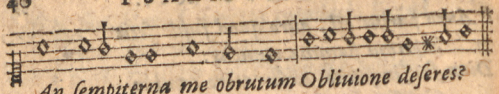

An sempiterna me obrutum Obliuione deseres?

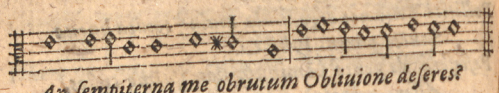

An sempiterna me obrutum Obliuione deseres?

Quousq; vultum amabilem
Iratus abscondes mihi?
Quousq; [3] curæ turbidæ
Mentis quietem distrahent?

Quousq; cor cruciabitur
Mœroris æstu fluctuans?
Quousq; me prostrato aget
Hostis triumphos insolens?

Regnator [4] orbis adspice,
Opem fer, & lucem tuam
Infunde, ne mors lumina
Somno perenni sopiat:

Ne [5] iactet hostis arrogans
Me viribus fractum suis,
Ne me perosi perfidi
Meo dolore [2] gaudeant.

Tu [6] me salutis recreas
Spe, largus auxili: tuum,
Salute partâ, laudibus,
Rex magne, nomen efferam.

PSAL.

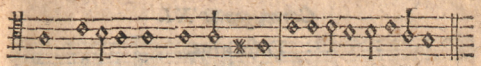

An sempiterna me obrutum Oblitione deseres?

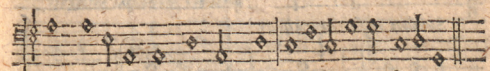

An sempiterna me obrutum Oblitione deseres?

PSAL. XIV. *Dixit insipiens &c.*

Psalmus decimusquartus continet doctrinam & querelam de hominum impiorum peccatis & flagitiis, quorum originem constituit Epicuream securitatem & contemtum Dei. Probat deinde, & id quidem Dei ipsius, cordium inspectoris, testimonio; omnes homines, nemine excepto, esse peccato infectos: quorum tamen alii planè contemnant & rideant Deum, & in improbo proposito perseuerent; alii autem resipiscentes, eiusdem opem & misericordiam implorent. Illis igitur grauissimas pœnas minatur; his verò consolationem, opem & auxilium, Dei ipsius voce, promittit. Additur in fine votum, quo vir sanctus vnicè exoptat, vt promissus ille mundi seruator tandem veniat, ruptisque vinculis peccati, mortis & inferni, ipse antilytron pro captiuis fiat; & ita vniuersæ Ecclesiæ libertatem & gaudium restituat.

Carm. genus XI.

Discantus.

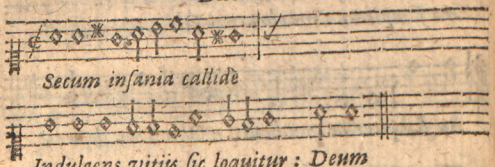

Secum insania callidè

Indulgens vitiis sic loquitur: Deum

Altus.

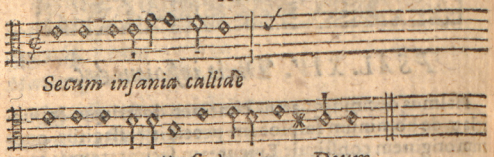

Secum insania callidè

Indulgens vitiis sic loquitur: Deum
Formido sibi credula
Commenta est hominum, quum temeraria
Casu sors ferat omnia.
Ergo flagitiis se penitus dedit
Secura impietas Dei:
Nec quisquam ex animo recta sequi studet.
De templo atherio Deus
Ad curas hominum lumina verterat,
Si quis non stolidè improbus
Ad cultum revocet pectora numinis:
Omnes in scelera omnia
Coniurâsse putes: fœda, nefaria,
Detestanda perpetrant:
Nec cuiquam est studium recta capessere. Nam

Tenor.

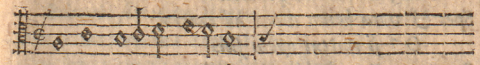

Secum insania callidè

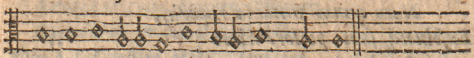

Indulgens vitiis sic loquitur: Deum

Bassus.

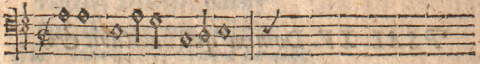

Secum insania callidè

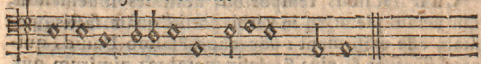

Indulgens vitiis sic loquitur: Deum

Nam 4 *quî recta capesserent?*
Quem sanis aditum consiliis darent,
Quorum nequitia & scelus
Infecere animos? qui populum meum,
Ceu prædam fera, devorant:
Nec rerum dominum mente colunt Deum.
At 5 *illos gelido metu*
Horror concutiet, iustitia Deus
Quum patronus opem feret
Insonti; increpitans talibus impios:
Vobis 6 *ludibrio fuit*
Insontum pietas; vos inopum pium
Risistis studium, preces,
Spes lentas, trepidas sollicitudines:

At, cui fidit inops, Deus
Spes & vota bonos ducet ad exitus.
O ? si mittat opem suis
Speratam Deus è rupe Sionia!
Nam quum vincula ruperit,
Exsoluetq; suos, pectore libero
Gaudebunt Abrahamida,
Et iustâ Isacida latitiâ frement.

PSAL. XV. *Domine quis habitabit &c.*

Cùm omnibus temporibus homines inueniantur, qui veram pietatem in verbis potiùs quàm factis, positam esse existiment: docet hoc Psalmo Dauid, quinam sint vera & viua Ecclesiæ membra; nimirum qui, prælucente verâ in Christum fide, pietati, iustitiæ, innocentiæ, cæterisque tam primæ quàm secundæ tabulæ virtutibus studeant, fidemque suam operibus dilectionis declarent. Vt enim D. Ignatius, in Epistola ad Magnesios, inquit: πρέπον ἐστὶ μὴ μόνον κεκλῆσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι. ὥσπερ γὰρ τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μακάριον ποιεῖ.

Carm. genus VI.

SAncta ? Sionis templa quis incolet,
Rex magne, tecum? quem statues tuum
Sanctum super montem, vt malorum
Liber agat placidam quietem?
Quem ? fraudis expers simplicitas iuua
Vrgeiq; rectum propositi tenax:

Nec

Nec mente fauus grata blandam
Edocuit simulare linguam.
Nec 3 *ore mendax exitiabiles*
Concinnat artes: nec mala proximis
Excogitat, nec dulcem amicum
Opprobriis maculat pudendis.
Qui 4 *fastuosum despicit impium,*
Dei timentem suspicit & pium:
Tenaxq; promissi, fidemq;
Indocilis temerare pactam.
Qui 5 *non egenos fœnore perdidit,*
Non innocentes munere prodidit.
In monte sancto, hæc qui peregit,
Perpetuâ requie fruetur.

PSAL. XVI. Conserua me Domine &c.

Hoc quoque Psalmo gratuitam Dei misericordiam, nequaquam propriâ dignitate & meritis nitentem, implorat Dauid, animumque Deo gratum pollicetur: quo tamen cùm ille vt omnium ditissimus non indigeat; promittit se, Dei loco, hominibus piis & sanctis benefacturum; osurum autem & detestaturum omnes impios & idololatras, deos fictitios consectantes. Vnum enim esse verum Deum, summum suum bonum, & omnis boni auctorem & fontem, à quo iuuetur, defendatur, regatur, confirmetur, exhilaretur, ex morte resuscitetur, & cumulatissimâ lætitiarum vitæ æternæ abundantiâ perfundatur. In hac igitur & futura vita gratum se illi fore asseuerat. Ex interpretatione autem Apostolorum Petri & Pauli, Actor. 2. & 13. repræsentat hoc Psalmo Dauid Christum, de resuscitatione & gloria sua sempiterna vaticinantem.

Carm. genus XII.

Discantus.

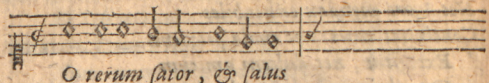

O rerum sator, & salus

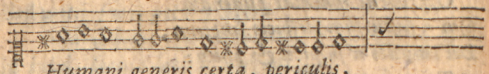

Humani generis certa, periculis,

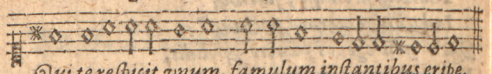

Qui te respicit vnum, famulum instantibus eripe.

Altus.

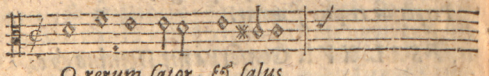

O rerum sator, & salus

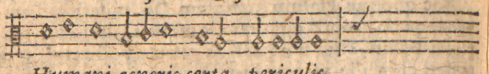

Humani generis certa, periculis,

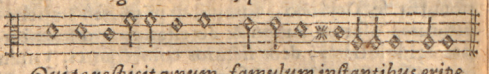

Qui te respicit vnum, famulum instantibus eripe.

Te ² seruus Dominum libens
Agnosco, & populis prædico: sed tibi
Omni ex parte beato officiis nil opus est meis.
Ergo ³ illuc animum appuli,
Vt gentem studio prosequerer pio,
Quam tu ex omnibus vnam populis sorte receperas.

Ast

Tenor.

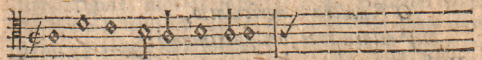

O rerum ſator, & ſalus

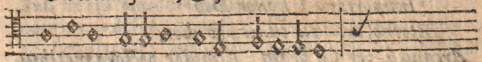

Humani generis certa, periculis,

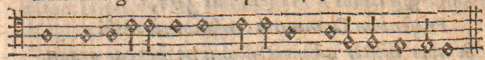

Qui te reſpicit vnum, famulum inſtantibus eripe.

Baſſus.

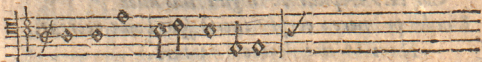

O rerum ſator, & ſalus

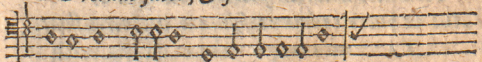

Humani generis certa, periculis,

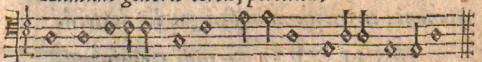

Qui te reſpicit vnum, famulum inſtantibus eripe.

Aſt 4 illi immemores tui
Defecêre: nouos quisq; ſibi deos
Effinxêre, colentes animi ludicra ſomnia.
Horum ſanguineas dapes
Non libabo, epulas reſpuo: nomina
Teſtis nunquam adhibebo, aut fidei fœdera ſanciens.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0063
DFG

At 5 *sortis populum meæ*
Defendet Domini perpetuus fauor,
Mercedemq́ laborum cumulatam dabit a *affatim.*
O 6 *pulcra* b *agricolatio,*
O præclara mei sors patrimonii:
Vt florum undiq́ ridens animum pascit amœnitas!
Immortalis 7 *honor Deo*
Æterno, monitu cuius ago dies,
Arcanisq́ per vmbram c *stimulor pectora motibus.*
Quicquid 8 *molior, aut gero,*
Præsentem Dominum conspicor: is mihi
Semper dexter adhæret, stabili ne mouear gradu.
Pulsat 9 *pectora gaudio*
Cor lato trepidum: lingua tuas auet
Laudes promere: corpus tacitè spes bona recreat.
Nam 10 *nec degere* d *tartari*
Permittes animam sub tenebris meam,
Aut vt putre cadauer resolutum in cineres fluat.
Tu 11 *vitæ reseras viam:*
De vultu fluuii latitiæ tuo
Manant: tu tribuis munificâ gaudia dexterâ.

PSAL. XVII. Exaudi Domine iustitiam &c.

Hoc etiam hymno vir sanctus & ab hostibus insons & præter meritum afflictus, ad Dei iustissimi iudicis tribunal confugit, suæque causæ integritatem & innocentiam, Deo ipso teste citato, probat. Ne autem plus iusto suis viribus adscribere videatur, diuini se verbi ductum sequi affirmat: & vt in eo veræ pieta-

pietatis cursu constanter progredi & perseuerare possit, eiusdem ducis gubernationem, & contra hostes patrocinium & protectionem, significantissimâ pupillæ & alarum imagine, supplex implorat. sicuti etiam sub leonis violentia, & leunculi insidiis, tam manifesta, quàm clandestina pericula imminentia sibi ab impiis (quibus tanquam flagello & virgâ Deus vtitur) splendidè describit. Sub finem eiusdem petitionis repetitio est, exactam continens descriptionem vmbraticæ impiorum felicitatis, in fallacibus tantùm & caducis huius vitæ bonis positæ; item veræ beatitudinis piorum, in veris & sempiternis bonis, ipsiusque adeò Dei, summi boni, adspectu & contemplatione collocatæ.

Carm. genus v.

Æquus [1] exaudi bone rector orbis,
Æqua poscentem, tibi quas profundit
Lingua non mendax, cape non iniquâ
Aure querelas.

Ad [2] tuum lassus fugio tribunal,
Et fidem appello: mihi [a] cognitorem
Te peto: oppressos oculis benignis
Adspice iustos.

Sæpe [3] per solas tacitæ tenebras
Noctis arcanos mihi [b] cogitatus
Cautus inspexti, trepidoq; corda
Turbida motu.

Sæpe, ceu flammis, animum probasti
Casibus duris, neq; comperisti
Conscium fraudis scelerumq;, sonti
Sæua minantem.

Os [4] fuit concors animo, sonusq́
Sensui: legum monitis tuarum
Pectus innixum scelera impiosq́
Horruit ausus.

Hâc [5] viâ gressus rege per tuarum
[c] Orbitam legum, dubio vacillent
Ne pedes lapsu, instabilesq́ turbent
Lubrica plantas.

Te [6] voco; duris ad opem periclis
Sæpe tentatam fugio: precantis
Admoue attentam miseris benignus
Quæstibus aurem.

Tu [7] bonus fulci, tibi qui salutem
Spemq́ committunt: tibi contumacis
Spiritus cordis tetricus refræna.
Vindice dextrâ.

Me [8] velut pupillam oculi tenellam
Prouidus muni: procul impiorum
Impetu, alarum trepidum tuarum
Conde sub vmbra.

Nam [9] meæ vitæ manus impiorum
Imminet: [10] vallant opibus, superbis
Intonant linguis, mala diræ sauâ
Voce minantur.

Obsident [11] cunctos aditus viarum:
Commoda obseruant loca, destinantq́
Ad meam cædem, facinusq́ patrant
Mentibus absens.

Qualis [12] in prædam leo fertur irâ

Ferus

Feruidus, qualis catulus leonis
Lacte depulsus speculator alto
Abditus antro.
Surge [13], *conatus, pater, anteuerte*
Impios, stratoq; *in humum tyranno,*
Me tuo, quo nunc furit ille sæuus,
Eripe ferro.
Neu [14] *sine vt me vi premat* [d] *impotentum*
Diuitum fastus; quibus vna cura est,
Dum licet blanda illecebras caducas
Carpere vitæ.
His opes terris penitus refossis
De penu fundis locupletè, [e] *ventrì*
Sufficis fruges, [f] *hilarasq*; *multâ*
Prole penates.
Puritas [15] *vitæ mihi te* [g] *tueri*
Corporis vinclis tribuet soluto:
Illa lux verè faciet me ab omni
Parte beatum.
Lux voluptatum cumulata cunctis
Gaudiis, quum se sine nube mentì
Pura maiestas dabit intuendam
Lumine puro.

PSAL. XVIII. Diligam te Domine &c.

Accuratam, splendidam & planè rhetoricam gratiarum actionem continet Psalmus XVIII. in quo primùm congeriem quâdam Metaphorarum vtens, Deum compellat, firmaque fide statuit, certò se ab eo

exaudiri. Porrò vt beneficium liberationis diuinæ fiat illustrius, commemorat initio pericula, è quibus, præeunte inuocatione Dei, sit ereptus. Deinde mira quadam verborum & figurarum grandiloquentia, excitatam suis precibus, in hostes suos, iram Dei, & in exaudiendo celeritatem & promptitudinem, inque vlciscendo ardorem & omnipotentiam, imagine nebularum, grandinis, fulgurum, fulminum, & terræmotus describit. gloriatur etiam de sua integritate, & consiliorum innocentia, quibus factum ostendit, vt tandem bona causa triumpharet; mala autem extremè periclitaretur & succumberet: additâ doctrinâ vtilissimâ, qualis quisque sit, talem quoque Deum erga se experiri. Postea per epimonen, magnitudinem & multitudinem diuinorum in se beneficiorum enumerat & amplificat, Deoque fortitudinem suam bellicam, & imperatorias virtutes omnes vni acceptas refert; eumque sibi propitium, & hostibus iratum declarat. Proinde Deum laudat, eique gratias immortales agit, & se ciues quoque suos & gentes ad eiusdem laudes & celebrationem inuitaturum promittit.

Carm. genus 1.

TE [2], Deus alme, colam, te toto pectore amabo,
Sancte [3] parens, mea vis, mea sola potentia, turris,
Præsidium, spes, & rebus solamen in arctis.
Tu clypeus, tutela mihi, tu certa salutis
Anchora, tu statio tuti placidissima portus.
Nam [4] simulatq; tuas in laudes ora reſoluo
Te venerans, pacemq; petens, inimica facessunt
Arma: salus, placidisq; comes pax adnolat alis.
Iam [5] me lethiferis mors circumuoluerat atra
Cassibus, obsessum iam me [2] torrentibus orcus

Impe-

Impediebat [6] *aquis, stygiâ iam compede vinctus*
Herebam, laqueoq́ pedem retinente trahebar:
Hîc [7] *ego deprensus, supplexq́ humilisq́ vocaui*
Voce Deum, & dubiis clamaui ad sidera rebus.
Ille super solio residens flammantis [b] *olympi*
Audiit orantem, postquam peruenit in altum
Clamor, & attentas aduertit questibus aures.
Protinus [8] *è vultu Domini conterrita tellus*
Intremuit, montesq́ cauâ compage soluti
Nutárunt, penitusq́ imis fremuere cauernis.
Fumeus [9] *afflatu* [c] *de naribus æstus anhelo*
Vndabat: rapidæ contorto vertice flammæ
Ore fluunt, viuaq́ animant attacta [d] *fauillâ.*
Vtq́ [10] *suum Dominum terræ demittat in orbem,*
Le ter inclinat iussum fastigia cælum:
Succedunt pedibus [e] *fuscæ caliginis vmbræ.*
Ille [11] *vehens curru volucri, cui flammeus ales*
Lora tenens leuibus ventorum [f] *adremigat alis,*
Se [12] *circum* [g] *furuo nebularum inuoluit amictu,*
Prætenditq́ cauis piceas in nubibus vndas.
Acribus [13] *ex oculis* [h] *vibratæ spiculâ flammæ*
Discutiunt tristes claro fulgore tenebras.
Inde ruit crepitans lapidosa grandinis imber,
Discurrentq́ vagæ [i] *sinuosa volumina flammæ.*
At verò [14] *vt sancto sermone silentia rupit,*
Protinus horrifico tonitru cælum omne remugit,
Grandinis & crebrâ tellus crepitante procellâ
Pulsa sonat, ruptisq́ micant è nubibus ignes:
Flammiferæq́ [15] *volant magnum per* [k] *inanæ sagittæ.*

Fulgurasq; [16] *ingeminant:* [l] *laticum concussa lacunas*
Pandit [m] *hians tellus, & fontibus ora relaxat:*
Succutitur q; pauens & fundamenta reuelat,
Et reserat [n] *chaos. Æterni sic vox tonat oris,*
Sic formidandæ grauè spiritus infremit iræ.
Ille [17] *salutiferam porrexit ab æthere dextram,*
Et me de rapidis pereuntem sustulit vndis:
Hostibus [18] *eripuit validis, & acerba potentum*
In me odia eluſit: [19] *quum me studiosa nocendi*
Temporibus duris [o] *cacâ fraus arte petebat,*
Auxilium [20] *tulit, & rebus patefecit in arctis*
Latum iter, electumq; à morte reduxit amicum.
Scilicet [21] *immunem sceleris mentemq; manumq;*
Adspexit Deus, & merito dignatus honore est.
Quippe [22] *nec impietas, nec praui credulus error*
Auertère meos recto de tramite gressus.
Ante [23] *oculos mihi lex Domini, mihi iussa verenda*
Semper erant animo præsentia: [24] *simplice vero*
Gaudebam, fraudisq; illo sub teste voluntas
Libera flagitium, & scelerum vitauerat artes.
Ergo [25] *mihi integræ fructum hunc decerpere vitæ*
Munificus dedit, & qui conspicit omnia, iustus
Arbiter innocuam cumulauit munere vitam.
Quisq; [26] *suis sibi te conformat moribus: erga*
Innoctuum innocuus, te sentit amicus amicum:
Inq; [27] *bonos bonus es: malè cautas cautior artes*
Artibus eludis; [28] *duro in discrimine seruas*
Res humilis populi afflictas, oculisq; superbos
Deiicis elati fastus. [29] *tu plebis ab imæ*

Cœli-

Cœtibus ereptum P celebri me in luce reponis:
Illustrasq; meas claro splendore tenebras,
Te 30 duce perrumpo q florentes ære r phalanges,
Altaq; turrigeri supero fastigia muri.
Scilicet 31, vt sanctus Deus est, sua signa sequutis
Sancta salutifera pandit compendia vita.
Illius æterno quicunq; effluxit ab ore,
Sermo, repurgato flammis sincerior auro est.
Ille suo clypeo fidâ spe pectora fulta
Protegit, aduersisq; vetat succumbere rebus.
Dicite 32, qui colitis picti ludibria trunci,
Aut ebur in varias aut saxa excisa figuras,
Ecquis in atherio rerum moderatur olympo
Frena alius Dominus? quis terra temperat orbem
Alter, & inuictâ, quæ vult, facit omnia dextrâ?
Ille 33 Deus viuâ mihi vi corroborat artus,
Ostenditq; viam maculosâ labe carentem.
Me 34 pedibus fecit celeri contendere ceruo,
Et procul à sauis subduxit in alta periclis:
Et 35 tractare manu duro in discrimine belli
Arma dedit facili, solidoq; ex ære rigentem
Flectere, & inflexum confringere viribus arcum.
Ille 36 salutiferi totum munimine scuti
Me tegit, & dextrâ nutantem fulcit & auget.
Largus opis: 37 perq; insidiis s obsessa viarum
Pandit iter tutum, prohibetq; per inuia plantas
Offenso titubare gradu. 38 Te persequor hostes
Auspice, disiectos comprendo: nec antè reuertor
Quàm cecidere animi fractâ virtute minaces,
Affusiq; 39 cadant pedibus, ne surgere possint

Rursus, & antiquas [t] *armis reparare ruinas.*
Tu [40] *mihi diffundis viuum per membra vigorem,*
Et validos crudo distendis robore neruos:
Tu [41] *bellare doces: tu, me quicunq; lacessit,*
Sternis humi, trepidosq; fugâ mihi disjicis hostes.
Clamantes nemo exaudit. [42] *Domini prece poscunt*
Auxilium: auersum negat implorantibus aurem.
Hos [43] *ego, ceu versat* [u] *Borea violentia nubem*
Pulueream, impello, & turbatis feruidus instо:
Et pedibus premo, ceu cœnum deforme lutosis
Conteritur triuiis. [44] *Tu me sine nomine plebis*
Contemtus ereptum, populos frenare superbos
Imperio facis, [45] *& famulas mihi tendere dextras*
Per longinqua iubes ignotas oppida gentes,
Attonitas famæ nouitate, & nomine tantùm
Audito: [46] *& blandis verba assentantia linguis*
Fingunt, nec tutis satis audent credere muris.
Laus [47], *honor, imperium Domino, qui robore cinctum*
Me tegit, incolumemq; rapit de morte propinqua.
Qui [48] *mihi perfidiam sceleratam vltricibus armis*
Frangere dat, populosq; facit [x] *parere volentes,*
Securumq; [49] *vetat belli trepidare tumultus.*
Qui mihi præsidio est, populi quum sæua rebellis
Ira furit, mentisq; malæ scelerata retundit
Consilia. [50] *Ergo feram latè tua facta per vrbes*
Finitimas, semperq; meo celebrabere cantu,
Sanctè parens, regem [51] *qui dura per omnia tutum*
Esse iubes, cumulasq; opibus: plenoq; fauore
Ipsum, & perpetuum sobolem amplectêris in ævum.

PSAL.

PSAL. XIX. Cæli enarrant gloriam &c.

Paraphrasis hæc Psalmi XIX. alloquitur homines Epicureos, Dei omnipotentiam & prouidentiam negantes: eosque deducit ad contemplationem cæli, stellarum, maris, terræ, & vicissitudinis dierum ac noctium. Præcipuè autem facit mentionem Solis, cuius pulcritudine incomparabili, celeritate incredibili, effectibus planè admirandis omnes etiam gentes, quantumuis barbaras, conuinci ait, vt certò statuere cogantur, esse aliquem horum omnium effectorem & conseruatorem Deum. Ne tamen hanc omnibus communem Dei notitiam sufficere quis ad veram pietatem arbitretur: adiungit Propheta regius celebrationem Legis, seu doctrinæ diuinitus patefactæ: hanc ait aliam multoque illustriorem in tenebris lucem esse, normamque insuper voluntatis erga nos diuinæ hominibus reuelatæ. Ei igitur summo se studio obedire, & exspectantem præmia promissa, ad eam omnes actiones suas conformare. Hanc tamen obedientiam magis inchoatam quàm perfectam esse, cùm nemo omnium hominum magnitudinem & multitudinem delictorum suorum animadvertere, nedum scire possit. Idcirco ad Dei misericordiam confugit, petitque sibi etiam incognitos lapsus condonari, & inprimis eximi animo suo Pharisaicam illam superbiam, simulatâ pietatis & sanctimoniæ persuasione mirificè se efferentem: vt sic à maximis animæ periculis liber, omnia sua dicta, facta & cogitata, Deo salutari suo probare ipsius Dei auxilio possit.

Carminis genus VI.

2 *INsanientis a gens sapientiæ*
Addicta mentem erroribus impiis,

Tot luce flammarum coruſcum
Cerne oculis animoq; cælum.
Hinc diſce, prudens quàm fuit artifex,
Qui templa olympi [b] fornice flammeo
Suſpendit, & terræ capacem
Et [c] pelagi ſinuauit arcum.
Dies [3] tenebras, & tenebræ diem
Semper prementes perpetuâ vice,
Non [d] fortuito res caducas
Ire monent per inane lapſu:
Sed tota concors fabrica perſonat
Dei tuentis cuncta potentiam,
Non [4] voce, quæ paucorum ad aures
Perueniat ſtrepitu maligno.
Nam [5] nec remotis barbara finibus
Gens vlla terras incolit vltimas,
Quæ neſciat certa meantis
Lege poli ſtabilem tenorem.
Quis nocte clarâ lumine flammeo
Semper micantes non ſtupeat globos?
Aut [6] manè caſtris prodeuntem
Quum rutilo videt axe ſolem?
Siue ille eois fluctibus exſerit
Vultus decoros, ſponſus vti novus
Auro refulgens, gemmeaq;
Tempora conſpicuus coronâ:
Seu quum fugacem præcipitans diem
Curru citato tempora diuidit,
Artusq; viresq; impetumq;

Genti-

Centimano ſimilis giganti.
Abuſq; 7 eoo cardine ad vltimam
Metam occidentis 8 ſidera permeans
Obliqua, vitali calore
Cuncta creatq; foueatq; alitq;.
Sed 8 ordo rerum & conſpicuus decor
Non ſic tuentum lumina detinent,
Diuina ut arcanis habenis
Lex animos ad honeſta flectit.
Promiſſa 9 fraudis neſcia lubrica
Splendore veri pectora roborant.
Hac plectitur culpa æquitate, ut
Pœna iuuet recreetq; damnum.
Puro recludunt lumine lumina
Præcepta: 10 puro religio nitet
Verenda cultu, quam nec annis
Cuncta domans minuit vetuſtas.
Decreta fas & conſcia veritas
Adſtans tabellis ſeruat aheneis,
Iucundiora 11 melle, & auro
Et nitidis potiora gemmis.
Signata 12 clauſtris pectoris intimi
Seruus tuetur 13 iugiter hæc tuus;
Non inſcius, cuſtodientem
Quàm maneat numeroſa merces.
Errata 13 mentis quis meminit vagæ?
Quæ deprehendet vis ſapientiæ?
Ergo repurga quas refudit
Iam maculas 8 ſinuoſus error:

Fac, 14 *regna cordis ne sibi vendicet*
Vis impotentis dira superbiæ.
Sic me malorum è maximorum
Compedibus facilè explicabis.
Quæ 15 *lingua fundit verba, quod in sinu*
Secum volutat mens tacito, accipe
Placatus, ô nostræ salutis
Arx, Dominus, Deus, & redemtor.

PSAL. XX. Exaudiat te Dominus &c.

Προσευκτήν, seu votiuum est hoc carmen, quo populus regem suum, periculosam contra hostes terribiles expeditionem suscipientem prosequitur, inque suo eum proposito confirmat, optans ut Deus ei adsit, eum exaudiat, defendat, corroboret, omnesque actiones & consilia ipsius fortunet, votique tandem compotem faciat. Imò, tanquam de victoria nihil dubitans, asseuerat, certò regem incolumem & triumphantem ad suos rediturum, idque non armorum aut curruum multitudine, non sociorum aut confœderatorum potentiâ; sed præsidio solius Dei. Proinde de eadem victoria, certò iam secuturâ, gratias Deo agit.

Carminis genus 11.

Cuncta 2 *licet ferro latè populetur & igni*
Insana gentis barbaræ crudelitas,
Tu ne cede malis, sed contrà audentior ito.
Moderator orbis audiet preces tuas:
Vtq; bonus dubiis Iacobum ad sidera rebus
Cum voce palmas proferentem exaudiit:

An-

Annuet [3] oranti, & te maiestate verendi
Nominis ab hoste sospitem tuebitur.
Ex [3] adyto sacro arcanis tibi viribus artus
Firmabit, animum de Sione fulciet,
Vota [4] secundabit, memori tua munera mente
Seruabit: omnis perlitabit victima.
Protinus in cineres depasta holocausta resoluet,
In astra voluens flamma lucem splendidam.
Ille [5] aderit cœptis, casusq; in prospera vertet,
Euenta finget omnia ex sententia.
Iam [6] tibi plaudemus reduci, auctoremq; salutis
Patrium canemus patrio ritu Deum.
Cuncta Deo grates fora, compita, templa sonabunt,
Nomenq; sanctum prosequentur laudibus.
Annuet ille pio quacunq; rogabitur ore,
Latumq; precibus exitum iustis dabit.
Quin [7] (scio, nec fallax animum mihi decipit omen)
Regem reducet sospitem Dominus suum;
Mittet opem, sancti reserans sacraria cœli,
Et prapotenti proteget te dextera.
Gloria [8] sit Syria turmas numerare curules,
Axesq; [b] curuis asperare falcibus:
Fidat equis, lateq; vagis discurset habenis
Sonante Perses arua findens vngula:
Hi currus & equos iactent: nos rebus in arctis
Dei potentis nomen inuocabimus.
Illis [9] nec currus, nec vis prastabit equorum,
Ne scindat uncis vultur artus vnguibus:

Nos humiles fauor æthereus penitusq́ iacentes
Tollet, suoq́ sustinebit numine.
Tu 10 seruator opem fer: tu si respicis, arma
Nec socia cupimus, nec timemus c hostica.
Respiciet, populiq́ sui Rex optimus omni
Vocatus horâ facilis audiet preces.

PSAL. XXI. *Domine in virtute tuâ &c.*

Regi suo, quem priori Psalmo prosequebantur, hâc odâ XXI. fideles subditi gratulantur de partâ, Dei auspiciis, victoriâ: eiusque gaudium ipsi quoque solidè gaudent, & enumerant ordine beneficia DEI, quibus abundè cumulârit regem, solius Dei præsidio, non propriis viribus nitentem. Enumerant & pœnas sanè grauissimas, quibus impii suis consiliis & machinationibus, Deo neglecto, confidentes sint affligendi. Sub finem epiphonemate insigni Deum appellat, & ad vindictam excitat, seque illius beneficentiæ memorem & gratum fore promittit. Alii hunc psalmum ad immortalitatem & victoriam Christi piè referunt: Christique hostibus pœnam prædici non inconcinnè asserunt.

Carm. genus XII.

Quòd 2 hoste victo Rex triumphat gaudio,
Curis solutus anxiis,
Tibi id fatetur, Rex beate cælitum,
Debere: tu laboribus
Vires ferendis, tu dedisti è prælio
Redire duro sospitem.
Nullam 3 repulsam, vota quum te supplice
Rogaret, unquam adhuc tulit.

Nil

Nil in latebris pectoris reconditis
Spe concupiuit irritâ.
Et [4] vota suprà & ante vota hunc omnibus
Vitæ beasti commodis.
Gemmis coronam ferre & auro splendidam
Sacro dedisti vertici.
Vitam [5] poposcit: mortis illi est addita
Immunis immortalitas.
Tu [6] claritatis auctor illies; inclyta
Per te refulget gloria.
Felicitatis [7] ei fauor dedit tuus
Exemplar vt sit posteris:
Mensura [a] voti vt matribus sit, quum bene
Blandis precantur liberis.
Tu [8] nempe spes & anchora es fiducia,
Tu portus in rebus malis.
Te fretus vno firmus omnem perferet
Sortis procellam turbidæ.
? Tu [b] perduelles comprehendes. tu manu
Pœnas reposces vindices,
Ceu [10] flamma clausis æstuans fornacibus
Antiqua [c] siluæ brachia
Vorat; furoris sic tui nefarios
Afflatus hostes hauriet:
A [11] stirpe totam [d] demetes propaginem,
Semenq; gentis impiæ.
Te [12] namq; contra moliuntur abditam
Fraudem scelusq; perfidi:
Et mente prauâ vota versant irrita,
Et spes inanes concoquunt.

Te [13] *persequente, pallidi in fugam ruent,*
Inhoneſta [c] *tergo vulnera*
Ferent: in ora, fata dum vitant fugâ,
Rurſus ſagittas diriges.
O [14] *qui potenti fræna rerum dexterâ*
Verſas perennis arbiter,
Exſurge, vires fac tuas vt hoſtium
Agnoſcat inſolentia:
Tum te piorum turba feſtis cantibus
Orbis parentem concinet,
Votis tuorum ſupplicum placabilem,
Maliſq; formidabilem.

PSAL. XXII. *Deus, Deus meus reſpice &c.*

Rex & Propheta ſanctiſſimus diuini Spiritus inſtinctu 1040 annis antè præuidens, quæ & quanta paſſurus eſſet mundi Seruator pro ſalute generis humani, hoc pſalmo Chriſtum inducit, ita accuratè & ſigillatim de ſuis tormentis conquerentem, vt Danid non tam vates hac in parte, quam oculatus auritusque teſtis fuiſſe videri poſſit. Iisdem enim verbis, quibus ille in cruce multis pòſt ſæculis vſus eſt, ſtatim in principio vtitur, conquerens ſe à Deo deſeri, ſe fruſtra clamare. Inſtituit deinde collationem, quâ oſtendit, ſanctos illos Patres multò fuiſſe ſe feliciores, qui votorum ſuorum facti ſint compotes; cùm ipſe improborum ludibriis & ſarcaſmis expoſitus deſeratur. Fide tamen animosè tandem ſe erigit, priorumque beneficiorum recordatione petit, ſe deinceps quoque non planè negligi. Deinde hoſtium ſuorum potentiam & immanitatem, ſuique periculi & cruciatuum magnitudinem & multitudinem amplificat, Deique auxilium confidenter imploratum & be-

& beneficiorum acceptorum celebrationem, veræque pietatis officia, illi non solùm promittit, verùm etiam conuersâ ad populum oratione omnes ad Dei laudes & prædicationem inuitat: multa etiam de regno Christi, de fructu propagati Euangelii, de Ecclesia ex Iudæis & gentibus, diuitibus & pauperibus, præsentibus & posteris colligenda vaticinatur, quæ euentus postea mirificè comprobauit.

Carm. genus III.

CVr [2] me relinquis ô Deus? Deus meus
Cur me relinquis? irrita
Heu verba fundo. luce [3] seu terras dies
Retegit, vocantem me dies
Frustra intuetur: siue nox silentibus
Terram tenebris obruit;
Nox me vocantem nulla non audit, meo
Nox nulla questu non sonat,
Tu [4] sanctus ille [2] ciuitatis incola es
Sancte, Isaci nepotibus
Tu carmen es: tu [5] fida spes maioribus
Nostris, salutem qui suam
Tibi credidere, à te salutis compotes
Abiere. [6] salui gratias
Egere, duris qui tuam in malis opem
Petiere: qui tuam in fidem
Se dedidere, non tulere dedecus,
Non hostium ludibria.
At [7] vermis ego sum, non homo: sum fabula
Vulgi, in infimorum opprobrium.

Nam [8] *turba nostris obuia illudit malis:*
Nutatq́, [b] *nictatq́*, *& caput*
Motat, labella exporrigit: [9] *ludibria*
Verbis acerbat asperis,
En ille Domino carus, en fiduciâ
Securus ille numinis:
Nunc seruet illum, nunc periclis eruat,
Quem tanto amore amplectitur.
O [10] *Domine, tu me protinus susceperas*
Aluo parentis editum.
De te pependi spe, parentis pendulus
Infans adhuc ad vbera.
Abusq́ [11] *partu tu Deus meus: tuus*
Ex matris aluo me fauor
Est prosequutus. [12] *vltime in discrimine*
Iam ne recede longiùs.
Discrimen instat vltimum: mortis metu
Cessere amici territi:
[13] *Tauri* [c] *efferati, tauri obesi me vndiq́*
Circumdedere: [14] *faucibus*
Hiant, leonum more rugientium,
Quos incitat spes & fames.
Riui [15] *cruoris corpus omne perluunt*
Exsangue: laxat artuum
Compago nexus: pectus intra [d] *liquitur,*
Vt sole cera, cor metu.
Exaruere [16] *testa ad instar coctilis*
[e] *Defecta membra viribus:*

Rigens

Rigens adhæsit lingua siccis faucibus.
Iam sto sepulcri ad aggerem.
Me 17 *rabidi ab omni parte latratu canes*
Vrgent, petuntq; dentibus.
Mihi pessimorum sæua conspiratio
Manusq; fodit & pedes:
Et 18 *ossa numerant, ossa* [f] *tralucentia*
Per corporis tensi cutem.
Tormenta postquam cuncta consumsit furor,
Animus adhuc irâ tumens
Se pascit: oculos satiat, & fruitur meis
Læto in malis spectaculo.
Partiti 19 *amictus sunt meos, tunicæ mea*
Fecere sortes arbitras.
Tu 20 *Domine saltem ne recede, ne malis*
In vltimis me desere.
Tu robur vnus, tu mea es potentia.
Accurre, festinus mea
Succurre vitæ: destitutum ab omnibus
Defende: 21 *sæuorum hostium*
Ferrum cruentum pelle: vim rabidam canum
Inhibe: 22 *leonum spumeos*
Compesce rictus: cornua vnicornium
Confringe, seruæ supplicem.
Tum 23 *morte victâ sospes auxilio tuo,*
Narrabo fratribus tuum
Nomen, piorum pradicabo cœtibus
Robur, fidem, constantiam.

O 24 *mente purâ qui Deum colitis, Deum*
Laudate puris cantibus.
Semen Iacobi, magnitudinem Dei
Celebrate festis laudibus:
Erga fideles Numinis clementiam
Agnosce proles Isaci:
Non 25 *spreuit inopis ille solitudinem,*
Non pauperum fastidio
Auertit ora: mè vocantem exaudiit,
Vitæq; dulci reddidit.
Ergo 26 *per oras vltimas mundi tuas*
Sonabo laudes: gentibus
Te prædicabo, vota te timentium
Præsente soluam Ecclesiâ.
Edet 27 *modesta turba fraudis nescia*
Vocata sacras ad dapes:
Epulisq; functa, ac saturа dulci nectare,
Laudabit auctorem Deum:
Deum sonabit, qui vigore flammeo
In corda se quærentium
Se tantus infert, mortis vt procul metu
Perennè viua gaudeant.
Ergo 28 *excitata tam nouo spectaculo*
Tellus ab oris vltimis,
Quacunq; colitur, colla sub Domini iugum
Submittet, illi seruient,
Proneq; Domino supplicabunt omnium
Omnes familiæ gentium.

Nam

Nam 29 *sempiterno iure Domino competit*
Regnum triformis machinæ:
Ille vniuersis imperabit gentibus.
Rerum 30 *potentes illius*
Mensæ accubabunt, & sacri conuiuii
Dapibus referti sub iugum
Cedent volentes, flectet illi poplitem
Pauper sepulcri in limine,
Qui membra sessis artubus languentia
Fugiente vitâ vix trahit.
Illumq; 31 *longâ posteri propagine*
Colent, suisq; posteris
Per longa deinceps nuntiabunt sæcula
In me fauorem numinis.
Hoc 32 *semen illi seruiet, gens illius*
In posterum hæc censebitur.

PSAL. XXIII. Dominus regit me &c.

Enumerationem diuinorum beneficiorum hic psalmus continet, sub duplici allegoriâ, quarum prima à pastore & ouiculâ, altera à conuiuio opiparo, ducta est. In prima Deum pastorem, se verò ouem facit, quæ à beneficentissimo illo animarum pastore, saluberrimo cælestis doctrinæ pabulo, & limpidissimis verbi diuini riuulis alatur & recreetur: quæ ab eodem in viam, si quandoque aberrauerit, reducatur: quæ in omnibus periculis, calamitatibus & morte ipsâ, eiusdem præsidio tuta sit. In altera Deum conuiuatorem facit, se verò conuiuam; qui lautissimis panis illius cælestis epulis alatur: qui vino illo Legis diuinæ peccatorum vulneribus infuso emenderur: qui Euange-

lii & Spiritus sancti oleo iisdem instillato sanetur: qui deniq; omnibus tam præsentis quàm æternæ vitæ commodis & gaudiis abunde cumuletur.

Carm. genus XIII.

Discantus.

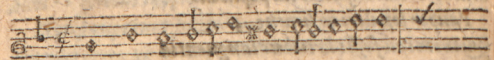

Quid frustra rabidi me petitis canes?

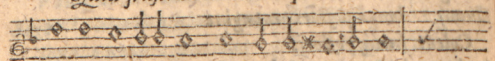

Liuor propositum cur premis improbum?

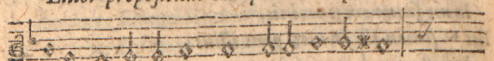

Sicut pastor ouem, me Dominus regit:

Altus.

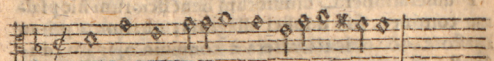

Quid frustra rabidi me petitis canes?

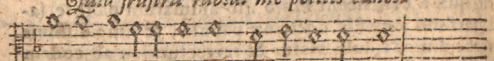

Liuor propositum cur premis improbum?

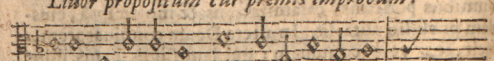

Sicut pastor ouem, me Dominus regit:

Nil

Tenor.

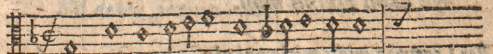

Quid fruſtra rabidi me petitis canes?

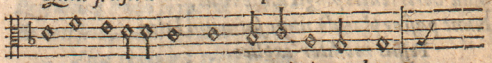

Liuor propoſitum cur premis improbum?

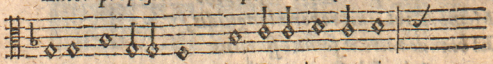

Sicut paſtor ouem, me Dominus regit:

Baſſus.

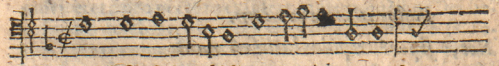

Quid fruſtra rabidi me petitis canes?

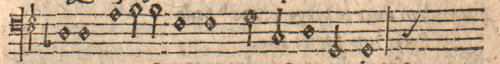

Liuor propoſitum cur premis improbum?

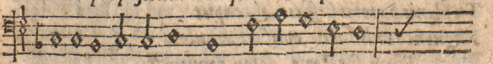

Sicut paſtor ouem, me Dominus regit:

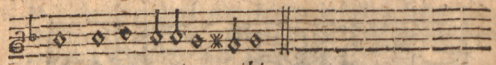

Nil deerit penitus mihi.

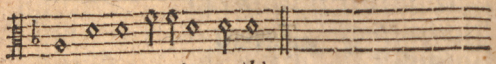

Nil deerit penitus mihi.

Per [2] campi viridis mitia pabula
Quæ veris teneri pingit amœnitas,
Nunc pascor placidè, nunc saturum latus
Fessus molliter explico.
Pura riuus aqua leniter adstrepens
Membri. restituit robora languidis,
Et blando recreat fomite spiritus
Solis sub face torrida.

Saltus [3] quum peteret mens vaga deuios,
Errorum teneras illecebras sequens,
Retraxit miserans denuò me bonus
Pastor iustitiæ in viam.

Nec, [4] si per [a] trepidas luctificâ manu
Intentet tenebras mors mihi vulnera,
Formidem duce te pergere: me [b] pedo
Securum facies tuo.

Tu [5] mensas epulis accumulas, merum
Tu plenis pateris sufficis: & caput
Vnguento exhilaras, conficit æmulos,
*Dum spectant, dolor anxius. **

Me

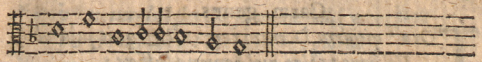

Nil deerit penitus mihi.

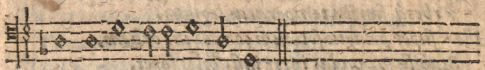

Nil deerit penitus mihi.

* *Me 6 nunquam bonitas deſtituet tua,*
Profuſusq́, bonis perpetuò fauor:
Et non ſollicita longa domi tuæ
Vita tempora transigam.

PSAL. XXIV. *Domini eſt terra &c.*

Pſalmo viceſimoquarto Dauid ſpiritu diuino inflammatus, & contemplans animo domum Domini, à Salomone filio ſuo ædificandam, in qua arca fœderis conquieſceret; toto pectore exſultat, tantumque hoc Dei beneficium celebrat, qui licet creator & dominus ſit totius terrum vniuerſitatis: tamen præ omnibus aliis gentibus ſe poſteritati Iſraëlis patefecerit; eam ad veram ſui agnitionem, & ad hereditatem regni cæleſtis inuitarit; eiusque regionem, vnicam veræ Eccleſiæ ſedem ſuumq́; quaſi domicilium eſſe voluerit. Mox etiam per dialogiſmum docet; quænam ſint membra veræ Eccleſiæ & regni Chriſti: & per acclamationem iteratam, quaſi aduentante iam arcâ illâ, diuinis miraculis conſpicuâ, portas late pandi, & regem Eccleſiæ Chriſtum recipi iubet, in cuius encomio bis repetito, hymnum hunc concludit.

Carm. genus II.

TOta [1] quidem Domini terra est, & quicquid vbiq;
Vel parca celat, vel benigna sufficit:
Quiq; colunt montes q; feros, campos q; feraces,
Vrbes q; sanctis temperatas legibus.
Ille [2] super pelagus solidum connexuit orbem,
Stabilis vt undas inter instabiles foret,
Et toties rapidis pulsatus fluctibus, omnes
Compage firmâ sustineret impetus.
Cuncta [3] igitur Domini meritò sunt: sed tamen vnam
Sedem sibi ille dedicauit propriam.
Ecquis eò scandet? cuive hac permissa potestas,
Loco vt beatum sistat in sancto gradum?
Cui [4] manus & mens est insons, nec vana volutat
Animo, nec vlli damna periturus dedit.
Huic [5] Dominus donabit opes: hunc numine dextro
A vi procaci q; eruet calumnia.
Hac [6] vera est pietas, hâc itur ad æthera, veri
Sic intueri numinis vultum licet.
Eia [7] aditus reserate, fores age pandite portæ,
Portæ perennes sempiternæ regiæ:
Claustra reuellite, limina pandite, magnus vt intret
Rex ille, multâ clarus ille gloriâ. *

Carm. genus XIV.

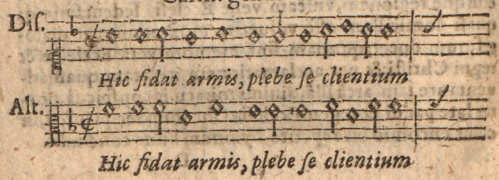

*Quis 8. nouus hic sanctis succedit sedibus hospes?
Quis iste multâ est inclytus rex gloriâ?
Ille potens latè Dominus dextraq; opibusq;,
Belloq; multâ nobilis victoriâ.
Eia 9. aditus reserate, fores age pandite portæ,
Portæ perennes sempiternæ regiæ:
Claustra reuellite, limina pandite, magnus vt intret
Rex ille, multâ clarus ille gloriâ.
Quis 10. nouus hic sanctis succedit sedibus hospes?
Quis iste multâ est inclytus rex gloriâ?
Ille potens armis numerosoq; agmine ductor,
Hic ille multâ est inclytus rex gloriâ.

PSAL. XXV. Ad te Domine leuaui, &c.

Petit hâc oda Dauid, vt à Deo doceatur & regatur, vtque ab eodem gratuitâ misericordiâ peccata sibi condonentur. Orditur autem à descriptione suæ in vnius Dei patrocinio collocatæ fiduciæ, quâ ad orandum compelli se ostendit. Multa præterea de Dei misericordia & veritate, de felicitate verè piorum, de priuatis suis doloribus, & hostium suorum immanitate, de causæ item suæ bonitate & innocentiâ inserit; donec tandem voto, totius Ecclesiæ salutem Deo commendante, Psalmum concludat.

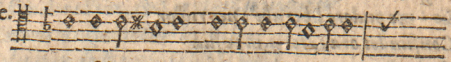

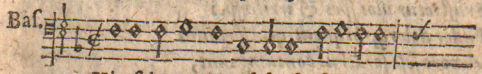

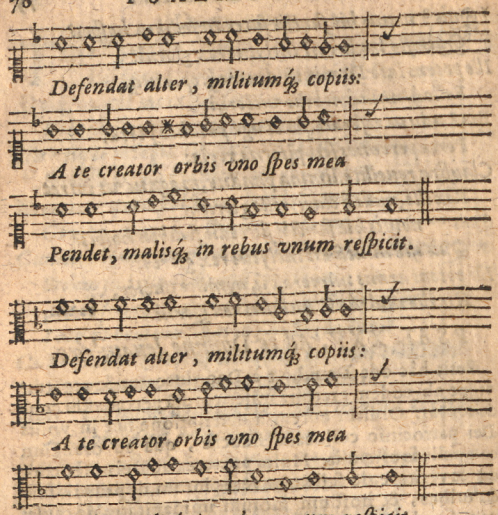

Tu 2 sancte genitor effice, insolentibus
Ne spes inanes risui sint hostibus.
Sic 3 me pudore liberabi: nec rubor
Confundet ora cæteris, in te suæ
Qui collocarunt anchoram fiduciæ.
Frustretur illos spes & irritæ spei
Pudor dolorq; torqueat, qui sordium
Amore sese sordibus contaminant,
Bonosq; nullâ provocati iniuriâ

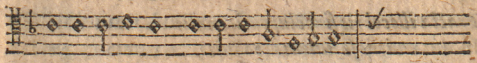

Defendat alter, militumq; copiis:

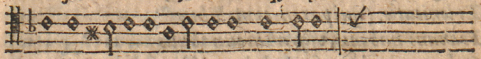

A te creator orbis vno spes mea

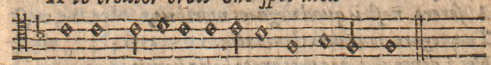

Pendet, malisq; in rebus vnum respicit.

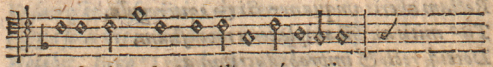

Defendat alter, militumq; copiis:

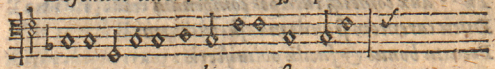

A te creator orbis vno spes mea

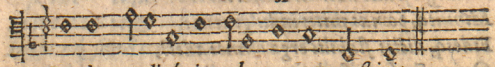

Pendet, malisq; in rebus vnum respicit.

Vexare gaudent. Mihi [4] *per anfractus vagos*
Vitæ, salebras inter & tenebras iter
Ostende rectum, & [5] *erutum sequacibus*
Erroris vndis, prauio lucis tuæ
Splendore dedue veritatis in viam.
Te nempe ab vno pendeo spe, te Deum
Vnum & salutis columen agnosco meæ.
Si [6] *torta vitiis fortè morum regula*
Deflexit, error si fefellit lubricus,

Fracta illecebris si voluptatis malis
Incauta vitiis se iuuenta polluit;
Benignitatis 7 *tu tuæ memor tamen,*
Et lenitatis, (qui parentes mollibus
Frænans habenis, vsq; ab incunabulis
Orbis paternâ es vsus indulgentiâ)
Miserere. nostris quod negares moribus,
Tuæ negare non potes clementiæ.
Nec 8 *denegabis, nec precantes bona bonus*
Vacuos repelles, nec viam poscentibus
Rectam aberis vnquam recti & æqui regula.
Tu 9 *mitis animi amplexeris modestiam,*
Docesq; recti & improbi discrimina,
Tu 10 *dux comesq; tuta per compendia*
Ducis carentem fraude mansuetudinem:
Peccata bonus & facilis obliuisceris:
Promissa soluis liberali dexterâ:
Minuitq; pœnas mitis indulgentia:
Fidesq; dictis stabilis erga omnes adest,
Qui pacta sacri fœderis non negligunt.
Hanc 11 *vt nepotum sæcla mansuetudinem*
Noscant, tuiq; nominis se gloria
Latè per omnes fundat orbis angulos,
Ignosce nostris mitis erratis parens,
Quæ multa inussit ægritudo, & impotens
Amor, regiq; contumax ira & dolor,
Errorq; veri non acutus arbiter.
O ter 12 *beatum, mente qui purâ Deum*
Veneratur: illi, qualecunq; amplectitur

Vita

Vita institutum, dux adest semper Deus,
Rectorq; & omnes actiones prosperat.
Securus 13 animus anxio procul metu
Cunctis fruetur affluenter copiis:
Stirpisq; series longa firmabit domum,
Genusq; multâ floridum propagine
Opes paternas ad nepotes transferet.
Quin 14 & piorum mentibus a mysteria,
Contemta prauis, impiè sapientibus
Occulta, Dominus luce proferet suâ,
Et sacrosancti fœderis scientiam
(Quæ sola vita dux beata & regula est)
Docebit. Ergo 15 rex beate calitum
Te mente solum quæro; nusquam lumina
Abs te reflecto: tu pedes solus meos
Hostis dolosis erues è retibus.
O sancte 16 custos hominum, amico lumine
In me intuere, & destitutum ab omnibus
Inopemq; sanctâ me tuere dexterâ;
Curisq; 17 mentem quæ perurunt plurima,
Nouisq; semper differunt doloribus,
Exsolue. pœnis 18 vsq; & vsq; immanibus
Exercitato, & obruto laboribus
Ignosce: culpas mitis obliuiscere.
Heu 19 quanta vis me factionis impiæ
Persequitur armis! quanta me crudelitas
Inexpiato quærit odio perdere!
Tu 20 me periclis libera, tu protege
Eius salutem ab hostium ludibrio.

Omnem ſalutis qui locauit ſpem ſuæ
In te,[21] *nec aliis fidit opibus quàm ſuæ*
Integritatiq; & tuæ clementiæ.
Gens[22] *quæ tuarum iuſſa legum amplectitur,*
Fac vndequaq; tuta ſit te vindice.

PSAL. XXVI. Iudica me Domine &c.

Dauid ab hoſte ſuo crudeli & impio vi externâ & calumniis clandeſtinis diuexatus, inuocat hoc Pſalmo Dei auxilium: ſuamque innocentiam, bonæque

Carm. genus XV.

Diſcantus.

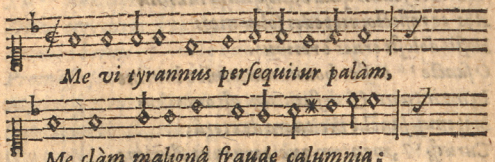

Altus.

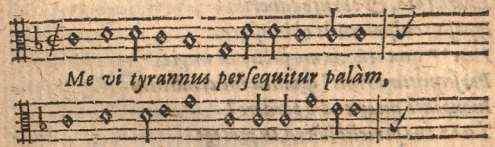

Te,

ſ conſcientiæ fiduciam, Dei ipſius, cordium inſpectoris, teſtimonio prædicat; ad cuius vnius patrocinium confugit, ſeque totum illius laudibus & miniſterio deuouet. Sub finem inſtitutam petitionem repetit, hoſtiumque ſuorum impietatis, fraudum, crudelitatis, aurique famis deſcriptionem, ſuæque innocentiæ commemorationem adiungit, eiusque auctori Deo gratum ſe fore pollicetur.

Tenor.

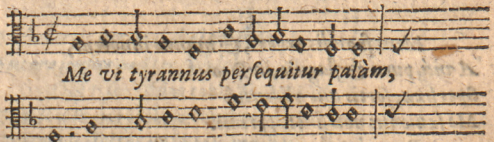

Baſſus.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0097
DFG

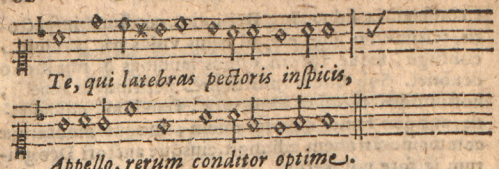

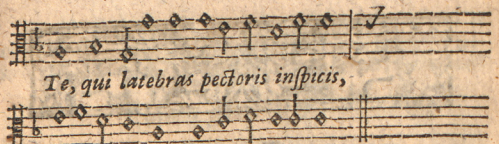

Mens fraudis expers, & manus innocens,
A viâ3 pura & flagitio, in Deo
Spes fixa, sortis qui violentiâ
Me sauientis non sinet opprimi.
Renes3 2 flammis & penetralia
Scrutare cordis, cæcaq3 sensuum
Arcana, fusum ceu calidis focis
Explorat aurum callidus artifex:
Mentem 3 videbis munificentiæ
Quæ dona nunquam non meminit tua:
Actæq3 leges puriter ad tuas
Vitæ carentem flexibus orbitam.
Procul 4 facessat, nec socium sibi
Me vana speret lingua: procul domo

Nestrâ

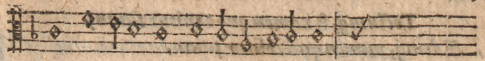

Te, qui latebras pectoris inſpicis,

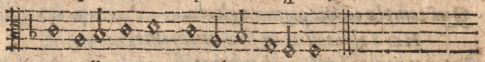

Appello, rerum conditor optime.

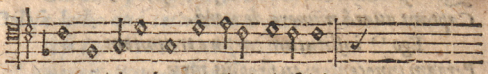

Te, qui latebras pectoris inſpicis,

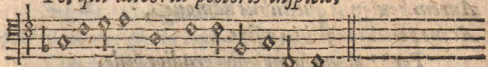

Appello, rerum conditor optime.

Noſtrâ recedat, qui didicit ſuos
Fucare ſenſus pectore ſubdolo.
Odi [5] *ſceleſtûm concilia, impios*
Cœtus veneno peiùs abominor:
Quorum reſultant pectora gaudio,
Quum perpetrarunt facta nefaria.
Sed [6] *mente praui non ſibi conſciâ,*
Lotusq́ puris fontibus, ad tuas
Aras adibo, latus & [7] *offeram*
Læta choreæ dux tibi victimas.
Te [7] *noſtra pangent tympana, te lyræ,*
Te vox canoro conſona tympano,
Lyræq́ cœtuq́ in celebri tua
Miranda pandet facta nepotibus.

Tectumq́[8] *nomen quo canitur tuum,*
Ædemq́ numen quâ colitur tuum,
Mens ardet: abſentem retrahunt, tuæ
Quæ templa celant pignora gloriæ.
Hæc[9] *oſſa tellus ne ſine ut obruat*
Inter cruentos barbara barbaros,
Qui[10] *fraudulentâ mente coquunt ſcelus,*
Captant auarâ munera dexterâ.
Ego[11] *inſtitutum carpere tramitem*
Pergam innocenter: tu propiùs meis
Aurem benignus queſtibus admoue,
Ac me periclis triſtibus aſſere.
Per[12] *plana firmo quòd gradior pede,*
Quòd recta ſector, muneris eſt tui.
Ergo ſalutis te columen meæ
Cœtu in celebri laudibus efferam.

PSAL. XXVII. Dominus illuminatio &c.

Pſalmo vigeſimoſeptimo hoc præcipuè agit Dauid, vt fiduciæ ſuæ in vno Deo collocatæ certitudinem teſtatam faciat, ſuoq́ue exemplo doceat, in inſidiis, periculis, perfidiâ amicorum, omnibusq́ue rebus aduerſis, vnum idemq́ue tutiſſimum homini vndequaque deſtituto huc confugium eſſe. Inſerta etiam ſunt vota, quibus vnicè à Deo petit, vt ſit, perpetuoq́ue maneat membrum veræ Eccleſiæ, vbi ab hoſtibus tutus eſſe, Deumq́ue in cœtu frequenti celebrare, eidemq́ue gratias agere poſſit. hîc ſe exaudiri, hîc regi ſe, & doceri poſtulat, hortaturq́ue ſeipſum, vt Dei præſidio fretus animum non abiiciat.

Carm.

Carminis genus III.

DEus [1] in tenebris quum mihi præluceat,
Vitamq́; muniat meam,
Quæ vis aperta terreat me? quæ mihi
Fraus cæca sit formidini?
Aduersus [2] vnum quum scelesta factio
Cunctas parasset copias,
Dolosa letho quæ tetenderant meo
Ipsi incidêre in retia.
Si [3] comminentur castra, si minacibus
Infesta telis agmina,
Securus animi spectо castra, prælia
Timore liber [a] intuor.
Vnum [4] expetiui, & vsq; & vsq; id expetam,
Curis vt exemtus malis,
Sim sacrosancta semper ædis incola,
Augusta mirer atria,
Deoq́; laudes personem, artus dum regit
Vitalis aurа spiritus.
Tum [5] me sub vmbrâ conditum tentorii
Celabit, & periculis
Procul remotum, rupis abruptæ velut
In arce positum, muniet:
Ac [6] ne relictum nunc quidem impia sinet
Vi factionis opprimi.
Victorq́; soluam vota, nec victoriæ
Auctor mihi tacebere.
Audi [7] inuocantem supplicem, & fractum malis
Bonus fauensq́; subleua.

Te 8 *mens anhelat, vultus ad vultum tuum*
Intentus vſq; reſpicit:
Ne 9 *conde vultus lumen à me amabile,*
Neu me in tenebris deſere.
Seruum per iram ne ſine opprimi tuum:
b *Vitamq; quam debet tibi,*
Tuere ab hoſte, & è periclis eripe,
O ſpes ſalutis vnica.
Me 10 *cari amici, me propinqui, me pater,*
Me blanda mater liquerat:
At non reliquit, qui pios in aſperis
Non deſerit rebus, Deus.
Parens 11 *benigne, me vias doce tuas,*
Rectaq; deduc ſemitâ:
Ne *vis metusq; ab hoſte me deterritum*
De calle recti detrahat.
Ne 12 *me impiorum obnoxium libidini*
Relinque. Teſtes impii
Fingunt maligne falſa de me crimina,
Armanti q; ſe mendaciis. *

Carm. genus XVI.

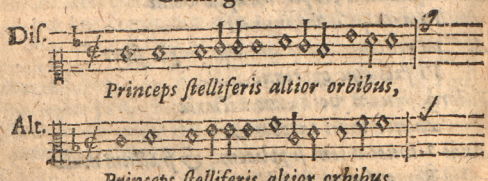

Vita

* *Mens* [13] *victa tantis* [c] *iam fatisceret malis,*
Ni spes foueret me tua
Benignitatis, post labores anxios
Mox affuturum gaudium.
Viuusq; viuos inter ipse commoda
Vita beata [d] *praestolor.*
In [14] *rebus ergo turbidis ne concide,*
Sed fortis usq; sustine.
Te roborabit Dominus, & cor fulciet:
Tu fortis usq; sustine.

PSAL. XXVIII. Ad te Domine clamabo &c.

Cùm vidisset Propheta regius, sæpe factum esse, vt iusto Dei iudicio pii simul cum impiis supplicio obruerentur; videretque sibi in præsentiâ cum malis & fraudulentis hominibus negotium esse: orat Deum, vt eorum contagio non inficiatur, sed ab huiusmodi societate & commercio liberetur, atq; ita ipsi soli suorum scelerum iustas pœnas luant. Simul etiam, quæ & qualia ipsorum peccata sint; &, quæ pœnæ ea sint consecuturæ, ostendit. Dei deinde benignitati, quâ fiat vt tam promtè exaudiatur, gratias agit; eiusque patrocinio vniuersam Ecclesiam commendat.

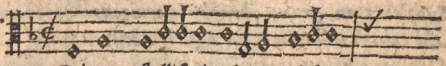

Princeps stelliferis altior orbibus,

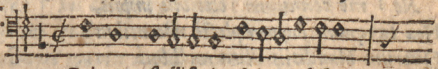

Princeps stelliferis altior orbibus,

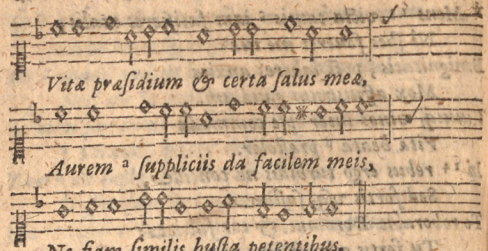

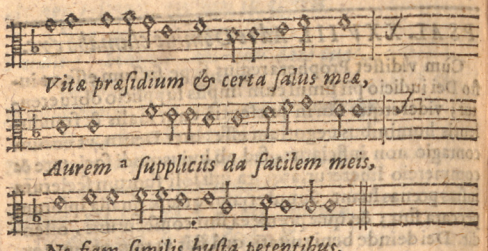

Audi [2] *vota parens, quæ tibi profero*
Supplex cum gemitu, brachia porrigens
Ad calum tremulis [b] *peruigil ignibus,*
Calum templa tua consciа gloriæ.
Ne [3] *me connumera cœtibus impiis,*
Neu tanquam socium plecte nocentibus:
Quorum blanditiis illita mollibus
Lingua est, mens gelido liuida toxico.

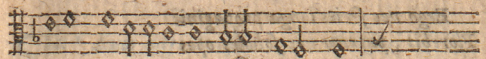

Vita præſidium & certa ſalus mea,

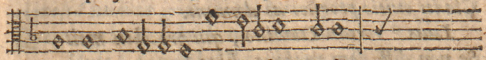

Aurem ſuppliciis da facilem meis,

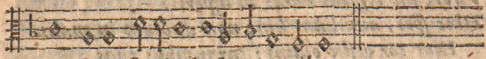

Ne fiam ſimilis buſta petentibus.

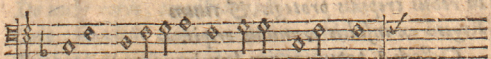

Vita præſidium & certa ſalus mea,

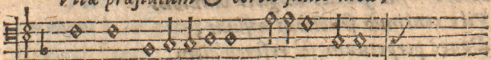

Aurem ſuppliciis da facilem meis,

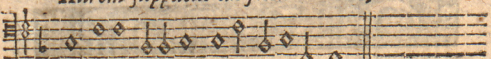

Ne fiam ſimilis buſta petentibus.

Illis [4] *nequitiæ præmia ſint ſuæ,*
Et merces ſtudiis æqua nefariis:
Pro [c] *ſemente legant ſemina, peſſimis*
Dignum conſiliis ſupplicium luant.
Non [5] *his conſilii prouida vis tuæ*
(Qui me conſpicuis tollis honoribus)
Infectásve manus à ſcelere auocat,
Aut infecta odiis pectora mitigat.

Ergo nec series longa propaginis
Florebit, patrias nec soboles opes
Longæua accipiet: sed celeri genus
Clades exitio proruet ac domum.
Laus [6] *rerum Domino, qui precibus meis*
Se non difficilem præbuit, hinc [7] *mea*
Vires, hic clypeus rebus in asperis:
Hinc spes, auxilium hinc non dubium in malis.
Hinc cor gestit ouans: carminibus tuas
Laudes [8] *ora sonant: qui populum tuum*
In rebus trepidis protegis, & tuum
Regem ex insidiis omnibus eripis.
Custodi [9] *populum rex hominum tuum.*
Hebri [d] *fac soboles largiter omnibus*
Vitæ continuò fructibus affluat,
Donec perpetuum sol referet diem.

PSAL. XXIX. *Afferte Domino filii Dei &c.*

Continet hic Psalmus insigne & splendidum encomium maiestatis & omnipotentiæ veri Dei, quam in cælo inquit patefacere imbres, tonitrua, fulgura, fulgeta; in tetris turbines, terræmotus, cataclysmos; in mari procellas, æstus, tempestates. Horratur igitur omnes pios, vt Deum hunc agnoscant, laudent, celebrent, ipsiusque potentiâ & bonitate freti, nullius hostis opes aut copias pertimescant.

Carm.

Carm. genus XV.

SEu [1] diues auro ès, siue opibus potens,
Seu marte partâ clarus [a] adoreâ,
Agnosce numen gratus, & huc refer
Quacunq; latum ducis ad exitum.
Huic [2] pange laudes, & prece supplice
Rerum parentem concilia: & Dei
Nutu regentis stelliferam domum
Dignare iustis nomen honoribus.
Cuius [3] liquentes vox grauida pluit
De nube rores; terrificos ciet
Calo tumultus cum tonitru, maris
Turbata ventis concitat aquora:
Vox [4] dignitatis plena, nec irrita
Vnquam [b] ad patrandum iussa potentia,
Nudare [5] cedris seu Libanum iuuat,
Celsasq; ventis sternere fraxinos:
Seu [6] vincta saxis saxa reuellere,
Notisq; montes sedibus erutos
Versare, taurum vt verna per auia
Vexat iuuenta lata proteruitas.
Ad [7] vocis ictum nubibus exsilit
Elisus [8] ignis: [c] tesqua Arabum tremunt:
Fera paueſcunt: ante [9] diem fluunt
Partus acerbi: [d] robora concidunt.
Quacunq; templo calum habet aureo,
Quacunq; [e] tellus dædala sustinet,
Quæ cælat vndis aquor in abditis,
Dei fatentur cuncta potentiam.

A 10 voce vindex pontus inhorruit,
Vndisq; montes obruit, arbiter
Æterne rerum, quum libuit tibi
Delere gentes fluctibus impias.
Te 11 dante vires non opibus feros
Horremus hostes, non numero graues:
Te dante pacem, progeniem Isaci
Cornu beabit diuite copiâ.

PSAL. XXX. Exaltabo te Domine &c.

Psalmo xxx. Dauid à præsentissimo animi & corporis discrimine liber, gratias Deo agit, totamque Ecclesiam ad idipsum faciendum instigat. Deum enim vsque adeò benignum & indulgentem esse, vt omnes resipiscentes iram ipsius momentaneam, misericordiam verò perpetuam & æternam experiantur. Quod ipsum comprobat suo exemplo. Se enim, ait, rebus aliquando secundis factum esse securum & insolentem, eoque Deum non mediocriter offendisse, & pœnas sibiipsi & suis accersiuisse: ex animo tamen Dei misericordiam implorantem, subitò exauditum se esse, Deumque sibi iterum placatum sensisse. Propterea gratias immortales, & celebrationem tantorum beneficiorum sempiternam Deo promittit.

Carm. genus vi.

TE 2 nostra semper carmina, te lyra
Sonabit, orbis conditor optime:
De faucibus lethi imminentis
Incolumis tibi vota reddam.

Per

Per te ſuperbus nec lacrymis meis
Inſultat hoſtis, nec fruitur malis:
Te [3] *rebus, incertus ſalutis,*
Auxilium in dubiis poposci.
Per te receptis viribus haurio
Vitalis auræ lumen amabile:
Nec [4] *inferûm ſub nocte longâ*
Et tenebris iaceo ſepulcri.
O turba [5] *puris dedita ritibus*
Sacrúq; caſtis, tollite laudibus
Placabilem votis parentem,
Et memori celebrate [a] *plectro.*
Vaneſcit [6] *iræ vindicis impetus*
Bullæ fugacis more: Dei fauor
Bonus manu vitam benignâ
Triſtitiæ vacuam rependit.
Si fortè ſero veſpere fletibus
Vultus rigamur, mox redit aureâ
Cum luce riſuſq;, & iacentes
Exhilarans animos voluptas.
Pacis [7] *beatæ quum fruerer bonis,*
Mecum loquebar: De ſtabili gradu
Felicitatis nulla ſortis
Me dubiæ quatiet procella.
Te [8] *dante vires, diuitiæ, decus,*
Te montis inſtar mœnibus aneis
Firmante regnum, vanum alebat
Credulitas mihi blanda faſtum.
Tu me relicto ſtultitiæ meæ,

Dextram retraxti: retrò abiit, domum
Repentè turbatam relinquens,
Sors leuibus malefida pennis.
O [9] præses orbis, pectore supplice
Mox te vocaui, te lacrymis madens
Opem popoſci. Quid [10] profuſus
Profuerit tibi ſanguis? inquam.
Quis mortis vſus noſtra erit? an tuas
Laudes ſonabunt, factaq; poſteris
Miranda muti prædicabunt
Sub gelido cineres ſepulcro?
Placatus [11] aurem da facilem meis
Votis, ſeueros neu querimoniis
Auerte vultus: pelle membris
Peſtiferi mala dura morbi.
Tu [12] ſupplicanti protinus admoues
Aurem benignus pro lacrymis mihi
Riſum reducis; pro dolore
Lætitiamq; alacremq; plauſum.
Te [13] ſemper ergo carmina, te lyræ
Noſtræ ſonabunt: vox tibi ſeruiet
Dicata, præbebitq; noſtris
Materiem tua laus camœnis.

PSAL. XXXI. *In te Domine ſperaui &c.*

Vti hoc Pſalmo poſſunt omnes pii, in anguſtiis & extremis periculis conſtituti: accuratè enim & ad viuum afflictiones, anxietates, ſuſpiria & fiduciam hominum

minum sanctorum in Deo collocatam depingit. Initio autem Deum compellat confugium & præsidium suum, à quo se iam exaudiri cupit, & antea quoque exauditum esse confitetur. Addit deinde miserabiles gemitus & querelas de varietate suorum periculorum & miseriarum, deque hostium suorum insolentia. Neque tamen in tantis malis frangitur animo, sed Deo confidit, eiusque auxilium implorat, & mala hostibus imprecatur. Prædicat etiam magnitudinem & multitudinem diuinorum in se beneficiorum, proque iis Deo gratias agit, & petitionem institutam aliquoties repetit. Sub finem vniuersam quoque Ecclesiam hortatur, vt suo exemplo in maximis quoque periculis animo non deficiat; fore enim vt præsentiam Dei ipsa quoque experiatur.

Carm. genus X.

IN [2] te locaui spem meam,
Rerum creator optime:
At tu benignus prospice,
Ne spei pudescat irrita.

O [3] iuste vindex, fraudibus
Ab hostium me vindica:
Audi benignus supplicem:
Da promtus abiecto manum,

Me rupe serua ut inuiâ
Clausum, vel arce [a] aheneâ:
Tu [4] rupis es mihi inuia
Munimen, arx ahenea:

Ergo [5] vt timori mentibus

Nomen tuum sit impiis,
Præi viam mihi, abditis
Me libera de cassibus.
Tu [6] *robur es meum: tuæ*
Commendo vitam dexteræ:
Me libera pacti Deus
Tenax, memorq́; fœderum.
Qui [7] *vanæ stulti somnia*
Sectantur, odi pessimè.
Tu certa spes mihi es, meæ
Tu portus es fiduciæ.
Inter [8] *labores asperos*
Lumen tuæ clementiæ
Fulgens repente turbidum
Perfudit animum gaudio.
Quum [9] *me tyrannis impotens*
Vrgeret hostis impii,
Iam iam imminentis pallidæ
Lethi explicasti faucibus.
Miserere [10] *fracti tot malis,*
Tot obruti doloribus.
Caligat oculus, mens stupet:
Mœrore corpus tabuit:
Caduca [11] *vita elabitur*
Mœrore fracta, & luctibus:
Interq́; clades aridis
Eluxere vires ossibus.
Me [12] *ridet hostis, & meis*
Insultat insolens malis:

Hor-

Horrent propinqui: ceteri
Vitant metu periculi.
E 13 *proximorum mentibus*
Obliteror, [b] *ceu mortuus.*
Contemtior sum ciuibus,
Quàm lamna testa fictilis.
Me 14 *multitudo opprobriis*
Coràm lacessit asperis:
Vim machinatur in meam
Iurata mortem factio:
Ego 15 *interim fiduciâ*
Opis tuæ, dolos, minas,
Iniurias & hostium
Contemno contumelias.
16 *Tu* [c] *fila vitæ temperas*
Meæ, regisq; tempora:
Tu me impiorum libera
Ab hostium tyrannide.
Ostende 17 *vultum amabilem*
Seruo bonus tuo, & fauens;
Et me tuere, quâ soles
Semper tuos, clementiâ.
Ne 18 *sit pudori, quòd tuam*
Implоro opem: pudor malos
Confundat, & silentium
Longum sepulcris sopiat.
Assueta 19 *vox mendacio*
Sit muta, vox procatiter
Solita bonos lacessere,

Et arroganter ſpernere.
O [20] quanta te colentibus
Et quot redundant commoda!
Quot teſte mundo proſperis
Auges tuos ſucceſſibus!
Hos [21] protegis reconditos
Procul à minis potentium,
Tuáq́ munis in domo
Linguæ veneno ab impiæ.
Tibi [22] perennis gratia
Sit, rector orbis, qui velut
Munitâ in arce me procul
Periculis ſubmoueras.
[23] Exſpes, inops [d] vitam fugâ
Quum vix tuerer anxiam,
Mecum ipſe dixi, Iam truci
Reliquit hoſti me Deus.
At tu nec in periculis
Oblitus extremis mei,
Aurem benignam ſupplici
Ac inuocanti admoueras.
Ergo [24] patrem rerum optimum
Amate candidi & pii,
Qui faſtuoſos deprimit,
Et obſequentes erigit.
Qui [25] ſpem locatis in Deo,
Conſtanter illi fidite,
Nec robur animi concidat
Sortis procellâ turbidæ.

PSAL.

PSAL. XXXII. Beati quorum remissæ &c.

Psalmus hic secundus est inter eos, qui pœnitentiales vsitatè appellantur. Docet autem, qua in re consistat hominis iustitia & beatitudo æterna, nimirum non in absolutâ omnibus numeris perfectione, quam in hac naturæ depravatione nemo vnquam est consecutus; neque in eiusdem integritatis hypocriticâ simulatione: sed in gratuitâ Dei misericordiâ, ignoscentiâ, & hominis lapsi ingenuâ & apertâ confessione. Ostendit præterea peccatorum dissimulationis, & ostentationis propriæ iustitiæ incommoda; dolores & morsus conscientiæ; manum grauiter & perpetuò prementis Dei; exhaustas totius corporis vires: suoque & totius Ecclesiæ exemplo admonet, quid tali tempore sit faciendum, nimirum nihil celandum, sed omnia peccata detegenda, Deique misericordiam implorandam esse; huiusque ingenuitatis commoda, videlicet Dei in omnibus periculis præsentiam, animique securi, & in Deo gaudentis tranquillitatem recenset. Insuper etiam per mimesin Dominum loquentem inducit, deque suâ beneuolentiâ, piique huius instituti approbatione & gubernatione benigne pollicentem: modò homines non sint obstinati, sed tractabiles: quorum illis grauissimas pœnas minatur; his verò pacem & veniam promittit: & sub finem omnes pios, ad veram, in tantâ Dei beneficentiâ lætitiam, insigni epiphonemate exhortatur.

Carm. genus, XV.

O Ter beatum, cui patris optimi
Noxas remisit lethiferas fauor,
Cui fœda morum flagitia obruit
Obliuioso tecta silentio!

O [2] ter beatum, cui bonus arbiter
Non imputauit lubrica deuia
Errata vitæ, nec reperit dolum
Caco in recessu pectoris abditum!
[3] Donec [a] fouebam sub tacito sinu
Morbum, solutis languidus ossibus
Artus trahebam, luctificus dolor
Quæstus ciebat non patiens tegi.
Tu [4] me premebas prævalidâ manu
Infestus, atris seu tenebris diem
Nox condidisset, seu roseâ dies
Orbem recurrens luce retexerat.
Sic decolorem tabificus cutem
Mœror coquebat: sic macie dolor
Siccabat artus, messis vt Africæ
[b] Cancri per æstum mitius areat.
Tum [5] mente versâ vulnera protuli,
Tibi renudaui vitium meum.
Fraudem retexi: at tu mihi protinus
Noxâ soluto conciliatus es.
Qui [6] mentis ergo pura sacraria
Seruare quærit, te prece supplice
Placet: nec orbem pontus vt obruat,
Formidet æstus lethiferi minas.
Tu [7] me periclis eripis asperis
Tutela præsens: tu mihi gaudia
Toto refundis corpore, vt hostium
Qui vincla fracto carcere depulit.
Nec [8] sat: tenebras pectoris auferam,

Inquit:

Inquit: [9] beata quà ferat orbita
Monstrabo vita, nec procul à tuis
Vnquam reflectam lumina gressibus.
Mulis [9] equisq; ne similis modò
Sis, bruta quorum pectora gratiam
Non mutuam nouere, sed asperis
Fracti [c] lupatis seruitium ferunt.
Multa [10] obstinatam nequitiam manent
Tormenta: purâ qui Dominum fide
Orabit, huic pacem & veniam dabit,
Non durus vnquam parcere supplici.
Recti [11] tenaces simplicis, & quibus
Est grata fraudum nescia veritas,
Fauente læti numine gestibus,
Et voce vestrum pandite gaudium.

PSAL. XXXIII. *Exultate iusti in Domino &c.*

Exhortatio ad celebrationem & prædicationem Dei, diuinorumque beneficiorum Psalmo hoc trigesimotertio continetur, quæ quidem statim in principio, sæpiùs mutatis verbis, iteratur. Deinde ordine celebratur Dei veritas, æquitas, beneficentia, sapientia, & omnipotentia, elucens ex mirandâ creatione & conseruatione omnium rerum: item ex eiusdem iustitiâ in fraudibus & sceleribus improborum vindicandis, & ad voluntatem & nutum suum administrandis omnibus. Insigni igitur exclamatione beatos prædicat eos, qui hunc vnum & verum Deum suum Dominum & patronum ex animo agnoscant, eidemque curæ sint; & vt simulatores pietatis à verè piis dis-

cernat, eosdemque in viam reuocet: docet, quòd Deus sit cardiognostes, quem nemo externâ specie possit fallere. Damnat præterea fiduciam propriarum vi-

Carm. genus XVII.

Discantus.

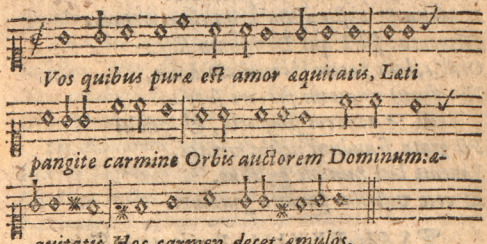

Altus.

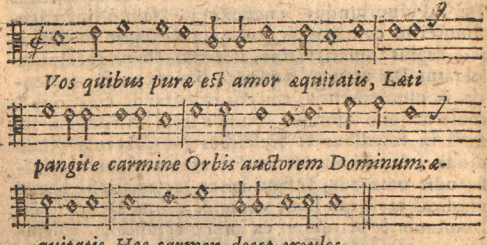

Tinnias

rium, collocatam vel in potentiâ regum, vel in copiis militum, vel in robore hominum aut equorum; & ostendit, solam vni Deo nitentem fiduciam, ratam & inuictam fore, ideoque in hoc vno hominibus piis gaudendum & exsultandum esse.

Tenor.

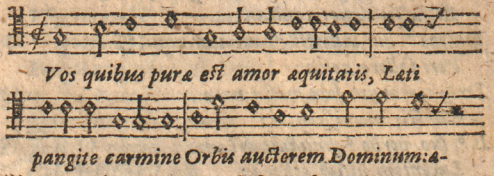

Bassus.

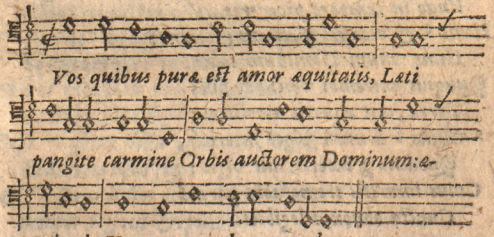

Tinniat [2] *blando* [a] *chelys hunc susurro,*
Hunc vocalia [b] *nablia,*
Docta [c] *bis quinis resonare neruis*
Hîc artem manus approbet.
Huic [3] *nouos cantus meditemur: vni*
Læti clangite buccinâ.
Nam [4] *fides dictis rata veritasq́ est,*
Et factis comes æquitas.
Quippe [5] *qui iusti est & amator æqui, &*
Veri fallere nescii:
Perq́ terrarum sola vasta notæ
Cunctis munificentiæ:
Is [6] *suo verbo* [d] *sinuauit orbem*
Lucentem nitidi æthe ris:
Quicquid & puris radiis [e] *renidet*
[f] *Campis æthe ris igneis.*
Littus [7] *arctauit maris inquieti,*
Compressitq́ licentiam:
Et penu clausas sinuauit vndas,
Vnde in tempore promeret.
Hunc [8] *& occasus metuant & ortus:*
Hunc vnum Dominum colat
Quisquis extremos vbicunq́ fines
Terræ, aut æquoris accolit:
[9] *Cuius* [g] *à nutu viget interitq́,*
Quodcunq́ interit, aut viget:
Cuius immotis tremefacta parent
Cuncta obnoxia legibus.

Qui

Qui [10] malas artes populi profani
Ludit callidior suis:
Et suo iniustæ scelerata turbæ
Fraudat consilia exitu.
At [11] quod arcanâ sibi mente rerum
Auctor proposuit semel,
Dum dies & nox referent se in orbem,
Vsq; immobile permanet.
O [12] quater, plusquam quater ô beatos,
Patronus quibus est Deus!
Quos sibi excepit, propriamq; sortem
Quos diti voluit suam.
Despicit [13] mundi pater è beatâ
Cæli stelliferi domo,
Eq; [14] tranquillis adytis labores
Et curas hominum videt:
Quippe [15] qui cæcos animi recessus
Humani fabricauerit.
Nec quod arcano latet in recessu
Clausum pectoris, hunc latet.
[16] Sperat incassum numero tyrannus
Se tutum fore militum:
Sperat incassum validis lacertis
Se miles fore sospitem:
Sæpe [17] spem fallit præeuntis Euros
Bellatoris equi fuga:
At [18] Deus iustos oculo irretorto
Semper respicit & pios:

Mortis [19] *vt vertat iacula imminentis,*
Diram & sauitiam famis.
Vna [20] *spes nobis opis hinc, ab vno*
Certum præsidium in malis.
Ille [21] *perfundet sibi dedicata*
Dulci pectora gaudio:
Ille [22] *fidentum sibi spes precesq;*
Latum ducet ad exitum.

PSAL. XXXIV. Benedicam Dominum &c.

Acrostichis huius tricesimiquarti Psalmi primâ sui parte gratiarum actionem continet, in qua initio gratam beneficiorum memoriam Deo pollicetur; deinde suo exemplo, & enumeratione diuinorum in se beneficiorum, alios quoque ad inuocationem & gratiarum actionem incitat & inuitat. Altera pars præcepta & doctrinam habet, de vero timore Dei, de pio vsu linguæ, de studio concordiæ, de vitæ totius innocentiâ; quas virtutes & promissionum dulcedine, & comminationum diuinarum seueritate studiosè hominibus pïs commendat.

Carm. genus III.

SEu [2] *læta sors me fouerit, seu tristior*
Vexârit, omni tempore
Laudabo Dominum, semper illius meum
Os personabit laudibus.
Mihi [3] *hæc voluptas, hoc erit solatium,*
Mihi hoc leuamen in malis:
Meoq; turba tristis exemplo suas
Solabitur molestias.

Vna

Vnà [4] *agite cuncti prosequamur laudibus*
Nomenq; numenq; illius.
Ille [5] *in periculis me vocantem exaudiit,*
Statimq; reppulit metum.
Qui [6] *cuncta ad illum consilia referunt sua,*
Lato his nitentes gaudio
Vultus renident, nec repulsæ infamia
Rubore confundet genas.
En, [7] *pauper iste quum vocaret, omnibus*
Hunc eruit periculis.
Dominum [8] *timentum castra munit Angelus*
Demissus ad custodiam:
Et imminentes arcet hostes, & pios
A vi tuetur impiâ.
Facite [9] *periclum: iam scietis quàm Dei*
Immensa sit benignitas;
Quàm sint beati, spes in illo qui suas
Omnes opesq; collocant.
Gens [10] *sancta Dominum colite: nil deerit Deum*
Fideliter colentibus.
Violenta [11] *feritas sentiet famem: bonis*
Cuncta affluenter suppetent.
Adeste [12] *filii, audite, vobis numinis*
Verum timorem vt indicem.
Quicunq; [13] *curis liberam & longam cupis*
Vitam beatus ducere;
Linguæ [14] *refrana virus, os nefariâ*
A fraude purum continc;

Capesse [15] recta, curua vita, dilige
Tranquilla pacis otia.
Deus [16] innocentes adspicit q3 & commodat
Intentus aures ad preces:
Torno [17] sceleſtos intuetur lumine,
Et nomen etiam obliterat.
Iuſtum [18] inuocantem Dominus audit, omnibus
Eum expedit periculis.
Quum [19] ſpes labores deſerit mortalium,
Afflicta quum moleſtiis
Succumbit oneri mens, Deus præſens adeſt,
Malas q3 curas diluit.
Iuſtis [20] labores ſuggerit ſemper piis
Iniqua ſors conatibus:
Sed qui bonorum ſemper eſt cuſtos Deus,
Sortis retundit ſpicula,
Et [21] oſſa ſeruat neterantur. impios
Vlciſcitur [22] ſcelus ſuum.
Et quisquis hoſtis eſt piorum, cum domo
A ſtirpe caſus interit.
Animas [23] iuetur ſe colentium Deus,
Nec rem domum q3 deſerit.

PSAL. XXXV. Iudica, Domine, nocentes &c.

Hoc Pſalmo trigeſimoquinto Dauid ab amicis perfidis, calumnioſè, improbè & inſidioſè diuexatus, aliquoties ardenter repetitâ precatione, inuocat patrocinium & defenſionem Dei: mala etiam ſubinde hoſtibus ſuis imprecatur, eò quòd ſint doloſi, calu-

mnia-

mniatores, ingrati, amorem odio, beneficia maleficiis compensantes: item perfidi, epichærecaci, susurrones, cupidi nocendi. Sibiipsi autem, & omnibus bonis optima quæque ominatur, prædicit, & optat à Deo, cuius benignitate, inuictâ quâdam fiduciâ, nititur, eidemque tantorum beneficiorum memoriam, perpetuamque eorum celebrationem, aliquoties promittit. Aliqui Dauidem hîc Christi supplicium, sustinentis, deque hostibus suis conquerentis, personam repræsentare, piè asseuerant. Caueat autem, vnusquisque, ne ipse nocens, cupiditate vindictæ, aut prauis animi perturbationibus impulsus, hoc psalmo in propriam perniciem, temerè abutatur.

Carm. genus XI.

RErum [1] sancte opifex ades,
Et patrocinio protege me tuo:
Et retro refer in meos
Hostes perniciem, quam mihi comparant:
Scutum [2] cum iaculis cape:
Ensem [3] stringe: meis hostibus obuiam
Prodi: dic animæ meæ,
Securæ auxilio nil metuas meo.
In [4] vultus pudor hostium
Et turpis subeat dedecoris rubor:
Fœdam corripiant fugam,
Cæcas insidias qui mihi præparant.
Vt [5] sæuus Boreas leuem
Raptat præcipiti turbine puluerem,
Sic illos trepidâ fugâ
Vindex præcipites vrgeat Angelus:

Sit [6] cœno via lubrica,
Et calum tenebris lurida nox tegat;
Et formidine pallidâ
Vindex præcipites comprimat Angelus:
Nam [7] me fraude malâ suis
Conati immeritum prendere cassibus,
Et cæcum innocuo scrobem
Effodere, suis cassibus hæreant:
Et [8] factam exitium in meum
Cæci & præcipites in foueam ruant.
Perfusa [9] interea mihi
Dulci lætitiâ pectora gestient.
Mens [10] secura periculi
Auctorem Dominum lætitia colet:
Et sensus animi indices
Clamabunt, Domino quis similis Deo?
Qui fastus grauis improbâ
Defendet tenues à violentiâ:
Vexantemq; opis indigos
Frangit sæuitiam vindice dexterâ.
Coniurata [11] calumnia
In me criminibus sæuit atrocibus:
Ignotum scelus in meam
Fingunt perniciem: [12] quæ bene feceram,
Compensant odiis malis,
Et vitæ inuigilant exitio meæ.
Illos [13] tabifica luis
Ægris visceribus quum dolor vreret,

Squa-

Squalens veſte ego lugubri,
Ieiunáq; fame pallidus & ſiti,
Et proſtratus humi, Deum
Lenibam lacrymis & prece ſupplice;
Sic 14 *ſincerus amici amor*
Sub cari interitum luget [a] *amiculi:*
Sic fratrem gemit vnicum
Frater: ſic pietas anxia filii
Maternum ad tumulum dolet.
Me 15 *fortuna graui ſi tetigit manu,*
Concurſant, mala gaudia
Inter ſe celebrant: [b] *fax populi coit:*
Incauto inuidiam creant:
Proſcinduntq; 16 *auidâ me petulantiâ*
Scurra cum [c] *halatronibus.*
Dentem [d] *dente acuunt, & rabiem vomunt.*
Quem 17 *finem patientiæ*
Tam lentæ ſtatues, ô pater optime?
Arce hoc ludibrium, neque
Deſertum rabidis trade leonibus,
Acceptum 18 *vt referam tibi*
Quòd viuo, & video lumen amabile:
Et cœtu in celebri canam
Te, pronum auxilium ferre vocantibus.
Fac 19 *ne ſpes alat improbas*
Semper turba meis lata moleſtiis:
Neu nutu ac oculis notet,
Exſultetq; meis hoſtis atrox malis:

Qui [20] sermonibus asperis
Insultat, trucibusq; insidiis petit
Pacatum malè callidus,
Incautum vt tacitis illaqueet dolis.
Non [21] diducere desinunt
Rictum risu: Oculis (euge) oculis diem
Latum vidimus, inquiunt.
O [22] qui luminibus cuncta tuentibus
Terras respicis, hæc vides?
Ergo sepositâ protege me morâ:
Iam [23] tandem eurgila, & manu
Vltrice indomitam frange superbiam:
Iusto [24] & supplicio preme
Vindex iuste malos, neu sine de meo
Luctu latitiam ferant:
Neu [25] secum tacito pectore murmurent,
e Euax, rectè habet: omnia
Supra vota cadunt: vicimus, en iacet.
Fœdâ [26] ignominiâ luant
Stultam latitiam. dedecoris comes
Infamis pudor eluat
Importuna meis gaudia de malis:
At [27] cordi quibus æquitas
Est nostra, ac animus nil sibi conscius;
Vitam tristitiâ procul
Latam semper agant: ac Dominum ferant
Cæli ad sidera laudibus,
Qui curis famulos liberat anxiis.

Sem-

Semper 28 *iustitiam mea,*
Custos sancte hominum, lingua canet tuam,
Et præconia, dum mihi
Impellet calidus pectora spiritus.

PSAL. XXXVI. Dixit iniustus vt delinq. &c.

Psalmus trigesimussextus hoc præcipuè agit, vt incredibilem Dei benignitatem & misericordiam celebret. Orditur autem à descriptione hypocritarum & impiorum hominum, miraturque, Deum in tantâ omnium ferè securitate & malitiâ posse adhuc mundo benefacere, & tot tantisque bonis homines etiam pessimos cumulare. Eâ igitur occasione digreditur in splendidam diuinæ indulgentiæ, bonitatis & clementiæ commendationem, iisque fieri inquit, vt & in hac vitâ multiplicibus commodis perfruamur, & in futurâ æternaque vitâ veris gaudiis, puris voluptatibus, cælestique luce perfundamur. Hæc Dei bonitas vt Ecclesiæ & verè piis propria & perpetua sit, orat; tyrannisque impiis, à quorum violentiâ defendi cupit, pœnas & interitum imprecatur.

Carm. genus XVIII.

Diſcantus.

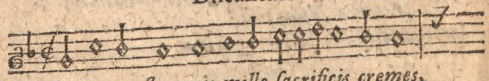

[2] *Vt exta flammis mille ſacrificis cremes,*

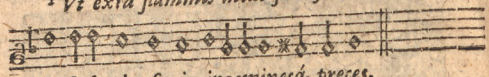

Oſcula des ſaxis, ingeminesq́ꝫ preces,

Altus.

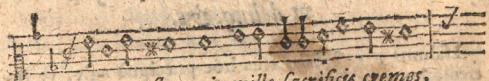

[2] *Vt exta flammis mille ſacrificis cremes,*

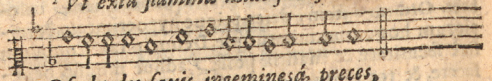

Oſcula des ſaxis, ingeminesq́ꝫ preces,

Arasq́ꝫ donis largus accumules tuis,
Non facies tamen vt te rear eſſe pium.
Scelera reclamant, & negant te credere,
Conſilium mundum qui regat, eſſe Deum.
Vtcunq́ꝫ [3] *coràm blandiare, non tamen*
Impietas tacito pectore clauſa latet:
Erumpit ignis inſtar, ac tui trahit
Secum odium, atq́ꝫ odii perniciem comitem.
Quodcunq́ꝫ [4] *loqueris, fraude tinctum eſt: reſpuis*
Auribus ingratis qui potiora monent.

Scelus

Tenor.

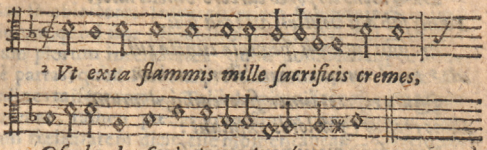

² *Vt exta flammis mille ſacrificis cremes,*

Oſcula des ſaxis, ingeminesq́ preces,

Baſſus.

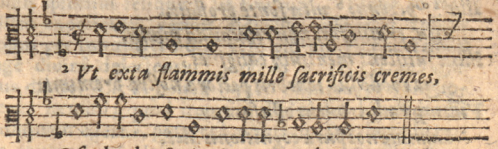

² *Vt exta flammis mille ſacrificis cremes,*

Oſcula des ſaxis, ingeminesq́ preces.

Scelus ⁵ *nefandum nocte totâ cogitas:*
Recta fugis: ſemper deteriora foues.
O ⁶ *magne rector orbis, indulgentiæ*
Munera terra, fretum ſentit & aſtra tua.
Quacunq́ cælum amplectitur, parentia
Legibus orta vigent, lapſa cadunt q́ tuis.
Modus ⁷ *aquitatis & tuæ ſapientiæ,*
Cunctaq́ quæ fecit, cunctaq́ facta regit,
Longè ⁸ *niuoſis montium faſtigiis*
Altior eſt, vaſti gurgitibusq́ freti:

Humana gens hinc haurit auram & ſpiritum,
Nec pecudes curam prateriêre tuam.
Hinc [8] *cuncta vitæ ſuppetunt nobis bona,*
Dum mens corporeo carcere vincta latet.
Fœtus ſub alis volucris vt tegit ſuis,
Præſidii fugimus ſpe mala cuncta tui.
At [9] *exſul animus morte liber patrium*
Quum repetet limen ſidereamq; domum:
Illinc egeſtas & dolores exſulant:
Nemo ferat votis non potiora ſuis.
Paſſim voluptas, pura paſſim gaudia:
Delitias largo flumine riuus agit.
Illic [10] *perenni* [b] *vita fonte proſluit,*
Vita, grauis fati non reſecanda manu.
Illinc fatiſcent mentium caligines,
Quæ modò ſub tenebris pectora noſtra premunt:
Vultuq; radius purus effuſus tuo,
Lumine nos puræ cognitionis alet.
Benignitatis [11] *interim tuæ bonis,*
Qui te cognoſcunt & tua facta, fouе:
Qui mente pura veritatem diligunt,
Iuſtitia faciat commoda ferre tuæ.
Me [12] *ne feroci calcet arrogans pede,*
[c] *Exigat aut tectis impia turba meis.*
Qui [13] *ſcelere gaudent, ſcelere ſic ruant ſuo,*
Perpetuò vt lapſos iuſta ruina premat.

PSAL. XXXVII. *Noli æmulari &c.*

Pſalmus XXXVII. adhortationem continet, propoſitam hominibus piis, vt felicitate impiorum vmbratili

bratili non moueantur; sed omnem fiduciam & spem suam in Deo collocent: eiusque arbitrio vitam, famam, & res omnes commendent; iuste agant; quædam incommoda patienter ferant; & in Deo verboque eius se oblectent. Inspergit etiam subinde indicia impiorum, quòd sint insidiosi, maleuoli, malefici, & in exitium piorum intenti: item quòd possideant opes iniustè partas; quòd sint auari, fœneratores, tenaces & hirudines miserorum. Talibus igitur, licèt aliquantisper floreant, tamen pœnas grauissimas comminatur: eorum fœlicitatem dicit esse momentaneam: machinationes sibiipsis exitiosas: opes breui dissipandas. Perniciem enim imminere eis repentinam, quâ ita cum omni stirpe funditus sint perituri, vt ne vestigium nominis ipsorum reliquum sit futurum. Idque se magistrâ experientiâ verum didicisse asseuerat. Inserit etiam per interualla notas verè piorum, videlicet quòd lege diuinâ delectentur: quòd in paruis etiam opibus diuites sint & benefici: quòd omnibus prosint, noceant nemini; quòd item in assiduâ suâ beneficentiâ nunquam egeant, perpetuâ nimirum Dei benedictione opulenti. His igitur optima quæque promittit; hos, inquit, Deus ipse nutriet & defendet: horum posteritas latissimè propagabitur: horum, si quando premantur, innocentia Deo vindice in lucem emerget: hi famis, pestis, & omnium rerum aduersarum tempore erunt incolumes, & etiamsi humanâ imbecillitate circumuenti aliquando labantur; tamen Deus eos eriget & in viam reducet, omniumque suorum votorum compotes faciet. Idque non solùm ipsis, verùm toti etiam ipsorum posteritati pollicetur, certoque illa fieri, & deinceps futura itidem expertum affirmare se, ostendit.

Carm. genus x.

NE [1] liuor vrat æmulus
Te, si beatos videris
Prauos, nec Euris iis opes
Fugaciores inuide.
Nam [2] sic faceſſit ilico
Vmbratilis felicitas,
Marcent comis arentibus
Vt falce ſecta gramina.
At [3] tu Dei fiduciâ
Incumbe rectis artibus:
Diuq; terram vt incolas,
Donabit, ac te nutriet.
In [4] hoc ſit oblectatio,
In hoc voluptas vnica:
Is te fouebit iugiter,
Votiq; reddet compotem.
Committe [5] vitam, rem, decus
Illius vni arbitrio:
Animi tibi ex ſententiâ
Cofecta reddet omnia.
Illuſtris [6] auroræ vt iubar
Tua faciet vt ſit æquitas:
Vt luce virtus ſit tua
Meridianâ clarior.
Perfer [7] modeſtè quod tulit
Fortuna læua: neu tumens
Irâ impiorum proſperas
Res cerne toruo lumine.

Compe-

Compesce [8] *bilem, noxia*
Facessat indignatio:
Ne fors nefarium ad scelus
Impellat amulatio.
Eliminantur [9] *impii*
Fumo leui velocius:
Terras modestius incolet,
Serisq; linquet posteris,
Morare [10] *paulùm, & impium*
Nusquam videbis: adspice
Ædes, superbi vix heri
Agnoueris vestigium:
Modestia [11] *bonitas otio*
Latam senectam transiget,
Et incolenda haeredibus
Paterna linquet praedia.
Clàm [12] *rete nectit impius,*
Bonisq; concinnat dolos:
Et dente frendens liuido,
Dolore & irâ ringitur.
Hæc [13] *cernit ex alto Deus,*
Minasq; ridet irritas:
Quippe imminentem vertici
Cladem scelesto prospicit;
Ensemq; [14] *stringet improbus,*
Arcumq; tendet, pauperes
Vt perdat, ac innoxios
Figat sagittis impiis:
Districtus [15] *ensis in sui*

Domini redibit viscera:
Frangetur arcus lethifer
Et frustra auta spicula.
Præstat [16] *supellex sobria,*
Rectèq; parta [b] *recula,*
Quàm rapta per vim diuitum
[c] *Fastidiosa copia.*
Malè [17] *parta iustus arbiter*
Disperget, & potentiam
Franget scelesti: dexterâ
Iustum suâ tuebitur.
Innoxios [18] *fouet Deus,*
Ac rem tuetur: prouidet
Longæua vt vsq; in sæcula
Sit sempiterna hæreditas.
Seu [19] *pestis atra, seu furor*
Turbabit orbem bellicus;
Nil deerit vsq; innoxio,
Famem nec ægram sentiet.
Sic [20] *hostis impius Dei*
Perit repentè funditus,
Adeps opimæ vt victimæ
Vanescit in fumos leues.
Nil [21] *donat vsq; & [d] fœnerat*
Iniustus: at iusto suâ
De sorte superat paupere
Quod donet indigentibus.
Iustorum [22] *amici prædia*
Linquent suæ propagini:

At

At hostium radicitus
Semen peribit erutum.
Amatq3 23 iustum & dirigit
Eius Deus vestigia;
Dexterâ 24 ruentem sustinet,
Lapsumq3 dextrâ subleuat.
Puer 25 fui, nunc sum senex,
Ope destitutum nec pium
Videre memini, nec stipem
Eius petentes liberos.
Iustus 26 misertus pauperum
Dat vsq3 & vsq3 mutuum:
Sera tamen propagini
Non larga deest opulentia.
Vita 27 scelus nefarium,
Sectare recta: dum diem
Sol fundet aureum, tui
Terras nepotes incolent.
Deus 28 æquitatem diligit,
Bonos nec vnquam deserit:
At interibit funditus
A stirpe semen impii.
Iustus 29 beata iugera
Agri tenebit & colet
Cum prole, donec vltimus
Instabit orbi terminus.
Sermo 30 sapiens & æquitas
In ore semper est bonis:
In 31 corde scripta lex Dei.

Ne pes labet, gressum regit.
Obseruat 32 *impius pium,*
Vt perdat: at 33 *illum Deus*
Custodit, ante iudicem
Tuetur à calumniâ.
Spem 34 *colloca in Deo, Dei*
Sectare leges: & dabit,
Dines potensq; vt hostium
Cernas superstes exitum.
Vidi 35 *potentes impios*
Grauiq; fastu turgidos
Viresc ere instar c *laureæ*
Amœna propter flumina.
Specto 36 *repentè: en lubricæ*
Imago nusquam gloriæ;
Nusquam manent vestigia
Cunctis grauis potentia.
Iusti 37 *intuere & integrè*
Vitæ statumq; & ordinem,
Videbis alto in otio
Latam senectam degere.
At 38 *promta semper ladere*
Prorsum interibit factio:
Vitamq; claudet terminus
Dignus patratis nequiter.
Iustus 39 *salutis collocat*
Omnem in Deo fiduciam,
Qui fulcit aquos robore,
Aduersa cùm sors intonat.

Dominus

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0138
DFG

Dominus 4° petenti fert opem,
Et in periclis liberat
Ab impiis, qui se & suam
Illi salutem credidit.

PSAL. XXXVIII. Domine ne in furore &c.

Psalmus trigesimusoctauus, tertius est in numero eorum, qui pœnitentiales appellantur: eo autem, in grauissimis ob peccata sua doloribus & angustiis constitutus Dauid, fatetur quidem, meritum se esse pœnas, neque eas ferre recusat, modò à Deo non irato, sed propitio irrogentur. Lamentabili deinde querimoniâ, fœditatem, squalorem & putredinem vulnerum suorum exaggerat: deque malis primum internis, vt vehementiâ iræ diuinæ, terroribus mentis conscia, vi venenatâ peccati; postea etiam externis, vt de amicorum & necessariorum suorum incuriâ & neglectione, de inimicorum violentiâ & calumniis conqueritur. Diuturnitatem quoque sæpiùs læsæ patientiæ suæ commemorat, tandemque ad Dei solius misericordiam confugit, cuius castigationi paternæ vltrò se subiicit, modò insolentiam & epichærecacian hostium queat euitare. quo ipso nomine Dei auxilium magnâ cum fiducià petit & exspectat.

Carm. genus III.

NE me furoris æstuante incendio
Seruator orbis argue:
Neu promerentem quamlibet pœnas graues,
Pergas per iram plectere.

Hærent [3] *medullis penitus infixæ meis*
Tuæ ſagittæ dexteræ.
Iræ [4] *tuæ hinc me & inde mentis conſciæ*
Sic vis pauentem perculit,
Vt nulla plagis ſaucii pars corporis
Non langueat lethalibus:
Oſſa vt ſolutis arturum compagibus
Sceleris venenum attraxerint,
Sceleris [5], *profundo quod meum ceu gurgite*
Caput reſorbens obruit:
Quod in alta rurſus me renitentem, velut
Immane ſaxum degrauat.
Veteris [6] *cicatrix vulneris recruduit,*
Vomitq́ tabem [a] *luridam.*
Afflictus [7] *humilis vltimis premor malis,*
Luctu [b] *ſituq́ ſqualidus.*
Clauſumq́ [8] *cacis feruet in præcordiis*
Vlcus, nec vllæ corporis
Expers doloris pars vacat. Sic [9] *debilis*
Et fractus vſq́ & vſq́ ſum:
Malis vt impar voce lamentabili
Cor eiuletq́ & rugiat.
Dominator [10] *orbis, vota nec animi mei,*
Nec te latent ſuſpiria.
Pauens [11] *tremensq́ turbidum cor palpitat:*
Defecta membra viribus
Torpore marcent languido: noctem trahens
Caligat acies luminum.

Vitiui,

Vicini [12], *amici, & sanguinis communio*
Quos propior admòrat mihi,
Procul abstitere, fœditatem vulnerum
Vix sustinentes cernere.
At [13] *prompta semper in meum exitium manus,*
Molita vim nefariam,
Dolosa tendit continenter retia,
Fraudesq; versat impias.
Ceu [14] *mutus ore, surdus aure, ego interim*
Obtorpui silentio,
Elinguis [15] *instar & stupentis, crimina*
Qui nesciat refellere.
In [16] *te reposita est spes mea: ô rerum potens*
Rector benignus annua;
Ne [17] *risus hosti sim superbo, qui meis*
Insultat insolens malis:
Qui, si vacillent lubrico lapsu pedes,
Læto triumphat gaudio.
Ad [18] *perferenda sum paratus verbera:*
[c] *Vibice semper* [d] *area*
Cruenta turget exarati corporis
Sulcis flagrorum grandibus.
Merui [19] *scelestius,* [e] *fateor, heu merui: nocens*
Do iure pœnas debitas:
Sed [20] *invalescit hostis atrox interim,*
Viresq; sumit factio,
Viuunt [f] *vigentq;, & immerentem iniuriâ*
Me prosequuntur: pro [21] *bono*

Malum rependunt: iugiter calumnias,
Quia recta sector, ingerunt.
Tu [22] *ne recede longiùs, neu deseras*
Periculis in vltimis.
Accurre [23]*: dextram da salutarem, mea*
Salutis auctor vnice.

PSAL. XXXIX. *Dixi, custodiam vias &c.*

In principio huius odæ vates regius pium suum propositum, de patienter & cum silentio ferendâ impiorum felicitate & insolentiâ commemorat; tandem tamen pertæsum multiplicium scelerum & molestiarum huius vitæ, à Deo se missionem ex hoc carcere ait petiisse. Subiungit autem insignem descriptionem brevitatis, vanitatis & futilitatis consiliorum, actionum, & omnium rerum humanarum: quarum fastidio ad Deum se conuertit, & tanquam paulò post hoc ergastulum relicturus, sibi peccata, quæ palàm agnoscit, remitti; hostes suos reprimi, & pœnas meritas, de quarum grauitate conqueritur, petit mitigari. Cumque non vt ciuis, sed vt hospes, in huius mundi diuersorio quasi pernoctârit: antequam inde exeat, iterque mortis ad veram vitam ingrediatur; aliquam saltem recreationem ex sensu bonitatis & misericordiæ diuinæ profectam, sibi postulat concedi, vt ita animo placido & læto ex hisce angustiis queat emigrare.

Carm. genus III.

QVum [2] *sæuus hostis me meo lætus malo*
Lacesseret conuiciis,

Mecum

Mecum ipse verbis abstinere ab asperis
Et iurgiis decreueram,
Linguæ [3] obseraui claustra frano, pertinax
Obmutui silentio:
At temerè ne quid os mali prosunderet,
Verbis bonis clausi exitum.
At [4], ignis instar, veritus egredi dolor
Exarsit intus acrius.
Tandem obstinatæ frena pertinaciæ
Perfregit ira, ac talibus
Dominum [5] rogaui, Mihi meæ vitæ modum
Qui sit futurus, indica:
Quando euolabo liber hoc molestiæ
Fastidioso è carcere.
Tu [6] clausa nullo sæcla degis termino,
In te beatus ac potens:
At nos quod æui viuimus, panè est nihil;
Ac panè breuius quàm nihil;
Vmbræ [7] fugacis instar atq; imaginis
Quam reddit æquor vitreum;
Idq; ipsum inani in vanitate atq; anxiis
Ægrescit in laboribus.
Animum libido torquet, inflat gaudium,
Spes tollit, ac timor premit.
Tumultuamur temerè: congerimus bona
Incognitis heredibus.
Quò [8] me ergo vertam? quis laboranti feret
Opem? quis eximet malis?

Spes omnis in te: miseriæ [9] fontem meæ
[a] Peccata tolle noxia,
Néve esse stultis me sinas & improbis
Despectui & ludibrio.
Hostis [10] proterui lingua me quum turpibus
Proscinderet conuiciis;
Obmutui, iræ vindices pœnas tuæ
Has esse gnarus scilicet.
Rector [11] parensq; gentis humanæ, tua
Paulisper auser verbera.
Viresq; linquunt, vita nec semper nouis
Plagis ferendis sufficit.
Te [12] persequente scelera pœnis, ilico
Vigor decorq; defluit,
Tineis peresa more vestis. O homo
Caduca res & futilis!
Parens [13] benigne precibus aurem da meis:
Neu verba sperne supplicis:
Neu lacrymanti auerte vultus hospiti:
Namq; hospes hanc terram colo:
Nec ego, parentes nec mei certum locum
Habemus hic: sed in diem
Solliciti & horas, turbidas molestias
Vitæ breuis transegimus.
Igitur [14] seueram paululùm abstine manum,
Fessum vt resumam spiritum:
Mortis priusquam (reditus vnde non patet)
Transmiserit me ianua.

PSAL.

PSAL. XL. Exspectans exspectaui Dominum &c.

Hoc in Psalmo Dauid personam sustinet Christi Seruatoris, quod patet ex 10. capite Epistolæ ad Hebræos. Incipit autem à narratione suarum angustiarum, & fiduciâ auxilii diuini, pro quo, benignè liberatus, gratias Deo agit, suumque exemplum alios quoque incitaturum ait, vt Deo confidant. Subiungit his commemorationem incredibilem beneficiorum diuinorum: simulque Christum loquentem inducens, docet, qua in re consistat remissio peccatorum & hominis iustitia, nimirum non in sacrificiis & holocaustis; sed in vnius Seruatoris, huiusmodi signis adumbrati, obedientiâ præstitâ Patri, vsque ad mortem crucis. Et hanc optatissimam Euangelii doctrinam, ait latissimè in omnes terrarum partes propagatam esse. Redit deinde ad petitionem auxilii diuini, & exaggerationem suorum cruciatuum, tandemque pœnas suis hostibus imprecatur, & benedicit verè piis, quos ipsos quoque respici & iuuari in periculis Christi exemplo asseuerat.

Carm. genus XVI.

Quum[2] circum fremerent me timor & minæ,
Intentansq́[3] auidam mors fera dexteram,
Spes cælestis opis, sera licet, tamen
Lenibat[2] trepidam sollicitudinem.
Aduertit[3] Dominus; meq́[3] [b] voragine
Cœnosi implicitum gurgitis extulit:
Ac saxi solidis impositio iugis
Monstrauit facilem qua graderer viam:
Affluitq́[3] [4] nouo pectora spiritu,

Suffecitq́; suæ materiam nouam
Laudis, quam canerem [c] dulcè loquacibus
Neruis, ac numeris lenè sonantibus.
Hæc cernant, rapidæ qui violentiæ
Fati, vel dubiis casibus imputant
Euenta; ac trepidi se Domini in fidem
Dent, qui stellifero regnat in æthere.
Felix [5], qui stabili spe Dominum ac fide
Spectat, quem tumidæ pompa superbiæ
Non ad se illecebris ducit inanibus,
Fallaciq́; boni ludit imagine.
In [6] nos, sancte parens, quot vigilantiæ
Et quàm mira tuæ pignora suppetunt.
Quæ nec mens acie cernere languidâ
Possit, nec numero lingua retexere!
Aurem [7] mi tacitè [d] vellis, & admones,
Quòd labem sceleris nec pretium leuet,
Nec sanguis pecudis nil meritæ eluat,
Nec consumta focis expiet hostia.
Tum [8] dixi, Venio: quod libet, impera.
Adsum, sancte parens, iussa capessere
Promptus: ceu tabulis scripta fidelibus
Edunt perpetui fata voluminis.
Huc [9] mens, huc studium tendit, vti tuis
Conformem monitis quæ gero, quæ loquor,
Quæ mecum tacitus cogito: nam tuâ
Incisa est animo lex penitus meo.
Famam [10] iustitiæ per populos tuæ
Latè præco fero: nec labiis meis,

Nec

Nec lingua requies, omnibus vt tua
Terris (ipse vides) nota sit æquitas.
Nec [11] iustum tacui te mala plectere,
Promissiq; tenacem, & miseris opis
Largum: me bonitas indice gentibus
Cunctis facta palàm est, & tua veritas.
Defendant [12] igitur me bonitas tua,
Promissiq; fides fallere nescia:
Obsessumq; malis innumeris tuâ
Me verum genitor protege dexterâ.
Me [13] pœna, capitis quæ superent pilos,
Omni ex parte premunt, quas neq; luminis
In promtu est acie nosse: animus stupet
Curarum innumeris obrutus æstibus.
At [14] tu mundi opifex sancte, salutifer,
Adsis: auxilium fer citò, & vltimis
Oppressum penitus subtrahe me malis,
Vt praui pudeat consilii improbos.
Turpem [15] ignominiæ tristitiam ferant,
Tendunt exitio qui laqueos meo:
Infamem referant consilii exitum,
Nostris qui capiunt lætitiam è malis.
Hunc [16] fructum sceleris percipiant sui,
In fraudem vt recidant quam mihi struxerant.
Frustratus, doleatq; & rubeat, meas
Qui ridet lacrymas, & fruitur malis.
Qui [17] credunt fidei se penitus tuæ,
Illos auxilii spes recreet tui:
At semper Domini nomen amabile

Certent e tergeminis tollere honoribus.
Exſpes 18, pauper, inops ſim licet, at mihi
Cuſtos rerum opifex peruigil excubat.
Vitæ ô præſidium & certa ſalus meæ,
Adſis, neu trepidâ me crucia morâ.

PSAL. XLI. *Beatus vir, qui intelligit &c.*

Hoc Pſalmo Dauid, in morbis & anguſtiis ſuis, expertus defectionem & perfidiam amicorum, imago eſt Chriſti, cui eadem, & multò etiam grauiora fuerunt perferenda. Initio autem beatos prædicat eos, qui homini pio, calamitate aliquâ oppreſſo, non inſultent, ſed potiùs benefaciant: fore enim aliquando, vt & afflictus ille recreetur, & is, qui ei præſtò fuerit, ſua à Deo beneficentiſſimo præmia conſequatur. Adiungit deinde implorationem auxilii diuini, in qua & hoſtium & amicorum adumbratorum, vniuſque adeò domeſtici ſui (quo Iudam ſignificari patet ex 13. cap. Ioannis) odium & perfidiam deſcribit, ſeque à Deo exauditum gloriatur. Proinde etiam gratias agit, & alios quoque ad actionem gratiarum cohortatur.

Carm. genus III.

Beatus 2 ille, qui miſertus pauperis,
Fert rebus in duris opem:
Nec arroganti deſpicit faſtidio
Proſtratum & oppreſſum malis.
Quem 3 rere fractum & penitus abiectum, Deus
Attollet & ſolabitur:
Curâ fideli Dominus illum muniet
Et è periclis eruet;

Interea

Interq́ viuos sospiti dabit frui
Vitæ beatæ commodis.
Artus [4] cubili quum dolor prostrauerit,
Opem feretq́, & [a] lectulum
Versabit: omnem prorsus ægritudinem
In dulce vertet gaudium.
Quum [5] me doloris vis acerbi affligeret,
Opem popoſci te Deus.
Animæ medere saucię (dixi) sui
Sceleris pudendo vulnere.
Dira [6] imprecatur hostis, ac me deuouet
Lætus meis incommodis.
Quando interibit (inquit) & cum corpore
Nox unà nomen obruet?
Si [7] fortè quis me visit horum, corporis
Animiq́ morbis anxium,
Vultu dolorem fingit, ac suspiria
Læto trahit de pectore:
Foras profectus conditum in præcordiis
Repentè virus euomit.
In [8] me susurrat clanculum atq́ obmurmurat
Scelesta conspiratio.
Clàm machinantur sæua, in exitium meum
Consilia cuncta conferunt:
Secumq́ [9] iactant, [b] missa certè cælitus
Nunc dira vis mali hunc ligat:
Prostratus hæret: lectulo affixus iacet,
Noctem traheus noniſſimam.

Quin [10] & ſodalis, & mihi mensâ & domo
Contunctus, & cui maximè
Fidebam, ad hoſtes conferens ſeſe meos,
In me ferox [c] recalcitrat.
At [11] tu ſalutis auctor & cuſtos mea,
Benignus in me reſpice;
Manum iacenti da ſalutarem, hoſtibus
Parem vt rependam gratiam.
Tui fauoris [12] pignus id certiſſimum
Erit mihi, & conſtantiæ
In me tuendo, quòd malis lætus meis
Hoſtis ferox non geſtiat.
Vires [13] recepit corpus, innocentiam
Seruauit animus, dexteram
Te porrigente, qui receperas tuam
Semper tuendum me in fidem.
Agnoſcat [14] orbis vnicum & colat Deum,
Quem gens honorat Iſaci:
Vnumq; laudet, temporum donec vices
Luces & vmbræ diuident.

GEOR.

GEORGII BVCHANANI

PARAPHRASIS IN SECVNDVM LIBRVM PSALMORVM.

PSAL. XLII. *Quemadmodum desiderat ceruus &c.*

Dauid exsul in locis à congregatione piorum remotis, ardentissimum suum desiderium redeundi in cœtum veræ Ecclesiæ hoc hymno declarat, & se corpore quidem absentem, animo verò præsentissimum illi esse testatur. Dolorem etiam & squalorem suum, ex eo exsilio hostiumque insultationis & sarcasmis ortum, describit, & dialogismo vtens, iam lamentabili voce de extremis animi doloribus conqueritur, mox seipsum spe reditus erigit & consolatur; Deoque, quem etiam in rebus aduersis celebrat, se suaque omnia commendans, quasi de liberatione certissimus, breui futurum ominatur, vt in patriâ locoque veræ Ecclesiæ immortales ei gratias agat.

Carm. genus XIII.

NOn [2] *ceruus fluuios sic auet algidos,*
(Ceruus, turba canum quem premit) vt tui

Cor desiderio carpitur anxio,
Rerum conditor optime.
Huc 3 *me raptat amor dulcis, & impotens*
Ardor ferre moras. O niueum diem,
Qui templo 2 *reducem me statuet tuo!*
O lucis iubar aureum!
Ieiunus 4 *lacrymis pro dape se dolor*
Pascit, turba meis obuia dum malis
Illudens rogat, Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exsulem?
At 5 *rursus bonitas quum subiit tua,*
Et mentis auxilii certa fides tui
Illuxit trepidæ, temporis illius
Me consolor imagine;
Festis quum populus me reducem choris,
Faustisq; excipiet vocibus, & Dei,
Pompâ cum celebri, me comitabitur
Augusta ad penetralia.
Cur 6 *me sollicitis teq; doloribus*
Mens agra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus,
Grates sospes adhuc agam.
Hæc 7 *mentem recreat spes, licet auiis*
Iordanis b *lateam saltibus, Hermoni*
Exsul dura licet saxa perambulem,
Solis hospita belluis.
Quamuis 8 *agminibus me mala densius*
Omni ex parte premant, quàm super horridos

Montes

Montes grando sonat, quàm mare verberat
Raucis littora fluctibus:
Tu [9] si me placido lumine videris,
Cedent tristitiæ nubila: tetricas
Mœroris tenebras discutiet mihi
Lucis dulce iubar tuæ.
Laudes [10] interea non mihi nox tuas,
Non curæ impedient, ô columen meum.
(Dicam) & certa salus, ludibrium feris
Cur me deseris hostibus?
Dirumpor [11], tacitis æstuat ignibus
Pectus, turba meis impia dum malis
Insultans rogat: Heus iste tuus Deus
Cur nunc deserit exsulem?
Cur [12] me sollicitis teq; doloribus
Mens ægra exanimas? pone metum, ac Deo
Te da: quo patriæ vindice redditus,
Grates latus adhuc agam.

PSAL. XLIII. *Iudica me Deus &c.*

Hoc quoque odario Dauid exsul, ab omnibus subdolis, fraudulentis & tyrannicis, item sensu iræ diuinæ, & pauoribus conscientiæ excruciatus, petit lucem auxilii diuini, & liberationem ex tantis angustiis, sui quoque restitutionem in cœtum veræ Ecclesiæ vrget, ubi Deo gratias acturus seipsum consolatur, certaque fiduciâ voti se compotem fore pollicetur.

Carm. genus XI.

VIndex [1] esto mihi Deus,
Et patrocinio protege me tuo,
Oppressum scelere impio:
It fraudum laqueos frange nefarios.
Vita [2] ô præsidium meæ,
Cur me præsidio destituis tuo?
Cur luctu vagor obsitus,
Dum sævæ furias vito tyrannidis?
Profer [3] lumen opis tuæ:
Montem pande viam quæ ferat ad tuum:
Montem, quam propriè domum
Maiestate tui numinis incolis:
Atq; [4] aram adueniam ad tuam,
Ac te, lætitiæ materiam meæ
Et gratâ citharâ tibi
Grates lætus agam, conditor optime.
Cur [5] mœres animè anxie,
Ac me solicito pectore maceras?
Omnem pone metum, ac Deo
Curam crede tui, quem super æthera
Cantu sospes adhuc feram,
Quum salvus patriæ reddar amabili.

PSAL. XLIV. Deus auribus nostris &c.

Precationem ardentissimam continet Psalmus quadragesimusquartus. In quâ primùm commemorantur pristina Dei beneficia patribus præstita, petiturque, vt ad eundem modum in præsentiâ quoque iuuet.

iuuet. Magnopere autem amplificantur prementes Ecclesiam angustiæ, & contumeliæ hostium: in quibus tamen illa fiduciam in Deo collocatam non abiiciat, aut in concessa auxilia quærat: sed patienter moram non fallentis auxilii perferat. Causam deinde harum afflictionum Ecclesiæ statuit professionem veri Dei, atque ideo, repetitâ denuò petitione, orat, vt Deus ipse suam causam agat, suosque præsentibus & instantibus malis liberet.

Carm. genus III.

VEtusta [2] *ad aures fama nostras attulit,*
Seriscq; patres posteris
Stupenda facta tradidere à te Deus
Patrata priscis saculis:
Eliminatis [3] *quum profanis gentibus,*
Et incolis prioribus,
Eorum labore fructibusq; perfrui
Nostris dedisti patribus.
Certè [4] *nec armis lucidis, nec viribus*
Debemus has victorias:
Sed nos fauoris aura mollis & tua
Protexit indulgentia.
Ergo [5] *salutis auctor vnice ô Deus,*
Ades piis salutifer.
Te [6] *dante vires, hostium ferociam*
Tam facilè profligabimus,
Taurus minaci quàm iacit cornu pilas,
Stipulæve fasces aridæ.

Superba regum colla trasso in puluere
Prostrata conculcabimus.
Non [7] *arcus istam lethifer fiduciam,*
Non mucro sauus ingerit:
Tu [8] *nos ab hoste subtrahes, sternes solo*
Infensa nobis agmina.
Non [9] *ergo semper iure te cantabimus*
Nostra salutis vindicem?
At donec orbis astra voluet ignea,
Te prosequemur laudibus?
At [10] *nunc relictos obijcis ferocium*
Iniurijs nos hostium,
Nec prodis ante nostra ducta agmina:
Qualis solebas antea.
Hosti [11] *imminenti terga cogis vertere,*
Predaq; das prementibus:
Pecus [12] *vt macello destinata, exponimur*
Cadentium libidini:
Omnesq; terras barbararum gentium
Errore complemus vago.
[a] *Vanum* [13] *dedisti nos palàm,* [b] *nec auctio*
Te ditiorem reddidit.
Vicina [14] *nostris oppida insultant malis,*
Cladesq; rident: [15] *fabula*
Sumus profanis nationibus: caput
Motant, labella exporrigunt:
Oculis [16] *oberrat usq; contumelia,*
Pudorq; vultus inficit:

Dum

Dum [17] voce acerbâ iniurias exasperat,
Minasq; toruas adiicit
Hostis proteruus. Obruti [18] tot cladibus,
Tot vndequaq; instantibus;
Tamen nec unquam est animus oblitus tui,
Tecumq; pacti fœderis,
Sese [19] nec vllis territus periculis
Auertit aut flexit viâ
Rectâ pes: [20] etsi penitus abiecti interim
Abs te: licet draconibus
Immitioris gentis addicti iugo,
Feramus [c] vmbram ergastuli;
Et seruitutem lugeamus, & necem
Vitæ precemur tædio.
Iniqua [21] meritis si tuis obliuia
Offuderint se mentibus
Nostris, manúsve supplices protendimus
Diis impiarum gentium,
Id [22] te latêret, abditas qui pectoris
Prorsus latebras inspicis?
Te [23] propter, odia ceteris populis sumus,
Et instar ouium cædimur.
In te fauoris pendimus pœnas: tui
Amoris odia nos premunt.
Exsurge [24], similem somnolentiæ moram
Salutis auctor corripe.
Cur [25] ora condis, immemorq; negligis
Tuos malis in vltimis?

Afflictus animus, & malis præsentibus
Lassus, futuris anxius,
Succumbit oneri: [26] *strata tabescunt humi*
Defecta membra viribus.
Exsurge [27] *genitor, & vigore corporis*
Animiq; cassos subleua:
Clemens bonusq; nos ab hostis impii
Immanitate libera.

PSAL. XLV. *Eructavit cor meum &c.*

In carmine hoc nuptiali Propheta regius primò describit animum suum spiritu diuino redundantem, & foràs effundere gestientem cogitationes ab eodem suggestas. Eæ autem erant de nuptiis Salomonis & filiæ regis Ægyptii, sub quorum nominibus celebrat Christum Dei filium, & sponsam eius Ecclesiam. Orditur autem à laudibus sponsi, quem dicit formâ, & amabili venustate, item fortitudine, veritate, æquitate & clementiâ excellere. Regnum eidem tribuit sempiternum, & dona spiritus sancti plane inusitata & extraordinaria: item ministros peculiares. Deinde sponsam quoque commendat ab ornatus splendore, à bonis animi & corporis, ab opulentiâ, à comitatu, ab intuentium applausu: eamque hortatur, vt domus & patriæ obliuiscatur; vnum sponsum amet & desideret: ita futurum, vt & exterarum nationum muneribus cumuletur, soboleque optatissimâ augeatur, & honorificis præconiis in perpetuum celebretur.

Carm.

Carm. genus I.

[1] COr [2] micat; exsultant trepidis præcordia fibris,
Eructantq; nouum grauido de pectore carmen;
Certat lingua animum fando, manus æmula linguam
Scribendo exæquare, meo noua carmina regi
Dum cano; [3] regi, hominum cui nemo è semine cretus
Audeat eximia contendere munere formæ:
Quem decorat lepor, & roseis affusa labellis
Gratia: cui rerum cæli indulgentia spondet,
Hunc fore perpetuum longæua in sæcla tenorem.
Ergo [4] armis inuicte heros age, fortibus apta
Ensem humeris; ensem, [5] per quem te gloria cælo
Æquat: & aduersum fidens fer pectus in hostem.
Fræna tibi currus verum moderetur & æquum,
Et qua præcipitem clementia temperat iram.
His ducibus tibi surget honos, tua dextera factis
Clara per ignotas fundet miracula terras:
Cordaq; [6] vulnificis figens inimica sagittis,
Sponte tibi coges validas procumbere gentes.
Nec [7] maris aut terræ spatium, nec terminus æui
Finiet imperium, sceptri moderamine iusti
Quod regis, & [b] leges mollis clementer acerbas.
Te [8] super æquæuos omnes regnator olympi
Diligit, & læto vultum exhilarauit oliuo:
Vnde tui mulcent populi noua gaudia mentes,
Pallia [9] quum [c] loculis tibi depromuntur eburnis,
Et [d] myrrha passim lacrymæ, [e] stactæq; suauis
Halitus, & molles [f] casiæ funduntur odores.

Ancillæ [10] *apparent genus alto è sanguine regum*
Inter honoratas promtæ ad tua iussa ministras.
At regina tori consors tibi dextera adhæret,
Auro picta sinus, auro radiata capillos,
Misit ab Eois [g] *Ophyre quod flaua caminis.*
Tuq̃ [11] *adeò regina audi, & rem pectore conde:*
Nec mea dicta nega placidas demittere in aures:
Iam nunc & patriam & patrem obliuiscere, iam nunc
Ex animo caros penitus depone propinquos:
Vnum oculis specta, vnum animo complectere regem,
Regem oculis animoq̃ tuo qui pendet ab ore,
Vnius & pulcris defixus vultibus hæret.
Hunc dominum agnosce, & supplex venerare: nec [12] *ille*
Officio, studioq̃ tibi concedet: & [13] *illa*
[h] *Vndarum regina Tyrus te* [i] *murice & auro*
Accumulans colet: & vicina per oppida latè
Procumbent tibi suppliciter [k] *gazisq̃ potentes,*
Aut opibus clari: meritumq̃ feretis honorem
Hunc populi. [14] *Pharii proles generosa tyranni*
Tota decens, tota est gemmisq̃ insignis & auro:
Et facies cultum illustrat, facieq̃ decorâ
Pulcrior est animus. [15] *Tibi rex en ducitur uxor*
Dives opum, dives [l] *picti vestis & auri,*
Virginibus comitata suis: de stirpe propinquâ
Virginibus, quas pompa frequens clamore secundo
Insequitur, [16] *plausuq̃ fremens lætaq̃ choreæ*
Cantibus augustam lætas deducet ad aulam.
Neu [17] *desiderio nimium tangare tuorum*
Virgo: tibi dulcem patriq̃ & matris amorem

Leniet

Leniet adnascens sobolis generosa propago;
Quos regere imperio terras, totumq; per orbem
Adspicies populos sceptris frenare superbos.
Nec [18] *tu carminibus regina tacebere nostris:*
Quaq; patet tellus liquido circumsona ponto,
Posteritas te sera canet: dumq; aurea voluet
Astra polus, memori semper celebrabere famâ.

PSAL. XLVI. Deus noster refugium &c.

Exprimitur hac odâ magnanima & intrepida fiducia Ecclesiæ, in omnibus periculis, tumultibus & quibuscunque rebus aduersus Deum respiciens, & cum quâdam insolentiâ statuens, Dei se præsidio tutam esse futuram, etiamsi totus orbis collabatur. Idque vt credatur firmius, inducit ipsum Deum, quietem & exigui temporis patientiam, cum spe non dubiâ coniunctam, Ecclesiæ imperantem, suumque auxilium & gloriosam de hostibus victoriam vltrò promittentem.

Carm. genus VI.

QVum [2] *muniat nos præsidio suo,*
Virtute firmet, quum grauis intonat
Procella, fortunæ periclis
Eripiat dominator orbis,
Nullam expauemus vim: [3] *quatiat licèt*
Orbem tumultus, terraq; sedibus
Conuulsa, montium ruinis
Arctet aquas pelagi frementis:
Insana [4] *quamuis æquora sæuiant,*
Et vorticoso gurgite torqueant
Spumamq; limumq;, & procellis
Terrificis scopulos flagellent.

Nam [5] *ciuitatem, cui Deus vnicè*
Indulget, aris & propriam ſuis
Dicauit, algenti pererrans
Lympha fugax hilarat liquore.
Occulta [6] *ne vis aut timor hoſtilis*
Vrbis quietem ſollicitet, Deus
Gentis ſuæ intentus ſaluti
Præuenit auxiliis pericla.
Gentes [7] *tumultus concitet impias,*
Et regna belli concutiat furor,
Flammis fremat cælum coruſcis,
Terrificet labefacta tellus:
Hac [8] *& duelli pacis & arbiter*
Stat, præliorum qui regit exitus,
Munimen, & noſtra ſalutis
Præſidium, Deus Abraham.
Venite [9], *adeſte, & cernite non priùs*
Audita, mira, incognita, quæ Deus
Patrauit in terris ab ortu
Solis ad Heſperium cubile.
Funeſta [10] *belli incendia ſuſtulit:*
Fregit cruenta ſpicula lanceæ:
Contriuit arcus, & volucres
In cinerem minuit quadrigas.
Sedate [11] *motus mentis, ait Deus,*
Measq; vires noſcite, quem colet
Quocunq; ſub cælo [a] *repoſtas*
Gens hominum colit orbis oras.
Hac [12] *& duelli pacis & arbiter*

Stat,

Stat, præliorum qui regit exitus,
Munimen, & noſtræ ſalutis
Præſidium, Deus Abrahami.

PSAL. XLVII. Omnes gentes plaudite &c.

Carmen hoc triumphale tum videtur decantatum, cùm arca illa fœderis in templo Hieroſolymitano eſt depoſita: quâ cùm Chriſti in Eccleſiam, ſibi confœderatam, aduentus adumbraretur, cohortatur omnes, vt in publicâ illâ lætitiâ, ipſi quoque cum plauſu & tripudiis exſultent, ſuumque Seruatorem excipiant: cuius regnum non tantùm anguſtis Iudæorum finibus circumſcribatur; ſed in omnes orbis terrarum partes quàm latiſſimè ſe extendat.

Carm. genus x.

TElluris [2] omnes incolæ
Deo canoros edite
Plauſus, canoris pangite
Lati Deum præconis:
Deum [3] verendum & arduum,
Malisq; formidabilem,
Qui regna faſtu turgida
Frænat potenti dexterâ:
Qui [4] bellicoſa compulit
Parere nobis oppida:
Noſtrumq; gentes inclytas
Armis coëgit ſub iugum:
Hereditatem [5] qui ſuam
Nobis colendam credidit:
Vnde Iſaci nepotibus
Æterna fulget gloria.

En [6] *templa scandit prauio*
Lætum canente [a] *classico:*
En scandit auctor omnium
Vulgi secundis plausibus.
Cantate [7] *læta carmina*
Deo, canora carmina
Cantate: regi psallite
Iucunda vestro carmina:
Qui [8] *sceptra rerum temperat,*
Ac regna terræ diuidit:
[b] *Docti modorum dulcibus*
Hunc ferte in astra cantibus:
Qui [9] *dirigit mortalium*
Res & salubri vinculo
Legum coërcet, lucido
E siderum [c] *prætorio.*
Ad [10] *hunc potentes gentium*
Se contulere principes:
Vltroq; colla sub iugum
Rerum dedere præsides.
Nostrum Deum diis ceteris
Sublimiorem agnoscite,
Cælum, solumque, & sidera
Suo regentem numine.

PSAL. XLVIII. *Magnus Dominus &c.*

Hoc Psalmo vrbs Hierosolyma, quæ personam veræ Ecclesiæ hic sustinet, sibiipsi de sua in diuino præsidio posita felicitate gratulatur, Deoque gratias agit pro recenti

recenti de hostibus potentissimis victoriâ, quorum conspirationem, minas, & inopinatam cum trepidatione fugam eleganter describit, confidenterque asserit, se ea, quæ toties de Dei præsentiâ & patrocinio audierit, reipsâ iam experiri vera esse: & deinceps quoque eodem modo Ecclesiam Deo curæ & cordi esse futuram sperat. In tanti huius patroni præsidiis & defensione mirificè se efferens, sua propugnacula & munitiones, suas fossas & aggeres Dei virtute inexpugnabiles, cum ostentatione ostentat, eo maximè nomine, vt solus Deus, pro incredibili bonitate & beneficiis suis, ab omni immortalium posteritate, immortali honore afficiatur & celebretur.

Carminis genus III.

Rector [a] beate cælitum, cui nil viget
Simile aut secundum, cælitum
Beate rector, sancta iure te [a] Sion
In astra tollit laudibus;
Sion [3] opacam versa ad [b] Arcton, regia
Formosa regis optimi;
Sion voluptas gentium, vberis soli
Aruis beatis accubans.
Sensere [4] Domini vindicis potentiam
Solymæ superba mœnia:
Sensere [5] numen, quum feroces viribus
Coïere reges, copiis
Castrisq; iunctis, seruitutem ciuibus
Tuis minati & vincula.
Perstrinxit [6] oculos intuentium stupor,
Et horror artus perculit.

Quales [7] *tremores querulus excitat dolor*
Vexante partu feminas:
Pauorq́ꝫ [8] *trepidâ sparsit attonitos fugâ,*
Euri procella vt æquora
Excîta ab imis penitus euerrens vadis,
Trepidas carinas dissipat.
Hæc [9] *facta prisci rettulere sæculis*
Paruis parentes liberis:
Hæc nos in vrbe vidimus Dei, ratis
Qui frænat orbem legibus.
Hæc vrbe in illâ vidimus, cui peruigil
Deus ipse custos excubat.
O [10] *sancte rerum genitor, in rebus malis*
Tuam aduocamus dexteram:
Tuas ad aras supplices aduoluimur.
O [11] *Rector orbis optime,*
Tua laus per oras vltimas mundi, & tua
Imago fulget gloriæ
Et æquitatis. [12] *Te scelestos verbere*
Plectente iusto, gestient
Colles Sionis: nec feret tacitum suum
Iudæ propago gaudium.
Ite [13], *& Sionem obambulate, mœnia*
Spectate, turres arduas
Numerate, [14] *fossam & aggerem intuemini,*
Molesq́ꝫ celsas adium:
Narrate natis, posterorum vt audiant
Et obstupescant sæcula;

Solumq́ꝫ

Solumq́ 15 noscant & colant nostrum Deum,
Ortusq́ finisq́ inscium;
Qui sempiternus sempiterna nos ope
A fraude viq́ proteget.

PSAL. XLIX. *Audite hæc omnes &c.*

Cùm sapientiam peculiarem & paucis cognitam hoc Psalmo traditurus esset Propheta; statim initio se attentè ab omnibus postulat audiri. Describit autem miserum & bestiarum conditionem vix excedentem statum opulentorum in hoc mundo, quorum diuitias, splendorem, purpuram, gemmas, aurum, villas, palatia, delicias, honores, omnia denique, quæ illi faciunt maximi, ipsâ vanitate vaniora esse asserit, cùm & fluxa sint & caduca, & contra mortem nihil possint, æternosque apud inferos cruciatus secum trahant. Hortatur igitur homines pios, ne in suis angustiis huiusmodi Epicureos, &, vt sibi videntur, semideos, vel admirentur, vel eorum inuideant splendori: sed spe certorum, & nulli mutationi subiectorum bonorum vitæ alterius se consolentur, & omnibus rebus terrenis neglectis, ad sempiterna & cælestia tantùm, firmâ quâdam fiducia, adspirent.

Carm. genus XV.

AVdite 2 gentes, ortus & occidens
Aduertite aures, & medio dies
Quos a torret axe, & qui b vitreum solum
Ponti niuali finditis orbitâ.
Audite 3, siue ignotus, & infimâ
De plebe pauper, siue opibus potens,
Multaq́ fulges plebe clientium,
Auriq́ c gazis ditibus incubas.

Fontes [4] *recludam iam sapientiæ,*
Plenoq; promam pectoris è penu
Prudentiam: [5] *iam lingua recondita*
Oracla gestit carmine pandere.
Cur [6] *congerendis me cruciem bonis,*
Famemq; & acrem pauperiem timens;
Vt vita curis anxia tristibus
Me tristiorem trudat ad exitum?
Gemmis [7] *& auro & murice diuites*
Superbientes adspice, qui sibi
Gaudent beato plaudere somnio,
Tutosq; fluxis credere se bonis.
Germanus [8] *auro non redimet suum*
De morte fratrem: [9] *nec precio Deum*
Donisve [a] *flectet fata retexere,*
Vt membra liquit frigida spiritus.
Sed [10] *nec perennes interitus moras*
Diues pacisci, nec potis est putres
Ne soluat artus tempus edax. vetat
Id lege durâ fixa necessitas.
Mors [11] *æqua stultis & sapientibus*
Intentat aream: par manet exitus
Vita hos & illos: occupat improbis
Ignotus heres parta laboribus.
Villæ [12] *superbæ delicias breues,*
Luxuq; structas regifico domos
Linquunt: sepulcriq; irremeabilis
Tenebricosis sub latebris iacent.

Quid

Quid fama duris parta laboribus
Prodest? inanis quid tituli decus?
Quid aura blandæ laudis, & ambitus
Nomen futuris prodere sæculis?
Quum [13] *vani honoris ver breue floruit,*
Lethale spirans mortis hyems, viros
Et bruta raptans interitu pari,
Obliuionis nube pari premit.
Hâc [14] *stulti ierunt: hanc malè prouidos*
Ducet nepotes error in orbitam:
Quos [15] *mors sepulcri sub scrobe conditos*
Depascet, imbelles vt oues lupus.
Æterna cœli temperies pios
Manes fouebit lucis in aureæ
Splendore: qualis manè fluit nitor
Per prata vernis picta coloribus,
Stultis senectus robora deteret,
Pro sumtuosis bustum erit ædibus.
At [16] *me benignus de* [c] *barathri cauo*
Specu remissum suscipiet Deus.
Nec [17] *te cupido sauciet æmula,*
Stupórve, si quem videris impiâ
De plebe fluxis conspicuum bonis,
Clarumq; multâ [f] *fulgere gloriâ.*
Quum [18] *dexteram* [g] *mors illacrymabilis*
Iniecit, ex tam diuite copiâ
Secùm sub vmbras nil feret: & comes
Infida bustum gloria deseret.

Dum [19] *commeantis pectora spiritus*
Haustu calescunt, perfruitur bonis,
Sesecq; curat molliter, & monet
Omnes eundem pergere tramitem:
At [20] *quum parentes cesserit ad suos,*
Longùm dolebit stultitiam breuem,
Ad regna tractus lucis egentia,
Qua semper horror nubilus obsidet.
Rectrix [21] *honoris ni sapientia*
Accesserit, brutis homo bestiis
Nil interest, quos vita facit pares,
Exspectat aquè inglorius exitus.

PSAL. L. *Deus deorum Dominus &c.*

Doctrinam de veris Dei cultibus hic Psalmus continet; quæ vt plus ponderis habeat, ipsum Deum quæsitorem & iudicem inducit, qui generatim, primò impiis omnibus pœnas comminatur: deinde sigillatim docet Iudæos, in frequentiâ sacrificiorum fiduciam suam collocantes, non tantam eorum vim esse; alias enim à Deo victimas requiri, nimirum pias preces, gratiarum actionem, nitentemque gratuitâ Dei bonitate & Christi meritis fidem. Hoc vno modo, non aliis, Deum placari. Præterea obiurgat simulatores pietatis hypocritas, verbis adumbratâ specie, ceu velo, tegentes superbiam, maleficia, furta, adulteria, fraudes, calumnias, obtrectationes; putantes interim, Deum se itidem vt homines fallere & latere posse: sed id frustrà; verè enim iudicium secuturum esse, in quo omnia, etiam occultissima, palàm sint futura. Dent igitur operam, vt veris illis victimis Deum sibi reconcilient, veræque salutis participes reddantur.

Carm.

Carm. genus VI.

QVi [1] frænat æquis legibus arbiter
Superba regum colla minacium,
Vocabit in ius orbem ab ortu
Solis ad Hesperium cubile.
Vultu [2] verendo tum sacer arduâ
Pulcræ Sionis de speculâ loquens,
Ad gentis humanæ coactum
Concilium Deus ora soluet.
Non [3] facta semper non sinet impia
Impunè grassari, veniet Deus:
Flammæ vorax illum antecedet
Vis rapidis agitata ventis.
Testes [4] vocabit, cum populo suo
Acturus, [a] ignes, lumine conscio
Qui cuncta despectant ab alto &
Omniparæ [b] sola vasta terræ.
Adeste [5] primùm gens mihi propria,
Gens sancta, (dicet) cui super hostiis
Legem dedi ritè offerendis,
Perpetuum pepigiq; fœdus.
Hìc [6] æquitatem iudicis igneus
Miratus æther, iustitiam Dei
Annunciabit. nam sedebit
(Ne dubita) Deus ipse iudex.
Audi [7] Abrahami progenies boni,
Peculiaris gens mihi: te voco
Testem benignitatis in te
[a] Perpetuæ, & solidi fauoris.

Non [8] arguam te, quòd mihi victima
Cruore raro altaria sparseris,
Aut parcus armenti cremáris
Rara sacris [c] holocausta flammis.
Non [9] taurum egens te de stabulis peto,
Hircúmve caulis. [10] omne pecus meum est
Quod montium anfractus pererrat,
Quod nemorum tegitur latebris.
Nec [11] me volucris rupis in edito
Vsquam recessu nidificans latet:
Non vlla picturato amictu
Ruris auis [d] genialis hospes.
Quòd [12] si esurirem, scilicet vt petam
A te necesse est, arbiter ætheris,
Terra fretiq;, & quicquid ingens
Orbis habet gremio capaci.
Taurine [13] vescor carnibus, aut bibo
Hirci cruorem? [14] pectore candido
Grates age, & quouis litabis
Ritè Deo sine cæde voto.
Tum [15] deprehensus rebus in asperis
Securus implora: auxilium feram,
Grates vt acceptâ salute
Lætus agas, Dominumq; laudes.
At [16] impium sic alloquitur Deus:
[e] Quâ fronte leges tu recitas meas?
Et ore sanctum impurus audes
Sacrilego memorare fœdus?
Tu [17] legum habenis [f] impatiens regi,

Et institutis moribus & bonis
Iuratus hostis, voce laudas,
Tecum animo mea verba rides.
Cum [18] *fure furti consilium cois,*
Mœchis adulter te socium applicas:
Ad [19] *probra proiectus, dolosâ*
Perniciem meditare linguâ.
Cum [20] *fratre iuncti vincula sanguinis*
Oris procacis non rabiem premunt:
Infamiâ germanum eodem
Dedecoras vtero creatum.
Et [21] *arbitraris me similem tui,*
Quòd perpetrata hæc dissimulauerim?
Ne crede: tecum expostulabo,
Ante oculos tua facta ponam.
Considerate [22] *hæc vos, quibus excidit*
De mente cæcâ mentio numinis:
Ne, quum prehendam, nemo sit qui
De manibus mihi prensa tollat.
Si [23] *victimam vis magnificam mihi*
Mactare, laudes canta, age gratias:
Hâc itur ad certam salutem,
Hæc superos via pandit axes.

PSAL. LI. *Miserere mei Deus secundùm.*

Psalmus hic quartus est inter eos qui pœnitentiales ab Ecclesiâ appellantur. Eo Dauid à Nathane admonitus, culpam adulterii & homicidii coram Deo deprecaturus, peccatum suum ingenuè confitetur, & veneno hoc infectæ naturæ prauitatem, & immedica-

bilem illam delinquendi procliuitatem homini insitam, gemebundus describit: confugiens interim ad solius Dei gratuitam bonitatem & meritum Christi, in quo vno veram munditiem & innocentiam quærit, seque inuenire certò confidit. Ne autem denuo tantis polluatur sceleribus, implorat ducem & rectorem actionum suarum Spiritum sanctum, cuius instinctu seipsum à lapsibus fore immunem, & alios quoque in viam reuocaturum, Deique clementiam perpetuò celebraturum confirmat. Docet præterea, quæ sint sacrificia verè Deo grata, nimirum cor pœnitens & suorum peccatorum conscientiâ prostratum, ita tamen, vt de Dei ignoscentiâ non desperet. Sub finem totius Ecclesiæ salutem & incrementa Deo commendat, verosque pietatis & fidei fructus illi promittit.

Carm. genus v.

O Salus [3] rerum, lacrymis precantum
Mollibus flecti facilis, rogantem
Lenis exaudi, scelerumq; tetras
Abluæ sordes.
Vsq; [4] peccati [a] laue & [b] vsq; labem,
Dum repurgatum maculis pudendis
Purius corpus niteat recocto
Ignibus auro.
Nam [5] meam agnosco (pudet heu pigetq;)
Ah miser labem: vitiiq; fœda
Mentis obuersans oculis imago
Semper oberrat.
Vnus [6] arcani es mihi testis: vnus
Arbiter verax, temerario ausu

Impro-

Improbas linguas tua iudicantum
Facta refutas.
Quippe [7] iam primo scelus vsq; abortu
Hæret, infectas vitians medullas:
Deq; conceptu genitricis hausi
Semina labis.
At [8] tibi cordi est sine fraude veri
Simplicis candor, fideiq; certa
Puritas, nullo labefacta duri
Turbinis ictu.
Hanc facis tanti, vitiis vt atris
Oblito, legum sapientiaq;
Tu mihi arcana facilis beatum in-
dulseris haustum.
Ergo [9] me hyssopi, sator alme, lustra
Frondis aspersu: maculaq; cedent,
Membra candorem tibi lota vincent
Pura niualem.
Si [10] bonus latum placidumq; mittas
Nuncium, tristem mihi recreabis
Gaudio mentem: stupidos recurret
Robur in artus.
Ne [11] meos lapsus oculis acutis
Semper obserua, numerauegabes:
Sed mala culpæ nimium tenaces
Ablue sordes.
Cor [12] mihi rectum, sceleriscq; purum,
O potens trium genitor, refinge;

Spiritum firmum renoua nouatâ
Cordis in aulâ.
Neu[13] mihi auertas faciem, tuoq́;
Arceas vultu procul, auferasq́;
Spiritum sanctum calidâ incitatus
Rursus ab irâ.
Redde[14], speratæ solido vt salutis
Gaudio per te fruar, inquieti
Spiritu motus animi rebelles
Principe firma.
Tum[15] meo exemplo moniti scelesti,
Quos viâ flexit malesuadus error,
Denuò legum duce me tuarum
Iussa capessent.
Expia[16] noxâ mihi[c] sospitator
Cædis infandæ caput obligatum, vt
Te canam iustum, pariterq́; lapsis
Parcere largum.
Tu[17] viam vocis mihi pande, mutum
Tu Deus linguæ moderare plectrum:
Tum feram latè tua magna gentes
Facta per omnes.
Victimæ[18] si te caperent, dedissem
Victimam: sed te neq; sanguis hirci
Fusus, aut sacris holocausta placant
Addita flammis.
Pœnitens[19] fraudum scelerumq́; pectus,
Spiritus fracti, mala cor perosum,

Hæc

Hæc Deum placant: adhibe hæc, & absq;
Thure litabis.
Gentis 20 humanæ bonæ dux Sionem
Quo soles vultu facilis tuere:
Pace florentes Solymæ beatæ
Protege turres.
Tum 21 tibi votis bona mens pudicis
Sacra persoluet: sacer hircus ignes
Pascet, & sanguis vituli calentem
Imbuet aram.

PSAL. LII. *Quid gloriaris in malitiâ &c.*

Occasionem huic Psalmo dedit Doëgus homo scelératissimus, qui suis calumniis non solùm internecionis sacerdotum innocentissimorum causa fuerat, verùm insuper de eorum excidio triumphabat. Eum igitur contemtim alloquitur hoc Psalmo, eiusque malas artes & flagitia describit, & certissimam illi pœnam comminatur: pios autem innocenter oppressos consolatur, eosque viuos & oliuæ instar florentes, suis oculis visuros hostium interitum, prædicit, proque hâc tantâ bonitate Deo se gratum fore pollicetur.

Carm. genus X.

Quid 1 gloriaris impie
Tyranne prauis artibus?
Innoxiis clementia
Diuina semper excubat.
Tua 4 lingua semper fraudibus
Intenta comminiscitur
Nefas, nitente cotibus
Acutior nouaculâ.

Te [5] praua rectis plus iuuant,
Plus falsa veris recreant:
Dolisq; [6] pestilentibus
Libenter aurem commodas.
Ergo [7] Deus te conteret,
Hominumq; contubernio
Eliminabit, ac domum
Euertet omnem funditus.
Iustus [8] videbit, & grauem
Dei pauebit dexteram:
Vanaq; dignos exitus
Ridebit impotentiâ.
En [9] ille gazis (inquiet)
Malisq; fidens artibus,
Securus illę numinis,
Diuinæ opis nil indigens.
Ego [10] ceu virens oliuula,
Domini in agello consita,
Florebo, spe fretus bonâ
Cælestis indulgentiæ.
Te [11] semper in cœtu pio
Fraudis scelestæ vindicem
Canam, & tuæ clementiæ
Spe, duræ cuncta perferam.

PSAL. LIII. *Dixit insipiens in corde &c.*

Psalmus quinquagesimustertius idem argumentum habet cum decimoquarto. Impiis enim & Epicureis omnia plena esse asseuerat, eorumque scelerataș in per-

perniciem piorum molitiones describit, certissimamque illis ruinam comminatur, piis autem salutem & opem cœlestem promittit.

Carm. genus III.

Opinionum [2] fœda mentem toxico,
Corpusq; scelerum sordibus
Contaminata turba, vela dum cupit
Suo furori obtendere,
Ferri ac referri sortis arbitrio omnia
Humana comminiscitur.
Ergo exsolutâ numinis formidine,
Dat frena turpitudini;
Scelesta, fœda, abominanda excogitat,
Excogitata perpetrat.
Ex [3] arce celsâ siderum deflexerat
Dominus in orbem lumina,
Si quem videret fortè non penitus malis
Corruptum opinionibus,
Qui mentis oculis omnium fideliter
Rerum parentem quæreret:
Erroris [4] omnes nubili fallacibus
Fraus illigârat cassibus:
Se cuncti eisdem polluêre sordibus,
Nec recta cuiquam curæ erant.
Ergo [5] ille mitis, ille munificus parens,
Irâ incitatus asperâ,
Gens (inquit) ista plena scelerum ac sordium,
Crudelis animo & impia,

Quæ panis instar deuorat plebem meam,
Et quando cognoscet Deum?
Et quando mentis lumine in periculis
Agnoscet orbis arbitrum?
Certè timebit non timenda, & conscius
Vexabit horror pectora.
Nam Dominus ossa conteret ejus, & hostium
Ausus retundet impios:
Vultum pudoris turpibus sparget notis;
Turbabit animum infamiâ.
En unquam Eoo lucifer salutifer
Ab axe promet hunc diem?
Ab arce Dominus quum Sionis arduâ
Speratam opem feret suis,
Patriæ vinclis liberos hostilibus
Reddet nepotes Isaci:
Electa laudes illius gens vt canat
Perfusa vero gaudio.

PSAL. LIV. *Deus in nomine tuo &c.*

Psalmo quinquagesimoquarto occasionem præbuerunt proditiones Siphæorum, & simultates Saulis, quæ descriptæ sunt 1. Sam. cap. 23. & 26. In magno ergo periculo constitutus David, indubitatâ quâdam fiduciâ Deo salutem suam commendat, hostibus pœnam prædicit, Deoque se, voti compotem, gratum fore spondet.

Carm. genus x.

RErum parens me protege
Et sæuo ab hoste libera;

Nomen

Nomen boni vt colant tuum,
Et vim paueſcant impii.
Audi [4] *benignus ſupplicem,*
Nec durus aurem queſtibus
Occlude: [5] *vita nam mea*
Crudelis hoſtis imminet.
Infeſtus hoſtis imminet
Vitæ meæ: nec vindicem
Dei potentis dexteram
Sibi imminentem reſpicit.
Rerum [6] *ſed æquus arbiter*
Opem feret: periculis
Me liberatum fulciet,
Et ſoſpitem tuebitur.
Suis [7] *peribit artibus*
Sceleſta fraus, & incident
In ipſa cæci retia,
Quæ clàm mihi tetenderant.
Liber [8] *periclo, victimis*
Te munerabor: te canam
Patrem, bonis placabilem,
Malis & formidabilem:
Qui [9] *libero moleſtiis*
Mihi dediſti gaudia
Haurire læto lumine
De clade gentis perfidæ.

PSAL. LV. *Exaudi Deus orationem &c.*

Precationem continet hic Pſalmus plenam lamentationis & querelarum, de dolorum & periculorum

Danidis magnitudine; de calumniatorum & maleficorum hominum violentiâ; deque intimi cuiusdam & domestici amici perfidiâ. Oratigitur, vt hi omnes iustis à Deo pœnis obruantur, certâ interim cum fiduciâ Deo se suaque omnia commendans, & spe non dubiâ liberationem exspectando se confirmans.

Carm. genus v.

Cælitum [2] rector bone, mitis aurem
Admoue in rebus trepidis vocanti,
Neu meos vultu tetrico seuerus
Despice questus.
Adspice [3] attentus, mihi quo tumultu
Æstuet pectus: gemitu dolores
Quo fremant, dum vis mihi fraus, & sæui
Imminet hostis.
Imminet [4] sæuus capiti tyrannus,
Et meæ famæ meditator atrox
Crimen, & secum furit impotenti
Turbidus irâ.
Cor [5] micat, neruis trepidant solutis
Ossium nexus, [6] animus labascit,
Semper & pallens oculis oberrat
Mortis imago.
Ergo [7] sic mecum loquor: O quis altos
Nubium in tractus celeri columbæ
Me leuet pennâ, nemorum & remotis
Sistat in antris?
Vt [8] procul curâ trepidâ metuq;
Montium [9] solos habitem recessus.

Oryor

Ocyor ventis ferar & coruſci
Fulminis alis?
O 10 Deus linguas malè perde prauas,
Illitas linguas gelido veneno:
Quæ dolis, probris, rabidisq; vexant
Litibus vrbem.
Siue 11 lux fundat radios micantes,
Siue nox fundat tenebras opacas,
Excubant muris maledicta, vicis
Omnibus errant.
Vis 12, furor, fraudes, ſcelerum libido
Obſidet cunctos aditus viarum,
Et fames auri miseram trucidans
Fœnore plebem.
Si 13 palàm ſæuos inimicus enſes
Stringeret; ſi clàm laqueos pararet,
Dente ſi famam peteret maligno:
Æquior eſſem.
Tu 14 mihi inſultas comes & ſodalis,
Teſtis 15 arcani taciturni, & auctor
a Conſilî, ſacræ totiesq; iunctus
Fœdere menſæ.
Gentis 16 humanæ moderator, orbem
Qui ſalutari regis æquitate,
Fraudis auctores ſcelerumq; vinos
Obrue terrâ.
At 17 mihi attentam dabis aquus aurem,
Siue 18 lux promat radios ab vndis,
Siue lux condat radios ſub vndis
Veſpere ſero.

Inter [19] *hostiles dabis vt tumultus*
Tutus euadam. mihi nam superbis
Viribus fretus numeroq́ sæuus
Imminet hostis.
O [20] *potens rerum, sine fine pœnis*
Tu premes iustis scelus impiorum.
Arrogans pectus quibus obstinatâ
[b] *Intumet irâ:*
Pace [21] *qui fictâ simulant amicæ*
Mentis affectus, animoq́ virus
Occultant, prisco neq́ facta curant
Fœdera ritu.
Lacteus [22] *blando fluit ore riuus:*
Bella cor spirat fera, suauioráq́
[c] *Balsamo sermo secat instar ensis*
Vulnere caco.
Tu [23] *tui curam Domino relinque,*
Is tuos gressus reget, is dolores
Leniet, iustumq́ ope subleuabit
Rebus in arctis.
Impio [24] *fallaci, auidoq́ cadis*
Fila mors rumpet viridi in iuuentâ:
Me tui, rector bone, spes fauoris
Certa fouebit.

PSAL. LVI. *Miserere mei Deus, quoniam &c.*

Hoc etiam Psalmo Dei auxilium in maximis periculis, quæ enumerantur, inuocat Dauid, Deumque spem

spem & columen salutis suæ vnicum constituit: describit præterea calumnias & molitiones suorum hostium, & contra eos Dei vindicis vltionem implorat: Dei quoque præsentiâ, prouidentiâ, bonitate & veritate fretus seipsum cum quâdam fiduciâ, consolatur; Deoque se gratum & obsequentem fore promittit.

Carm. genus VI.

ORbis [2] creator me bonus adspice,
Iniurioso quem pede prorutum
Hostisq; conculcat, premitq;
Assiduis agitans periclis.
Conculcat [3] hostis me numero ferox,
Et insolenti sauitiâ premit;
Nec liberas luces laborum,
Nec vacuas sinis ire noctes.
Seu [4] luce terror sollicitus mihi,
Seu nocte circumstat, pater optime,
Spes rebus in duris mihi vna
Et columen [2] superas salutis.
Te [5] fretus vno, pollicitis tuis
Innixus vnis nec metuam dolos
Mortalium cacos, minasq;
Terrificas & aperta bella.
Calumniantur [6] quæ loquor omnia,
Prauaq; carpunt facta libidine:
Huc conferunt omnem laborem, vt
Exitium mihi moliantur.
Cœtusq; [7] cogunt, & capiti meo
Quâ fraude, quâ vi iugiter imminent:

Vestigia obseruant, nec horam
Insidiis vacuam relinquunt.
Impunè [8] tantam nequitiam ferent?
Prauique fructum consilii legent?
O arbiter mundi, nec illos
Præcipites agis in ruinam?
Mea [9] labores tu numeras fugæ:
Vnâ repositas tu lacrymas meas
Seruas: apud te certa constat
Vsque mei ratio doloris.
Aurem [10] vocanti tu facilem mihi
Das, atque inanes spes facis hostium:
Et signa non obscura amici
Das animi, & stabilis fauoris.
Te [11] fretus vno, pollicitis tuis
Innixus vnis, nil metuam dolos
Mortalium cæcos, minasque
Terrificas & aperta bella.
Te [12] semper ergo carmine patrio
Laudabo vitæ præsidium meæ:
Ex [13] hostium ferro dolisque
Incolumis tibi vota reddam.
Te [14] liberatus vindice, te meum
Firmante gressum, me titubeni pedes,
Dum spiritus fouebit artus,
Iussa sequar tua, rector orbis.

PSAL. LVII. *Miserere mei Deus &c.*

Hic quoque Psalmus precationem continet, cum quadam fiducia Deum compellantem, eiusque auxi-

lium in rebus aduersis & periculosis implorantem hostibusque minantem exitium. Huic in fine additur promissio actionis gratiarum, pro patrocinio & defensione, quasi ea iam sit impetrata.

Carm. genus II.

Sancte[2] parēs, miserere animæ pereuntis, & omnem
In te salutis quæ locauit spem suæ:
Meq; tuis alis tectum defende, procellæ
Dum sæuientis impetus[2] deferuerit.
Te[3] voco, te (solum in rebus quod restat egenis)
Appello, supplex & tuam imploro fidem.
Te voco, qui cumulata mihi promissa refundes,
Et cœpta duces prosperos ad exitus:
Qui[4] mihi subsidium è cælo præbebis, & hostis
Iamiam imminentis liberabis fautibus:
Qui dabis auxilium ex adyto sui limi[b] olympi,
Memorq; fidei & pristinæ clementiæ.
Inter[5] enim sæuos habito feritate leones,
Flammam vomentes versor inter belluas,
Lingua quibus sæuo prosecindit acutius ense,
Dentes sagittis lanceaq; cuspide.
O[6] Deus augustum celso caput axfere cælo:
Ostende terris gloriæ iubar tuæ.
Expliciuere[7] meis pedibus sua retia: terræ
Me sæuus hostis penitus afflictum premit:
Et scrobibus fossis iter obsedere: sed ipsi
Mihi paratas in scrobes caci ruent.
[8] Mens[c] inuicta malis, animi vigor integer, orbis
Te voce rector, te celebrabit lyrâ.

Eia age depositis mens expergiscere curis,
Et tu canora [d] barbitos cum nabliis.
Ocyus [9] auroræ quàm [e] lucifer excitet ignes,
Aurora cantus quàm volucrum exsuscitet,
Te [10] pater alme canam: populos tua facta per omnes,
Quacunq; tellus panditur, vates feram.
Nam [11] tua siderei bonitas fastigia cæli,
Fidesq; tractus nubium superuolat.
O [12] Deus augustum nitido caput exsere cælo,
Ostende terris gloria iubar tua.

PSAL. LVIII. *Si verè vtique iustitiam &c.*

Hoc Psalmo Dauid indignabundus seuerè alloquitur proceres Saulis; eorumque nequitiam, dolos, calumnias, & violentiam describit, grauiterque accusat; Deique vindicis vltionem contra eos implorat: quam quidem breui ipsos, cum bonorum gaudio, oppressuram esse, prædicit, atque ita futurum, vt Dei in defendendis piis bonitas, & in puniendis impiis iustitia clarissimè elucescat.

Carm. genus v i.

Qui [2] iura celso de solio datis,
Qui frena legum flectitis, en erit
De plebis vt causis egena
Iudicio statuatis æquo?
Quin [3] mente prauâ nequitiam & dolos
Versant, sub vmbrâ iustitiæ tegunt
Iniuriam: factis honesti
Obiiciunt speciem pudendis.

Materna

Maternâ [4] ab aluo flagitii viam
Sensim sequuntur, perq; suos gradus
Obliqua sectandi libido
Cum teneris adolescit annis.
Linguâ [5] venenum pestiferâ gerunt,
Auresq; [6] claudunt consiliis, velut
Obthurat aures callida [a] aspis,
Quæ magicos metuit susurros.
Confringe [7] malas, ô Deus, impudens
Os comminutis contere dentibus:
Et rictibus fauis hiantes
Hos inhibe catulos leonum.
Emissa [8] fractâ cuspide spicula
Intercidant, nec vulnera perferant:
Ipsiq; vanescant repentè,
Per bibulas velut vnda arenas.
Sensim [9] liquescant, [b] tardigradus velut
[c] Limax, acerbo funere deferant
Vitale lumen, more [d] fœtus
Ante suum pereuntis ortum.
Florentis [10] aui in limine, turbinis
Vis atra tollat progeniem, priùs
Quàm surculus spinas tenellus
Exserat, & stimulis acutis
Fœcunda [11] latè brachia porrigat.
Iustiq; pœna vindicis exitum
Læti videbunt, impiiq;
Sub pedibus fluuium cruoris.
Vita [12] bene actæ gens hominum scie-

Manere iustos præmia: at impios
Manere pœnas, arbiterum q;
Esse Deum sciet orbis æquum.

PSAL. LIX. *Eripe me de inimicis &c.*

Hîc quoque grauissimis periculis diuexatus Dauid, ad solius Dei auxilium confugit, certaque fiduciâ statuit, breui fore, vt & hostes acerbissimas pœnas luant; eripiantur autem & protegantur vere pii. Pro eo igitur beneficio actionem gratiarum perpetuam Deo promittit.

Carm. genus X.

A B[2] hostis inclementiâ
Me rector orbis asserè:
Defende vim crudeliter
Me semper oppugnantium.
Ab[3] improbis me protegè
Lætis ruore innoxio,
Mea[4] pluti per dolum
Qui cæca tendunt retia.
Vltrò immerentis in caput
Consilia cuncta conferunt:
Exsurge[6], teq; pessimis
Fer obuiam conatibus.
O arbiter mortalium
Et agminum cælestium,
Fauore semper qui pios
Peculiari amplecteris,
Exsurge, pœnis impias

Com-

Compesce gentes: perfidis
Neu parce, qui sibi fauent,
Nefanda quum patrauerint.
A [7] sole Eoo ad hesperum
Perambulabunt compita,
Et instar oblatrantium
Canum feroces obstrepent.
Nihil [8] nisi merum crepans
Ferrum, cruorem, vulnera:
Et quæ loquuntur propalàm,
Clàm posse rentur obrui.
Meæ [9] salutis tu Deus
Tutela presens, irritas
Ridebis iras, & tuâ
Me dexterâ tueberis.
Tu [10] robur es meum, meæ
Vires, & arx fiducia.
Ergo quieto pectore
Exspecto spe tui auxilii.
Discrimina [11] imminentia
Ope anteuertes: & malis
Fractâ hostium superbiâ,
Læto fruar spectaculo.
Ne [12] prorsus impios tamen
Vnâ ruinâ elimina,
Obliuioso ne pii
Torpore recta negligant.
Sed error illos dissipet
Vagos per orbis vltimas

Oras: tuáq́ dexterâ
Semen piorum protege.
Ob oris [13] *arrogantiam,*
Virusq́ linguæ noxium,
Mendacia & periuria,
Consume semen impium:
Euelle [14] *stirpe ab vltimâ*
Iusti furoris impetu,
Vt nôrit orbis vltimus
Deum bonorum vindicem.
A [15] *sole Eoo ad Hesperum*
Perambulabunt compita,
Et instar oblatrantium
Canum procaces obstrepent.
Passim [16] *vagati, pauperem*
Victum vt parent, sub vesperum
Serum petant cubilia,
Victus egentes pauperis.
Ego [17] *interim Deum canam*
Fortem bonumq́ in asperis
Rebus suorum vindicem,
Fidumq́ propugnaculum.
Deum canam, qui robore
Me fecit, auget viribus,
Benignitate subleuat,
Tuetur arx vt anea.

PSAL. LX. *Deus repulisti nos &c.*

Conscriptus est hic Psalmus in calamitatibus & miseriis publicis bellorum contra Ammonitas, Idumæos

mæos & Syros, quo tempore Deus aliquandiu gentem suam propter peccata videbatur deseruisse. Pro se igitur & suis orat Dauid, & tanquam voti iam compos, certò secuturas de hostibus suis victorias ordine commemorat; easque omnes, non propriis viribus, sed Dei potentiæ & bonitati refert acceptas.

Carm. genus 11.

Sancte [3] *parens, nostris vitiis offensus, abactos*
Pressosq; duris dissipasti nos malis:
Placatus mitisq; veni, iamq; immemor iræ
Salutis auctor ad tuos reuertere.
Omnis [4] *ager rimis, te concutiente,* [a] *dehiscit:*
Committe vimas, refice quassatum solum.
Dura [5] *tuæ genti spectacula ferre dedisti*
Inebriatæ poculo formidinis:
At [6] *trepidos tandemq; animi miseratus egenos,*
Signum salutis efferes: qui te colunt,
Veridicis freti [b] *oraclis formidine mersum*
Erigere rursus audeant vt verticem:
Eripiasq; [7] *tuos gelidi formidine lethi*
Præsens, & opifer inuocantes audias.
Audiit, [8] *ex adytoq; Deus flammantis olympi*
Vocem rependit gaudii prænuntiam:
En tibi frugiferos [c] *Sichimæ dispertiar agros:*
Vallem [d] *Suchoti metiar decempedâ.*
Nónne [9] *mihi parent Iacobi pignora, quisquis*
Vel pecore tondet arua, vel vomere secat?
Oppida [10] *sub pedibus* [e] *Syriæ calcabo superbæ,*
[f] *Moabum,* [g] *Idumen, &* [h] *Palæstinas domos,*

Quis [11] mihi pandet iter munitas ductor ad arces?
Muros Idumes diuitis quis diruet?
Quis, nisi tu nostræ gentis Deus vnice tutor,
Qui nos premendos hostibus reliqueras,
Offensus vitiis prauis: nec in arma ruentes
Nostros præibas dux, vt antè, exercitus?
Nunc [13] pater auxilium rebus bonus adfer in arctis,
Humana fallax credulos spes decipit.
Te [14] duce, victrici decorati tempora lauro,
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

PSAL. LXI. Exaudi Deus deprecationem &c.

Psalmo hoc Dauid se & tegni sui salutem Deo commendat, quem regna & constituere & stabilire, piosque reges defendere asseuerat; proque eâ benignitate gratias Deo vouet sempiternas.

Carm. genus x v.

AVdi [2] vocantem me bonus, & meis
Intentus aurem da precibus Deus.
Proiectus [3] oris orbis in vltimis,
Ad te recurram rebus in asperis.
Me siste rupis culmine in arduo
Procul periclis. [4] semper enim tui
Spe fretus, hostis tutus ab impetu.
Munita vt arcis præsidio fui.
Tentorio [5] fac semper vt in tuo
Degam, sub alis protegar & tuis:
Qui [6] lenis aurem das precibus meis,
Qui vota latum ducis ad exitum.

Frænare

Frænare sceptris te metuentium
Hæreditatem das mihi: 7 regiæ
Tu longa vitæ tempora porrigens,
Nectes peractis secula saculis.
Securus 8 ut te perpetuò colat
Rex, liberalem porrige dexteram
Fortunâ in omni: quaq; soles fide
Fac ut fruatur pollicitis tuis.
Ac 9 tum periclis liber ab asperis,
Te voce, dulci te cithará canam
Pacti tenacem, & munificum tuis;
Et vota ad aras perpetuò feram.

PSAL. LXII. Nónne Deo subiecta erit &c.

Commemorat hoc Psalmo Dauid fiduciam suam solius Dei, in omnibus rebus aduersis, præsidio nitentem: & grauissimè obiurgat homines improbos: eorumque calumnias, fraudes & scelera describit. Deinde suo exemplo adhortatur omnes pios, vt simili affectu soli Deo confidant. nihil enim vanius esse regibus, principibus, robore, potentiâ, diuitiis & omnibus rebus humanis: cùm solus Deus sit omnipotens, iustus & bonus.

Carm. genus III.

Mens 2 acquiescit vnicè mea in Deo:
Hinc spes salutis, arduis
In rebus arx hæc, tutus 3 hoc munimine
Nullum tremiscam ad impetum.
Quousq; 4 tectis fraudibus subuertere
Innoxium tentabitis?

Pœnas daturi mox & ipsi, improuidi
Iam iam imminentis exitus.
Proni in ruinam incumbitis, ceu mœnia
Saxis solutis putria:
Et [5] interim omnes corporisq; & ingeni
Vires eò contenditis.
Vobis placetis fabulis vanis, gradu
Turbetis impii vt pium.
Clàm deuouetis corde tacito, propalàm
Laudatis ore subdolo.
At [6] tu acquiesce mens mea in Deo tamen:
Hinc spes salutis, arduis
In rebus arx hæc: tutus [7] hoc munimine
Nullum tremiscam ad impetum:
Spes [8] inde vitæ & gloriæ pendet meæ,
Et roboris fiducia.
Quocunq; [9] cæli gens colis sub sidere,
Huic crede rem, sobolem, domum:
Omnes ad illum mentis ægritudines,
Et læta defer & refer;
Semperq; præsens numen eius omnibus
Adesse cœptis senties.
Ventosa [10] regum & principum potentia
Est vanitate vanior,
Adeoq; fumo leuior, vt, si principum
Hac lance vires omnium,
Inanitatem hac colloces, cunctis simul
Inanitas præponderet.

Ne

Ne 11 *firma ſpera parta per vim: ne nimis*
Confide ſtultis viribus
Opes abundant affluenter, ne bonis
Da rebus animum credulum.
Semel 12 *eſt profeſſus, nec ſemel tantùm Deum*
Id profitentem audiuimus,
Se poſſe ſolum cuncta, ſe ſolum bonum,
Et arbitrum rerum vnicum;
Bonis 13 *benignum ſemper & placabilem,*
Malisq; formidabilem.

PSAL. LXIII. Deus Deus meus ad te &c.

His verbis Dauid exſul ardentiſſimum in cœtum veræ Eccleſiæ redeundi deſiderium teſtatum facit, ſimulque indicat, in ipſo exſilio Dei ſe laudibus, præconiis & amori totum deditum eſſe, certoque credere, breui futurum, vt hoſtibus ſublatis, ipſe regno & patriæ reſtituatur.

Carm. genus XVIII.

DEus 2 *ſalutis auctor & cuſtos meæ,*
Te veneror, roſeus quum fugat aſtra dies.
Te mens anhelat, membra ſitiunt languida,
Terra velut pluuias arida quærit aquas.
Quamuis 3 *arenas aridas æſtu colam,*
Præſentem Dominum mens videt vſq; meum;
Non aliter, adyta arcana quàm ſi conſpicer,
Numinis adſeruant quæ monimenta tui.
Nec 4 *dulcis æquè eſt vita, quàm benignitas,*
Quâ vitam munis proſequerisq; meam.

Ergo [5] *remotis dissitus quamuis locis,*
Præsidio tutus te celebrabo tuo:
Tui sonabunt nominis præconia,
Qua dederis vitæ tempora cunq; meæ.
Nec [6] *victus æquè recreat corpus, tua*
Excitat vt mentem laus celebrata meam.
Tu [7] *nocte carmen, manè tu carmen mihi es:*
Tu [8] *trepido præsens fers mihi semper opem.*
Securus alis conquiescо sub tuis:
Teq; procul curis & tua facta canam.
Te [9] *quærit animus, te colit, te* [a] *deperit:*
Tu validâ fulcis me pater alme manu.
At [10] *qui laborant per nefas me perdere,*
Consiliis prauis digna ruina premet.
Ferro [11] *profundent spiritum nefarium:*
Membra dabunt auidis dilanianda lupis.
Rex [12] *lætus autem vindicem agnoscet Deum,*
Et quicunq; Dei numina vitè colunt.
Metu stupentes conticescent impii,
Spe stolidâ fluxis qui tumuere bonis.

PSAL. LXIV. Exaudi Deus orationem &c.

Hic quoque Psalmus descriptionem continet malitiæ, calumniarum, & improbitatis virulentæ hostium Ecclesiæ, quibus grauissimas pœnas, in summa hominum piorum exsultatione & gaudio, comminatur.

Carm.

Carm. genus VIII.

AVdi [2] *sancte parens non tetricus preces*
Te poscentis opem rebus in asperis:
Et fallacis ab hostis
Vitam fraudibus eripe.
Prauorum [3] tacitis factio me dolis
Oppugnat, trucibus consiliis fremunt,
Conspirantq; scelesti:
Tu me dux bonus eripe.
Linguas [4] ceu gladios exacuunt suas:
Oris pestiferi verba nefaria
Intentant, medicata
Tanquam spicula toxico,
Vt [5] rectos animi ex insidiis petant;
Et securi auidâ mente coquunt nefas:
Nec quenquam malefacti
Formidant fore vindicem.
Designant [6] animis horrificum scelus,
Et sauo laqueos consilio parant:
Inter seq; loquuntur,
Nemo conscius hac sciet.
Cor [7], mens, ingenium, consilium, labor
Huc tendunt, [a] facies vt scelerum nouas
Et fraudum meditentur:
Hoc vnum studium fuit.
Ast [8] illos subiti cuspide spiculi
Incautos feriet magna Dei manu,
Et lethalia certâ,
Figet vulnera dexterâ.

Spectantes [9] gelidus corripiet timor,
Auctori exitium quum videant suæ
Dirum immittere [b] linguæ
Virosæ mala toxica.
Gens [10] humana tua robora dexteræ
Agnoscet, meritis laudibus efferet:
Et mirabitur altæ
Lumen [c] perspicientiæ.
Iusti [11] spes animos eriget, & Dei
Tutus præsidio, lætitiâ fremet:
Et gaudentia corda
Vero simplice gestient.

PSAL. LXV. Te decet hymnus Deus &c.

Habet hic Psalmus commemorationem multiplicium Dei beneficiorum tàm spiritualium quàm corporalium, quæ omnia mirâ quâdam verborum elegantiâ prædicat, proque iis gratias Deo immortales agit.

Carminis genus v.

TE [1] manent laudes Deus in Sione;
Hic tibi tactis [a] operata sacris
Vota gens soluet tua, victimisq;
Imbuet aras:
Quisq; [3] tam præsens tibi supplicantum
Exaudis votis tribuas secundos,
Te petent gentes sub vtroq; mundi
Axe iacentes.
Nostra [4] nunc iustis scelerata factis

Nos

Nos premunt pœnis: facilis querelis
Tu tamen flecti, mala seruitutis
Vincula franges.
O [5] quater plusquam quater ô beatos,
Quos leges, lectos facies amicos,
Vt colant puri tibi dedicati
Atria templi.
Illa lux felix, cumulata cunctis
Lux bonis, pectus satiabit ægrum
Gaudio, qua nos reduces sacratâ
Sistet in ædę.
Annues [6] nostris facilis querelis
Finium terræ Deus vltimorum
Spes, & extremas maris ambientis
Gurgite terras.
Tum stupor mentes quatiet tuentum,
O Deus nostræ columen salutis,
Te malis durum, miseris benignum,
Omnibus æquum.
Tu [7] potens rerum, validusq́ pollens
Viribus, firmas stabili catenâ
Montium tractus [b] undaq́ inquietis
Tunsa procellis.
Tu [8] maris nigris agitata ventis
Terga componis: cohibes rebelles
Gentium motus, placidaq́ [c] mutas
Pace tumultus.
Vltimi [9] rerum tua signa nôrunt
Et pauent fines, quotues coruscis

Turgidum flammis fremuit sonoro
Murmure calum.
Quiq́ Phœbæos habitant ad ortus,
Et quibus serâ face Phœbus vndas
Tingit, auctorem te hilares fatentur
Lucis & vmbra.
Tu [10] *solum terræ sitientis imbrem*
Latus inuisis, grauidaq́ nubis
De sinu fundis genitale pigros
Semen in agros.
[d] *Alueus pleno tibi semper amne*
Turgidus latâ nouat arua fruge,
Floribus campos, nemorum virentes
Fronde recessus.
Rore [11] *tu leni sola* [e] *contumacis*
[f] *Maceras terræ, subigisq́ glebas:*
[g] *Ebrios sulcos viridante* [h] *amictu*
Messis inumbras.
Quâ [12] *feres gressus, renouabis annum.*

Carm. genus XIX.

Discantus.

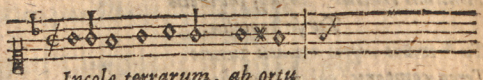

Incola terrarum, ab ortu

Altus.

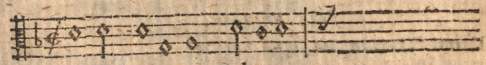

Incola terrarum, ab ortu

Solis

*Fertilem frugum: vegetansq; fœtus
Per cauas valles riguosq; saltus
Impluet humor.
Gestiet ¹³ pauper tugurî colonus,
Lacte distentas comitans capellas:
Mugient colles, & amica fessis
Sylua iuuencis.
Spes aratoris cupidas fouebit
Fluctuans latis seges alma campis:
Vt canat festâ tibi feriatus
Carmen in vmbrâ.

PSAL. LXVI. Iubilate Deo omnis terra &c.

Psalmus hic cohortatur & excitat subinde omnes homines toto terrarum orbe habitantes, vt pro maximis & incredibilibus beneficiis Deo suo gratias agant: quæ ipsa quoque beneficia tam vetera, quàm recentia, commemorantur.

Tenor.

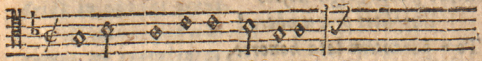

Incola ¹ terrarum, ab ortu

Bassus.

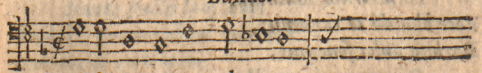

Incola terrarum, ab ortu

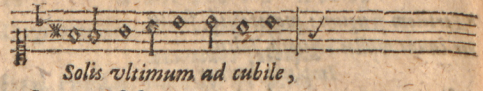

Solis vltimum ad cubile,

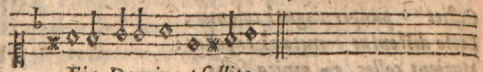

Eia Domino pſallite.

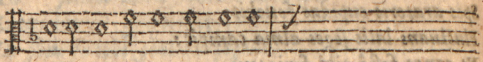

Solis vltimum ad cubile,

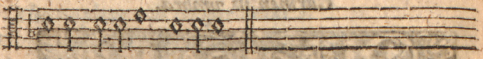

Eia Domino pſallite.

Eia [2] *Domino iubilate:*
Nomen eius, numen eius
Ferte in aſtra laudibus.
Dicite [3] *illi: Rector orbis*
Sancte, quàm ſtupenda rerum
Eſt tuarum gloria!
Quanta virtus, quâ proteruos,
Mente fractâ, cogis hoſtes
Supplices procumbere!
Te + *parentem læta honoret,*
Te potentem prona adoret
Tota rerum machina.
Voce blandâ te canamus,
Barbito dulci ſonemus,
Carminumq́ cantibus.

Eia

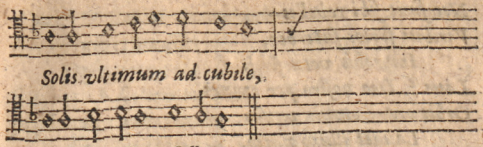

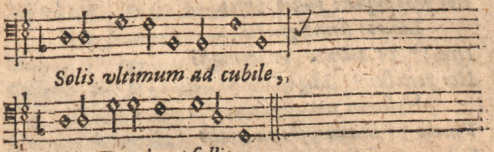

Eia [5] adeſte, facta cunctis
Cernite admiranda ſæclis:
Acriterq; expendite,
Facta prouidi parentis,
Facta Domini conſulentis
Arte mirâ ſeruulis.
Vertit [6] æquor æſtuoſum
Aridæ in campos arenæ.
Fluminis per alueum
Agmen ire gratulantum,
Ceu per arua ſiccæ, fecit,
Stante fluctu languido.
Frænat [7] vnus vrbem habenis
Sempiternis: intuetur
Et pios & impios.

Nec sinit sibi rebelles
Viribus fretos superbos,
Improbis votis frui.
Laus [8] *Deo nostro per omnes*
Orbis oras: omnis vnum
Laudet illum natio.
Morte [9] *liberauit vnus*
Nos propinquâ: fulcit vnus
Liberos firmo gradu.
Igne [10] *vt aurum, examinasti*
Nos periclis: [11] *illigasti*
Hostium nos cassibus.
Vincla [12] *lumbis, frena malis*
Sub tyrannis induisti
Impotentis imperi:
Sed per ignes, sed per vndas
Diuitis tamen dedisti
[a] *Vber agri exercitis.*
Ergo [13] *supplex introibo*
Templa, victimasq; cadam:
Vota [14] *supplex offeram,*
Vota duris in periclis
Nuncupata. [15] *pinguis agnus,*
Cornigerq; agni parens,
Bos & hircus sanguine aras
Imbuent: nec thura deerunt
De [b] *Sabæo stipite.*
Dum [16] *Dei benignitatem*
Explico in me, cuncti adeste
Qui Deum veremini.

Au-

Audiit [17] *statim vocantem:*
Nos vocantes audientem
Prosequamur laudibus.
Conscios [18] *sceleris nefandi*
Supplicantes rector orbis
Aure surdâ respuit:
At [19] *mihi lenis bonusq;*
Supplicanti semper aurem
Non seueram commodat.
Gratias [20] *ago parenti*
Optimo, qui se roganti
Asperum non præbuit:
Qui suâ benignitate
Destitutum non reliquit
Rebus vnquam in asperis.

PSAL. LXVII. *Deus misereatur nostri &c.*

Psalmo sexagesimoseptimo continetur votum, vt Deus pro infinitâ bonitate & misericordiâ suâ, Ecclesiam omnibus bonis tam æternis quàm præsentibus cumulet, eo quoque nomine, vt ipse debito honore & præconiis vbique terrarum celebretur.

Carm. genus V.

Arbiter [2] *mundi, placidus bonusq;*
Parce delictis, solito & fauore
Terra fac latis segetem, pecusq;
Nutriat aruis:

Nota [3] *per terras bonitas vt omnes*
Sit tua, & noſtræ ſtudium ſalutis,
Mente quos curas patriâ, tegisq́
Rebus in arctis:
Vt [4] *tuas laudes populi per omnes*
Prædicent terras, bonitatis vſq́ ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per vrbes.
Omnis [5] *exſultet locus, omnis ætas*
Geſtiat plauſu & [a] *fremitu ſecundo,*
Res quòd humanas modereris æquæ
Iuris habenis.
Vt [6] *tuas laudes populi per omnes*
Prædicent terras, bonitatis vſq́ ad
Terminos rerum celebretur omnes
Fama per vrbes.
Si [7] *tuæ genti faueas benignus,*
Conditor mundi bone, meſſis agros
Veſtiet, vites oleæq́ colles,
Gramina campos.
Si [8] *tuæ genti faueas benignus,*
Conditor mundi bone, te pauebunt
Et colent gentes ſub vtroq́ mundi
Axe iacentes.

PSAL. LXVIII. *Exſurgat Deus &c.*

Pſalmus hic ſplendidiſſimè celebrat Dei potentiam incredibilem, & bonitatem planè admirandam, eique pro variis beneficiis & liberationibus, proque victoriis

victoriis multis & miraculosis, perpetuaque adeò præsentiâ suâ gratias agit immortales; inque Dei hac clementiâ, & benignitate cum sanctâ quâdam superbiâ, mirificè gloriatur & exsultat. Describit etiam magnificentissimam Dei de deuictis hostibus pompam triumphalem, quâ Christi gloriosam in cælum ascensionem multis antea sæculis adumbrauit. Sub finem omnes homines denuo ad gratiarum actionem, suo exemplo cohortatur.

Carm. genus XX.

Discantus.

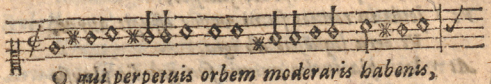

O qui perpetuis orbem moderaris habenis,

Altus.

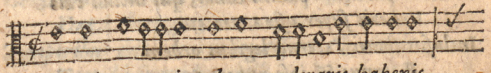

O qui perpetuis orbem moderaris habenis,

Tenor.

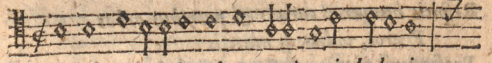

O qui perpetuis orbem moderaris habenis,

Bassus.

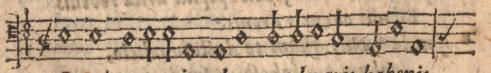

O qui perpetuis orbem moderaris habenis,

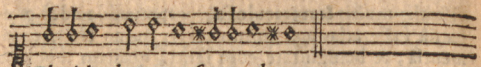

Placidos bonus exſere vultus:

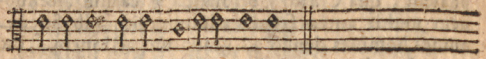

Placidos bonus exſere vultus:

Impietasq; exoſa tuas, pater optime, leges,
Tremefacta repentè faceſſet,
Vt 3 *leuis in tenues fumi vapor effugit auras*
Vt cera liqueſcit ab igni.
At 4 *lætis pia turba animis ſua gaudia plauſu*
Teſtabitur, & tibi, rerum
Sancte 5 *parens* a *paana canet, qui lucida cæli*
Veheris ſuper aſtra, nec cui
Incluſus ſpatiis, æternis legibus orbem
Æternus & ipſe gubernas.
Te 6 *canimus læti, & lætos renouamus honores,*
Qui celſi è vertice mundi
Reſpicis humanas curas: & patribus orbos
Pueros, viduasq; maritis
Proſequeris patrio affectu: 7 *qui prole beatâ*
Steriles ſolare b *hymenæos:*
Compedibus vinctos ſoluis: populi arua rebellis
Bibulis obducis arenis.
8 *Iſacidæ* c *Nilo quum te ductore relicto,*
Arabum per inhoſpita ſaxa

Erra-

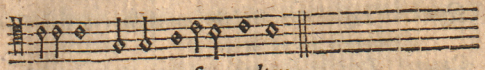

Placidos bonus exſere vultus:

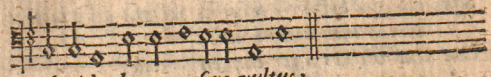

Placidos bonus exſere vultus:

Errarent,[9] *tremuêre ſoli penetralia: calum*
Maduit ſudoris anheli
Imbribus: à vultu Domini conterrita dura
Tremuere cacumina [d] *Sinæ.*
Arua [10] *ſibi ſelecta bonus rigat imbre benigno:*
Et quum labefacta fatiſcunt,
Confirmat, recreatq; afflicta: [11] *ſuoq; fruenda*
Dat habere gregi: nec egenam
Temporibus duris virtutem deſerit. [12] *Arma*
Trepidâ formidine belli
Quum quatient animos, latum celebrare triumphum
Teneris dabit ille puellis:
Sufficietq; ſuas in laudes carmina. [13] *reges*
Numeroſo milite freti
Terga dabunt, latebrasq; petent: ſpoliisq; fruetur
Imbellis turba relictis.
Veſtra [14] *licet ſomno ſternantur corpora nigra*
Inter fuliginis ollas;
Illa tamen vincent nitidam candore columbam
Rutila cerulei honore,

Quæ nunc argentum nitidum, nunc lumina blandùm
Radiantis prouocat auri.
Quum 15 *Deus omnipotens traduceret agmina regum*
Longo spectanda triumpho.
Squalida quæ luctu & tenebris Solyma antè iacebat,
Niueâ tum luce refulsit:
Ceu niue vicinos inter candentia colles
[e] *Salmonis culmina fulgent.*
Vsq; 16 *sibi* [f] *Basan placeat, iactetq; superbus*
Fastigia proxima cælo:
Ne 17 *tamen herbiferos saltus, ne pascua sacro*
Ausit conferre Sioni;
Quam propriam pater omnipotens in secula sedem
Legit, lectamq; tuetur:
Ille 18 *pater, quem cælituum tot millia currûm,*
Equitum tot millia stipant:
Siue ille excelsa vehitur per culmina Sina,
Sua seu sacraria visit:
Seu 19 *scelerum vindex celebri petit astra triumpho,*
Captiuaq; colla catenis
Vincta trahit: victæ passim donaria gentes
Cumulant: paulò antè rebelles,
Poplite nunc flexo venerantur templa Sionis.
Igitur 20 *celebramus honores*
Iure tuos, nullam nobis qui munere lucem
Vacuam finis ire; 21 *salutis*
Vnica spes nostræ: nempe vnus frena gubernas
Vitæ, [g] *irremeabilis Orci*

Vnus

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0212
DFG

Vnus claustra tenes, & nutum fata sequuntur,
Inimicos [22] *vulnere certo*
Tu figis; longâ scelerum tu sorde sepultis
Lethali tempora plagâ
Diuidis. [23] *At caros sic consolaris amicos,*
Extremo à littore ponti
Vos ego crudeli incolumes ex hoste reducam,
Rubri ceu trans freta ductos
Æquoris à sæuo incolumes seruauimus [h] *Ogo.*
Cæsorum [24] *in sanguine regum*
Tingent crura: canes hostilia vulnera lambent.
Lata [25] *spectacula pompæ*
Adsistent, pater alme: tuo, pater alme, triumpho
Plaudent tua templa petentes.
Anteibunt, [26] *qui voce canant, qui cymbala pulsent,*
Cithara tuba iuncta, tubæq;
Tibia, quæq; tuas celebrent fortissime laudes
Docta pulsare puellæ
Tympana: [27] *te populi cœtu fremituq; secundo*
Et plausu ad sidera tollent:
Isacidæq; tuas in laudes ora resoluent:
Iuuenis [28] *de stirpe creatus*
Beniamini, Iudæq; aderit generosa propago:
Neq; clarus Zabulo deerit,
Nephthalidæq; duces: [29] *Nam tu tua iussa sequutis*
Viresq; animosq; ministras:
Claraq; victrici das tempora cingere lauro.
Solymæ [30] *victoria præpes*

Ex adytis volat. Ergo ferent tibi munera reges,
Atq; ad tua templa ferentes
Munera, te super astra ferent. 31 *tu freta sagittis*
Lethalibus agmina fundis:
Tu fortesq; domas dextras, animosq; rebelles;
Humiles tibi pendere cogis
Vectigal, fractosq; duces: auidiq; cruoris
Vindex populi agmina perdis.
Quiq; 32 *bibunt Nilum, quà mergitur æquoris vndis;*
Quiq; ipso fontis in ortu,
Accurrent, pacemq; petent, opulenta ferentes
Tibi munera supplice dextrâ.
Regna 33 *hominũ celebrate Deum: date carmina Regi,*
Qui templa gubernat olympi.
Æterna æternus: 34 *cuius mortalia cuncta*
Vocem tremefacta paueſcunt.
Hunc 35 *fortem celebrate, vniq; accepta referte*
Bene gesti prospera belli.
Cuius in Iſacidis resplendet gloria, cuius
Testantur robora nubes:
Cuius 36 *ab arcano templo venerabilis horror*
Stupefacta in pectora manat.
Iſacidum Deus ille, Deus, qui robore neruos
Animosq; vigore seorum
Implet, ei laudes Iacobi dicite proles:
Etenim Deus ille deorum est.

PSAL. LXIX. *Saluum me fac Deus &c.*

Repræsentat hoc Psalmo Dauid magnâ ex parte personam Seruatoris nostri Iesu Christi. Querelis enim & la-

& lamentationibus grauissimis suas angustias, dolores, multitudinem hostium, auxiliiúque diuini moram enumerat, seque innocentem alienorum peccatorum pœnas luere, & in summis miseriis, non modò nullì, ne propinquo quidem, miserabilem esse; verùm ab iis etiam, quorum causâ hæc patiatur, ludibrio haberi, fibique pro cibo fel, pro potu acetum præberi conqueritur. Ad solius igitur Dei auxilium confugit, simulque pro veræ Ecclesiæ membris orat, ne illa capitis deformitate offensa deficiant. Hostibus deinde, tanquam impœnitentibus & desperatis, mala præsentia & æterna imprecatur: se autem Deo pro beneficiis, quæ enumerat, gratias acturum, suoque exemplo eodem alios perducturum esse, promittit.

Carm. genus III.

S *Anctè* 2 *parens fer opem lasso: torrentibus undis*
Pænè obruerunt me malorum flumina.
Pes 3 *nequit in molli vestigia figere limo:*
Pronumq; inundans vertici fluctus rapit.
Dum 4 *clamo, arentes urit sitis arida fauces:*
Spectando lassa torpuere lumina.
Me 5 *vexant odiisq; premunt immanibus hostes*
Plures, inumerant quàm capilli tempora.
Inq; dies crescunt numero: &, ceu rapta rependam,
Bene parta per vim cogor illis reddere.
Simplicitas 6 *tibi nota mea est, bone conditor orbis,*
Meaq; testis semper innocentia es.
Fac 7 *pater alme, bonis ne sint mea damna pudori,*
Dum te colentes clade cernunt opprimi.
Te 8 *propter maledicta tuli & ludibria vulgi:*
Te propter ora turpis infecit pudor:

Me [9] *vitant fratres, & eâdem è matre creati:*
Me ceu sceleſtum abominantur filii.
Vror [10], *& ira coquit penitus præcordia, leges*
Tuosq; ritus impii quum negligunt.
In tua quæ iactant probra & conuicia ſacra,
In me recurrunt, corq; vulnerant meum.
Si [11] *fleo ieiunus, ſi macero pectora curis,*
Rident, probrisq; proſequuntur lacrymas.
Si [12] *tegor incultos ſaccis ſqualentibus artus,*
Fio repentè fabula & ludibrium.
Me [13] *ſalibus petit* [a] *è portæ ſtatione ſenectus:*
Et ebrioſæ ſum tabernæ cantio.
Interea [14] *curis, genitor, confectus acerbis*
Ad te recurro: tu benignus reſpice.
O genitor, ſine fine bonus, ſine fraude fidelis,
In rebus arctis da ſalutarem manum.
Erige [15] *panè luto abſorptum: da figere greſſum:*
Crudelis hoſtis me eripe impotentiæ:
Neu [16] *rapiat torrentis aquæ violentia, neu me*
Mergát ve gurges, aut vorago abſorbeat.
Sancte [17] *parens, nullos cuius clementia fines*
Nouit, vocantem & deſtitutum reſpice:
Ne [18] *faciem ſeruo auertas, qui rebus egenis*
Supplex opem orat: ſubitò miſerum ſubleua.
Mitis [19] *ades: ſeruæ hãc animã, vt pudor obruat hoſtes,*
Qui ceu relictum me enecant conuiciis.
Tu [20] *teſtis mihi probri ignominiæq; ſuperbæ:*
Tu teſtis, hoſtes quàm proterve illuſerint.

Cor

Cor [21] *dolor vrebat: ſocius mihi nemo doloris,*
Nemo dolorem qui leuaret anxium.
Dulcia [22] *felle mihi tingebant fercula amaro:*
Pro vino aceti porrigebant pocula.
Ergo [23] *victum illis vitient* [b] *aconita viciſſim,*
Mœrorq́ lata obnubilet conuiuia.
Vnde ſibi placidæ promittunt otia pacis,
Hinc ſemen illis pullulet diſcordiæ.
Caligent [24] *oculi, & nutent veſtigia: vires*
Elumbe corpus deſerant. [25] *iram tuam*
Sic meritos effunde ſuper: tuus hauriat illos
Furor. [26] *colonis tecta vidua mœreant:*
Qui deſerta habitet tentoria, nemo ſuperſit,
Quia [27] *perſequuntur dexterâ afflictos tuâ:*
Afflictos miſeroſq́ procaciter inſultantes,
Verbis [c] *acerbant vulnera atq́ iniuriis.*
Tu [28] *ſine, peccatis cumulent peccata, nec vnquam*
Dulcem æquitatis ſentiant fructum tuæ.
Impia [29] *de tabulis viuentum nomina dele:*
Tuos nec inter hos recenſe filios.
Me [30] *tenuem afflictumq́ tuâ, pater optime, dextrâ*
Erige, locoq́ ſiſte tutum in arduo.
Hîc [31] *ego carminibus rerum ſuper aſtra parentem*
Tollam, & celebri gratias in cœtu agam.
Gratius [32] *hoc illi eſt, quàm ſi cadat hoſtia ad aram,*
Vitulus tenellus iam [d] *coniſcans cornibus.*
Adſpicient [33] *mites, & pectore gaudia voluent,*
Deum colentum læta corda geſtient.

Audit 34 *enim Dominus tenues, nec despicit agros:*
Ob nomen eius vinculis coërcitos.
Vnum 35 *igitur tellus colat hunc, & pontus, & aether,*
Et quicquid aether, terra, pontus continet.
Qui 36 *facit incolumem pulcram florere Sionem,*
Vrbesq; Iudæ mœnibus cingit nouis:
Metiturq; 37 *suis rura antè inculta colonis,*
Tenenda blandis quæ relinquant liberis:
Quæ placidâ teneat series in pace nepotum,
Quicunq; Domini nomen & numen colunt.

PSAL. LXX. Deus in adiutorium meum.

Implorat hic Psalmus subitum Dei auxilium contra hostes, quos pessundari, cum summo piorum gaudio, Deique celebratione, optat; omnem interim spem & fiduciam vitæ & salutis suæ in Deo positam asseuerans.

Carm. genus XVII.

O[2] *Deus, præsens ades, & periclis*
Me præsentibus eripe:
O Deus, duros propera labores
Confestim auxilio vt leues.
Qui 3 *meam quærunt animam, erubescant,*
Fœdam ignominiam ferant:
Et fugâ turpi doleant, malignis
Qui me consiliis petunt
Terga 4 *dent, fusos pudor vt perurat,*
Qui rident gemitus meos.
Teq; 5 *clementi & placido fruantur,*
Qui gaudent placitis tuis.

Qui

Qui salutis spem posuere in vno
Te certam penitus Deo,
Gaudeant, semperq; canant, Perennis
Maiestas & honor Deo.
Sunt [6] *mea vires & opes pusillæ:*
Sed tu me Deus adiuua.
Tu, mea vires, mea spes, opesq;,
Festinus fer opem mihi.

PSAL. LXXI. *In te Domine speraui &c.*

Hoc quoque Psalmo Dauid fiduciam suam, ab ineunte ætate in solo Deo collocatam, profitetur, petitque vt in senectute quoque suâ à Deo non deseratur. Explicat autem suas miserias, & hostium scelera, iisque exitium, quod meriti sint, imprecatur; se autem Deo pro perpetuâ bonitate & præsentiâ suâ, tanquam voti iam compos sit, gratias acturum, & alios quoque ad Dei huius agnitionem & celebrationem perducturum esse, cum piâ quâdam confidentiâ constanter pollicetur.

Carm. genus XV.

IN [1] *te salutis spem posui meæ;*
Fac me perennis ne pudor obruat.
Audi [2] *vocantem lenis, & eripe*
Hostis cruenti me violentia.
Vitæq; [3] *custos & columen meæ*
Turrisq; rebus semper in asperis,
Nunc turris esto & perfugium mihi,
Et [4] *sæuientum subtrahe dexteræ.*
A [5] *vi sceleste subtrahe dexteræ*
Pedentem ab vno subsidio tuo:

Et [5] qui iuuentæ tutor eras meæ,
Orbam senectam viribus assere.
Tu [6] me tuendum matris ab vbere
Duxti: pependit matris ab vbere
Spes nostra de te. materies meis
Vna est perennis laus tua cantibus.
[7] Ceu [a] continenter prodigium malis
Natum ferendis, rideor impiis.
Sed me malorum fluctibus obrutum
Spes vna fulcit præsidii tui.
Me [8] lux videbit, me tenebræ tuas
Laudes canentem: [9] iam senio grauem,
Fractisq; lasso corpore viribus,
Ne me impiorum trade libidini.
Et [10] clàm susurrant, & caput in meum
Occulta tendunt retia per scelus:
Et [11] dum sceleſtum propositum premunt,
Aiunt, Ope illum destituit Deus:
Instate facto, prendite, perdite
Nudum salutis vindice. [12] Tu Deus
Ne linque fretum præsidio tuo,
Præsensq; sauis hostibus eripe.
Pudore [13] vultus inficiat rubor
Hosti doloso, fraude nefariâ
Qui me aucupatur: mœreat irrita
Conata, vanum lugeat exitum.
Liber [14] peritis, carmine te nouo
Pangam [15] tenacem pollicitis, & tuis

Prom-

Promtum iuuandi: & numeris meis
Aptabo laudes innumeras tuas.
Canam [16] potentem te dare prospera
Euenta, belli quum fremuit timor:
Canam fidelem reddere fœderum
Promissa largo non sine fœnore.
Abusq; [17] primo flore [b] puertiæ
Laudum tuarum tu mihi carmina
Semper [c] præsti. [18] ne senio grauem
Canumq; nunc me spes mea desere;
Donec nepotum sæcula nouerint
Me vate, quanto robore, quâ fide
Me liberâris. [19] iustitiæ tuæ
Conuexa [d] mundi gloria transuolat.
Rerum creator, quis similis tui?
Qui [20] me malorum gurgite merseras,
Mitisq; vitâ rursus amabili,
Tracto è profundo gurgite, das frui.
Opesq; [21] honoresq; accumulas bonus,
Irâ remissâ: & pectora turbida
Solaris. [22] ergo te citharâ canam
Nabloq; certâ conspicuum fide.
O sancte nostræ gentis ab vltimo
Protector ortu, vox mea te canet:
Te [23] spiritus, te vita, laboribus
Exempta duris, laudibus efferet.
Lux [24] nulla solem proferet aureum,
Qua prædicantem iustitiam tuam

Non audiet me, rex bone, qui meis
Rubore vultum offuderis hostibus.

PSAL. LXXII. Deus, iudicium tuum &c.

Psalmo septuagesimosecundo Dauid filio & successori suo Salomoni optat omnia ea, quæ ad boni regis officium, florentemque regni statum pertinent; qualia sunt sapientia, æquabilis in omnes iustitia, clementia, æquitas, quies, pax, subditorum obedientia, vicinorum regum & populorum veneratio, victoria de hostibus, agrorum fertilitas, longa regis vita, bona & numerosa soboles, salus subditorum, sempiterna gloria, quibus omnibus multa insperguntur, quæ non tam Salomonis quàm Christi regno spirituali & æterno congruunt. ideoque vaticinium de regno & beneficiis Christi, hunc Psalmum continere plerique asseuerant. In fine pro his beneficiis ipse Deo gratias agit, & alios ad agendum cohortatur.

Carm. genus v.

DA[1] tua regi, Deus, æquitatis
Ius ad exemplum dare, filioq;
Regis, vt legum patriæ ad salutem
Flectat habenas.
Vt[2] regat iustis populum institutis,
Pauperum questus facili tuorum
Aure cognoscat, dirimatq; lites
Legibus æquis.
Pace[3] latentur iuga montiumq;
Horridi saltus: genitrix quietis

Æqui-

Æquitas colles amet, asperosq;
Ruris alumnos.
Ius [4] suum det pauperibus, potentum
Curet vt ne vi tenues premantur,
Destruat quisquis miseros dolosis
Litibus vrget.
Vt [5] reformidet venientis aui
Gens tuum nomen, sua sol diebus
Donec effundet, sua luna donec
Lumina nocti.
Æquitas [6] & ius veniens olympo
Recreet terras, veluti sub æstu
Imber, & rores, pluuii beatos
Ruris honores.
Floreat [7], rerum hoc moderante habenas,
Ius, bona paces vigeant, perenni
Luna dum cursu rediens nouabit
Menstrua vultus.
Imperi [8] fines maris vnda fluctu
Hinc & hinc claudat: spatiumq; latis
Quod modum regnis faciat, sit idem
Terminus orbis.
Ad [9] pedes illi cadat aduolutus
Æthiops: hostes veniam precati
Supplices, vultus humiles vomamq; in
Puluere verrant.
Qui [10] tenent pontum refluiq; ponti
Insulas, regesq; Arabum beati,

Thuris & dites venient Sabæi,
Dona ferentes.
Illum 11 *adorabunt, mare quà remotis*
Obstrepit terris, metuentq; reges:
Seruient gentes sub vtroq; mundi
Axe iacentes.
Ille 12 *desertos ope subleuabit:*
Eximet curis querulos: 13 *egeno &*
Pauperi dextram dabit: obrutosq;
Fœnore soluet.
Nec 14 *velut vilem tenuis cruorem*
Plebis effundi sinet? 15 ergo viuat,
Deq; thesauris Arabum beatis
Munera sumat:
Ac suo regi bene comprecatus,
Illius laudes canat, illum honoret:
Largam opum dextram celebret, patremq;
Vulgus adoret.
Per 16 *feros montes segetem refundat*
Terra, tam densis crepitans aristis,
Quàm graui cedros Libani flagellant
Murmure venti.
Augeat prolem numero carentem
Per vias vrbis bona pax beatæ:
Læta ceu campis riguis per imbrem
Gramina surgunt.
Nomen 17 *æterno iuuenescat æuo,*
Filii nomen, iubar vsq; solis

Dum

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0224
DFG

Dum vaga fundet radiata terris
Lumina flamma.
Ille rex gentes faciet beatas,
Quas sinu claudit refugo[a] Amphitrite,
Omnis hunc tellus canet Amphitrite
Cincta beatum.
Isaci[18] gentis Domino Deoq;
Laus, honor, virtus: opis haud egenus,
Illa qua cuncti attoniti intuentur,
Perficit vnus.
Nomen[19] augustum canat omnis ætas,
Vlla quod nunquam taceat vetustas:
Nominis sancti penetret per omnes
Gloria terras.

GEORGII BVCHANANI

PARAPHRASIS IN TERTIVM LIBRVM PSALMORVM.

PSAL. LXXIII. Quàm bonus Israël &c.

Psalmus septuagesimustertius consolatur homines pios, felicitatem, honores & opulentiam impiorum, cum indignatione admirantes, suamque infelicitatem & quotidianas miserias deplorantes. Ostendit igitur, quàm infelicem felicitas impiorum breui habitura sit exitum, quamque beati futuri sint Dei patrocinio freti homines pii, qui in hoc mundo infeliciſſimi credebantur.

Carm. genus X V.

Tellus vt vndis hospitium neget,
Vndaq; terras fluctibus obruant,
Aër coruscis fulminet ignibus,
Ruina mundi sidera misceat:
Dei potentis non bonitas tamen
In rebus arctis deſtituet pios,
Purásve mentes nequitiâ sinet
Mœroris æstu funditus opprimi.

Quàm

Quàm [2] panè lapsu pes mihi lubrico
Gressum fefellit, dum pede metior
Immensa paruo, dum trutinâ mea
Expendo stultus iudicium Dei!
Feruebat [3] irâ pectus, & æmulo
Liuoris æstu, quum scelerum omnium
Contaminatos sordibus impios
Florere cunctis conspicerem bonis.
Sors [4] illa cunctis [2] inuida, mobilis,
Infida seruat perpetuâ fide
Istis tenorem, & roborè viuido
Firmos senectam ducit ad vltimam.
Exempta [5] duris vita molestiis
Curisq́ (pectus qua reliquis coquunt
Mortalibus) per latitiam fluit
Luxumq́, & agris pura laboribus.
Ergo [6] insolenti fœta superbiâ
Corda intumescunt: pectora spiritus
Ventosa tendunt: cæcus amor sui
Frænа impotenti dat violentiæ.
Tecta [7] inuidendas non capiunt opes,
Felicitatem non animus suam:
Et vota vincens, spemq́ superfluus
Luxus fatigat, nec satiat tamen.
Verbis [8] minores terrificant feris
Et fastuosæ mole potentiæ:
Vultu procaci & vocibus improbis
Adblandiuntur nequitiæ suæ.

Nec [9] impudentis garrula vanitas
Contenta linguæ fundere toxica
Terras per omnes, astra lacessere
Audet, Deumq; insana superbia.
Hæc [10] mente spectant attonitâ pii,
Et æstuanti pectore fluctuant,
Secumq; [11] mussant, scilicet hæc Deus
Quum cernat, atris abstinet ignibus?
Opes [12] abundè [b] suppeditant malis,
Crescitq; nullo fine pecunia:
Securæ pacis molliter otia
Quassante nullo turbine transigunt.
Frustra [13] ergo puro pectore vivitur:
Frustra innocentem contineo manum:
Frustra [14] labores perfero, torqueor
Dolore, nullis non crucior malis.
Rursus [15] verebar, ne temerario
Ausu improbarem consilium Dei,
Ac arbitrarer fortè miserrimos,
Selecta quos is pignora nuncupat.
Causas [16] latentes dum sequor anxius,
Et pertinacis viribus ingenî
Pugno, profundum se chaos ingerit,
Et nocte mentis lumen adobruit.
Labore [17] tandem fessus inutili
Ad te recurro, rex bone cælitum:
Quietus exspecto ex adytis tuis,
Quis hos & illos separet exitus.
Vidi [18] repentè quàm pede lubrico

Starent

Starent superbi: quàm stabiles parùm
Opes tenerent, quàm fragili loco
Fultos ruinâ præcipiti trahas.
Procella[19] *vindex vt sonuit tua*
Ira, fugaces cum domino suo
Euanuerunt diuitiæ: manet
Vmbra inuidendâ nulla potentiæ.
Sic[20] *nocte mentes ludificans fugit*
Imago somni: & quæ modò pectora
Sopita vana terruerat metu,
Risus per vrbem mox ciet omnibus.
Donec[21] *viderem hæc, mœror & anxia*
Mentem obruebant sollicitudines:
Aut[22] *hæsitantem, ceu stupidum pecus,*
Torpor ligabat pectore marcido.
Arcana[23] *sed vis interea tui*
Me fulciebat numinis, ac manum
Dextram regebas:[24] *auspicio tuo*
Ductuq́; clarus fulgeo gloriâ.
Quid[25] *terra, præter te, mihi, quid volus*
Offert colendum?[26] *cor mihi tabuit,*
Infracta mens desiderio tui
Languebat, ægrum corpus inaruit:
Tu rursus artus robore viuido
Firmâsti: opimas suppeditasti opes.
Qui[27], *te relicto, spe stolidâ deos*
Vanos adorant, cladibus obruis.
Te[28] *sector vnum: tu superas meis*
Spes vna rebus: præsidio tuo.

Liber periclis, auctus honoribus,
Te sempiternis laudibus efferam.

PSAL. LXXIV. Vt quid Deus repulisti?

Hoc Psalmo Ecclesia deserta, & omnibus humanis præsidiis destituta, quin insuper subiecta crudelitati & libidini tyrannorum, grauiter de suis miseriis conqueritur, hostium immanitatem accusat, Deoq; cum spe non dubiâ, præter antiquâ beneficia, planè maxima & miraculosa, etiam fœdus cum Abrahamo, eiusque posterizate initum, in memoriam reuocat: atque ideo se iam quoque non deseri, sed tandem defendi liberarique petit.

Carm. genus III.

CVr [1] nos relinquis penitus, ô rerum parens,
Hostiq; dedis impio?
Lupis vorandum cur gregem pastor tuum
Irâ obstinatâ deseris?
Memento [2] cœtus, seruitute ab asperâ
Quem vindicâsti: quem tibi
Peculiari sorte, patrimonium
Ceu proprium, receperas.
Colles Sionis, numinis sedem tui,
Bonus fauensq; respice.
Tandem [3] resurge, & hostium superbiam
Compesce: per de funditus
Hostes proteruos, qui tuum sacrarium
Manu nefandâ polluunt.
Clangunt [4] sonorâ buccinâ, non quæ tuas
Laudes canet, ludibrio

Sed

Sed festa acerbo qua profanet. in tuis
Vexilla figunt turribus.
Bacchatur [5] audax ira frænis libera:
Ædis ruentis it fragor:
Quales [6] sub altis murmurant quercus iugis,
Cæsa bipenni quum ruunt.
Demoliuntur [7] malleis & vectibus
Cælata templi limina.
Populatur ignis adyta: nominis tui
Contaminant sacrarium.
Secumq; [8] tacito comminantur pectore,
Se diruturos omnia:
Nec temerè. flammis strata fumant omnia:
Tuo dicata cultui
Loca. [9] signa nusquam, nulla iam miracula:
Propheta nullus perditos
Solatur, & spe quamlibet lentâ, tamen
Spondet malorum terminum.
Quousq; [10] tandem nomini sines tuo
Hostem proteruum illudere?
Quousq; acerbis facta dira & impia
Exasperabit iurgiis?
Cur [11] ōtiosus retrahis manum? exsere
Tandem potentem dexteram.
Tu [12] noster ōlim rector & custos Deus
Priscis abusq; sæculis.
Te vidit orbis vindicantem ab omnibus
Semper tuos periculis.

Secessit [13] vnda te iubente, & [a] vitreo
Muro liquor coërcuit.
Cursum: feroces viribus suis duces
Ponti recursus obruit.
Ipsum [14] marinis vastiorem belluis
Hausit tyrannum, & asperis
Afflicta saxis, fluctibus cadauera
Ejecta vultur Æthiops
Vorauit: [15] inter æstu arenas torridas
De [b] cote durâ limpidi
Fluxere riui: te imperante substitit
Arente flumen alueo.
Tuus [16] dies est, nox tua est: solis iubar
Radiis adornas aureis:
Æquorq; [17] claudis littorum repagulis,
Terrasq; cingis fluctibus:
Æstate lenis frigus acre, frigoris
Æstum rigore temperas.
Domine [18] intuere probra, contumelias,
Et hostium ludibria,
Qui te lacessunt impijs conuicijs.
Molestijs nos opprimunt.
Ne [19] trade vitam turturis tuæ feris:
Turbam tuorum pauperum
Ne sempiternâ obliuione defere:
Memor [20] tui sis fœderis.
Nam nec tenebræ nos tegunt: nec pellimus
Obscuritate iniurias.

Ope

Ope 21 destituti & omnibus fracti malis
Populi pudori consule:
Vt te merentem prosequantur laudibus
Miseri leuati luctibus.
Exsurge 22 rector orbis optime, & tuam
Causam tuere: sis memor,
Quæ probra passim nomini semper tuo
Stulta ingerat procacitas.
Voces 23 superbas & tumultus improbos
Silentio ne supprime:
Curamq; rerum gerere te mortalium,
Qui negligunt te, sentiant.

PSAL. LXXV. Confitebimur tibi Deus &c.

Gratiæ hoc Psalmo aguntur Deo, quòd perpetuò præstò sit suæ Ecclesiæ, eamque in omnibus periculis defendat; puniat autem & penitus euertat eius hostes impios & superbos, ad quos ipsos orationem suam conuertit, eosque monet, ne nimium suæ potentiæ & diuitiis confidant: Deum enim multò potentiorem, omnis insolentiæ & iniustitiæ vindicem, & innocentiæ assertorem esse.

Carm. genus XIII.

TE 1 nos carminibus, rex bone, patriis
Dicemus meritò: te celebrabimus
Præsentem miseris, & memorabimus
Facta illustria posteris.
Quum 3 plenis venient tempora sæculis,
Cogam, inquit Dominus, concilium meum:
Iustis supplicijs prosequar impios,

Iustis muneribus pios.
Fundamenta [4] soli dissiliant licet,
Turbetur trepidis gens hominum minis,
Fundamenta soli fluxa [a] adamantinis
Nectam rursum ego vinculis.
O [5] stultos quoties admonui, modum
Vesana vt facerent nequitiæ suæ!
In calum quoties admonui impios
Ne stultè arma capesserent?
Quid [6] calum stolidâ voce lacessitis?
Quâ spe sic furitis? spiritus arrogans
Cuius præsidio fretus in æthera
Crista erigit impias?
Eois [7] coëat viribus occidens,
Coniurent calida cum Boreâ plaga,
Frustra diuitias, sceptra, potentiam
Cuiquam conciliauerint.
Vnus [8] rex hominum, res hominum suo
Versans arbitrio, præcipitem trahit
Illum de solio, plebis ab infima
Hunc face ad solium erigit.
Nam [9] cratera meri purpurei Deus
Iam [b] dextrâ tenet, & vindice pharmaco
Vndantem pateram temperat, & malis
Iustum supplicium parat.
Illinc impietas vndiq; ab vltimis
Terrarum spatiis hauriet, & mero
Consumto, cupido gutture turbidâ
De face exitium bibet.

At, [10] *me vate, Dei, quem genus Isaci*
Et thure & precibus placat & hostiis,
Omnis posteritas munificentiam
Et vim numinis audiet.
Confringam [11] *tumida tela superbiæ*
Formidata bonis: cladibus obruta
Emerget pietas, & super æthera
Tollet conspicuum caput.

PSAL. LXXVI. *Notus in Iudæâ &c.*

Gratias hic Psalmus agit vero Deo, qui solis Iudæis se patefecit, pro præsentiâ suâ, & defensione Ecclesiæ in omnibus periculis tumultuum & bellorum: ipsamque adeò Dei victoriam & omnipotentiam verbis magnificis describit, & ad Deum laudandum celebrandumque omnes cohortatur.

Carm. genus III.

Gentes [2] *profanæ numinis loco colunt*
Sibi quisq; quem finxit Deum:
Iudæa verum novit & colit Deum,
Laudatq; festis cantibus:
Deum [3] *Sionis incolam, Solymæ sacris*
Cui templa fumant ignibus.
Illic [4] *minaces fregit arcus, lucida*
Fregit sagitta spicula.
[5] *Clypea sinistris rapuit, enses dexteris:*
Funesta bella sustulit.
Tu [5] *præpotentes fortior tyrannidas*
Virtute frangis: tu feram

Compescuisti [6] fortium superbiam
Regum potenti dexterâ.
Fracta minacis spiritus ferocia,
Præda fuere: aut [b] ferreo
Somno grauati condidere lumina.
Obtorpuere [7] dextera
Fortes virorum, vis equorum, & curruum
Elangüerunt impetus.
Tuum [8] verendum nomen & numen, tua
Quando æstus iræ incanduit,
Quis obuiam ausit ire? quis miserum caput
Tuo furori obiecerit?
Quum [9] templa mundi fulminum quateret fragor,
Vt impiâ tyrannide,
Pœnis [10] repressâ supplicem modestiam
E seruitute abduceres,
Attonita tellus siluit: imbellis pauor
Mentes superbas perculit.
Vltricis [11] iræ scelera pœnis obruta
Humana gens quum cerneret,
Boni efferebant laudibus te, conscius
Premebat horror impios.
Vota [12] ergo Domino nuncupate & reddite:
Domino verendo munera
Ferte vniuersi ciuitatis incolæ
Sancta, Deumq; agnoscite,
Reges [13] superbi quem pauent, qui spiritus
Feros retundit impiis.

PSAL.

PSAL. LXXVII. Voce meâ ad &c.

Docet Propheta in hoc Psalmo homines verè pios, vt suo exemplo in omnibus anguſtiis & rebus aduerſis ad ſolum Deum confugiant, non immemores interim magnorum & multiplicium eius in Eccleſiam collatorum beneficiorum: quorum recordatione motus, aſſeuerat, ne nunc quidem preces ipſorum irritas, & fiduciam vanam eſſe futuram.

Carm. genus VI.

TE [2] *voce ſemper, te prece ſupplici*
Rerum inuocabo conditor optime:
Nam lenis ac placatus aurem
Das facilem miſeris querelis.
Ad [3] *te refugi quum premerer malis,*
Ad te tetendi ſollicitus manus
Sub nocte ſolâ, donec atras
Lux tenebras rediens fugaret.
Mens [4] *inquietis fracta doloribus,*
Surdâ abnuebat aure fidelium
Voces amicorum, medelæ
Impatiens: animusq; ſolum
Intentus in te, cum lacrymis preces
Miſcens fremebat: pectora flebili
Concuſſa ſingultu ſonabant:
Cura animi cruciabat artus
Æſtus [5] *vetabat ſollicitudinum:*
Dulcem ſoporem carpere lumina:
Segnis ligabat membra torpor,
Vocis iter dolor obſtruebat.

Tum [6] mente versâ voluere sæcula
Cœpi anteacti temporis, ac Dei
Numen bonis præsens, nec vnquam
Auxilii miseris [a] auarum
Laudum [7] subibat, quas tibi carmine
Lyræ canebam suauiloquæ ad modos:
Secumq; vestigabat ægra
Mens vario labefacta motu.
Num [8] me relicto in perpetuum Deus
Opis benignam iam retrahit manum?
Nec [9] amplius suum tenebit
Larga Dei bonitas tenorem?
Nec ore vatum leniet anxias
Curas suorum? [10] nec miseris erit
Placabilis? nec sistet iræ
Præcipitem bonitate cursum?
Tandem [11] remisso pectore, Quò dolor
Impellis? inquam: stant adamantinis
Decreta cæli fixa vinclis,
Nec dubio labefacta casu,
Nec fracta vi, nec temporis inuidis
Obliuioſi obnoxia [b] dentibus,
Rursus [12] tuæ mentem subibant,
Sancte parens, monimenta dextræ:
Qui templa picti sideribus poli,
Frugumq; campos germine fertiles,
Et [c] sæcla tot nostros ad vsus
Condideris pecudum & ferarum.
Quàm [13] sæpe, pœnis dum premis improbos,

Tutoq;

Tutoq; fulcis præsidio probos,
Mortalibus clementiæq; &
Iustitiæ specimen dedisti,
Æterne[14] *rerum conditor! omnia*
Consulta cuius factaq; sanctitas
Illustrat: haud quidquam tibi ingens
Orbis habet simile aut secundum.
Mirante[15] *mundo tu Deus vnice*
Miræ dedisti signa potentiæ,
Ergastulis[16] *quum liberasti*
Abramidas[d] *Pharii tyranni.*
Videre[17] *fluctus te tumidi Deus,*
Videre fluctus, & trepido gradu
Fugêre: turbauit profundas
Horror aquæ vitreæ lacunas.
Fudere[18] *aquosas imperio tuo*
Nubes procellas de grauido sinu,
Sonore rauco: grandinisq;
Infremuit lapidosus imber.
Cæli[19] *tonantis*[c] *vastificus fragor*
Implebat aures: lumina fulgurum
Terrebat ardor, & pauore
Attonitæ tremuêre terræ.
[f] *Sali*[20] *rubentis peruia vastitas*
Ductore te tot millibus obruit
Vestigia, & fluctu refuso
Clausit iter Phariis quadrigis.
Moses[21] *& Aron (ceu pecudum greges*
Pastor reducit) præsidio tuo

Duxere tranquillas per undas
Incolumes populi cateruas.

PSAL. LXXVIII. Attendite popule &c.

Hic Psalmus primò celebrat magnitudinem bonitatis diuinæ, quâ Deus posteros Abrahami præ omnibus aliis gentibus, tanquam patrimonium peculiare, sibi elegerit; deinde eorundem incredulitatem, ingratitudinem, & contumaciam obstinatam accusat, qui neque miraculorum magnitudine, neque beneficiorum multitudine, nec suppliciorum grauitate, quæ omnia magnâ ex parte commemorantur, adduci potuerint, vt vero & sincero corde Deo fiderent, eiusque mandatis obtemperarent. In fine tamen gratuitam Dei bonitatem prædicat, qui in ipsâ irâ memor sit misericordiæ & promissionis suæ, gentemque suam perire non sinat, sed eam manu victrice tueatur.

Carm. genus 1.

AVdite [1] *Isacidæ, & rerum pietate parentem*
Qui colitis purâ, huc animos aduertite vestros.
Mira [2] *canam, sed vera canam: quæ longa vetustas*
Occulit arcanis oracula mersa tenebris,
Euoluam: priscis [3] *accepta parentibus olim*
Veriloquis dictis [4], *in sæcula sera nepotum*
Transmittam: laudesq; Dei, mirandaq; facta
Cognita de proauis discent me vate minores.
Namq; [5] *parens mundi sancto quum fœdere gentem*
Iungeret Isacidûm sibi, patres prodere natis
Per seriem [6], *& seris venientia sæcula sæclis,*
Et legum monitus & facta ingentia iussit.
Scilicet [7] *vt memori benefacta priora tenentes*

Pectore,

Pectore, consilium vitæ auxiliumq; regendæ
A Domino exspectent, trepido turbante tumultu.
Ne tam cæca animos condant obliuia, legum
Irrita ventosis vt dent præscripta procellis.
Neu [8] *similes patrum, malè gratâ mente rebelles,*
Deficiant animi instabiles, dubioq; labantes
Pectore. [9] *Cur* [2] *soboles Eframi docta sagittis*
Figere vel iaculo quamuis distantia certo,
Terga dedit panè ante tubas? latebrisq; salutem
(O pudor!) abiectis quæsiuit turpiter armis?
Nempe [10] *quòd auersos flexere per auia gressus,*
Obliti [11] *legum & monitorum & fœderis ici,*
Obliti [12] *tantorum operum, quæ testibus olim*
Patribus, in Phariis Dominus patrauerat oris.
Quum [13] *mare diuisit sese cumulante profundo,*
Inter & aggestos vnda stagnantis aceruos
Incolumem eduxit populum, [14] *duce nube, serenâ*
Luce, per obscuras flammâ præeunte tenebras.
Flumina [15] *de solidi patefecit vulnere saxi,*
Damnatisq; [16] *sitim riuos donauit arenis:*
Nec [17] *satiati vndis linguas tenuêre procaces.*
Ausi [18] *immane scelus, deserta per auia rursus*
Tentantêre Deum, & ventris stimulante voracis
Ingluuie, petiere cibos: [19] *ac talibus ora*
Soluerunt, Silicis dura qui flumina venis
Elicuit, subitoq; sitim torrente leuauit,
Non [20] *potis est panem, non lautæ fercula mensæ*
Addere? non epulis contiuia larga profusis?
Audiit [21] *omnipotens, calidaq; accensus ab ira est,*

In Iudamq́ hausit flammato corde furorem.
Et [22] *populo tamen ingrato, totiesq́ salutis*
Immemori accepta, victum dedit [b] *esse petitum.*
Castra [23] *super latè atherei patefecit olympi*
Horrea: [24] *dein grauidas cælesti semine nubes*
Ambrosia largos super agmina soluit in imbres:
Cælestisq́ [25] *cibi indulsit mortalibus vsum.*
Cedere [26] *tum iusso campis ex aëris Euro,*
Mox tepidis volucrum pluuias Notus attulit alis:
Non [27] *secus ac ficca cumulos quum verrit arena,*
Pluuiamq́ trahit deserta per arida pallam.
Castra [28] *super tensisq́ super tentoria velis*
Alituum tremulis resonabant agmina pennis,
Et circùm affusis cumulabant stragibus agros.
Iamq́ [29] *epulis exemta fames:* [30] *sed praua libido*
Non exemta tamen, sed adhuc sine fine petita
Faucibus hærebant epulæ: [31] *Deus ecce repente*
Vltor adest: latè subitò grassante ruinâ,
Robora selecta passim cecidêre iuuentæ.
Sed [32] *neq́ tot pœnæ, neq́ tot benefacta rebelles*
Continuêre animos, nec tot miracula rerum,
Naturâ monstrante Deum. [33] *Pater ergo procaces*
Casibus assiduis fregitq́, & robore fracto,
Ante diem tremulæ succidit fila senectæ.
Vix [34] *tandem morbis vexati, erroribus acti,*
Omnibus exhausti propè cladibus, omnium egeni,
Agnouêre Deum: [35] *per tot discrimina tecti*
Ereptiq́ malis, suoq́ ex hoste recepti,
Verba [36] *tamen blandis fundebant subdola linguis*

Ore

Ore pij, mendaci animo: [37] neq; fœderis icti
Seruauêre fidem. [38] Verùm clementior ille
Sontibus ignouit: patriâ pietate remisit
Offensas, meritamq; vltrò compescuit iram: (gacis,
Quippe [39] homines memor esse animi modò flabra fu-
Quæ fragiles agitent morituri corporis artus.
O [40] quoties inter [c] viduas cultoris arenas,
Inter saxa siti squalentia, [41] numinis iram
Languentem insanis irritauêre querelis:
Et sua diuinas dimensi ad robora vires,
Virtutem breuibus voluêre includere metis,
Quæ mare, quæ terras, quæ cæli continet orbes.
Scilicet [42] obliti benefacta priora, salutem
Acceptam, & duri nuper iuga demta tyranni,
Et [43] quæ per Pharias [d] miracula plurima gentes
Edidit, in vitreos suffuso sanguine riuos,
Damnatisq; siti laticum sine munere mensis.
Et [44] modò pestifera per celsa palatia musca
Spicula figebant liuenti tincta veneno:
Et [45] modò flumineis squalebant atria ranis,
Et [46] nũc [e] bruchus edax hominumq; boumq; labores,
Agmine nunc denso diræ exedêre locustæ
Grandinis [47] imbre hortos, lapidosâ grandine vites,
Grandine siluarum Dominus decussit honorem:
Grandine [48] prostrati fortes iacuere iuuenci:
Et segetum grauidos ruit igneus imber in agros.
Ira [49] Dei, laxisq; furor bacchatus habenis,
[f] Eumenidumq; faces, & conscius horror oberrans
Pectora, turbabat stimulis præcordia cæcis,

Tum 50 *letho patefacta via est: mors scæua per omne*
Passim hominũ pecudumq; caput nulli æqua cucurrit:
Primitias 51 *sobolis, carissima pignora, florem*
Roboris, & seræ spem præsidiumq; senectæ
Prostrauit, qua Nilus aquâ se diuite voluit,
Et septemgeminis refluum mare submouet vndis.
Interea 52, *ceu pastor oues in pascua ducit,*
Ipse 53 *suum Dominus populum deduxit, ab omni*
Vi procul & trepidâ formidine: fluctibus æquor
Obruit infestos in se redeuntibus hostes.
At 54 *sancti tenuere patres loca sancta, Diiq;*
Parta manu, excluſit gentes priùs vnde profanas,
Aut prostrauit humi victas: 55 *& sua iugera mensus*
Abramidis habitare dedit. Nec 56 *segnius illi*
Irritare Deum, & rerum tentare parentem,
Fœdera negligere: 57 *& patrum de more rebelles,*
Auertêre suos recto de tramite gressus.
Non secus ac arcus curuat se in cornua nerus
Adducto, dextraq; iterum neruoq; remisso
In faciem subitò flectit se sponte priorem:
Libera 58 *sic iterum gens impia vindice pœnâ*
Ad se se rediit: cunctusq; in collibus aras
Erexit, finxitq; sibi simulacra deorum,
Ac 59 *Dominum rerum meritas accendit in iras.*
Audiit 60 *omnipotens pater impia vota precesq;,*
Et sibi dilectam gentem contemsit: & aras
Ipse suas, ac h *Silonis tentoria liquit,*
Sola sibi è cunctis electa habitacula terris.
Deseruitq; 61 *sui monimentum fœderis arcam*

Hostibus

Hostibus in prædam: monimentum roboris, vnde
Clara Dei in cunctas splendebat gloria terras.
Hos [62] *ferro, terræ iratus sibi nuper amatæ,*
Obiecit flammis alios: [63] *cecidere cruento*
Ense sacerdotes: [64] *non connubialia festis*
Carmina sunt cantata toris, cariq; mariti
Indeploratis vidua iacuere sepulcris.
Aſt [65] *vbi iam pœnis meritam satiauerat iram,*
Ceu crapulæ excussa miles, lentoq; sopore
Excitus, arma iterum fugientes vertit in hostes:
Tergaq; [66] *vulneribus figens imbellia cacis,*
Perpetuam adsperſit ventura in sæcula labem.
Non [67] *tamen Ephramum præstantem fortibus armis*
Elegit, cui sceptra daret: non illa Manasse
Pignora: [68] *sed Iudam, sed celsæ tecta Sionis,*
Templa [69] *sibi & solido fundata sacraria saxo,*
Cumq; polo & stellis mansuram in sæcula sedem.
Quiq; [70] *sequebatur pecudes in pascua Dauid,*
Sustulit [71] *è caulis, caram & sibi pascere gentem,*
Impositum solio, & sanctæ ius dicere terræ
Iussit: [72] *& ille gregem studio curaq; fideli*
Rexit, & infestis defendit ab hostibus armis.

PSAL. LXXIX. Deus, venerunt gentes &c.

Hoc Psalmo cum suspiriis & lacrymis Ecclesia crudelitate & libidine tyrannorum oppressa, & pænè à Deo deserta, de suis miseriis & angustiis conqueritur, ardentique precatione à Deo petit, vt suos defendat, & hostes Ecclesiæ funditus euertat: pro quo ipso auxilio, perpe-

tuam Deo gratiarum actionem, & diuinorum beneficiorum celebrationem pollicetur.

Carm. genus III.

HEreditatem [1], rector orbis, cur tuam
Inuadit hostis impius?
Ritu profano polluit sacraria
Tuo dicata nomini,
Solóq; stratam funditus Solymam suæ
Tegit ruinæ molibus.
Truncata [2] ferro membra te colentium
Passim per agros obiacent,
Lanianda rostris vulturum, crudelibus
Aut belluarum dentibus.
Riui [3] cruoris perluunt vias, velut
Torrens adauctus imbribus.
Nec vsquam amicus ossa sparsa qui legat,
Aut lecta tumulis obruat.
Functíq; [4] fato pariter & superstites
Ludibrio accolis sumus.
Parens [5] benigne, quem modum tandem tuæ
Speremus iracundiæ?
An continenter instar ignis omnia
Vorantis in nos sæuiet?
Tui [6] furoris verte potius impetum
In impiarum gentium
Tot regna, nomen quæ tuum vel nesciunt,
Vel, si sciant, non inuocant:
Semen [7] piorum quæ laborant perdere
Armis, & urbes ignibus.

Reus.

Reuocando [8] *vetera, parce, genitor, crimina,*
Faces furori subdere.
Sed panè cunctis obrutos malis, tuâ
Nos præueni clementiâ.
Offensionum [9] *mitis obliuiscere,*
Nostræ salutis anchora.
Placatus adsis, splendor vt cunctis tuæ
Claresçat oris gloria:
Os [10] *obstruatur impiis, quærentibus*
Num noster hic cesset Deus.
O iuste vindex, impios exercitos
Pœnis vicissim cernere
Fac nos, cruore qui piorum sordidè
Nunc insolenter gestiunt.
Audi [11] *gementes carcerum qui vinculis*
Marcent: potente dexterâ
De fauce mortis libera, quos cædibus
Iamiam tyranni destinant.
Et [12] *quam intulerunt contumeliam tibi,*
Et quam tuis iniuriam,
Multiplicatam redde nostris accolis,
Rerum perennis arbiter.
Et [13] *nos, ouilis grex tui, quem pabulo*
Alis, tueris numine:
Et posterorum posteri laudes tuas
Cunctis canemus sæculis.

PSAL. LXXX. *Qui regis Israël, intende &c.*

Hic Psalmus eiusdem ferè est cum priori argumenti. Ecclesia enim hic quoque de summis suis mi-

seriis & angustiis conqueritur: & priora Dei clementia in Ecclesiam beneficia, sub insigni allegoriâ vitis & vineæ commemorat; eiusque auxilium, cum pollicitatione gratiarum actionis, ardenti precatione implorat.

Carminis genus XVI.

Hebræi [2] *generis pastor, vti gregem,*
Blandè progeniem qui regis Isaci,
Inter qui geminos aligeros tuo
Præscribis populo iura salubria:
Selecte [3] *soboli da bonus ac fauens*
Lumen posse tuæ cernere gloriæ,
Da vim posse tuæ nosse potentiæ:
Ac fessis properè porrige dexteram.
Tu [4] *nos si placido* [5] *lumine videris,*
Cedent continuò cetera prosperè.
O [5] *rex armipotens, quem statues modum*
Iræ? quando humiles suscipies preces?
Irroras [6] *lacrymis fercula, lacrymis*
Misces continuis pocula: [7] *iurgia*
Nostris finitimi de spoliis serunt,
Et nostra exagitant ludibrio mala.
O [8] *rex armipotens, agmina cælitum*
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuò cetera prosperè.
Traduxti [9] *Phariâ de scrobe vineam:*
Pranarum expuleras semina gentium,
Vt [10] *puro sereres purius hanc solo.*

Iam

Iam radix teneras fuderat vndique
Fibras: [11] *iam tremulo frigore texerat*
Montes: aqua cedris brachia ſparſerat:
Tangebant [12] *teretes æquora palmites,*
b Euphratem teneri germina ſurculi.
Nudatam [13] *ſolitis cur modò ſepibus*
In prædam hoſpitibus deſeris hanc vagis?
Cur [14] *hanc ſæuus aper proterit? alites*
Carpunt? omnigenæ depopulant feræ?
O [15] *rex omnipotens, obſecro iam redi*
Tandem, & ſidereo proſpice de throno:
Placatuſq; tuam reſpice vineam,
Plantâras propriâ quam tibi dexterâ.
Hunc [16] *ſaltem placidæ reſpice ramulum,*
Cui cultu aſſiduo conciliaueras
Robur, clara tui gloria nominis
Terrarum vt populis nota ſit omnium.
Illic [17] *flamma vorat brachia vitium:*
Hîc conuulſa gemunt: cæſa bipennibus
Hîc duris reſonant: omnia peſſum eunt:
Ira iuſta tua nos premit vltio.
Indulgens [18] *genitor, nunc ope ſubleua:*
Firma præſidio nunc propiùs tuo
Hunc, vires & opes & decus antea
Affectu patrio cui cumulaueras.
Vitam [19] *redde tuis, ſancte parens, quibus*
Semper mors auidis faucibus imminet.
At nos vſq; ducem te comitabimur,
Præſentem miſeris te celebrabimus.

O [2]° *rex armipotens, agmina cælitum*
Cui parent, faciem cernere da tuam.
Tu nos si placido lumine videris,
Cedent continuò cetera prosperè.

PSAL. LXXXI. *Exsultate Deo adiutori &c.*

Hymnus hic videtur scriptus, vt decantaretur in

Carm. genus XXI.

Discantus.

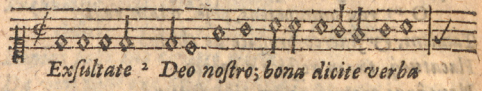

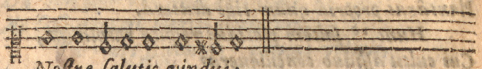

Altus.

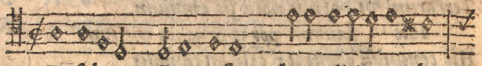

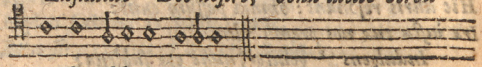

Isacidûm [3] *laudate Deum pæana canentes*
Ad tympani dulces modos.
Nec [4] *lyra, nec cessent genialia nablia: festis*
Tubâ calendis clangite.
Hunc [5] *læti celebrate diem, statæ sacra ferentes:*
*Nam sic statutum est patribus.**

Sic

i festo tabernaculorum, ad cuius celebrationem Propheta populum studiosè inuitat, ipsumque adeò Deum, multiplicia sua beneficia commemorantem; fœdus antiquum renouantem; de gentis Iudaicæ ingratitudine & contumaciâ conquerentem, pœnasque simul irrogantem, inducit: ità tamen, vt ipsum inuitum punire, multoque benefaciendi quàm nocendi cupidiorem esse & fuisse, ostendatur.

Tenor.

Exsultate [2] Deo nostro, bona dicite verba

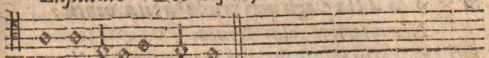

Nostræ salutis vindici:

Bassus.

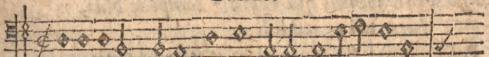

Exsultate [2] Deo nostro, bona dicite verba

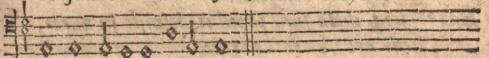

Nostræ salutis vindici:

* *Sic [6] lex sancta iubet, sic sacri fœdera pacti*
Percussa cum maioribus.
Hæc est illa dies ventura in secula testis
Memphiticæ tyrannidis:
Quum [b] Peluſiacis Hebri gens hospes in oris
Erraret, & linguæ sonum

Attonita ignotum audiret, nec nota viciſſim
In verba fruſtra os ſolueret:
Quumq́ 7 humeros curuaret onus ſeruile, manusq́
Laſſaret olla fictilis;
Excuſſi 8 manibusq́ ollas, humerosq́ leuaui
Luto, inquit optimus parens:
Auxiliumq́ tuli poſcenti in rebus egenis:
Et nube densâ conditus
Intonui: c Meribam propter, tua iurgia paſſus
Feci tui periculum.
Nunc 9 etiam ſelecta mihi gens auribus hauri,
Et quæ paciſcor, accipe:
Si 10 mea dicta vagis non tradas irrita ventis:
Nec alterum colas Deum,
Nec proſtratus humi ſupplex noua numina adores;
Sed 11 vnicum tibi me Deum
Eſſe velis, domini qui ruptâ d compede Nili,
Iuris tui te reddidi:
Poſce modò: ſpe plura feres, potiora petitis,
Maiora votis auferes.
Hac 12 neq́ dicta ſuus populus demiſit in aures,
Bene nec monenti paruit.
Ergo 13 ipſos ſibi permiſi, franoq́ remiſſo
Solui vagam libidinem.
O 14 potiùs monita audiſſent mea! me duce rectum
Vtinam inſtitiſſent tramitem!
Namq́ 15 humiles illis ſubitò fractosq́ dediſſem
Hoſtes, meamq́ dexteram

Vertiſſem

Vertissem in gentes, quæ [16] *recta odere, profanas:*
Et supplices mendacibus
Vultibus Isacidûm ambissent verbisq; fauorem;
Felicium omne in seculum
Isacidûm, quibus [17] *almus ager fudisset abundè*
Frugum benignam copiam,
Mellaq; de duri fluxissent viscere saxi
Per arua cultus inscia.

PSAL. LXXXII. Deus stetit in &c.

Psalmus hic primò docet, Deum omnibus regibus & iudicibus superiorem esse, eorumque actiones & sententias exactè nosse, rationesque aliquando reposcituram esse. Proinde accusat & obiurgat magistratuum iniustitiam, eosque sui officii commonet; & in quanta dignitate diuinitus sint constituti, quantæque ipsorum sceleribus pœnæ immineant, ostendit. Tandem precatur, vt, quando nemo iudicum istis admonitionibus moueatur, ipse Deus iusti regis & iudicis officio inter homines fungatur.

Carm. genus VI.

[a] *Regum* [1] *timendorum, in proprios greges,*
Reges in ipsos imperium est Iouæ,
Qui iudicantum examinabit
Nequitiam [b] *trutinâ seuerâ.*
Num [2] *fraudulentos semper & impios*
(Inquit) dolosâ lance fouebitis?
Pauperq; & pupillusq; vestrum
Ceu scopulum metuet tribunal?

Quin [4] *orbitatem cernitis anxiam?*
Aurem querelis quin inopum datis?
Cur pauperes non à superbo
Ludibrio asseritis potentum?
Frustra [5] *monemus: lumina cæcitas*
Errorq́; mentes obsidet: vt neque
Compaginem rerum solutam
Iustitiâ pereunte cernant.
Deos [6] *vocaui vos, dominos necis*
Vitæq́; feci: sceptriferâ manu
Pacem dedi tueri, & armis
Lethiferum cohibere bellum.
At [7] *mors iniquæ iustæ superbiæ*
Vltrix honores detrahet, & pari
Ignobili cum plebe fato
Purpureos rapiet tyrannos.
Exsurge [8], *legum frænа manu Deus*
Cæpesse, cunctis arbitrio tuo
Qui regna dispensas, vt orbi
Imperio domineris æquo.

PSAL. LXXXIII. Deus quis similis &c.

Hoc quoque Psalmo Ecclesia in suis angustiis ad Deum confugit, eiusque auxilium contra hostes suos multiplices, qui enumerantur, inuocat, eodemque modo, quo Chananæi olim à Baracho, & Midianitæ à Gedeone victi sunt, istos quoque vinci & funditus euerti postulat, idque eo potissimùm nomine, vt Dei omnipotentis maiestas & præsentia clariùs apud gentes elucescat, & quàm latissimè propagetur.

Carm.

Carm. genus 11.

NE [2] taceas, ne cunctèris, pater optime, néve
Preces tuorum sperne duris auribus.
Ecce [3] fremunt hostes circùm, & miscere tumultu
Sæuo parati cuncta, cristas erigunt.
Concilia [4] occultè coëunt, populoq; minantur,
Tu quem tuendum propriè susceperas.
Eia [5] (aiunt) properatè, omnem succidite siluam
A stirpe sobolem deleamus Isaci.
En [6] sceleri iurata manus coit omnis in vnum;
Tua instituta vt deleant & fœdera.
En [7] cum palmifera iunctus [a] Nabathæus Idume,
Soboles [8] Moabi, & [b] Agareni & [c] Gabala,
Cumq; Palestinis Tyriusq; [d] Amalecus & [e] Ammon,
Syrusq; [9] iungit castra [f] Lothi posteris.
At [10] tu sterne solo victos [g] Madiana iuuentus,
Vt cæsa texit semitas te vindice.
[h] Sisara ceu tumidus cecidit, milesq; [i] Iabini:
[k] Cisontis vndas turbidas quum sanguine
Tinxere: [11] infleta passim iacuere caterua,
[l] Lætamen agris. [12] nec fuga eripuit duces
[m] Orebum & [n] Zebum: nec subtraxere latebra
A falce mortis [o] Zebeamq; & [p] Salmanam:
Dicere [13] non veritos animo votoq; superbo,
Dominos futuros se tui sacrarii.
At [14], tu sancte parens, sic hos vertigine torque,
Vt rotula cliuo, stipula vento voluitur:
Flamma [15] velut siccæ populatur brachia siluæ,
Per alta stridens montium cacumina,

Sic [16] *vrge attonitos consternatosq́ procellâ,*
Tui furoris dissipa sic turbine,
Sic [17] *animos dolor exurat, pudor ora coloret,*
Suis miseriis numen vt probent tuum:
Sic [18] *ignominiâ fastum preme, damna timoriq́,*
Sic continenter territos exerceant,
Te [19] *solum vt noscant Dominum, rerumq́ potentem,*
Quacunq́ terras ambit q axis ignifer.

PSAL. LXXXIV. *Quàm dilecta &c.*

Docet hoc Psalmo Propheta, summum in hâc vitâ felicitatis gradum esse, habitare in tabernaculis Domini, id est, membrum esse veræ Ecclesiæ, pieque Deum inuocare & colere. Ideoque tacitè conqueritur de suis inimicis, quorum violentiâ à cœtu piorum excludebatur, Deumque orat, ut ardenti huic suo in templum redeundi desiderio, optatâ sui restitutione, tandem satisfaciat.

Carm. genus VIII.

O [2] *Rex* [a] *armipotens, qui* [b] *creperos tuò*
Bellorum arbitrio diuidis exitus,
Ergo limina templi
Lætus conspiciam tui.
Hîc [3] *cor lætitiâ palpitat: hîc bonis*
Languet [c] *mens nimiis ebria, gestiunt*
Artus, atria viui
Visuri propiùs Dei.
Hîc [4] *passer latebras inuenit, hîc locat*
Nidum [d] *veris auis nuntia. O atria*
Regis bellipotentis,

Vt vos adſpiciam libens!
Felix [5], *qui domui perpetuò tuæ*
Hærens te celebrat: qui penitus ſuam
In te ſpem poſuerunt,
Felices ter & ampliùs.
Felices [6], *ſtudio qui properant pio*
Templo ſacra tuo ferre: [7] *per aridas*
Valles fontis amœni
De riuis liquidis bibent.
Nec deerit pluuia, quæ repleat cauas
[8] *Foſſas,* [c] *agmen aquæ, dum properat premens*
Turmam turma, parentum
Ritu cædere victimas.
O [9] *rex armipotens, da placidum tuo*
Te regi, capitis cui decus inclytum
[f] *Indúlſti: bonus aurem*
Ne duram abnue ſupplici.
Tu [10] *noſter clypeus, rebus in aſperis*
Spes & præſidium: [11] *iuxta adytum tuum*
Vnius mora lucis
Pro mille eſt mihi ſæculis.
Sim cuſtos potiùs liminis in tuo
Templo, ſancte parens, quàm Solymâ procul
Degam inter ſceleratos
Multis clarus honoribus.
Tu [12] *ſol, tu clypeus, tu Dominus: tuis*
Tu das conſpicuâ fulgere gloriâ:
Nec puro ſcelerum vnquam
Claudis munificam manum.

O [13] rex armipotens, quem penes exitus
Bellorum, & positis ensibus otia:
O bis terq; beatos,
Qui te spe solidâ colunt.

PSAL. LXXXV. Benedixisti &c.

Hic Psalmus in memoriam Deo reuocat priorem suam placabilitatem & misericordiam, Patribus delinquentibus sæpe præstitam: atque ideo in præsentia quoque Ecclesiam non deseri, sed mitigatis benignè calamitatibus recreari petit. nec petit solùm; verum etiam animosâ quâdam fiduciâ statuit, voti se compotem fore: & quasi in re præsenti iam versetur, nouam Ecclesiæ felicitatem magnificè describit, deque ea illi cum gaudio gratulatur.

Carm. genus I.

NOn [2] semper tumidis feruent vexata procellis
Æquora, nec gelidâ riget horrida terra pruinâ:
Inq; vicem [2] ponunt venti, mare sternitur, aura
Mitior in florem torpentes euocat herbas.
Nec [3] semper, Deus, auertis mœrentibus aurem
Durus, & indulgens iræ: quondamq; fauore
Sponte tuum amplexus populum es: vinclisq; solutis
Seruitii, patrias duce te remeauit ad aras.
Oblitus [4] scelerum & violati fœderis, iram
Leniſti, & patriâ texisti crimina curâ.
Et [5] nos ergo parens, nostræ & spes vna salutis,
Respice placatus facilisq; animumq; benignum
Accipe: [6] perpetuæ néve implacabilis iræ
Seuiat in seros etiam vindicta nepotes.

Respice

Respice 7 *nos melior tantùm: quodcunq; miseria*
Spirat adhuc anima, te respiciente vigorem
Accipiet: populoq; tuo, iam nube repulsâ
Tristitia, lætos hilarabunt gaudia vultus.
Alme 8 *parens, bonitate tuâ complectere fessos,*
Speratæq; diu iam fructum ostende salutis.
Iamdudum 9 *exspecto, Dominus dum læta futurâ*
Signa det, arcano pulsans præcordia motu.
Et 10 *dabit haud dubiè positâ placabilis irâ*
Signa secunda: piis dabit omnia prospera, leges
Qui patrias & sacra colent, errore relicto.
Ecce 11 *salus, ecce incultas bona copia terras*
Incolet, & læti renouatrix gloria sæcli.
En 12 *bonitas, en alma fides feret obuia gressus?*
Terra 13 *fidem, cælo terras* b *Astræa relicto*
Sancta colet. comes Astræa bona copia cælo
Appluet, & lætos decorabit frugibus agros.
Et 14 *quacunq; feret Dominus vestigia, gressus*
Antè ferent ius fasq; suos: lis, visq; dolusq;
Deseret afflictas per tot iam sæcula terras.

PSAL. LXXXVII. *Inclina Domine &c.*

Psalmus hic ardentem precationem continet, quâ Dauid conscius suæ imbecillitatis, à Deo se exaudiri, doceri, regi, & in vitæ innocentiâ confirmari, cum quadam fiducia petit, simulque Dei omnipotentiam, maiestatem & clementiam mirificè prædicat.

Carminis genus X.

DA 1 *mitis aurem supplici*
Deus: saluti consule

Ope destituti & pauperis,
Nec semper iræ vindicis.
Seruum [2] *tuum serua Deus,*
Cui spes salutis vnica es:
Serua [3] *inuocantem iugiter*
A solis ortu ad vesperum.
Depelle [4] *mentis nubila*
Pendentis à te seruuli,
Blandæ [5] *parens clementiæ,*
Promtus vocanti parcere,
Intentus [6] *audi supplicem:*
Nam [7] *te vocamus arduis*
In rebus, inuocantibus
Opem benignus quòd feras.
Nullus [8] *deorum par tibi:*
Nullus secundus: exserit
Nullus suam potentiam
Tam splendidis miraculis.
Rerum [9] *creator, vltimis*
Ab orbis oris affluent,
Flexóq; gentes poplite
Te prosequentur laudibus.
Solus [10] *nec ævi termino*
Inclusus aut potentiæ,
Deus deorum, gentibus
Miranda cunctis perpetras.
Legum [11] *tuarum semitam*
Fac ingredi me: pectoris
Compone fluctus turbidos,

Tran-

Tranquilla mens vt te colat.
Vt [12] *spiritus contagio*
[2] *Emancipatus corporis,*
Tuam celebret gloriam,
Dum vita vox q; suppetet.
Viuo [13] *tuâ clementiâ.*
De fauce mortis erutus,
Quum [14] *virium fiduciâ*
Sæuiret hostis insolens:
Secura [15] *quum vis numinis*
Mihi immineret, tu Deus
Et lenis & placabilis,
Et pacta fidus reddere.
Mitis [16] *bonus q; respice,*
Qui pendet ex te, seruulum;
Opem fer, & [b] *vernaculum*
Tuum periclis exime.
In [17] *me fauorem sentiant*
Hostes tuum: ora decolor
Mutet [c] *pudor, quum viderint*
Mihi te salutis vindicem.

PSAL. LXXXVII. Fundamenta eius &c.

Celebrat Propheta hoc Psalmo, perpetuoque se celebraturum pollicetur, laudes Sionis, seu veræ Dei Ecclesiæ, quam comparatione aliarum vrbium mirificè extollit, & in eius societatem omnes toto terrarum orbe gentes peruenturas esse, cum gaudio prædicit.

Carm. genus III.

A Bramidarum [2] *ceteras vrbes supra*
Dominus Sionis diligit.

Portus, Sionis, imminet qua montium
Fundata sanctis collibus.
O [3] *prædicanda posteris saclis Sion,*
Beata [a] *mater vrbium:*
Tecúmne [b] *Babylon se audeat componere?*
[4] *Tecúmne* [c] *Memphis insolens?*
Ventura Babylon sub iugum Dei, Deo
Flexura Memphis poplitem.
Præclara quamuis & Palæstina & Tyros
Iactet virorum robora;
Nihil [5] *ad Sionem fortibus fœtam viris,*
Fauore tutam numinis.
Censore [6] *Domino humana gens quum nomina*
Ad profitenda confluet, *

Carm. genus XXII.

Discantus.

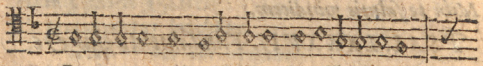

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Altus.

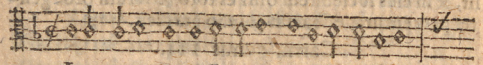

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Spes

Quis non Sionis se feret ciuem? inseri
Quis non colonus ambiet?
Tum? vox Sionem carminum, tum vox lyra
Canent Sionem & tibia:
Et nostra si quid audiendum vox sonet,
Laudem Sionis vox canet:
Et si quid animus voce dignum excogitet,
Animus Sioni seruiet.

PSAL. LXXXVIII. Domine Deus &c.

Miserabilem hic Psalmus lamentationem continet hominis sensu iræ diuinæ oppressi, & omnibus humanis præsidiis destituti, cumque desperatione & morte æternâ luctantis. In qua ipsa tamen animum erigit, soliusque Dei misericordiâ spem & fiduciam suam niti ostendit.

Tenor.

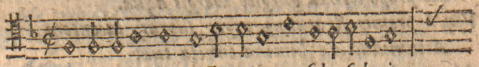

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

Bassus.

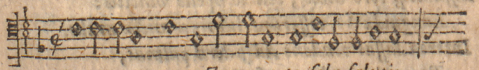

Luce voco te, nocte voco te, sola salutis

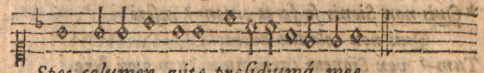

Spes, columen, vita præsidiumq́ mea.

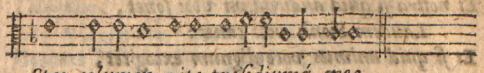

Spes, columen, vita præsidiumq́ mea.

Alme 3 *parens, facilem ne vultum auerte precanti,*
Néve humiles dura respue mente preces.
Mens 4 *hebetata malis torpet; confecta dolore*
Funereas spectat languida vita faces.
Membra 5 *vigor liquit: mors vnguibus imminet atris:*
De tumulo tantùm iam mihi cura meo est.
Corpora 6 *non aliter pallent sub mole sepulcri,*
Vulnere quæ subito mors inopina tulit:
Perpetuis quæ sub tenebris obliuia condunt
Alta, salutiferam te retrahente manum.
Carcere 7 *ceu clausum, & cæcâ sub nocte sepultum,*
Me propè lethæa gurgite mergis aquæ.
Vsq; 8 *premis, stratumq́ vrges, supraq́ iacentem*
Accumulas iræ flumina cuncta tuæ.
Me 9 *veluti scopulum fugiunt horrentq́ sodales,*
Quos portum afflictæ spes erat esse rati.
Affixusq́ toro iaceo, ceu compede vinctus:
Languida 10 *cesserunt lumina victa malis.*
Interea lassas tendens ad sidera palmas,
Te veniente die, te fugiente voco.

Scilicet

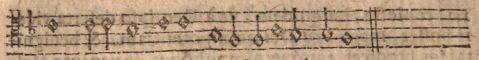

Spes, columen, vitæ præsidiumq; meæ.

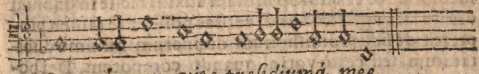

Spes, columen, vitæ præsidiumq; meæ.

Scilicet [11] *exspectas, vt acerbâ morte peremto*
Ostentes vires me reuocando tuas.
An rediuiua tuas in laudes ora resoluent,
Quos gelido tellus claudit auara sinu?
An [12] *tua sub tumuli bonitas cantabitur antro?*
Vulgabúntve tuam muta sepulcra fidem?
Iustitiámne [13] *tuam taciturna silentia pandent?*
An referent vires nox tenebraq; tuas?
Ast [14] *ego, sancte parens, supplex tua numina clamo:*
Nec precibus vacua est hora locúsve meis.
Sancte [15] *parens, animæ auxilium cur subtrahis ægræ?*
Cur surdâ miseras respuis aure preces?
Me [16] *dolor & primis labor anxius vrit ab annis:*
Me trepidi exanimant corde micante metus.
Me [17] *furor exagitat tuus, opprimit vndiq; terror,*
Agmen [18] *vt hiberna, quod fata mergit, aqua.*
Æger [19], *inops, caris iaceo destitus amicis:*
Nec noti cærumnis ingemuere meis.

PSAL. LXXXIX. *Misericordias Domini &c.*

Hoc Psalmo Ecclesia in summas angustias & mise-

rias coniecta, ita quidem, vt à Deo ipso deserta videri posset, magnificè Dei omnipotentiam & benignitatem prædicat, eiusque promissiones de venturo Messiâ Dauidi factas, quarum Deus oblitus videbatur, commemorat: & etiamsi ob moram auxilii facilè in dubium venire Dei misericordia & veritas posset: se tamen propterea de fide promissionum diuinarum minimè dubitaturum, sed certò voti aliquando compotem, Dei bonitatem omnibus prædicaturum esse asseuerat.

Carm. genus 1.

Tv [2] mihi carmen eris, rerum pater optime, semper:
Notaq́ erit populis bonitas, me vate, futuris,
Pollicitiq́ immota fides, dum sidera mundo
Voluentur tacito: [3] citiùs quoq́ sidera credam
In chaos antiquum lapso se condere mundo,
Irrita quàm sacri credam fore fœdera pacti,
His [4] concepta tuo quondam cum Dauide verbis;
Dum [5] mare, dum tellus staret, dum sidera cæli,
Dauidici generis mansuram in sæcula prolem,
Et stabilem regni ventura in tempora sedem.
Te [6] pater, ætherei cœtus, te iure piorum
Secla hominum celebrant, patrantem ingentia mundo
Mirante, [7] & stabilis ius inuiolabile pacti
Seruantem. quem terra tibi, quem conferet æther,
Magne parens? [8] quem siderei tremit omnis olympi
Cœtus, & attoniti submissâ mente tyranni.
Armorum [9] bellíq́ potens, quocunq́ moueris,
Alma fides clarâ circum te luce refulget.
[10] Tu [2] maris irati furias compescis, & vndæ

Deiicis

Deiicis insanæ tumidos ad sidera fluctus.
Tu [11] Pharon elatam lethali vulnere sternis,
Et quicunq; tuis miserum caput obiicit armis.
Tu [12] terræ caliq; opifex: quæcunq; capaci
Complexu facies mundi reuolubilis ambit,
Auctorem agnoscunt: [13] Aquilo tibi seruit & Auster:
[b] Thabor & occiduum qui condit vertice solem,
Quiq; rubet radiis [c] Hermon tepefactus Eois,
Lætitiâ exsultant. [14] validæ tu robore dextræ
Clara per immensum spargis miracula mundum.
Ante [15] tuum solium tibi iustum apparet & æquum:
Ante oculos adstat bonitas, & nescia flecti
Promissi sincera fides. [16] O terq; quaterq;
Felices, quos festarum clangore tubarum
Ad tua sacra vocas: [17] quos sacri lumine vultus
Illustras, hilaresq; tui sub numinis vmbra
Custodis: [18] bonitate tuâ super æthera vectis
Das vires, decus, imperium: [19] das impia contra
Agmina, ceu clypeum, per dura pericula regem.
Tu [20] tibi dilectum secreto numine vatem
Implesti, vt saclis daret hæc responsa futuris.
Ipse [21] mihi legi mediâ de plebe, meoq;
Imposui regem solio, qui protegat armis
Isacidas, populoq; meo qui iura ministret:
Dauidis & sacro perfudi tempora oliuo.
Huic [22] animum viresq; dabo, præsensq; tuebor
Perpetuò, [23] ne fraude scelus, ne robur aperte
Exitium ferat: [24] ipse hostes, ipse impia sternet

Agmina: [25] *nulla meam vertet sententia mentem:*
Auxiliumq; feram bonus, & super atheris axem
Nominis auspicio nostri se gloria tollet.
Iura [26] *dabit terris, rapido quas gurgite claudit*
Hinc mare [d] *Sidonio fœcundum murice, & illinc*
Palmifer Euphrates. [27] *supplex me in vota vocabit*
Ille patrem. Deus ille meus tu, (dicet) & vnum
Præsidium, vna mea custodia certa salutis.
Hunc [28] *ego præcipuo contrà dignabor honore,*
Supra aliosq; dabo rerum moderamina reges,
Quicunq; immensum populis dant iura per orbem.
Nec [29] *meus absistet fauor illi in sæcla, nec illi*
Iurata æterni soluentur fœdera pacti.
Quin [30] *sobolem, & sobolis seros in cuncta nepotes*
Sæcla dabo, & stabilis sceptrum immutabile regni,
Donec ab obscuris luceam sol diuidet vmbris.
Quòd [31] *si posteritas mea fœdera sancta profanet*
Immemor, [32] *& legem spernat, iussamq; recuset*
Ire viam; [33] *domitos pœnis duroq; labore*
Compescam, & plagis vsq; exercebo rebelles.
At [34] *neq; destituam regem bonitate perenni,*
Fœdera nec soluam, [35] *nec quod semel ore profudi,*
Vlla immutabit venturi temporis ætas.
Quippe [36] *semel sancto firmauit fœdere, iurans*
Per me, Nulla dies iniit cum Dauide pacti
Immemorem arguerit. [37] *soboles, dum sæcula mundus*
Voluet, ei patrii sceptri moderamen habebit.
Esto [38] *mi sol tetus ad hac, & conscia luna,*

Cum

Cum quibus æquauum sceptrum Iudæa tenebit.
At 39 nunc, sancte parēs, tumidâ inflammatus ab irâ,
Proiicis electum regem: 40 rata fœdera pacti
Negligis, & capiti sacrum diadema reuulsum
Sternis humi, & populis præbes calcare profanis.
Nuda 41 patent hosti dudum oppida muris:
Si qua manet, gelidâ formidine concutis artem:
Cunctis præda sumus populis: 42 rapiuntq; ferunt q;
Vicini, insultantq; malis, miserosq; proteruus
Vocibus illudunt. 43 hostis tu robore dextram
Interea firmas, perfundis pectora dulci
Lætitiâ: 44 ac gladios hebetas in vulnera nostros:
Nec recreas fractos duro in discrimine belli.
Iam 45 decus & regni splendor, iam proxima cælo
Maiestas versa in tenebras, soliiq; superbi
Gloria strata iacet. 46 breuis immatura iuuentæ
Stamina præcidis: miseræ pars vltima vitæ
In luctu, in squalore ignominiaq; senescit.
Quem 47 finem dabis ærumnis? nunquámne tuorum
Respicies clades vultu placatus amico?
An, ceu flamma furens, semper tua sæuiet ira?
Ipse 48 memor tecum reputa, quàm concita nostræ
Tempora prætereant vitæ, frustra ergo creâris
Humani generis sobolem? 49 vt breuis exigat æui
Tempora, perpetuo curarum exercita fluctu?
Dum fractam luctu & c morbis, senióve, sepulcri
Clauserit obscuro mors illacrymabilis antro.
Heu 50 bonitas vbi prisca? fides vbi pristina? vbi illa

Fœdera conceptis quondam cum Dauide verbis
Facta tibi? 51 cerne opprobriis quibus impia seruos
Turba tuos premat insultans: quàm multa silenti
Clausa sinu maledicta feram, dum turba profana,
Dum 52 circùm innumeræ gentes conuicia fundunt,
Nosq; tui [f] Christi verbis petulanter amaris
Aduentum sperare iubent. 53 At tu bone rerum
Conditor, æterno verax celebraberis æuo.

GEORGII BVCHANANI

PARAPHRASIS IN QVARTVM LIBRVM PSALMORVM.

PSAL. XC. *Domine, refugium factus &c.*

Hoc Psalmo Moses insigni & pathetica descriptione primò exprimit miserias, angustias, breuitatem & inanitatem vitæ humanæ, mortisque & ærumnarum omnium veram causam esse indicat peccatum, cui Deus irascens, tam variis hominem calamitatibus & morte ipsâ castiget. Petit deinde, vt Deus meditationem harum miseriarum quotidianam in pectoribus humanis excitet, atque ita ad veram sapientiam ea perducat. Docet etiam, vbi horum malorum remedia sint quærenda: Deumque orat, vt pro infinitâ bonitate suâ hominibus adsit, omnesque actiones ipsorum felici successu prosperet & fortunet.

Carm. genus v.

Cælitum [1] rector bone, [2] abusq; primis
Sæculis, mundi rudis & iuuenta,
Qui laborantes ope subleuasti
Semper amicos:

Antequam [2] *tellus noua parturiret*
Montium ſaltus, tegeretq́ montes
Lucidus cæli decor, ante metas
Lucis & vmbræ,
Tu manes idem pater orbis, vnus
Nec vices rerum patiens, nec æui
Termino clauſus breuis: vnus expers
Finis & ortus.
At [3] *breuis nobis miſeræq́ vitæ*
Fila paulatim tenuas, ſenecta
Donec in putrem cinerem caducos
Soluerit artus.
Tempus [4] *annorum tibi mille, lucis*
Inſtar heſternæ, fluidiq́ puncti,
Nulla decurſus quod, vbi receſſit,
Signa relinquit.
Noſtra [5] *vaneſcit tenues in auras*
Vita, per ſiccas velut vnda arenas,
Aut velut ſenſus per opaca ludens
Noctis imago.
Herba [6] *ceu verno ſaturata rore*
Manè, mox languet medio ſub æſtu,
Mox humi [b] *comis iacet arefactis*
Veſpere ſero.
Prater [7] *& vitæ mala tot fugacis,*
Quæ voluptates [c] *vitiant amaro,*
Ira turbatis tua ſemper inſtans
Pectora vexat.
Quicquid [8] *erramus temerè aut malignè,*

Qua

Quæ timor celat tenebris pudórve,
Tu vides, nec te latet inquieti
Pectoris æstus.
Dum [9] tui pœnas meritas furoris
Mens reformidat, propè cogitatu
Ocyus vitæ spatium [d] citatis
Aufugit alis:
Septies [10] denos spatiosa in annos
Vita procurrit: quibus est senecta
Firmior, fermè in decimum supersunt
Amplius annum.
Quid senectutis memorem labores?
Transuolat blandæ breue [e] ver iuuentæ,
[f] Inquies curis miserisq; morbis,
Ocyus Euro.
Deinde [11] quis iustæ tolerabit iræ
Impetum, si iam iubeas nocentes
Pro modo offensæ numeroq; iustas
Pendere pœnas?
Sic [12] pater, sic ô, numerare fluxæ
Nos doce vitæ spatium, caducis
Mens vt à curis reuocata, veri
Lumen honesti
Cernat. O [13] tandem placidus fauensq;
[g] Desine irarum; propiusq; seruis
Semper assuetâ tibi lenitate
Consule fessis.
Fac [14] tuæ fructu bonitatis aucti,
Gaudio tandem satiemur: ægris

Liberi vt curis reliquos agamus
Suauiter annos.
b Cedat 15 & latis fugiens viciſſim
Luctus, exacto modus & labori
Par voluptatis ſubiens amarum
Mitiget æuum.
Facta 16, maieſtas, opera, amplitudo
Nota ſint ſeruis tua, poſterisq;
Nota ſeruorum, tua qui libenter
Iuſſa capeſſunt.
Fac 17 tua ſemper benitatis vt nos
Splendor illuſtret, bone rector orbis:
Gratia adſpirans fauor actiones
Proſperet omnes.

PSAL. XCI. Qui habitat in adiutorio &c.

Docet hic Pſalmus, quanta felicitas & ſecuritas ſit eorum, qui ſe ſuaq; omnia Deo commendent, & magnanimâ quâdam ſpe & fiducià à ſolo Deo pendeant. Illis enim non vim, non fortunam aduerſam, non tumultus, non bella, non inſidias, non venena, non peſtem, non diabolum, non denique mortem ipſam, ſine Dei voluntate, nocere poſſe affirmat. Miſtificè quoque inter alia prædicat vigilantiam caſtorum angelorum, pro Eccleſiæ ſalute excubantium; & ſub finem, ipſum Deum, ſuam beneuolentiam & protectionem hominibus piis pollicentem, inducit.

Carm. genus VI.

SI 1 protegendam præſidio Dei
Credas ſalutem, rem, ſobolem, domum,

Inſana

Insana [2] *quum sors intonabit,*
Si domini fugias sub umbram;
Securus omnem fer violentiam
Sortisq; mortisq;, & tetricas minas
Contemne: securus tumultum
Despicias creperi [a] *duelli.*
E [3] *fraude cæcâ te Deus eximet,*
Frangetq; casses insidiantium;
Nec sæuiens latè venenum
Lethiferæ patièrе pestis.
Expandet [4] *alas te super, & suis*
Pennis fouebit rebus in asperis:
Certusq; promissæ salutis
Sub clypei latitabis umbrâ.
Noctis [5] *per atræ cæca silentia*
Non [6] *expauesces cæca pericula:*
Non luce grassantem timebis
Perniciem, nec aperta bella:
Interq; [7] *strages mille cadauerum,*
Dextra, sinistra, mille cadauerum,
Periculorum [b] *exsors propinquam*
Incolumis fugies ruinam.
Pœnam [8] *luentes interea malos*
Latus videbis: [9] *præsidio Dei*
Securus armorum & tumultus,
Ceu validis tegerere muris.
Nec [10] *te, nec ædes vis propiùs tuas,*
Aut damna tangent. [11] *nam Deus angelos*
Custodiæ tuæ salutis

Præficiet, vigilesq; ad omnes
Motus, viarum qui referent moras:
Qui 12 *per salebras te manibus ferant,*
Ne saucietur pes recussus
Obiicibus sepulcrorum acutis.
Securus 13 *atras inter & aspides*
Deges, ferarum & pignora tigridum:
Tutusq; calcabis dracones,
Et c *Lybicæ catulos leænæ.*
Obseruat 14 *(inquit) me Deus vnicè, &*
Honore nomen prosequitur meum:
Laborioſis hunc vicissim
Incolumem eripiam periclis.
Præsens 15 *vocanti subsidium feram,*
Et imminenti rebus in asperis
Fato eximam: exemtoq; honorum
Eximium decus arrogabo.
d *Faxo* 16 *virenti robore transigat*
Serâ senectâ tempora suauiter:
Meosq; monstrabo beare
Quâ soleam ratione amicos.

PSAL. XCII. Bonum est confiteri &c.

Prædicat hoc Psalmo, perpetuoque prædicaturum se pollicetur Propheta æternam Dei iustitiam & bonitatem, qui impiorum felicitatem diuturnam esse non sinat; pios autem in suis angustiis recreet & exhilaret, eosque ad extremam vsque senectam viuidos & florentes conseruet; idque eo maximè nomine, vt Dei clementia ab eis celebrata omnibus gentibus innotescat.

Carm.

Carm. genus III.

TE [2] prædicare, laudibus te prosequi,
Rex alme cælitum, decet.
Seu [3] sol Eoâ luce terras purpuret,
Seu nox tenebris obruat,
Lux prædicantem me tuam clementiam,
Nox audiet constantiam:
Nec [4] voce tantùm, sed canorâ barbito,
Sed cymbalo, sed nablio.
Operum [5] tuorum tacita cogitatio
Animum iacentem exsuscitat.
Quum facta reputo, gestiunt præcordia
Perfusa dulci gaudio.
O [6] opera! facta ô magna verè! ô sub cauâ
Consilia nube condita!
Consilia cæcis mentibus mortalium
Ignota! [7] qui non cogitant
Florere pravos instar herbæ, quam fouet
Sol lenis, humor educat:
Mox [8] instar herbæ frigorum afflatu leui
Marcentis euanescere.
Tu [9] semper idem permanes, nec sentiens
Rerum vices nec temporum:
Scelèris [10] amicos ac tuos hostes premet
Ruina ineuitabilis:
At [11] me fouebis patriâ indulgentiâ,
[a] Crudo vigentem robore:
Et rore mitis balsami vultum imbues,
Roseo iuuenta lumine.

Oculis 12 *malignis qui tuentur me, hostium*
Pascam ruinis lumina,
Et impiorum, qui creant molestiam
Mihi, lætus excidium audiam.
[b] *Ceu* 13 *palma, iustus germinabit interim,*
Aut [c] *cedrus in* [d] *Libani iugo,*
Quam non procellæ, non calor, non frigora
Honore nudant frondium.
Quæ 14 *planta firmis hæserit radicibus*
In ade Domini aut atriis,
Se flore amœno frondibusq́; vestiet:
Fluxiq́; 15 *lapsu temporis*
Ægræ senectæ damna nulla sentiet,
Onerata largis fructibus:
Vt 16 *nota cunctis gentibus sit æquitas*
Domini potentis: qui meæ
Arx est salutis vna, qui nunquam malæ
Affinis est iniuriæ.

PSAL. XCIII. Dominus regnauit &c.

Psalmo XCIII. Ecclesia ex angustiis suis tandem liberata, votique compos facta, celebrat Dei omnipotentiam & veritatem, eiusque præsidio freta, insolentiam & minas hostium cum quadam exsultatione extremè contemnit.

Carm. genus II.

IAm 1 *Dominus rerum imperium suscepit, amictus*
Decore multo & dignitate: robore
Iam sese accinxit: Dominus, qui mœnia mundi
Firmauit, vllo non mouenda sæculo:

Cuius

Cuius [2] *ab æterno solium est immobile regni,*
Vt ipse, nullas temporum metuens vices.
Flumina [3] *præcipites voluant cum murmure fluctus,*
Et æquor vndis æstuet minacibus:
Compescit [4] *Dominus grauidis turgentia nimbis*
Flumina, minacis sternit vndas æquoris.
Stat [5] *fixum, & cunctis manet inuariabile sæclis,*
Quodcunq; Dominus ore sancto protulit.
Quæq; adem exornant Domini sacra mystica, nulla
Obliuionis damna sera sentient.

PSAL. XCIV. Deus vltionum &c.

Hic quoque Psalmus Dei auxilium implorat contra hypocritas & hostes piorum, qui impunè à se innocentes opprimi sibi imaginabantur. Eos igitur docet, Deum inspectorem & vindicem esse actionum omnium, eumque impios certè tandem puniturum, & periculis suis pios erepturum esse. Hunc vnum Deum salutis suæ auctorem & vindicem agnoscit & profitetur.

Carm. genus XIV.

O [1] *Fraudis vltor, sceleris ô vindex Deus,*
Ostende numen impios contra tuum.
O [2] *iuste iudex orbis expergiscere,*
Meritisq; pœnis reprime arrogantiam.
Quousq; [3] *tandem rector orbis optime,*
Sese superbè iactitabunt impii?
Deuota [4] *sceleri factio in scelere suo*
Plaudit, sibiq; fabulis stultis placet:
Tuumq; [5] *populum pedibus interim prementi,*

Tuam proteruè hereditatem proterunt:
Viduam [6] *trucidant aduenamq́, & omnibus*
[2] *Parentē cassos obruunt molestiis:*
Secumq́ [7] *mussant, Hæc Deus non adspicit,*
Nec fanda prorsus & nefanda intelligit.
Gens [8] *ergo brutá penitus ignorantiâ*
Obsessa pectus somnolentum, discute
Animi [b] *veternum & cogita tecum, Deus*
Qui [9] *fecit aurem, surdus est? qui luminum*
Formauit orbes, ipse nil videt? [10] *vagas*
Sine lege gentes recta qui sequi docet,
Non is suorum puniet scelera, quibus
Oracla legum sacrosancta credidit?
Arcana [11] *nostri pectoris nouit Deus,*
Consilia vana, spes inanes, turbidos
Æstus. [12] *Beatus ille demum, quem parens*
Erudit amore patrio, legis suæ.
Cui scita monstrat. [13] *rebus in duris aget*
Securus æuum, dum paratur impio
Nassa, in lacunam incogitantem qua trahat.
Hereditatem [14] *nec Dominus vnquam suam*
Ope destitutam negliget, nec impijs
Prædæ relinquet. [15] *sed tribunal iudicum*
Ad æquitatis diriget normam suæ:
Vitamq́ ad illam dirigent boni suam.
Contra [16] *scelestos quis mihi auxilium feret?*
Mecum impiorum quis premet superbiam?
Nam [17] *iam sepulcri frigidus sub frigido*
Cumulo iacerem, [18] *nisi Dominus opem mihi*

Pra-

Præsens tulisset, & suâ clementiâ
Firmasset animum, & iam vacillantem gradum
Eulsisset: 19 *& me pænè submersum malis*
Solatus esset, anxiæq; nubibus
Curæ remotis redâdidisset gaudium.
Mecum 20 *loquebar. Quid sceleſtis cum Deo*
Commune? scelera legis vmbrâ qui suæ
Tegunt, bonorum fraudulenta qui in caput
Concilia coëunt: 21 *factione innoxium*
Premunt, iniquisq; obruunt sententiis.
At 22 *rector orbis me tuebitur, meæ*
Custos salutis, arx meæ fiduciæ;
Pro 23 *scelere prauis digna reddet præmia:*
Suis & ipsos artibus pessundabit
Rerum creator Dominus, at noster Deus.

PSAL. XCV. Venite, exsultemus &c.

Psalmo xcv. primò vehementi quâdam cohortatione Dauid populum ad cultum Dei, celebrationemque potentiæ & misericordiæ ipsius inuitat: deinde Deum ipsum inducens de pertinaciâ Iudæorum conquerentem, eosdem ab impietate & ingratitudine deterret.

Carm. genus I I.

EIa[1] *alacres cuncti Domini celebremus honores:*
Salute partâ Domino agamus gratias.
Eia [2] *alacres rapiamus iter; mora segnis abesto:*
Dominum canorâ personemus barbito.
Magnus [3] *enim Dominus Deus est: Rex magnus, &*
Longè vniuersis est deis potentior. (orbis

Ille [4] *manu fulsit vasta penetralia terræ,*
Et nube cincta montium fastigia.
Ille [5] *vagum fecitq́, & factum temperat aquor,*
Terramq́ salsis innatantem fluctibus.
Eia [6] *igitur genibus flexis manibusq́ supinis*
Dominoq́ nostro supplicemus & patri.
Noster [7] *enim Deus est, nos grex illius: ab vno*
Pendemus illo, spiritumq́ ducimus:
Si modò non lentam verbis damus illius aurem,
Nec respuamus monita pertinaciter:
Nec [8], *velut ad Meribam, me rixus, inquit, acerbis*
Et arroganti prouocetis murmure:
Aut, Arabum veluti quondam per inhospita saxa,
Vires rebelli voce tentetis meas:
Quum [9] *proaui vestri me explorauêre, meamq́*
Didicêre factis plurimis potentiam.
Illa [10] *quater denis mihi natio restitit annis:*
Dixiq́ semper interim, Hæc gens desipit,
Et mea securas transmittit dicta per aures.
Irâ [11] *ergo iustâ in pertinaces concitus*
Iuraui, Terræ gens hæc ingrata beatæ
Promissa amicis commoda haud carpet meis.

PSAL. XCVI. Cantate Domino &c.

Hoc Psalmo Dauid non solùm populum Iudaicum, verùm gentes quoque vniuerso terrarum orbe dispersas, ad agnitionem & celebrationem veri Dei, miris verborum illecebris allicit, atque ita de regno Christi, ex omnibus nationibus in vnitatem fidei colligendo, non obscure vaticinatur.

Carm.

Carm. genus x.

NOn [1] vsitato pangite
Orbis parentem carmine,
Orbis coloni, incognitis
Abusq; terræ finibus.
Cantate [2] Dominum, laudibus
Nomen beatum tollite,
Et mente gratâ agnoscite
Vestræ salutis vindicem.
Sol [3] quâ recurrit, audiant
Gentes Dei potentiam,
Superq; dulci gaudio
Perfusa oberret pectora.
Namq; [4] vnus est verè Deus,
Cunctisq; maior laudibus,
Et dijs timendus cæteris,
Quos horret error credulus.
Vesana [5] gentes cætera
Pro dijs colunt ludibria:
Dominus potenti dexterâ
Cælum solumq; condidit.
Apparet [6] illi dignitas,
Auctoritas, potentia:
Eiusq; templa siderum
Fulgore lucent gloria.
Tribuite [7] Domino gentium
Terras colentum sæcula:
Tribuite regi cælitum
Et robur & potentiam.

Tribuite [8] *magnitudinem*
Tanto decoram numini:
Augusta templi ad atria
Adferte promti munera.
Adeste [9]*, pompam adducite,*
Et supplices procumbite:
Omnesq[3] *rerum termini*
Deum tremant, & diligant.
Narrate [10] *cunctis gentibus*
Regnare Dominum, qui ligat
Orbem catenâ immobili, &
Æquis gubernat legibus.
Latetur [11] *æther, gestiat*
Tellus, fretum præ gaudio
Exsultet, & quicquid freti
Salsas lacunas incolit.
Campi [12] *virescant uarii,*
Se cultâ fruge vestiant,
Arrideantq[3] *floribus*
Silua, & grauentur fructibus.
Natura [13] *rerum gestiens*
Cunctos per artus sentiat
Dei sui præsentiam,
Et promta iussis pareat.
Ius namq[3] *veniet dicere,*
A vi suos vt asserat,
Mundumq[3] *iustis legibus*
Et veritate temperet.

PSAL.

PSAL. XCVII. Dominus regnauit &c.

Describit hic Psalmus maiestatem & omnipotentiam veri Dei: vanitatemque idolorum detestandam exagitat, eo maximè nomine, vt abolitâ idololatriâ, soli Deo debiti honores & cultus præstentur. Ideoque sub finem omnes homines ad idipsum faciendum exhortatur, eosque in vnum hunc verum Deum omnem fiduciam vitæ & salutis suæ vult collocare.

Carm. genus 11.

IPse [1] sui Dominus regni moderatur habenas:
Lætare tellus [a] continens, & insula,
Quas vagus Oceanus refluis complectitur vndis,
Cuicunq; cæli subiacetis [b] cardini.
Hunc [2] circum vmbrifera nubis prætexit amictus,
Pallensq; multâ fusca nox caligine.
Apparent famulæ iuxtà, firmantq; tribunal
Seueritasq; dura, mitisq; æquitas.
Antè [3] volant sæuum rutilantes fulminis ignes,
Hostesq; flammis obruunt sequacibus.
Fulguribusq; [4] micat latè flagrantibus æther:
Attonita tellus intremiscit: [5] montium
Saxa fluunt, rapido ceu cera liquescit ab igne,
A sempiterni pauida vultu numinis.
Terra sui à vultu Domini tremefacta liquescit:
Et [6] æquitatem templa cæli prædicant.
Et quicunq; habitant terras vbicunq; remotas,
Nouere numen & Dei præsentiam.
Illis [7] ora pudor turpis confundat, [c] inanes
Quicunq; mentis stipites pro diis colunt:

Dumq́ sacris placant picti [c] ludibria trunci,
Se gloriantur impio in scelere pios.
Quicquid vbiq; Dei sub nomine credulus error
Honorat, vnum adoret, vnum diligat.
Læta [8] Sion tenebras errorum cernet abactas:
Iudæa dulci delibuta gaudio,
Sacrilega adspiciet vani sacraria ritus
Euersa, pœnas luere meritas impios.
Nam [9] procul astriferi trans ignea mœnia mundi
Tu fræna rerum iustus arbiter tenes:
Teq́; deos infra longè premis altior omnes,
Tuiq́; obumbras numinis fastigio.
Ergo [10] Deum quicunq; pio complectere amore,
A scelere mentem contine puram & manum,
Nam Domino cordi est pietas, vitamq́; bonorum
A vi tuetur impiæ tyrannidis:
Et [11] lætum offundit lumen cultoribus æqui,
Et pura sceleris corda recreat gaudio.
Vos [12], quibus est cordi reuerentia iuris & æqui,
Gaudete, Domini spe fauoris ac opis
Securi: gratoq́; Deum super æthera cantu
Sanctumq́; nomen eius vsq; tollite.

PSAL. XCVIII. Cantate Domino &c.

Compellat hic Psalmus non homines solùm, verùm res quoque inanimatas, mare, terram, montes, flumina; quæ omnia Dei bonitatem, veritatem & iustitiam celebrare, Dominumque aduenientem cum gaudio excipere iubet.

Carm.

Carm. genus X.

NOn [1] vsitato carmine
Rerum parentem pangite,
Virtute qui victoriam
Non vsitatâ rettulit.
Suâ ipse solus dexterâ,
Externa opis nil indigus,
Nos liberando, posteris
Miranda gessit saculis.
Sensere [2] gentes impia
Bello Dei potentiam:
Pœnas luendo, iudicem
Sensere iustum & vindicem.
Promissa [3] soluit optimâ
Fide Isaci nepotibus,
Parta salutis testibus
Totius orbis incolis.
Huic [4] ergo lati psallite
Totius orbis incolæ:
Hunc ferte in astra laudibus,
Latis tuba & clangoribus.
Laudate [5] Dominum barbite,
Neruisq; carmen iungite:
Lenisq; [6] tibia modis
Adsit sonora buccina.
Testetur [7] æquor gaudium,
Et quicquid æquor occulit:
Orbisq; terra gestiat,
Et quicquid orbis educat.

Exsultet [8] vnda fluminum,
Leni susurrans murmure:
Montesq; læti plausibus
Deum venire gaudeant.
En [9] ipse Dominus aduenit,
Cunctis vt orbis incolis
Det æqua iustis præmia,
Et facta plectat impia.

PSAL. XCIX. Dominus regnauit &c.

Prædicat hic Psalmus propria & peculiaria Dei beneficia, Abrahamo eiusque posteritati singulari quodam priuilegio præstita, & ad eorum ipsiusque adeò Dei celebrationem Ecclesiam cohortatur.

Carm. genus XIII.

IAm [1] regnum Dominus, spirituum piis
Qui dat iura choris, suscipit: impiis
Horror [2] terrificet pectora gentibus:
Tellurem quatiat tremor.
Nec [2] tantùm Solymæ vim Dominus sui
Fecit conspicuam numinis: & suæ
Maiestatis opes cernere finibus
Terrarum dedit vltimis.
Ergo [3] te meritis tollat honoribus,
Augustum celebret gens hominum tuum
Nomen, qui salubri temperie modum
Sceptris constituas tuis.
Selecta [4] soboli qui populi tui
Ius nullis dederis mobile sæculis:

Franas:

Frænas iustitiæ qui moderamine
Æquali genus Isaci.
Sublimem [5] *Dominum laudibus & Deum,*
Solus qui liquido regnat in æthere,
Ferte, & scamna pedum (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini.
Huic [6] *Moses & Aron & Samuel bonus*
Docti legitimis tingere victimis
Aras, consilium quum peterent, data
Sæpe oracla petentibus.
De [7] *pilâ* [b] *tereti nubis eis dabat*
Responsa ambiguis sollicito metu,
Legum quòd monitus pactaq; fœdera
Seruassent stabili fide.
Aurem [8] *supplicibus tu facilem dabas,*
O rerum genitor maxime & optime,
Indulgensq; bonis, & scelerum simul
Vindex, durus in impios.
Sublimem [9] *Dominum tollite laudibus,*
Solus qui liquido regnat in æthere: &
Montem quo colitur (sanctus enim Deus
Est noster) veneramini.

PSAL. C. *Iubilate Deo omnis terra &c.*

Psalmus C. hortatur omnes pios, vt Deum conditorem & conseruatorem suum in cœtu veræ Ecclesiæ agnoscant; ipsiusque veritatem & misericordiam celebrent.

Carm. genus XXIII.

Discantus.

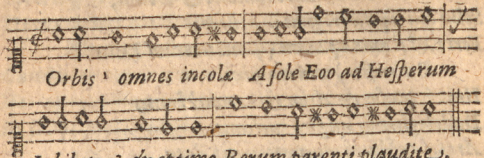

Altus.

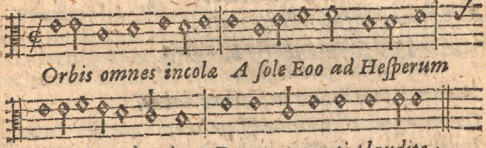

Mente lætâ, & ritibus
Seruite puris numini.
Gestientes gaudio
Adite sancta limina.
Ille 3 noster est Deus,
Noster parens & conditor.
Non enim nos finximus
Ipsi, sed illius sumus,
Qui leui de puluere
Alit creatos & regit.
Ad 4 fores ergo illius
Adite lati, gratias ✳

Agite:

Tenor.

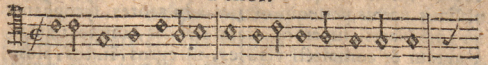

Orbis omnes incolæ A ſole Eoo ad Heſperum

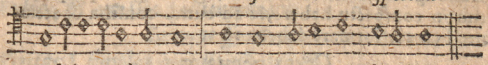

Iubilate, & optimo Rerum parenti plaudite.

Baſſus.

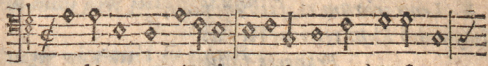

Orbis omnes incolæ A ſole Eoo ad Heſperum

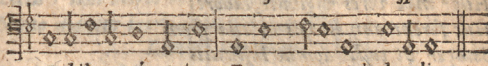

Iubilate, & optimo Rerum parenti plaudite.

* *Agite: feſtis laudibus*
Benignitatem pangite:
Prædicate ceteris
Nomen beatum gentibus.
Nam 5 benignitas Dei,
Et in ſuos clementia,
Clauſa nullo eſt termino:
Et firma ſtat pactis fides
Poſterorum poſteris
In ſempiterna ſæcula.

PSAL. CI. *Miſericordiam & iudicium &c.*

Hoc Pſalmo Dauid ſeipſum conſtituit exemplum & ſpecimen boni regis, qui Dei auxilio fretus, & ipſe ſuo officio præclarè fungi cupiat; ſuosque domeſticos ad idipſum faciendum ſeuerâ diſciplinâ adigat.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0291
DFG

Inquit enim, se nequaquam tolerare domi suæ, sed grauissimis pœnis persequi omnes adulatores, sycophantas, mendaces, superbos, fraudulentos, impios: amare autem & complecti veraces, integros, iustos, pios. Hunc igitur Psalmum omnes reges & principes perpetuo in conspectu habere, & ad eum consilia & actiones suas conformare debebant.

Carm. genus V.

TE [1] *salus rerum cano, qui precanti*
Lenis irarum es, faciliq; flecti,
Impiorum idem tetricus rebelles
Frangere fastus.
Huc [2] *meæ vires vigilant, labores*
Huc ferent omnes, opis in tuæ spem
Semper vt castis domus institutis
Culta nitescat.
Si [3] *salutarem mihi tu serenus*
Porrigis dextram, tibi corde puro
Seruiam, fraudum scelerisq; pura
Seruiet aula.
Nec mihi exemplum statuam sequendum,
Litibus si quis miseros iniquis
Vexet, aut causam tenuis clientis
Prodidit hosti.
Sponte [4] *qui prauis studiis inhæret,*
Sit procul: sæui sceleris minister
Candidos nunquam mihi censeatur
Inter amicos.
Quisquis [5] *intautum lacerat sodalem,*
Clàm venenato iaculatus ictu,

Per-

Persequar, plectam, penitusq; ab imâ
Stirpe reuellam.
Nec mea mensæ dapibus fruetur
Mentu elatæ tumor, arroganscq;
Vultus, & cunctos veluti minores
Lumine spernens.
Veritas [6] simplex quibus est amori,
Hos amo, amplector, video libenter:
His mihi seros sociis senectus
Impleat annos.
Integer vitæ mihi sit minister:
Tecta [7] non intret mea fraudulentus:
Nemo mecum intra mea commoretur
Limina mendax.
Impios [8] longè (mora nulla) terræ
Finibus pellam: procul omne monstrum
Civitas sancta vt Domini reteget
Flagitiorum.

PSAL. CII. *Domine exaudi orationem &c.*

Psalmus hîc quintus est inter septem illos, qui pœnitentiales nominantur. In eo Propheta, cùm præuideret animo seruitutem populi sui, quam apud Babylonios durissimam erant subituri, quasi vnà illius particeps, Dei fidem implorat, suasque angustias lamentabili querimoniâ commemorans, earum causam esse, Dei peccatorum vindicis iram, non diffitetur: petit tamen, vt Deus, memor promissionis suæ, populum in integrum restituat, eo maximè nomine vt ipse celebretur, finesque

regni eius quàm latissime extendantur. Sub finem Ecclesia, vitæ brevitatem, miserias & imbecillitatem suam agnoscens, Deique æternitatem & omnipotentiam prædicans, in ea omnem spem suæ posterorumque salutis positam esse asseuerat.

Carm. genus XIII.

EXaudi [2] genitor sancte meas preces,
Clamorisq; sonum percipe lugubris:
Neu [3] vultum misero subtrahe, cladibus
Omni ex parte prementibus.
Aures supplicis nunc adhibe meis:
Da votis facilem te, pater optime,
Et presso celerem porrige dexteram,
Et præsenti ope subleua.
Ceu [4] fumi nebulæ tempora transuolant,
Vt lentis coquitur torris ab ignibus,
Paulatim tacitus sic dolor aridis
Humorem ebibit artubus.
Dum [5] luctu cructio me dapis immemor,
Vt secta è viridi gramina cespite
Arescunt nimio torrida sole, cor
Exsuccum mihi tabuit.
Crebrò [6] sic remeans spiritus ilia
Tendit, sic gemitus pectora concutit
Mœstus continuò, tabida vti cutis
Iam vix hæreat ossibus.
Vt [7] saltus habitans [8] cuculus auios,
Aut tectis latitans noctua dirutis,
Aut [8] turtur viduus, solus, inops, dies
Et noctes vigiles gemo:

Dum

Dum [9] ceu ludibrium rideor improbis,
Irrisumq; petunt fraude nefariâ,
Nec [10] panis cinere est gratior arido, &
Potum tempero fletibus.
Istu [11] ira malis me cumulat tua.
Qui me sustuleras ex humili loco,
Sublimi grauiùs rursus vt è gradu
Tractum præcipitem dares.
Vt [12] sero in tenebras vmbra crepusculo
Vanescit, celeres [b] deproperant dies
In mortem, veluti sub medio die
Fœnum, corpus inaruit.
At [13] te perpetuis sæcula sæculis
Nectentem, volucris non fuga temporis
Carpit, nec memorem nominis obruet
Famam posteritas tui.
Tandem [14] surge pater, tecta Sionia
Iam lenis placido respice lumine.
Iam pleno redeunt tempora circulo,
Promissumq; ferunt diem.
Iam [15] serui lapides respiciunt tui
Disiectos, faciles, sparsaq; rudera,
Incultiq; soli iam miserabilem
Versâ mente dolent vicem.
Vt [16] vertat populos terror in exteros,
Vt nomen Domini sit celebre omnibus,
Et numen, [c] trifidum quà colitur solum,
Formidabile regibus:

Versam [17] *restituet quum Solymam, sua*
Maiestatis opes quum dabit adspici:
Lugentum [18] *miseris quum querimoniis*
Flectet se, & prece supplice.
Scribentur [19] *tabulis ista fidelibus,*
Seris vt Domini nota nepotibus
Sit laus, nec senium prodita posteris
Nôrit gloria saculis.
De [20] *sanctis adytis atheria domus,*
Templi sepositis de penetralibus,
Cælestis Dominum non piguit soli
Curas respicere ad leues;
Nexorum [21] *vt gemitus audiat, & nec*
Addictos tetricâ compede liberet,
Laudes [22] *vt Solymæ templa Deo sonent,*
Et nomen recinat Sion
In cœtu celebri. [23] *Tum procul vltimis*
Terrarum populi finibus exciti
Illuc sacra ferent, & Domino dabunt
Reges munera supplices.
Quamuis [24] *in medio curriculo meum*
Robur comminuit, destituit manum,
Atq; aui spatiis tempora lubrici
Contraxit breuioribus:
Clamabo [25] *tamen, O mi Deus vnice,*
In vita medio ne stadio breuem
Cursum siste rota. quantulum ad vltimam
Iam metam superest mihi?
Te nunquam breuibus clausa recursibus

Astro-

Astrorum, senio conficiet dies:
Tu [26] *terræ stabilis mole, volucribus*
Tu cæli prior ignibus.
Illis [27] *interitus stant sua tempora:*
Tu nullo interitum tempore senties,
Annorum series cetera deterit,
Vt vestis teritur vetus,
Vt detrita nouis pallia vestibus
Permutat locuples: sic abit & redit,
Et mutat facies imperio tuo
Mundi dædala machina.
At [28] *tu, qui fueras, semper es atq; eris:*
In te ipsoq; habitas; nec varias vices
Decursu patiens tempore, permanes
Metæ sæcula nescia.
Sed [29] *serui soboles & sobolis tuæ*
Serui posteritas per seriem tuis
Tecum perpetuis æmula sæculis,
Æui tempora transigent.

PSAL. CIII. Benedic anima mea &c.

Hîc incredibili suauitate & elegantiâ celebrat Propheta multiplicia Dei in genus humanum beneficia, tam præsentia quàm æterna; aliosque ad idipsum faciendum cohortatur. In primis autem splendidissimis verbis & significantissimis similitudinibus amplificat infinitam Dei bonitatem & misericordiam, quâ ipse æternus, genus humanum fragile & caducum complectatur. Proinde & angelos, & omnes res à Deo creatas, atque

adeò animam suam exhortatur, vt pro tanti beneficiis immortales Deo gratias agant, eorumque nullo vnquam tempore obliuiscantur.

Carm. genus v.

SIt [1] parens rerum mihi carmen: illum
Vox canat, sensus petat, & remotis
Quisquis est fibris vigor, & sacratum
Nomen honoret.
Mens [2] Deo laudes cane, redde grates
Mens Deo: nullis benefacta saclis
Excidant, & quæ tribuit benignâ
Munera dextrâ.
Qui [3] scelus tollit maculosum, & ægros
Sanat angores, [4] animoq; vires
Reddit, & vitæ properante fato
Prorogat annos.
Qui [5] manu largâ tibi plura donat,
Ore quàm poscas, animo vel optes:
Seruat ac in morem aquilæ, virentem
Flore iuuentam.
Integer [6] iudex, scelerumq; vindex
Tradidit sancto sua iura Mosi:
Isaci [7] prolem docuit piarum
Dogmata legum.
Lenis [8] & blandus, dare dona largus,
Tardus irasci: [9] neq; sempiterna
Seuit offensæ memor, aut perennes
Ardet in iras.
Nec [10] modus pœnæ numerúsve nostris

Æquus

Æquus eſt culpis: [11] *bonitas redundat*
Latiùs, terræ plaga quàm remoto
Diſtat olympo.
Tam [12] *procul noſtri maculas remouit*
Criminis, quàm ſe procul à cubili
[a] *Gaditano ſol oriens Eois*
Exſerit vndis.
Qualis [13] *in natos placidi parentis*
Lenitas, talis Domini benigni eſt,
Quisquis illius pietate verâ
Nomen adorat.
Tu [14] *ſinus mentis penitus repoſtos,*
Tu pater noſti penetrale cordis:
Quippe nos terræ memor è rubentè
Puluere factos.
Herba [15] *ceu, lactens pueri venuſtas,*
Prodit, occultoq; adoleſcit æuo,
Donec vt fœnum cadat arefactum
Falce ſenectæ.
Inſtar [16] *aut floris Tyrio comantis*
Murice, vt vultu modicè ſereno
Riſit, afflatu tepidi repente
Concidit Auſtri.
Sed [17] *Dei æternâ bonitate in æuum*
Tutus æternum, remanet piorum
Cœtus, & longâ ſerie propago
Sera nepotum:
Si [18] *nec æternas violabit ictu*
Fœderis leges, memoriq; iuſſa

Mente seruârit, referatq; vitâ
Puriter actâ.
Ille 19 *flammantis super alta cæli*
Culmina immotum solium locauit,
Et suo nutu facilè vniuersum
Temperat orbem.
Angeli 20 *iussis Domini ministri,*
Sub iugum ius est quibus & potestas
Cuncta cogendi, Domino Deoq;
Pangite laudes.
Quiq; 21 *castrorum comites* b *meretis*
Sub ducis tanti imperio, audientes
Sedulo dictis, Domino Deoq;
Pangite laudes.
Quaq; 22 *per vastos vbicunq; fines*
Imperî pollens opifex creauit,
Plaudite, auctori Domino Deoq;
Pangite laudes.
Mens Deo grates cane: redde grates
Mens Deo: hunc sensus petax, & remotis
Quisquis est fibris vigor, & beatum
Nomen honoret.

PSAL. CIV. Benedic anima mea &c.

Psalmus hic incomparabili verborum splendore, & elegantiâ celebrat omnipotentiam, sapientiam & bonitatem Dei, ex creatione, gubernatione & conseruatione mundi rerumque omnium, in cælo, terrâ, & mari elucentem. In primis autem prædicat eiusdem philan-

philanthropian, gratoque se animo hæc beneficia Dei semper in ore habiturum esse, pollicetur.

Carm. genus I.

TE [1] verũ Deus alme canã Dominumq; patremq;
Magne parens, sanctâ quàm maiestate verendus,
Ætheris æternas rector moliris habenas!
Te [2] decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfusum vestit pro tegmine lumen.
Tu [3] tibi pro velo nitidi [a] tentoria cæli
Et liquidas curuo suspendis [b] fornice lymphas:
Et leuibus ventorum alis per inania vectus,
Frenas ceu celeres volitantia nubila currus.
Apparent [4] accinctæ auræ flammæq; ministræ,
Vt iussa accipiant. [5] Stat nullo mobilis æuo
Terra, super solida nitens fundamina molis,
Pollenti stabilita manu. [6] terra obruta quondam
Fluctibus, vt fuso super ardua culmina velo:
Sed [7] simul increpuit tua vox, tonitruq; tremendo
Insonuêre auræ, [8] paulatim ascendere montes
Cernere erat, sensimq; cauas subsidere valles,
Inq; cauas vallies trepidas decurrere lymphas.
Néve [9] iterum immissâ tellus stagnaret ab vnda,
Limitibus compressa suis resonantia plangit
Littora, præscriptas metuens transcendere metas.
Tum [10] liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides vndas voluentia campos,
Vnde [11] sitim sedent pecudes, qua pinguia tondent
Pascua, quiq; feris [c] onager saxa inuia siluis
Incolit, [12] hic leuibus qua [d] tranant aëra pennis,

Per virides passim ramos sua tecta volucres
Concelebrant, mulcentq; vagis loca sola querelis.
Tu 13 *pater aërios montes camposq; iacentes*
Nectare cælesti saturas, fœcundaq; rerum
Semina vitales in luminis elicis oras:
Vnde 14 *pecus carpat viridis noua pabula fœni:*
Vnde olus humanos geniale assurgat in vsus:
Quaq; nouent *fessas* c *cerealia munera vires:*
Quaq; 15 *hilarent mentes iucundi pocula vini:*
Quiq; hilaret vultus succus viridantis oliui.
Nec 16 *minus arboribus succi* f *genitabilis humor*
Sufficitur. 17 *cedro Libanum frondente coronas,*
g *Alitibus nidos abies tibi consita surgit,*
Nutrit vbi implumes peregrina ciconia fœtus.
Tu 18 *timidis montes damus: caua saxa dedisti,*
Tutus vt abstrusis habitaret h *echinus in antris:*
Tu 19 *lunæ incertos vultus per tempora certa*
Circumagis: puroq; accensum lumine solem
Ducis ad occiduas constanti tramite metas:
Inde 20 *superfusis cuncta inuoluentibus vmbris,*
Per tacitas spargis nocturna silentia terras.
Tum 21 *fera prorepit latebris, siluaq; relictis*
Prædator vacuis errare leunculus aruis
Audet, & è cælo mugitu pabula rauco
Te patrem exposcit: 22 *dein rursus sole renato*
Abditur occultis prædatrix turba cauernis:
Inq; 23 *vicem subeunt hominumq; boumq; labores,*
Donec sera rubens accendat lumina vesper.
Sic 24 *pater in cunctos* i *diuis te commodus vsus.*

Nec

Nec tantùm tellus, genitor, tua munera ſentit,
Tam variis fœcunda bonis: [25] *ſed & aquora pontî*
Fluctibus immenſas circumplectentia terras,
Tam laxo ſpatioſa ſinu: tot millia gentis
Squamigera tremulâ per ſtagna liquentia caudâ
Exſultant: [26] *tot monſtra ingentia & horrida viſu*
Veliferas circumnant puppes: grandia [k] *cete*
Effingunt molles [l] *vitreo ſub marmore luſus.*
Atq; [27] *adeò quæ terra aruis, quæ fluctibus æquor*
Educat, à te vno pendent, pater optime, teq;
Quæq; ſuo proprium poſcunt in tempore victum.
Te [28] *magnam pandente manum, ſaturantur abundè*
Omnia: [29] *te rurſus vultum condente, fatiſcunt.*
Te tollente animam, ſubitò exanimata recurrunt
In cinerem: [30] *inſpirante animam te denuò, ſurgit*
Illico fœcundæ ſobolis generoſa propago,
Et deſolatas gens incolit aurea terras.
Sic [31] *eat: ô nullo regnet cum fine per ævum*
Maieſtas diuina: ſuumq; in ſæcula lætus
Seruet opus Deus, [32] *ille Deus, quo territa tellus*
Concutiente tremit, montes tangente vaporant,
Fumiferâ trepidum nebulâ teſtante pauorem.
Hunc [33] *ego, dum viuam, dum ſpiritus hos reget artus,*
Vſq; colam: [34] *tantùm ille meas facilisq; bonusq;*
Accipiat voces: nempe illo oblector in vno.
At [35] *verò impietas planè exſtirpetur ab ima*
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet: ac nos
Te rerum Deus alme patrem Dominumq; canemus.

PSAL. CV. Confitemini Domino &c.

Hic quoque Psalmus mirificè prædicat gratuitam Dei bonitatem & misericordiam, Abrahamo potissimum, t

Carm. genus XXIV.

Recentiora exemplaria hic binos versus coniungunt: gen. carminum XXVII.

Discantus.

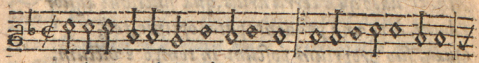

Canite Dominũ, & inuocate Nomen eius: exteris

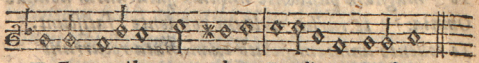

Facta gentibus per orbem Prædicate illustria.

Altus.

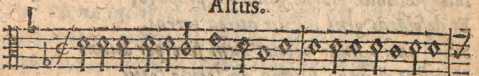

Canite [1] Dominũ, & inuocate Nomen eius: exteris

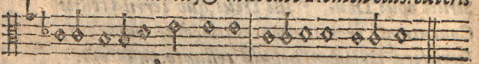

Facta gentibus per orbem Prædicate illustria.

Ille [2] sermo, carmen ille, &
Illius miracula,
Nomen [3] eius, numen eius,
Vna nobis gloria.
Hunc amantum & hunc petentum
Palpitet cor gaudio.

Robur

t eiusque posteritati peculiariter ad id electæ, sine vlla intermissione præstitam, eo vsque, donec terram Chananæam toties promissam occuparet. Quod eo nomine factum esse asserit, vt populus magnitudine multiplicium Dei beneficiorum motus, vicissim perpetuâ quâdam vitæ innocentiâ Deum veneraretur, ipsiusque legi summo studio obtemperaret.

Tenor.

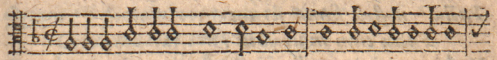

Canite Dominũ, & inuocate Nomen eius: exteris

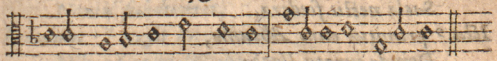

Facta gentibus per orbem Prædicate illustria.

Bassus.

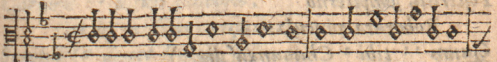

Canite Dominũ, & inuocate Nomen eius: exteris

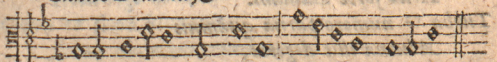

Facta gentibus per orbem Prædicate illustria.

Robur 4 eius, pignus eius
Sacrosanctum roboris
Petite: vultum eius beatum
Continenter quærite.
Subeat 5 animum, quanta nostris
Edidit maioribus

Signa, quæ portenta: legum
Scita quæ reliquerit.
Vos [6] *Abrami, vos Iacobi*
Posteri, serui Dei
Separati, sorte lecta
Natio, vos alloquor,
Ille [7] *rerum rector vnus,*
Orbis vnus arbiter,
Pacta [8] *nostris firma seruat*
Facta cum maioribus:
Verba meminit: mille sancta in
Sæcla nectit fœdera.
Icta [9] *primitus cum Abramo,*
Deinde iurata Isaco:
Isaci [10] *sancita nato,*
Lege non mutabili:
Posterisq; sempiterno
Roborata vinculo:
Quum [11] *tibi* [a] *Chananæa (dixit)*
Arua sorte diuidam.
Turba [12] *numero parua quamuis*
Aduena illic degeret,
Aucta nondum stirpe longis
Temporum decursibus,
Regna [13] *quanquam & nationes*
Exsul errans verteret;
Hos [14] *tamen Dei benigna*
Fouit indulgentia:

Vimq;

Vimq; duram prepotenti
Dextrâ ab illis arcuit:
Et minis reges potentes
Tetricis compescuit,
Ne [15] *mihi (inquit) consecratos,*
Ne mihi vnctos tangite:
A meis, moneo, prophetis
Abstinete iniuriam.
Quum [16] *famem voracem in orbem*
Contumacem induceret,
Gentibusq; alimenta latè
Noxiis subduceret,
Prauium [17] *misit ministrum*
Nili ad arua fertilis.
[b] *Filium pulcræ Rachelis*
[c] *Mango turpis vendidit:*
Carceris [18] *latuit tenebris,*
Crura vinctus compede:
Somnii [19] *donec soluti*
Nota regi veritas
Crura [20] *ferro liberauit,*
Soluit animum crimine:
Et [21] *nouâ sortis benignæ*
Iam vicissitudine,
Regiorum seruulorum
Seruus antè ignobilis,
Frana rerum tractat vnus:
Nuper [22] *è custodia*

Missus, aulæ purpuratos
Nunc coërcet vinculis:
Et senum iuuenis seuerâ
Præsidet prudentia.
Isaci [23] *tandem propago*
Cultæ linquens patria,
Pinguis ad fluenta Nili
Castra fixit aduenâ.
Ac [24] *Deo fouente, lætâ*
Stirpe sic resloruit,
Viribus breui vt prairet
[d] *Inquilinus incolas.*
Tum [25] *Phari rector superbæ*
Mente versâ Abramidas
Fraude molitus nefandâ
Stirpitus reuellere:
Circulo [26] *donec voluto*
Destinati temporis,
Legifer cum fratre Moses
Missus est diuinitus.
Ac [27] *Pharon Pharij regem*
Terruit miraculis.
Ergo [28] *natura, imperantis*
Non rebellis iussibus,
Vestiit polum tenebris,
Et solum caligine
Condidit, ceu nocte cæcâ
Sole iusso cedere:

Vnda

Vnda 29 *decolor cruoris*
Tabe riuos polluit,
Squameaq; strage gentis
Inquinauit littora.
Terra 30 *felix antè frugum,*
More nunc prapostero,
Turpibus fœcunda ranis
Squalet: ipsa regia
Fœta ranis, ipsa regum
Fœta sunt cubilia:
Fusâ 31 *deinde nube densâ*
Musca Memphin occulit:
Et pediculorum vbiq;
Fœda erant examina.
Instar 32 *imbrium ruebat*
Mista flamma grandini,
Arbores 33 *nudans comantes*
Fronde, flore, fructibus.
Quod 34 *reliquit atra grando,*
Mox locusta perdidit:
35 *Bruchus* c *abstulit, locustas*
Quod voraces fugerat.
Tot malis subinde sœuis
Icta Nili regia,
Quum ferox non mitigaret
Contumaces spiritus,
Dira populum mox in ipsum
Versa pœna sœuiit.

Prima [36] *pignorum repentè*
Per penates omnium
Occidère: cuncta planctu,
Cuncta fletu personant.
Rege [37] *tandem pertinaces*
Cladibus perterrito,
Sancta Memphin gens reliquit,
Iam tyranno libera,
Dines auro argenteisq;
Barbarorum poculis.
Nec tot inter millia vllum
Languor attentauerat.
Ergo [38] *Nili iam pauores*
Liberata regia,
Voce, vultu, plausibusq;
Præferebat gaudium.
At [39] *parens memor benignus*
Gentis electæ sibi,
Per siticulosa arenæ
Vastitatem imperuiam
Castra nubis texit vmbrâ,
Luce: noctem luridam
Ignium latè coruisco
Temperauit lumine.
Arua [40]*, victum quum rogarent,*
Texit [f] *imber alitum:*
Panis impluit per auras
More densæ grandinis:

Petra

Petra 41 iussa fudit undas:
Deq; rupis viscera
Antè sicca solitudo
Flumen hausit. 42 Scilicet
Fœderis parens benignus
Immemor nunquam sui,
Quod sibi caro cum Abrahamo
Sempiternum fecerat.
Sic 43 parentum stirps piorum
Tuta ductu numinis,
Arua liquit fraudulenta
Perfidi & Pelusii:
Occupatis 44 efferarum
Nationum sedibus,
Tradidit Deus labores
Impiorum eis carpere:
Sanctiones 45 vt tenerent
Sacrosancti fœderis,
Et piarum ad iussa legum
Facta cuncta fingerent.
Laus, honor, decusq; Regi
Sempiterno cælitum.

PSAL. CVI. Confitemini Domino &c.

Hoc Psalmo miracula & beneficia Dei multiplicia, ex antiquis historiæ sacræ monimentis repetuntur & enumerantur: ita vt simul Iudæi, ingenua confessione, & suam & patrum suorum petulantiam & contumaciam, beneficiorum diuinorum immemorem, agnoscant, & deplorent; & ad solius Dei bonitatem & misericordiam in angustiis suis confugiant.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0311
DFG

Carm. genus XIV.

LAudate [1] regem cælitum, regem bonum,
Suisq; nullo non benignum tempore.
Quis [2] facta verbis æquet? eloquentiâ
Quis assequetur illius potentiam?
O [3] ter beatos æqui amantes, & tuæ
Præscripta legis qui tuentur [a] iugiter!
Memento [4] nostri facilis & fauens, tuum
Prospicere populum quâ soles clementiâ:
Et me reuisse lenis ac salutifer,
Vt [5] separati tibi bonis populi fruar,
Carpamq; latus quo fruuntur gaudio,
Hæreditatiq; comes applaudam tuæ.
Scelestia [6] proles cum scelestis patribus
In te rebelles multa iniqua fecimus:
Abominanda, dira perpetrauimus.
Nam [7] nec tyranni Ægyptii ex ergastulo
Nostri parentes liberi per te, tua
Clementa grauiter ponderárunt, nec tuæ
Meminêre gratis mentibus clementiæ:
Sed propter vndas æquoris rubri, duces
Aduersus animis turba contumacibus
Obmurmurauit: [8] At parens malis bonus
Pœnas remittis, vt tuam clementiam
Agnoscat orbis, & tremat potentiam.
Nam [9] comminanti cessit vnda fluctuum:
Suspensa moles hinc & inde per [b] sali
Tranquilli arenas aridam dedit viam,
Ceu solida campis figerent vestigia:

Donec

Donec [10] tyranno liberati & hostium
Crudelitate, tuta tuti littora
Tenuêre. [11] at hostes [c] vorticoso [d] gurgite
Absorpsit vnda, cladis vt nec nuncius
Supereſſet. [12] Illic tum salutis compotes
Fidemq; verbis prabuêre, & cantibus
Cecinêre festis numinis potentiam.
Metu [13] repulso, protinus lasciuia
Animos rebelles perculit: nec amplius
Meminêre signa nec pericla priſtina:
Repentè [14] prauâ perciti libidine
Arsêre, verbis & Deum procacibus
Ira impulerunt frana iusta soluere:
Ac [15] flagitatos impiè dedit cibos,
Iustisq; pœnis impios coërcuit.
Nec [16] pœna mentes nec benignitas feras
Mollire potuit, quin procaciter ducem
Duciúq; fratrem peteret æmulatio,
Et freta studiis semper ambitio malis.
Sed [17] factiosos terra vasto condidit
Sinu dehiscens, [18] flammeiq; gurgitis
Torrens vorago deuorauit impios.
Nec [19] noxiorum monita tot pœnis modum
Gens praua sceleri fecit. [e] Horebi in iugo
(Proh facinus!) ante imaginem bouis Dei
Imago sese strauit, [20] & fronde saturi
Simulacra tauri coluit instar numinis;
Furta [21] salutis nuper ingrata, immemor
Miraculorum in vrbibus [f] Niloticis,

Et [22] fluctu eodem sospites se, subrutos
Hostes superbos verticosis æstibus.
Ergo [23] scelestos ira iusta perdere
Ibat: furenti ni Deo carum caput
Pro gente [g] Moses obtu isset, & prece
Frænasset iras. [24] Nec tamen turba furor
Illic quieuit; expetitum tamdiu
Vber feracis spreuit agri: nec fidem
Mosi docenti, pollicenti nec Deo
Habuit: [25] tumultu castra complens respuit
Imperia: [26] donec ille munificus parens,
Delere promtus inter inuia montium
Toties rebelles, extulit dextram, [27] & genus
Per nationes impias dispergere
Iam destinârat: [28] ante sculpta numina
Iterum proterui procidêre, & mortuis
Diis thura, lectasq; immolarunt hostias;
Deum [29] sceleribus prouocauerunt nouis,
Iramq; rursum exasperârunt vindicem:
Iustâ incitatus [30] donec irâ [h] Phineas
Ferro sceleratam puniit licentiam:
Et sauientem dexteram compescuit
Domini, [31] sibiq; peperit æternum decus,
Quod nulla sileant posterorum sæcula.
Nec [32] consumaces supplicia tot spiritus
Coërcuerunt, Meribæ ad vndas quin Dei
Rursus furorem accenderent: [33] nec publico
Moses furore liber etiam incredulâ
Oratione vertit iram numinis

In se,

In se. 34 *Potiti deinde pactis finibus,*
Nec impiarum semen omne gentium
Disperdiderunt funditus, nec iussibus
Rectè monentis paruêrunt numinis:
Sed 35 *se profanis miscuêre gentibus,*
Didicêre ritus, seruiere ludicris
Diis: 36 *ac eorum mancipati cultibus,*
Texuêre puras à scelere nullo manus.
Quippe 37 *immolârunt filios ac filias*
Ad dæmonum aras: 38 *& sua propaginis*
Tinxêre sculptos sanguine innocuo deos,
Terramq; sanctam polluerunt cædibus.
In 39 *scelera proni abominanda, dum sua*
Manus adorant opera, 40 *patrium Deum*
Iustas ad iras prouocârunt, 41 *vt suam*
Hereditatem abominatus impiis
In seruitutem manciparet hostibus:
Quorum 42 *seuero penè contriti iugo,*
Posuêre sauam spiritus ferociam.
Ac 43 *liberati sæpe Domino vindice,*
Rursus rebelles spiritus in vindicem
Sumsêre: rursus ob scelera pœnas sua
Dedêre, 44 *mitis nec Dei bonitas tamen*
In rebus arctis innocentium à prece
Auertit aurem: 45 *fœderis memor sui*
Pœnas remisit lenis & placabilis.
Quin 46 *& superba corda gentis barbaræ,*
Cui seruiebant dirutâ iam patriâ,
Leniuit: animos omnium vt perstringeret

Imago [k] *sortis flebilis vel hostibus.*

Tu [47] *nos tuere, Domine noster & Deus,*
Et è profanis gentibus recollige:
Vt te canamus, nomen vt sanctum tuum
Celebremus vnum: [48] *populus omnis vt simul*
Dicat, Deo, quem posteri Abrami colunt,
Sit laus, honorq; in sæculorum sæcula.
Amen, amen.

GEORGII BVCHANANI

PARAPHRASIS IN QVINTVM LIBRVM PSALMORVM.

PSAL. CVII. Confitemini Domino &c.

Psalmo CVII. hoc præcipuè agit Propheta, vt doceat, omnes afflictiones & pœnas Dei voluntati irrogari & auferri. ad quod ipsum demonstrandum adducit exempla exulum, captiuorum, ægrotorum, tempestatibus maris iactatorum, aliisque calamitatibus oppressorum; quorum & in angustiis suis preces; & in liberationibus actiones gratiarum commemorat; & generatim docet, omnia in hoc mundo diuinâ prouidentiâ & nutu administrari, mutari, instaurari & conseruari. Proinde hunc vnum perpetuis laudibus esse celebrandum.

Carm. genus I.

Cantemus [1] Dominumq; bonũ facilemq; parẽtem,
Cuius habet nullas larga indulgentia metas.
Hunc [2] grato simul ore canant, quos dira tyrannis
Quum premeret, sæuo incolumes ex hoste recepit,
Et iuga captiuo excussit seruilia collo:
Perq; [3] feras gentes sparsos, quà surgit ab vndis,

Et quà diuersas abiens se condit in vndas
[a] Phœbus, ab [b] arctoa campis glacialibus vrsa
Collegit, tepidoq; domum reuocauit ab Austro.
Per [4] steriles saltus & inhospita saxa vagantes,
Quà nulla ad cultas ducunt vestigia terras,
Fracti [5] animos mœrore, inopes vndaq; cibiq;
Auxilium miseris imploranere querelis.
Audiit [6] orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exsoluit mœrentia pectora curis,
Monstrauitq; [7] viam, cultas quæ ferret ad vrbes.
Ergo [8] canant Dominumq; bonũ, facilemq; parentem,
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris:
Quippe [9] sitim victuq; famem compescuit agram,
Reddidit & membris vires animoq; vigorem.
Quiq; [10] Dei monitis ingratâ mente relictis,
Carceris [11] in tenebris & cæcâ nocte iacebant,
Quum [12] tremerẽt gelidæ exanimes formidine mortis,
Afflictiq; [13] malis humiles fractiq; iacerent,
Auxilium miseris imploranere querelis:
Audiit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus exsoluit mœrentia pectora curis:
Vincla [14] manu validâ rupit, mortisq; timorem
Reppulit, & tetris pauidos eduxit ab vmbris.
Ergo [15] canant Dominumq; bonũ, facilemq; parẽtem,
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris;
Liminaq; [16] & portæ qui clausira refregit ahenæ.

Delicijs [17] animi vires quum stulta libido
Affligit, corpusq; graui languore solutum
Stultitiæ pendit pœnas, [18] & morte propinquâ

Reiici-

Reiiciunt omnem fastidia marcida victum,
Auxilium [19] *miseris qui implorauêre querelis,*
Adspicit orantes, & opis miseratus egenos,
Omnibus [20] *exsoluit mœrentia pectora curis:*
Ereptisq; suo lethi de limine verbo,
Restituit letumq; nouat per membra vigorem.
Ergo [21] *canant Dominumq; bonũ, facilemq; parẽtem,*
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris:
Et [22] *meritis cumulent memores altaria donis,*
Et gratâ acceptam testentur voce salutem.
Qui [23] *mare fluctisonum* [c] *sulcat, curnisq;* [d] *carinis*
Admouet externas vaga per commercia gentes,
Non [24] *ignota illi diuina potentia, nec quæ*
Monstrat in immenso miracula sæpe profundo.
Quum [25] *iubet, irrumpunt venti stridente procellã,*
Et [26] *mare nunc spumis canentibus astra lacessit,*
Et nunc tartarei subsidit ad ima barathri:
Pallent [27] *ora, metus trepidantia pectora pulsat:*
Et velut oppressis vino vestigia nutant,
Callida nec cani iuuat ars aut cura magistri:
At [28] *Dominum vt mœstis implorauêre querelis,*
Exaudit trepidos, & opis miseratur egenos.
[29] *Iam* [e] *venti ponunt, stratæq; æqualiter vndã,*
Arrident taciti tranquilla silentia ponti.
Iam [30] *positâ læti gaudent formidine nautæ,*
Cùm lacerã optatum portum tetigêre carinã.
Ergo [31] *canant Dominumq; bonũ, facilemq; parentem,*
Et latè ignotis pandant facta inclyta terris.
Hunc [32] *populi cœtus laudent, sanctiq; senatus*

Concilium super astra ferat, 33 qui flumina siccat,
Et riguos passim riuis [f] bullantibus agros,
Fontibus occlusis sitienti damnat arenâ:
Et 34 fœcunda, sui facta ob scelerata coloni,
Arua iubet salsis subitò sterilescere glebis.
At 35 contra in sterili campo malè pinguis arena
Stare lacus, pinguesq; facit stagnare paludes:
Et fluuiis siccos riuisq; fugacibus agros
Irrigat, 36 atq; inopi transmittit habere colono:
Quiq; nouas sanctis moderetur legibus vrbes,
Et 37 scrobibus credat vites, & semina sulcis,
Vnde legat dulces maturo in tempore fructus,
Quos pater omnipotens alit, 38 & prouentibus auget
Assiduis pecorum fœtus. 39 Vbi nescia rursus
Commoda fortuna modicè mens ferre secunda,
Frena dedit vitiis, retrahit sua munera iustus
Arbiter: 40 indomitos animos & corda superba
Cladibus affligit: sauis punire tyrannis
Tradit, & ignauo petulans sub principe vulgus
Contemtum, populis pradam iubet esse propinquis.
Perq; inopes victus terras traducit, vbi antè
Nulla hominum tritam monstrant vestigia callem.
Auertit 41 mala pauperibusq; animiq; modestis,
Atq; hilares multâ fœcundat prole penates.
Hac 42 spectant gaudentq; boni: malè conscia mussat
Turba metu. 43 Ast, animi quibus est solertia, curâ
Assiduâ voluunt, memoriq; hac mente recondunt,
Luceat vt cunctis Domini clementia terris.

PSAL.

PSAL. CVIII. *Paratum cor meum &c.*

Psalmus CVIII. primò extollit veritatem & misericordiam Dei, eundemque rogat, vt in præsentibus quoque periculis præstò sit. quod quidem Deus se facturum benignè pollicetur. Illi igitur Propheta gratias agit, omnemque suæ gubernationis felicitatem, & victoriarum splendorem, à solo Deo proficisci asseuerat.

Primi duodecim versus concludunt Psalmum LVII. sicuti viginti postremi, suprà quoque in fine Psalmi LX. positi, hîc iterantur.

Carm. genus II.

MEns [2] inuicta malis, animi vigor integer, orbis
Te voce, rector, te celebrabit lyrâ.
Eia [3] age, depositis mens expergiscere curis:
Et tu canora barbitos cum nabliis.
Ocyùs aurora quàm lucifer excitet ignes,
Aurora cantus quàm volucrum exsuscitet,
Te pater alme canam; [4] populos tua facta per omnes,
Quacunq; tellus panditur, vates feram.
Nam [5] tua siderei bonitas fastigia cæli,
Fidesq; tractus nubium superuolat.
O [6] Deus augustum nitido caput exsere cælo:
Ostende terris gloria iubar tuæ.
Eripiasq; [7] tuos gelidi formidine lethi
Præsens, & opifer inuocantes audias.
Audiit [8], ex adytoq; Deus flammantis olympi
Vocem rependit gaudii prænuntiam.
En tibi frugiferos Sichimæ dispertiar agros:
Vallem Suchoti metiar [a] decempedâ.

Nónne [9] *mihi parent Iacobi pignora, quisquis*
Vel [b] *pecore tondet arua, vel* [c] *vomere secat?*
Oppida [10] *sub pedibus Syriæ calcabo superba,*
Moabum, Idumen & Palæstinas domos.
Quis [11] *mihi pandet iter munitas ductor ad arces?*
Muros Idumes diuitis quis diruet?
Quis, [12] *nisi tu nostræ gentis Deus vnice tutor?*
Qui nos premendos hostibus reliqueras,
Offensus vitiis prauis: nec in arma ruentes
Nostros praibas dux, vt antè, exercitus.
Nunc [13] *pater auxilium rebus bonus adfer in arctis:*
Humana fallax credulos spes decipit.
Te [14] *duce, victrici decorati tempora lauro,*
Pedibus prememus hostis arrogantiam.

PSAL. CIX. *Deus, laudem meam ne tacueris &c.*

Hoc Psalmo Dauid, sustinens personam Christi pro nostris peccatis afflicti, & à Iuda proditi, grauissimè conqueritur de simulatorum amicorum ingratitudine, perfidiâ, calumniis & iniuriis, dirisque multiplicibus quendam eorum deuouet; & Dei patrocinio & præsidio salutem suam commendat, atque ideo quoque voti huius sui compos fieri expetit, vt inimici intelligant, Deo innocentiam suam curæ fuisse.

Carm. genus 11.

NE [2] *fileas, ne dissimula mea gloria, néve*
Sine veritatem supprimi mendacio.
Me scelerati oris fraus, & crudele venenum,
Proteruæ fictis lingua me premit dolis.

In

In [3] me odia occultis acuunt sermonibus iras,
Et immerenti fabricant molestiam.
Qui [4] mihi debebant fidum solamen amici,
Probra ingerebant clanculum & conuicia:
Ast ego secreta tibi qui penetralia mentis
Cernis, dolente corde fundebam preces.
Omnibus [5] officiis culti mihi damna rependunt,
Remunerantur odio amorem simplicem.
Tu [6] pater hunc sæuo vexandum trade tyranno:
Vastator illi ad dexteram adstet Angelus.
Iudicis [7] adstiterit quum sordidus ante tribunal,
Damnatus [8] asperis exeat sententiis.
Quum velet iratos animos inflectere fando,
Oratione iudices exasperet.
Ante [8] diem fato pereat præreptus acerbo:
Locumq; vacuum dominus occupet nouus.
Orba [9] fleat soboles, vidua gemat vxor in aula:
Ejecta [10] proles patrio exsulet solo:
Instabilis, mendica, vagis erroribus orbem
Lustret: quietum reperiat nusquam locum.
Conturbet q; [11] domum miseram, inscribat q; penates,
Scrutatus omnes fœnerator arculas.
Ignotusq; heres longo congesta labore
Rapiat, [12] opemq; nemo poscenti ferat:
Nullaq; [13] progeniem miseratio subleuet orbam:
Mors falce totam demetat semel domum:
Proxima gentem omnem cum nomine deleat ætas;
Apudq; [14] Dominum, patris erratum, vt recens,

Ante [15] oculos interq̃ manus versetur & erret:
Nec vitia matris tollat vlla oblivio,
Vtq̃ [16] erat oblitus miserandi, obliuio gentem
Eius perenni supprimat silentio:
Qui deiectum, inopem, & curis mordacibus agrum
Pertrahere mortis nixus est in retia.
Semper [17] ei veluti fuerat maledictio cordi,
Maledicta in illum & exsecratio cadent.
Ac [18] veluti studio fugit benedicere prauo,
Sic nullus illi cupiat aut dicat bene.
Et velut obtegitur talari corpus amictu,
Totus miseriis ille fordeat obsitus.
Sic in cuncta illi passim se viscera fundant,
Vt oleum in ossa penetrat, vnda in viscera.
Hoc [19] ergo incedat semper vestitus amictu:
Hæc zona lumbos cingat illi & ilia.
Ante [20] Deum tales pendat detractio pœnas,
Et clàm salutem quisquis oppugnat meam.
Alme [21] pater, pater alme, tuâ me protege dextrâ,
Et inuidorum libera calumniis:
Vt nomen latus omne tuum telluris honoret,
Et suauitatem sentiat clementia.
Eripe me inuidia: [22] sum pauper, egenus & [b] exspes;
Animumq̃ curæ turbidum vrunt anxia.
Non [23] aliter pereo, species quàm futilis vmbra,
Pallent tenebris sera quum crepuscula:
Aut vbi decussis solerti indagine ramis,
Locusta [c] tectis pulsu frondeis cadit.

Genua

Genua [24] *labant infirma: artus ieiunia soluunt:*
Exsangue siccis corpus aret ossibus.
Me [25] *tumidi probris hostes petière superbis:*
Me conspicati capita quassarunt sua.
Adfer [26] *opem, seruumq; tuum, pater optime, serua*
Pro lenitate semper assuetâ tibi.
Agnoscantq; [27] *tuam, rerum pater optime, dextram:*
Tuaq; saluum me sciant clementia. (*tur,*
Dum [28] *maledicta vomant hostes, dum probra loquen-*
Bonusq; placidusq; benedices tu mihi.
Dum confusa illis turpis pudor ora notabit,
Latitia serui pectus hilarabit tui.
Hos [29] *pudor, vt talos à vertice vestis ad imos*
Effusa latè corpus omne contegit;
Hos pudor, & mœrens turbato infamia vultu,
Qui me maligno dente rodunt, obruat.
Ast [30] *ego tum Domino grates memor ore sonabo,*
Cœtuq; laudes in celebri concinam;
Qui [31] *stetit auxilio dexter cum paupere, vitamq;*
Eripuit eius hostium ludibrio.

PSAL. CX. *Dixit Dominus Domino &c.*

Psalmns CX. vaticinium habet illustre, de regno sacerdotio, morte & resurrectione Christi, cuius quidem regnum in Sione exortum, in omnem terram fines suos sit propagaturum, duraturumque donec hostes eius vniuersi sint subacti & pedibus huius sui regis subiecti.

Carm. genus III.

Sic [1] *alloquutus Dominus est Dominum meum,*
Asside dexteram ad meam.

Dum proterendos, ceu scabellum, sub pedes
Hostes tibi protoluero,
Ad [2] *orbis oras vltimas fasces tuos*
Alta ab Sione proferam:
Vt iuris æqui vinculis coërceas
Fastus rebelles hostium.
Te [3] *pompa latis quum reducet plausibus*
Ad templa voti compotem,
Sancto decorus apparatu exercitus
Lætum celebrabit diem.
Non roris imber ante lucem [a] *argenteis*
Tot vestit arua gemmulis,
Quàm multa cunctis gentium de finibus
Ad te propago confluet.
Iurauit [4], *& se adstrinxit immutabili*
Dominus [b] *sacramento tibi,*
Te futurum [c] *Melchisedech sibi*
Ritu sacrorum [d] *antistitem,*
Sol inquieto lucis orbe dum diem,
Dum luna noctem illuminet.
Ad [5] *dexteram illi semper assistet tuam:*
Ferro tyrannos vindice
Compescet: [6] *iram commodans suam tibi,*
Gentes rebelles comprimet:
Ducesq́; regnis imperantes diuibus
Sternet solo: [7] *torrentibus*
E fortuitis, dum fugam premet sitim
Victor leuabit igneam.

Ergo

Vrgo subactis hostibus, cælo caput
Tollet decorum gloriâ.

PSAL. CXI. *Confitebor tibi Domine.*

Cœbrat hic Psalmus Dei maiestatem, iustitiam, æquitatem, misericordiam, veritatem & constantiam, simulq́ue docet, qua in re vera hominis sapientia & beatitudo consistat, nimirum in summi illius Dei timore, cultu & obseruantiâ.

Carm. genus IV.

Sive[1] inter fidos tractem secreta sodales,
Seu sancti stipante caterua
Me populi loquar, alme parens, te pectore toto
Vsq; canam: tua munera grato
Ore feram.[2] magna æterna miracula dextræ:
Magna quidem, sed & inclyta certè,
Et manifesta bonis studio scrutante fideli.
Quicquid[3] enim gerit, omnia splendor,
Omnia diuinâ maiestas luce refulgens
Illustrat, dum sidera terras
Ignea lustrabunt, hunc iustum semper & æquum
Sera agnoscent sæcla nepotum.
Nec[4] quæ primæui quondam stupuêre parentes
Attoniti, mirandaq; natis
Inuida delebunt obliuia. parcere largus
Nempe parens, facilisq; querelis
Flectere cor miseris,[5] spolijs ex hoste superbo
Direptis decorauit amicos.
Nec cum gente sua percussi fœderis illum
Immemorem vlla redarguet ætas.

Ostendit q3 [6] suas per facta illustria vires,
Quum populatus regna superbâ,
Dimensus q3 nouis hostilia rura colonis,
Dilecta dedit oppida genti.
Quicquid [7] agit loquiturq3, fides immobilis actu
Æqui & regula dirigit omnes.
Quæ iubet, aqua iubet, nulloq3 [8] inter lita fuco,
Aut tacitam celantia fraudem,
Quæq3 [8] nec æterno voluentia sæcula lapsu
Interimant, aut tempore carpant.
Quippe adstans fidei firma constantia & æquum
Perpetuò rata iussa tuentur.
Quum [9] premeret Pharii imperium crudele tyranni
Selecta de gente nepotes,
Excussit q3 iugum, & regis fera iussa superbi
Exsuit: æternaq3 beatis
Libertate frui donârat; pignora fœra
Si iurata parentibus olim
Intemerata piæ seruassent fœdera legis,
Fœdera nullis irrita sæclis.
Quippe Dei sanctum est & formidabile nomen
Ac sanctè sua pacta tuetur.
Exigit & duras violato fœdere pœnas.
Hunc [10] colere ex animoq3 vereri,
Viuendi rectè fons & sapientia prima est.
Hanc cunctos qui dirigit actus
Ad metam, verè sapit: hunc ventura nepotum
Semper dicent sæcla beatum.

PSAL.

PSAL. CXII. Beatus vir qui timet &c.

Docet Psalmus CXII. quibus in rebus consistat vera hominis beatitudo & felicitas in hac vita misera & aerumnosa: nimirum in eo, vt verâ pietate Deum timeat & colat, & ad ipsius legem omnia consilia & actiones suas conformare, suaque beneficentiâ & misericordiâ ipsum Deum studeat imitari. Iis autem qui hoc faciunt, eorumque posteritati, reliqua etiam, quæ in hoc mundo habentur bona, licet impii inuideant & stomachentur, ostenditur non esse defutura.

Carm. genus III.

Beatus 1 *ille, qui Deum rerum patrem*
Pietate non ficta colit,
Deiq; gaudet legibus: mores suos
Formare ad illas nititur.
Latè 2 *per vrbes diuites potentiam*
Eius propago proferet.
Prolem piorum numinis benignitas
Larga beabit dextera.
Res 3 *affluenter suppetet semper domi*
Illi: nec ætas longior
Obliterabit æquitatis gloriam
Fructumq;. 4 *Quum premet malos*
Fortuna, sæuo gestiens ludibrio
Mutare summis infima,
Benignitatis tum suæ iustis Deus
Lucem in tenebris offeret:
Clemensq; bonusq; in omnibus periculis
Stirpem piorum muniet.

Misertus [5] *inopis vir bonus, largâ manu*
Succurret indigentiæ:
Sic cuncta iusto temperans examine,
Nec verba temerè vt excidant.
Non [6] *turbo sortis cuncta quatientis loco*
Mouebit illum, nec dies
Suprema famam condet eius inuido
Obliuii silentio.
Non [7] *liuor illum falsa gaudens spargere*
Terrebit, aut calumnia:
Bellíve rumor, aut egestas lurida,
Fragorq; lethi proximi:
Sed mente firmâ prouocat discrimina,
Deoq; solo nititur.
Ceu [8] *cana rupes murmurantis aquoris*
Spernit minaces impetus:
Sic ille certâ interritus fiduciâ
Sortis procellas sustinet;
Ac sustinebit, dum ruinas hostium
Saluus suorum adspexerit. *

Carm. genus XXV.

Discantus.

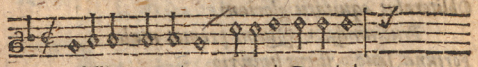

Psallite Dominum pueri, Domini

Altus.

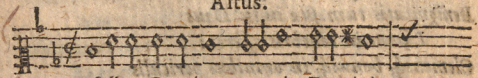

Psallite Dominum pueri, Domini

Nomen

* *Opes* [9] *volucris instar auræ mobiles*
Largitus est egentibus;
Sibi æquitatis gloriam superstitem
Seruauit: orbe gloriam
Viuaciorem, nec senectæ dentibus
Æruginosæ obnoxiam.
Dum [10] *laude clarum, req; lautum splendidâ*
Spectabit impius pium,
Curæq; mentem vellicabunt anxiæ,
Succumq; carpent corporis;
[a] *Dentem fatigans dente ringetur, lue,*
Se macerabit tabidâ.
Dominus malorum vota ridet irrita,
Spes vt modestas promouet.

PSAL. CXIII. *Laudate pueri Dominum &c.*

Inuitat hic Psalmus pios ad celebrationem omnipotentiæ, maiestatis, & prouidentiæ Dei, quibus omnia conseruentur, & gubernentur, & in primis humiles subleuentur, & steriles contemtæque extollantur.

Tenor.

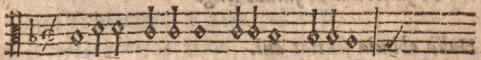

Psallite Dominum pueri, Domini

Bassus.

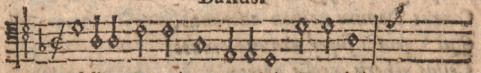

Psallite Dominum pueri, Domini

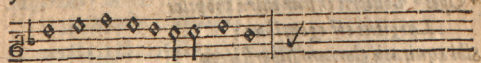

Nomen festo tollite cantu:

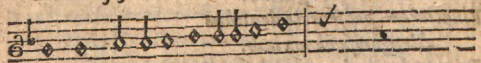

Nomen Domini sic celebretur,

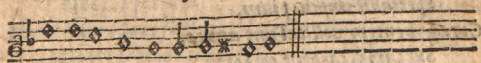

Vt saeclorum in saecula longi

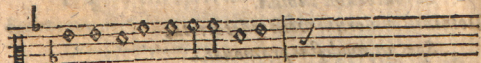

Nomen festo tollite cantu:

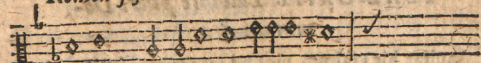

Nomen [2] Domini sic celebretur,

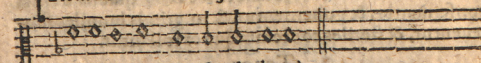

Vt saeclorum in saecula longè

Nulla obliuia sentiat aui.
Primo [3] à carcere Solis eoi
Ad purpureos vsq; occasus,
Omnes Domini nomen adorent,
Qui [4] gentes super arduus omnes
Celsas ætheris incolit arces:
Cuius longè gloria mundi

Trans

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0332
DFG

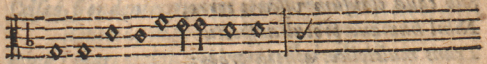

Nomen festo tollite cantu:

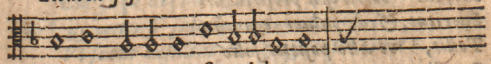

Nomen Domini sic celebretur,

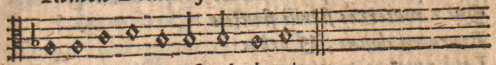

Vt saclorum in sacula longi

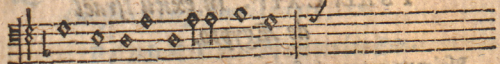

Nomen festo tollite cantu:

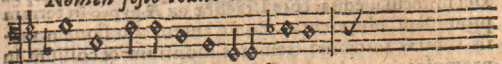

Nomen Domini sic celebretur,

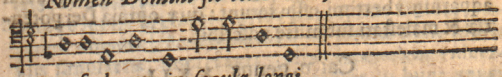

Vt saclorum in sacula longi

Trans flammantia mœnia vecta est.
O ſ pietatis neſcia vera
Pectora! ritu ſacra nefando
O qui fingitis, ánne deorum
Quenquam Domino ſimilem noſtro
Noſtis? & quem ſuper ardua cæli
Culmina poſitum nil latet imæ

Sub cauæ clausum viscera terræ,
Nihil humano procul adspectu
Trans multiplices ætheris orbes:
Inopem 7 *terræ qui prostratum*
Suscitat, & de puluere egenum
Tollit, 8 *vt alto positus solio*
Populi primos carpat honores.
Qui 9 *maternos sterili fructus*
Exoratus donat, & orbos
Latâ renouat prole penates.

PSAL. CXIV. *In exitu Israël de Ægypto.*

Psalmus CXIV. insigni dialogismo celebrat præcipua Dei miracula, edita, cùm Israëlitæ ex Ægypto in terram promissam educerentur. Ponit autem diuisionem maris rubri & Iordanis: tremores montium & collium in promulgatione decalogi: percussam petram, è qua riui aquarum vberrimi effluxerunt: quæ omnia Dei potentiæ & maiestati submissè adscribit.

Carm. genus XXII.

QVum 1 *domus Iacidûm patrias remearet ad oras,*
Barbaraq́ inuisa linqueret arua Phari;
Ipse 2 *Deus Iudam cœlesti numine tutum*
Fecit: erat populi signifer ipse sui.
Vidit 3 *& attonitas trepidum mare diffidit vndas:*
Iordanis refugas in caput egit aquas.
Dura 4 *per intonsos salierunt culmina montes,*
Vt saturas gestit dux gregis inter oues:

Celsaq́

Celsaq; frondentes mouêre cacumina colles,
Agnus vt in pratis luxuriare solet.
Quid [5] *mare vidisti solito cur cesseris alueo?*
Cur fugis in fontes fluminis vnda tuos?
Cur [6] *ita concusso saliisti vertice montes,*
Vt satur exsultat dux gregis inter oues?
Cur ita frondenti saliisti vertice colles,
Agnus vt in pratis luxuriare solet?
Nempe [7] *Dei trepidum praesentia terruit orbem,*
Cui cadit in Solymos victima multa focos.
Qui [8] *lapidum venas laticum laxauit in vsum,*
Cui fluxit largo flumine dura silex.

PSAL. CXV. *Non nobis Domine &c.*

Psalmus hic primò docet, omnes victorias, & liberationes, non ad hominum, sed Dei gloriam referendas esse; & quidem veri & omnipotentis Dei, qui quantopere ab idolis & commentitiis numinibus differat, accuratè ostendit, & idololatris, vt similes fiant mutis illis simulacris, imprecatur: Israëlitas autem vniuersos admonet, vt omnem spem salutis in hunc vnum Deum collocent: de cuius beneficentiâ & misericordiâ illis gratulatur; & se vnà cum ipsis gratum Deo fore profitetur.

Carm. genus III.

TE [1] *magne rector orbis, haud victoriam*
Ex hoste sauo poscimus,
Nos vt per omnes fama gentes differat,
Nec apparatu vt splendido

Per ora vulgi nos triumphus aureo
Curru superbos transferat:
Sed impiarum vt sæcla gentium sciant
Te largum opis cultoribus
Tuis, fideq; semper immutabili
Promissa promtum soluere.
Ne [2] fortè rebus insolentes prosperis,
Vbi nunc Deus vester? rogent.
Deus [3] astra noster incolens, mortalium
Nutu suo res temperat.
At [4] impiarum finxit error gentium
Manu deos inutiles:
Aurum caminis excoquens, aut malleis
[2] Massa è sequaci bracteas
Ducens, figurâ multiformi ludicra
Affixit aris numina.
Inane [5] vocis os habent: oculos habent,
Orbes inanes luminis.
Naribus [6] odores nec trahunt, nec auribus
Surdis sonores hauriunt:
Palpare [7] manibus non queunt, torpentibus
Nec ingredi vestigiis:
Nec vox anhelis edita è pulmonibus,
Cauo recurrit gutture.
Quicunq; [8] tales fingit aut colit deos,
Diis ipse similis sit suis.
At [9] tu Iacobi gens, loca fiduciam
Omnem salutis in Deo:

Qui

Qui te potenti subleuabit dexterâ,
Et in periclis proteget.
Et 10 vos Aronis posteri, spem ponite
Omnem salutis in Deo,
Qui vos potenti subleuabit dexterâ,
Et in periclis proteget.
Quicunq; 11 cultor es Dei, fiduciam
Loca salutis in Deo,
Qui te potenti subleuabit dexterâ,
Et in periclis proteget:
Qui 12 nos fauore semper amplexus memor
Fouit fouetq; sedulò:
Cunctos Iacobi qui fouebit posteros,
Aronis & sacrum genus:
Qui 13 se colentes siue iuuenes, seu senes,
Fouebit & custodiet:
Qui 14 nosq; donis semper augebit nouis,
Et liberorum liberos.
Nam 15 nos profanis segregauit gentibus
Cæli soliq; conditor:
Cælum 16 sibi ipse regiam fecit, solum
Sedem dedit mortalibus:
Remunerantes muneribus illum vt suis
Rerum parentem agnoscerent.
Nec 17 ora laudes in tuas soluent, pater,
Quos mors teget silentio.
Nos 18 te parentem agnoscimus, qui spiritu
Vitalis aura vescimur.

Te prosequemur laudibus, dum lucido
Sol axe terras ambiet.

PSAL. CXVI. Dilexi, quoniam &c.

Hoc Psalmo Propheta regius extrema sua pericula

Carm. genus XXVI.

Discantus.

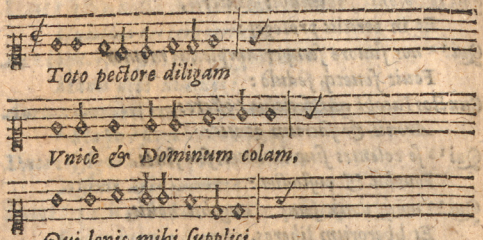

Altus.

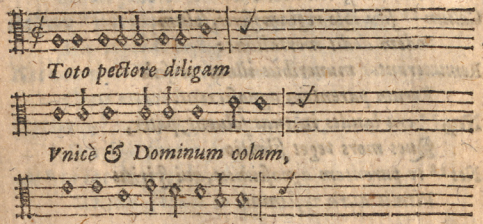

Non

† & anguſtias commemorando amplificat: & vt Dei Seruatoris bonitas & omnipotentia ſit conſpectior: ſeipſum quoque ad lætandum cohortatur, & in compenſationem beneficiorum diuinorum perpetuò ſe illa prædicaturum & ſacrificia laudis vouet oblaturum.

Tenor.

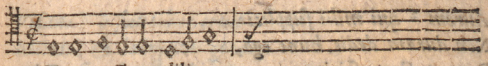

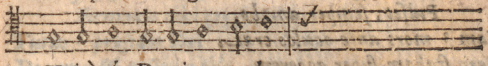

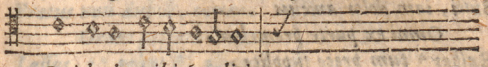

Baſſus.

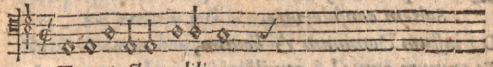

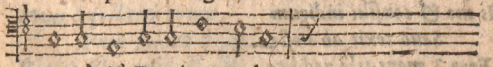

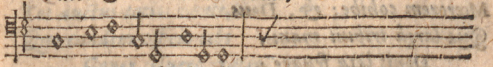

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0339
DFG

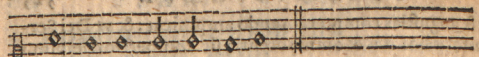

Non duram appulit aurem.

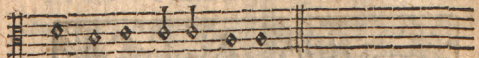

Non duram appulit aurem.

Aurem [2] *qui mihi ſupplici*
Non duram dedit, hunc ego,
Donec pectora ſpiritus
Pulſet, ſemper amabo.
Iam [3] *mors ante oculos erat,*
Iam ſtabam ſuper aggerem
Buſti, iam dolor anxius
Omni ex parte premebat:
Exſpes [4] *tum prece ſupplice*
Orauí Dominum, Pater
Quæſo, inquam, miſerabili
Saltem conſule vitæ.
O [5] *iuſtum Dominum & bonum,*
Et pronum venia! [6] *auxilî*
Is me & conſilii indigum
Sæuo texit ab hoſte.
Ergo [7] *mens tibi reddita*
Mœrorem cohibe: &, Deus
Quæ largâ tribuit manu,
Donis lata fruare.

Vitam

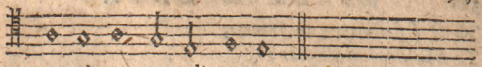

Non duram appulit aurem.

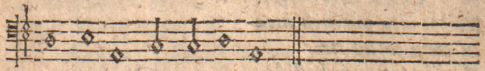

Non duram appulit aurem.

Vitam [8] *è faucibus eruit*
Mortis, & lacrymas genis
Abſterſis, ſtabili & pede
Firmauit tibi greſſum.
Tutus [9] *præſidio Dei*
Degam: & polliciti fide
Fretus non dubiâ, canam
Grato pectore laudes.
Laſſus, [10] *rebus & aſperis*
Afflictus, trepidâ fugâ
Vita proſpiciens meæ,
Sic mecum ipſe loquebar:
Nulli [11] *certa homini fides:*
At rerum arbiter optimus
Vnus [2] *polliciti tenax,*
Vnus fallere neſcit.
Tot [12] *liber toties malis,*
Tot auctus toties bonis,
Quo tandem officio tibi
Coner ſoluere grates?

Te [13] *festâ dape, te prece,*
Te libamine prosequar:
Te vitæ columen meæ
Gratâ voce fatebor:
Te [14] *vitæ columen meæ*
In cœtu populi tui
Gratâ prosequar hostiâ,
[b] *Damnatus tibi voti.*
Electos, [15] *genitor, tuo*
Custos præsidio tegis,
Nec per vim pereuntium
Manes linquis inultos.
Tu [16] *seruum Dominus tuum,*
Ancillæ sobolem tuæ
Me, minacibus hostium
Vinclis eripuisti.
Te [17]*, rerum pater optime,*
Semper laudibus efferam:
Nomen in dubiis tuum
Vsurpabo periclis.
Te [18] *voti reus, erutus*
Morti, prosequar hostiâ,
Sacri [19] *limen ad atrii,*
Sacræ redditus vrbi.

PSAL. CXVII. *Laudate Dominum &c.*

Omnes toto terrarum orbe homines exhortatur hic Psalmus ad celebrationem sempiternæ bonitatis & veritatis diuinæ.

Carm.

Carm. genus x.

OMnes [1] vbiq; gentium
Quos Solis ambit orbita,
Rerum parentis optimi
Laudes libenter pangite.
Agnoscite [2] indulgentiam
Benignius nos in dies
Fouentis, & constantiam
Promissa certam reddere.

PSAL. CXVIII. Confitemini Domino &c.

Hic Psalmus, quem Haleluia aureum dixerunt, in optimis & splendidissimis meritò suum quoque locum habet. Eo enim Dauid, ab omnibus hostibus & rebus aduersis liberatus, & ad fastigium regni Israëlitici euectus, in cœtu solenni publicas Deo gratias agit, magnoque animi ardore, Dei bonitatem, toties iam sibi perspectam, laudat. sustinens interim non obscurè imaginem Iesu Christi, initiò quidem abiecti & mortui, sed paulò pòst ad regni æterni gubernacula resuscitati. quod ipsum hic Dauid celebrat, proque eo gratias Deo agit.

Carm. genus II.

EIa [1] Deum laudate, Deum facilemq; bonumq;
Largâ benignum semper indulgentiâ.
Eia [2] Dei, soboles Iacobi, dicite laudes,
Largâ benigni semper indulgentiâ.
Eia [3] Deum canat Aronis numerosa propago.
Largâ benignum semper indulgentiâ.

Eia [4] Dei purâ cultor pietate, fatere
Largâ benignum semper indulgentiâ.
Audiit [5] orantem Dominus me rebus in arctis;
Ac liberauit illico ex angustiis.
Ille [6] mihi assistat solus: non arma, nec vlla
Humana mi vis adferet formidinem.
Ille [7] mihi auxilio sit solus: lumina damnis
Explebo (nec me decipit spes) hostium.
Tutius [8] à rerum Domino est sperare salutem,
Confidere armis quàm virorum fortium:
Tutius [9] à rerum Domino est sperare salutem,
Confidere opibus quàm potentum principum.
In [10] me coniurent populi omni ex parte propinqui;
Dei fauentis conteram cunctos ope:
Circumdent [11] omniq; premant ex parte [a] licebit,
Dei fauentis conteram cunctos ope:
Circumdent [12] omniq; premant ex parte licebit,
Quàm nube densâ vere se fundunt apes;
Non secus ac siccas ignis violentia spinas,
Dei fauentis conteram cunctos ope.
Improbe [13] quid frustra labefactum euertere tentas?
Dei potentis sustinet me dextera.
Ille [14] mea vires: illum mea carmina pangent
Vnum: salutis vnus auctor est mea.
Cunctaq; [15] iustorum pariter tentoria plaudent:
Mea salutis pariter auctorem Deum
Laudabunt: cantuq; ferent ad sidera doxtram
Belli potentem, diuitem victoria:

Dextram

Dextram [16] *armis, dextrã præstantem robore, dextram*
Belli potentem, diuitem victoria.
Saua [17] *quid insultas mihi mors? tua tela reconde:*
Frustra minaci territas me spiculo.
Viuo equidem, viuusq; feram super æthera cantus
Raram benigni numinis clementiam.
Iure [18] *parens bonus & rumnâ me afflixit acerbâ:*
At imminentem reppulit mortem tamen.
Pandite [19] *pontifices sacri mihi limina templi,*
Salute partâ vt laude prosequar Deum.
Hæc [20] *est illa Deo gratissima ianua, iustis*
Votis aperta dehinc futura ianua.
Te [21] *meritò, pater alme, canam. tu rebus in arctis*
Aurem applicasti supplici placabilem:
Sospes, & infesto duce te sum tutus ab hoste,
Et [22] *molientum tecta quem reiecerat*
Artificum improbitas lapidem, fastigia summi
Latè refulgens iam coronat anguli.
Scilicet [23] *arcano factum est hoc numine, nostra*
Attonita factum quod stupescunt lumina.
O [24] *lux festa, ô lux iucunda ad gaudia nata,*
Cælestis in nos lux fauoris conscia!
Vsq; [25] *faue, custosq; tui, pater optime, regis*
Sis, & secundos cœpta duc ad exitus.
O [26] *felix, iterum ô felix, quem rector olympi*
Populo salutis misit auctorem suo.
Nos, quibus est sacri custodia credita templi,
Vobis precamur cuncta vertant prosperè.

Vnus 27 *enim Dominus rerum moderatur habenas,*
Qui grâtia in nos lumen effundit sua.
Latitiâ celebrate diem, fœtusq́ bidentis
Tenellus ara vinctus adstet cornibus.
Te 28 *Dominum, te mente colam, te voce fatebor:*
Tuumq́ semper laude nomen prosequar.
Eia 29 *Deum laudate, Deum facilemq́ bonumq́,*
Largâ benignum semper indulgentiâ.

PSAL. CXIX. Beati immaculati in via &c.

Psalmus hic, vt inter omnes prolixissimus, ita mira quoque artificio & ardore compositus est. In eo enim Dauid octonariis viginti duobus, literis Hebræorum totidem à fronte distinctis, ita seipsum in celebratione & laudibus doctrinæ cælestis, suoque in eam desiderio & affectione commemorandâ oblectat & effun-

Carm. genus XXVII.

Discantus.

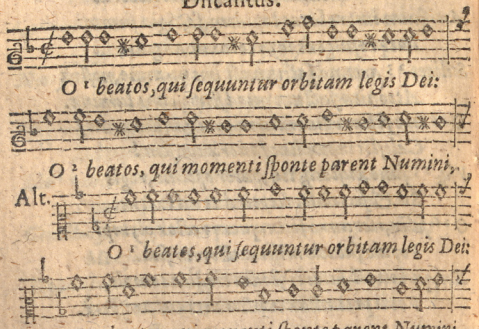

Labe

t dit, vt nullum ea in parte modum tenere potuisse videatur. Primò autem docet, qua in re consistat hominis integritas & perfectio, & quantopere eiusdem ipse cupidus sit, ardentissimâ & crebrò repetitâ auxilii diuini imploratione ostendit. exsuscitans interim alios quoque ad verbi diuini amorem, nullâ satietate aut fastidio langueſcentem; eosdemque monens, vt à dogmatibus impiis & venenatis sibi caueant. Præterea iam crucis & calamitatum vtilitates recitat: iam preces effundit: iam lamentatur: iam gratias Deo agit: iam seipsum & alios consolatur: iam fidem suam cum quâdam animi magnitudine profitetur: iam memoris gratique animi pollicitationes intexit. In quibus omnibus cùm pietatis Christianæ curriculum, & veræ religionis exercitatio contineatur; dignus est hic Psalmus, qui quotidie in ore, cogitatione; & corde omnium piorum, sine vlla intermissione, versetur.

Aleph.

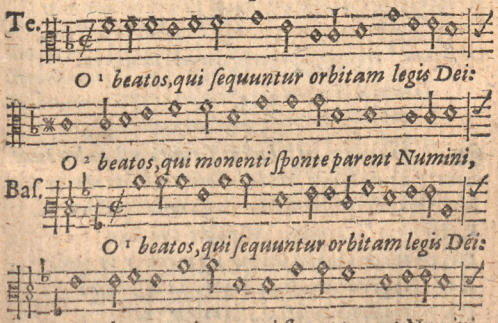

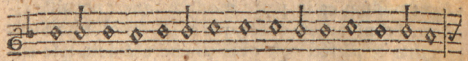

Labe [3] puri nec relinquunt lege iuſſum tramitem,

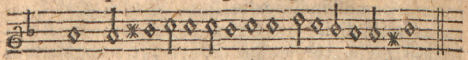

Quem [4] ſeueritate durâ nos tenere præcipis.

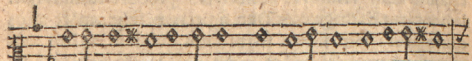

Labe [3] puri nec relinquunt lege iuſſum tramitem,

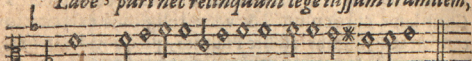

Quem [4] ſeueritate durâ nos tenere præcipis.

O [5] gradum regas labantem ſic, monenti vt paream,
A [6] tuis attenta iuſſis nuſquam vt errent lumina:
Tum [7] ducem canam æquitatis candido te pectore.
Obſequar [8] tibi: obſequentem tu tibi ne deſere.

Beth.

Quid [9] inuentam, ne labaſcat, ſeruat æquè ac lex tua?
Hinc [10] ne aberrem, modò laboro: tu laborantem rege.
Ne [11] vacillet pes, meo tua verba condo pectore.
Rector [12] orbis, æquitatis regulam tua doce
Me, [13] tui oris verba ſemper ore mediter vt meo:
Illa [14] longè cariora ſemper auro vt æſtimem:
Illa [15] cogitem, illa ſecter, illa mirer vnicè:
Illa [16] nulla è corde noſtro deleant obliuia.

Da

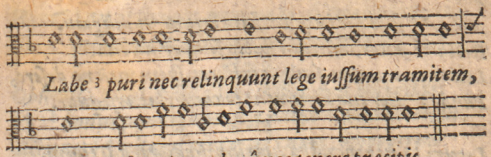

Labe [3] puri nec relinquunt lege iussum tramitem,

Quem [4] seueritate durâ nos tenere præcipis.

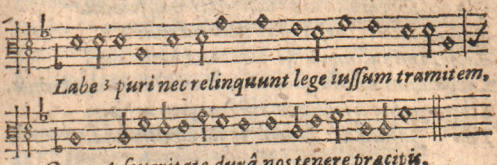

Labe [3] puri nec relinquunt lege iussum tramitem,

Quem [4] seueritate durâ nos tenere præcipis.

Gimel.

Da [17] tuæ legi obsequenti viuere: vt [18] propiùs tui
Conspicer pacti æquitatem, pande mentis lumina.
Inquilinum [19] iussa legis ne tua celaueris.
Fœderum [20] leges tuorum ægra mens desiderat.
O, [21] tuæ legis superbum qui premis fastidium,
[22] Me tuæ legis sequacem vindica: [23] cui diuites
Arroganter obloquuntur, iussa quòd seruem tua,
[24] E tuo sermone vitæ quòd capessam formulam.

Daleth.

Æger [25] animus languet: ægrum recrea verbo tuo.
Cordis [26] arcanas latebras prodidi tibi: [27] rudem
Tu doce, præferq; lucem, scita mediter vt tua:
Et [28] cor anxium tui verbi erigas solatio.

Absq; 29 *fuco fac tuarum scita legum vt diligam.*
Recta 30 *sector, instituta specto semper ad tua.*
Lex 31 *tua animo sculpta inhæret, spem meã ne desere,*
Pande 32 *iter tuæ æquitatis: te comes latus sequar.*

He.

Legum 33 *iter monstra tuarum: fœdus erudi tuum,*
Fœdus 34 *vt legemq; totis imbibam præcordiis,*
Cuncta 35 *vt instituta rectã secter vsq; semitã.*
Sordidis auerte curis iussa pectus ad tua:
Flecte lumina, impias ne vanitates hauriant.
Languidum excita: face vt te timeat animus ac amet.
Libera probro à pudendo me benignus arbiter:
Tua 40 *statuta diligentem seruet æquitas tua.*

Vau.

Me 41 *bonus respice opiferq; fœderis memor tui,*
Ora 42 *claudam vt exprobranti spem tuæ fiduciæ:*
Spes 43 *salutis, veritatem ab ore ne tuam eripe:*
Semper 44 *vt tuis statutis audiens,* 45 *tuto gradu*
Ambulem tua iussa quæro sola: 46 *coram regibus*
Diseram (nec me pudebit) de tuis sermonibus. (chia
Hos 47 *amaui, & hos amabo:* 48 *& obsequens his, bra-*
Tollam: vt vsq; & vsq; voluã hos ore, mente cogitem.

Zain.

Sis 49 *memor pacti, columna quæ mea fiducia est:*
Quod 50 *leuat mœrentẽ, & ægrũ è fauce mortis eripit.*
Rident 51 *licet superbi, te sequar:* 52 *legem tuam*
Vsq; repetam, in rebus arctis hoc erit solatium.
Impios 53 *quum legis hostes cerno, totus horreo.*
Carmen 54 *hoc erit mihi, orbẽ donec hospes hũc colam.*

Hanc

Hanc 55 vt obseruem, tenebræ me silentes admonent:
Illa 56 mentem cura semper vnicè exercet meam.

Heth.

Obsequi 57 tibi, mihi vna est spes, opes, hereditas.
Vt 58 bonus promissa præstes, vnicè vnum id ambio.
Actiones 59 vitæ vt omnes ad tuam componerem
Legem: 60 ad hanc custodiendã, quà licet, me confero.
Impeditus 61 impiorum vinculis hanc cogito:
Huius 62 ergo nocte surgens prosequor te laudibus.
Qui 63 verètur hanc, amicus vtor. 64 hanc, parès bone,
Qui tuâ benignitate cuncta reples, edoce.

Teth.

Domine 65 ades, pollicita seruo fac benignè appareant.
In 66 tua lege acquiescam: me doce legem tuam.
Vix 67 malo coacta leges mens sequi didicit tuas.
Scita, 68 fons benignitatis, tua benignè me doce.
Me 69 superbi criminantur: corde toto ego te sequar.
Iussa me iuuant tua: 70 illis mens hebescit prosperis.
Erudisti 71 me malis, vt legi adhæream tuæ,
Hæream vt legi, auri aceruis gratiori ingentibus.

Iod.

Da 72 manu tuâ creato nosse vim legis tuæ.
Me 73 pii lati obsequentem legibus spectant tuis.
Iusta 74 lex tua est: premis me iure iustus arbiter:
At 75 libenter audientem iussa me tua recrea.
Tibi 76 libenter obsequentem præueni clementiâ:
Seruulum 77 tuũ prementem comprime arrogantiam.
Me 78 tuæ legi obsequentes obsequentem diligant:
Nec 79 ferat tibi obsecundans pura mens infamiam.

Caph.

Deficit mens spe salutis, spes nec illam deficit.
Lassa languent lumina: vtris corpus instar aridi
Tabuit: 83 *solare promissi in malis memorem tui.*
Quis 84 *ferendi finis? hostem quando punies meum?*
Mihi 85 *tua legis superbus hostis effodit scrobem.*
Æqua lex; promissa certa sunt tua: hostes confice,
Qui premunt me, quòd te in vno collocem fiduciam.
Scita fac vt ad tua omnes actiones dirigam.

Lamed.

Certa eunt promissa, certa stat tuis verbis fides,
Dum 90 *polo stellæ micabunt, herba terras vestiet:*
Sempiterno quæ recursu legibus parent tuis.
Obruissent me dolores, nî affuisset lex tua,
Lex salubris: nulla nobis tollet hanc obliuio.
Sum tuus, tua instituta diligentes diligo.
Impii 95 *mortem parabant scita meditanti tua.*
Ceteris est finis: illa sola semper permanent.

Mem.

O tuam quàm legem amaui! semper illam cogito.
Hostibus prudentiorem me meis hæc reddidit.
Factus huic fui obsequendo a *doctior doctoribus.*
Huic quòd audiam, senectâ astutior sum callidâ:
Huic 100 *vt obsequar, malorũ flecto gressum à semitis.*
Te docente non recedo paululum à verbis tuis,
Faucibus meis süaui melle suauioribus.
Eruditus his, recedo à semita mendacii.

Nun.

Sancta 105 *lex, velut lucerna, dirigit pedes meos.*

Obsti-

Obſtinaui animum, tuis vt obſequar ſermonibus.
Obrutum malis, tuorum fœderum memor, leua.
Edoce me iuſſa, & oris hanc bonus cape victimam;
Iuſſa non reiecta, quamuis vndiq; inſtarent mala:
Hæc 110 nec abieci impiorum penè clauſus retibus.
Hæc voluptas, hoc mihi vnum gaudium, hæc hereditas.
Hic ſcopus mihi manebit, viuus aurâ dum fruar.

Samech.

Diligo legem tuam, ſicut malos abominor.
Vnica es ſpes, vna verbis in tuis fiducia.
Vt 115 Dei mandata ſeruem, hinc impii facеſſite.
Me tuo ſermone fulci, ne ſequar ſpes irritas.
Te regente ſaluus vſq; iuſſa diligam tua.
Perfugas calcas tuos, qui vana fruſtra cogitant.
Legem amo tuam, quòd omnes impios extermines.
Corpus 120 horret, quum ſeuerum cogito te iudicem.

Ain.

Æqua ne me diligentem deſere opprimentibus.
Iuſta fac amem ſuperbo tutus à ludibrio.
Dum ſalutem ſpero, ſcita ſpecto dum tua, lumina
Laſſa languent: tu 124 benignus edoce ſeruum tua
Placita: legum fac tuarum intelligat myſteria.
Tempus inſtat puniendi legis aduerſarios:
At tuum fœdus mihi auro eſt carius cariſſimo:
Hoc amo, huc errore miſſo dirigo vitæ ordinem.

Pe.

Mira rituum tuorum mens colit myſteria.
Verba 130 pectori imperito luminis ſunt ianua:
Faucibus ſua verba apertis duco vitæ vt ſpiritum:

Ceu soles te diligentes, intuere me bonus.
Dirige 133 *ad tua verba gressus: tū scelus non opprimet*
Me. 134 *tuæ legi, impiorum liber à calumnia,*
Obsequar. 135 *bonus intuere me, tuā vt legem sequar.*
Si 136 *quis hāc spernit, fluunt mihi more riui lacrymæ.*

Sade.

Iustus 137 *es creator orbis: iusta iussa sunt tua.*
Plena 138 *lex est aquitatis: certa verbis veritas.*
Rumpor 139 *irā, quum scelestis impiè contemnitur*
Sermo 140 *purus instar ignis: seruus hunc amat tuus.*
Impii 141 *spernant licebit me, tuam legem sequar.*
Iussa stant tua sempiterna, mota nullo turbine.
Turbidis mihi illa rebus anxium cor recreant.
Scire legem da tuam: vitam mihi donaueris.

Coph.

Corde 145 *toto audi vocantem, legi vt obsequar tuæ.*
Inuoco; adiuua inuocantem, fœdus vt colam tuum:
Inuoco te manè: verbis in tuis fiducia est.
Nocte vigiles anteuerto, verba mediter vt tua.
Me benignè audi, vt soles, & fauce mortis eripe.
Impii 150 *me persequuntur, legis expertes tuæ.*
Tu propinqua Domine, iussa cuius omnia iusta sunt.
Iussa firma fine nullo, firma nullo exordio.

Res.

Adspice afflictum: leua me, fœderis memorem tui:
Fœderis memor meam vitam patronus asserue.
Impii 155 *malè interibunt, iussa qui tua negligunt.*
O bonus sine fine, robora, vt soles, vitam meam.
Me prementum multitudo à lege non flectit tua.

Mœret

Mœret animus intuendo pacta qui spernunt tua.
Tu bonus tua iussa amantem me vicissim recrea.
Cuncta 160 *promissa tua nullâ fixa norunt terminum.*

Sin.

Me premit tyrannis: at cor verba meditatur tua,
Verba gratiora gazis aureis animo meo.
Diligo legem tuam, ceu vanitatem abominor.
Septies tuam aquitatem me canentem lux videt.
Legem 165 *amantibus tuam pax multa, nulla offensio.*
Spectat à te mens salutem, nixa promissis tuis.
Mens amat promissiones vnicè & seruat tuas.
Seruat tua pacta, vt vicissim tu vitâ obseruas meam.

Thau.

Inuocanti da tuarum scire legum abscondita,
Inuocantem 170 *libera me, fœderis memor tui.*
Te 171 *docente prædicabit os tuas laudes: tua*
Iussa 172 *lingua nuntiabit, iussa longè aquissima.*
Dexterâ 173 *tuâ obsequentem iussibus tuua tuis.*
Abs 174 *te opem spero: tuarum scita legum diligo.*
Sospita 175 *me, vt prædicem te: lex iuuabit me tua.*
Me, 176 *vagam vt pecudem, require fœderis memorem tui.*

PSAL. CXX. *Ad Dominum, cùm &c.*

Querelam habet hic Psalmus non tam de externorum hostium vi, quàm de maleuolorum calumniis fraudulentis & venenatis, cum quibus quàm graue sibi sit conuersari, indicat, Deique auxilium implorat.

Carm. genus III.

Hinc [1] me obsidebant bella, & hinc calumniæ,
Liuor faces admouerat:
Ad te refugi destitutus omnibus,
Rerum creator optime.
Te voce supplex inuocaui, tu meas
Non lentus audisti preces.
At [2] fraudulentæ toxico linguæ Deus
Me protege & mendaciis.
O [3] lingua fraudis machinatrix impiæ,
Quâ spe meum oppugnas caput?
[a] Scythæ [4] ferocis lingua pestilentior
Tinctis veneno spiculis:
Ignis voracis lingua flammis acrior,
Quum [b] silua flagrat arida:
Heu [5] vita tristis, vita dura & anxia,
Per inuios erraticæ
Montes, latrones inter atq; inhospita
Gentis feræ [c] mapalia.
Mens [6] ægra vitæ carpitur fastidio,
Hostes quietis accolens;
Hostes [7] quietis, blanda quos oratio
Ferociores efficit;
Quos innocentis mentio concordiæ
Ad bella sæua exasperat.

PSAL. CXXI. *Leuaui oculos meos &c.*

Testatur hoc Psalmo Dauid, fiduciam se suam in omnibus angustiis & periculis in solius Dei præsentia & beni-

benignitate felicissimè collocare; ideoque exemplum doctum omnibus piis imitandum proponit.

Carm. genus XVII.

DVm [1] ferox armis inimicus instat,
Ad montes vaga lumina
Proximos circumfero, si quid illinc
Fortè appareat auxilî.
At [2] mihi cæli Dominus solidi
Certam solus opem feret:
Ille [3] (quid vano trepidans tumultu
Cor pulsas mihi pectora?)
Ille sanctorum (mihi crede) custos
Noctes excubat & dies:
Victa [4] nec blandi illecebris soporis
Vnquam lumina dimouet:
Leniter [5] passis tibi semper alis
Vmbra more superuolat.
Ne [6] cutem solis violentioris
Vrant spicula de die,
Nocte ne lunæ nebulosioris
Artus degrauet halitus.
Seu [7] domi clausus lateas, latentem
Clausis seruat in ædibus:
Seu [8] foris pacis obeas amica,
Seu belli fera munera,
Sospitem è cunctis Dominus periclis
Semper te bonus eruet.

PSAL. CXXII. *Lætatus sum in his &c.*

Gaudium & insultationem animi pii, gestientis interesse concioni hominum piorum, hic Psalmus exprimit; in quo ipso gaudet Dauid, Hierosolymam præ aliis vrbibus, tanquam imaginem veræ Ecclesiæ, cultibus diuinis delectam destinatamque esse, proque illius incrementis & salute Deum orat.

Carm. genus VXVI.

O[1] *Lux candida, lux mihi*
Lati conscia nuncii:
Iam pleno stata tempora
Reddit circulus anno:
Iam festi reuocant dies
Augustam Domini ad domum:
Iam[2] *sacri pedibus premam*
Latus limina templi.
Iam[3] *visam Solymæ edita*
Calo culmina, & adium
Moles nobilium, & suo
Augustam populo vrbem;
Vrbem,[4] *quam procul vltimis*
Terræ finibus exciti
Petunt Isacidæ, vt Deum
Placent more parentum:
Iussam[5] *celitus oppidis*
Vrbem ius dare ceteris:
Et sedem fore Dauidis
Cuncta in sæcula proli.
Mater[6] *nobilis vrbium,*

Semper

Semper te bona pax amet:
Vt te semper amantibus
Cedant omnia rectè.
Semper 7 pax tua mœnia
Cdat: semper in ædibus
Tuis copia dexterâ
Largâ munera fundat.
Dulcis 8 Iſacidûm domus,
Te pax incola foſpitet:
Sedes 9 Numinis, omnia
Succedant tibi fauſtè.

PSAL. CXXIII. *Ad te leuaui oculos, &c.*

Precatio eſt, quâ homines verè pii, diuitum ſuperborum, irriſorumque contumeliis & ludibriis ſubiecti, ad Dei patrocinium confugiunt.

Carm. genus VI.

AD 1 te leuaui, rex, pater & Deus,
Ad te leuaui lumina, qui procul
Contagio humano remotus,
Templa habitas radiata cœli.
Vt 2 ſeruus obſeruat domini manus,
Geſtus & omnes lumine mobili,
Arguta ceu nutus acutis
Serua oculis domina tuetur:
Te noſtra ſpectant, te Domine & Deus,
Intenta mentis lumina; dum graues
Iras remittas, ſeruulisq;
Des veniam bonus atq; pacem.

Iam [3] lenis in nos respice: seruulis
Iam parce tandem, parce fidelibus,
Quos hostis insultans superbo
Eudificatq; premitq; vultu.
Contemtus [4] hosti ac opprobrium sumus,
Vitaq; tædet. ferre animus nequit
Supercili fastum superbi,
Ludibriumq; opibus tumentum.

PSAL. CXXIV. Nisi quia Dominus &c.

Agnoscit hoc Psalmo Ecclesia, se è maximis periculis & ærumnis, non suis viribus, sed bonitatis diuinæ auxilio euasisse. Cladium etiam, quæ imminebant, magnitudinem amplificat; & ad gratiarum actionem omnes cohortatur.

Carm. genus XXVII.

NI [1] fauentis affuisset numinis præsentia,
(Dicat Isaci propago) [2] Numinis præsentia
Ni fauentis affuisset, quum veniret perditum
Nos superba multitudo, freta stultis viribus,
Fortè [3] viuos deuoraſſent, debilesq; & pauculos:
Ira feruidi furoris, auida nostri sanguinis,
Obruisset [4] instar vndæ nos procella cladium:
More [5] torrentis niuali ab imbre turgidi, impetus
Nos repentè sustulisset: vsq; ad animam gurgites,
Vsq; ad animam transiissent gurgites imperuii.
Sempiterna [6] laus Deo sit, qui suos non tradidit
Dentibus prædam cruentis perfidarum gentium.
Cassibus [7] fractis dolosis sospites euasimus:

Capta

Capta veluti iam volucris rete fugit aucupis.
In [a] *Deo nostræ salutis spes reposita est vnico;*
Qui solum cælumq; fecit vi potentis dextera.

PSAL. CXXV. Qui confidunt in &c.

Docet hic Psalmus, quanta securitas & felicitas sit eorum, qui in omnibus rebus aduersis spem salutis suæ in Deo habeant collocatam; perpetuoque cogitent, momentaneas tantùm vitæ huius miserias esse, si cum æternis comparentur. Deinde contra impios pro piorum felicitate Dei benignitatem implorat.

Carm. genus VI.

Sionis [1] *arcem non Aquilo impotens*
Saxo sedentem perpetuo quatit,
Nigrantibus non Auster alis
Imbriferas glomerans procellas.
Quicunq; verè spem locat in Deo,
Non hostis hunc vis, non quatiet dolus.
Sit [a] *fractus illabatur orbis,*
Incolumis fugiet ruinam.
Vt [2] *ciuitatem* [b] *mœnia montium*
Sanctam tuentur, sic Dominus suos
Vi cinget arcanâ, nec vnquam
Præsidio [c] *viduos relinquet.*
Nec [3] *impiorum perpetuo iugo*
Sinet piorum progeniem premi,
Ne turpibus contaminetur
Flagitiis labefacta mentem.
Vt [+] *affluenter fac bona sint bonis,*
Vt continenter fac malè sit malis,

De [5] calle quos recti illecebris
Impietas male-sana flexit.
Fac sancte rerum conditor, vt domum
Beata semper pax colat Isaci:
Tranquillitas secura pulchra
Exhilaret Solyma colonos.

PSAL. CXXVI. In conuertendo &c.

Iudæi ex vinculis Babylonicis domum reuersi, hoc carmine lætitiam suam, cum gratulatione, testantur, orantque Deum, vt inceptam liberationem continuet & perficiat; indicantes interim, quò durior fuerit afflictio, eò cumulatiorem insequentis gaudii vbertatem esse futuram.

Carm. genus II.

QVum [1] pater omnipotens captã remeare Sionem,
Dulcemq; iussit patriam reuisere,
Attoniti stupuere animi, nec opinaq; secum
[a] Metum librantes inter & spem gaudia.
Vixq; sibi credunt; veluti qui noctis opacæ,
Sopore pulso, manè versat somnia:
Pro [2] lacrymis redeunt risus: sua gaudia quisq;
Sermone celebrat, patrium laudans Deum.
Nec minùs attonito stetit ad miracula vultu,
Sic barbarorum turba secum mussitans,
En pater ille deûm quot signa ostendit amoris!
Huius saluti gentis vsq; vt prospicit!
Nec [3] falsò. nam signa Deus monstrauit amoris
Præclara, nostræ dum saluti prospicit.

Ergo

Ergo alacres lato testamur gaudia plausu.
At [4] *tu benigne fac parens, vt cæteri*
Iam redeant, plenisq; viis sic agmen inundet,
Vt æstuosi quum flat Austri spiritus,
Indignata suis cohiberi flumina ripis,
Vagâ per agros murmurant licentiâ.
Qui [5] *malè fœcundæ commisit semina terræ,*
Et corde tristis multa voluit anxio,
Si venit vberior seges, imbribus aucta benignis,
Exsultat hilari cor metentis gaudio.
Nos [6] *quoq; longa fugæ post tædia, post & labores,*
Læti arua dulcis patriæ reuisimus.
Te patrium canimus q; Deum, semperq; canemus:
Agimusq; memores atq; agemus gratias.

PSAL. CXXVII. *Nisi Dominus &c.*

Docet hic Psalmus, ciuitatum & familiarum salutem, alimenta, & liberorum felicitatem, non humanæ industriæ, sapientiæ aut vigilantiæ opus esse; sed à solius Dei benignitate & prouidentiâ omnia proficisci & conseruari.

Carm. genus III.

NI [1] *cœpta Dominus iuuerit, frustra struis*
Moles superbas ædium.
Ni Dominus vrbem seruet, incassum excubat
Muris vigil custodia.
Frustra [2] *anteuertis manè solem, & vespere*
Sero domum reuerteris:
Victum labore vix parabis anxio,
Ni Dominus admôrit manum.

At ille amicis interim ſuis dabit
Purum ſoporem ſomniis:
Domumq; dulci prole fœtam liberûm
Præbebit. [3] *Hæc hereditas,*
Hæc illa merces, quâ beat caros ſibi
Rerum ille Dominus omnium.
Non [4] *ſic timori eſt dexteram telis grauis*
Bellator hoſtis hoſtibus,
Vt quem parentem maſculæ propaginis
Fauor beauit numinis.
O [5] *ter beatum & ampliùs, qui talibus*
Pharetram ſagittis impleat!
Non ad tribunal erubeſcet iurgia
Procacis aduerſarii.

PSAL. CXXVIII. *Beati omnes &c.*

Pſalmus hic præmia, quibus pii & verè Deum timentes in hac vita ornantur, enumerat: nimirum felicitatem in omnibus actionibus: optatum coniugium: probos & bene valentes liberos: benedictionem diuinam: felicem ſtatum patriæ: longam progeniem nepotum: pacem & tranquillitatem publicam.

Carm. genus x-x v.

FElix [1] *ô ter & ampliùs*
Quem timor Domini tenet,
Quem non illius à via
Flectit deuius error.
Felix, [2] *& tibi proſperè*
Cedent omnia: nam tuo

Carpes

Carpes dulcia fertilis
Comparata labore.
Instar [3] *palmitis vberi*
Prouentu grauidi, & comâ
Cingentis viridi domum,
Te coniux hilarabit.
Ceu [a] *plantaria fertilis*
[b] *Pubescunt oleæ solo,*
Iucundo tibi liberi
Cingent agmine mensam.
Quem [4] *timor Domini tenet,*
Inter talia commoda
Vita tempora transiget:
At [5] *te ex arce Sionis*
Ditabit Domini manus
Larga: & conspicies bonis
Florentem Solymam, tibi
Donec vita manebit.
Prolis [6] *adspicies tuæ*
Longâ stirpe propaginem:
Festâ semper & Isaci
Lætos pace nepotes.

PSAL. CXXIX. Sæpe expugnauerunt.

Monet hic Psalmus Ecclesiam, vt memor multiplicium afflictionum & angustiarum, quibus ab impiis olim diuexata, & postea liberata à Deo fuerit, gaudeat & exsultet, breuique futurum speret, vt hostium improbitas in ipso flore suo opprimatur.

Carm. genus XXIV.

Et hîc binas coniungunt recentiſſima exemplaria ſtrophas, vt in CV.

Ivre [1] *dicat grex bonorum:*
Mille me moleſtiis
Factio preſſit malorum:
Prima [2] ab vſq; origine
Factio preſſit malorum
Mille me moleſtiis;
Nec tamen ſubuertere vnquam
Quiuit vllis machinis.
Terga [3] ſauis exarauit
Verberum vibicibus,
Terga longis ſecta [a] ſulcis,
[b] Hoſtis ad faſtidium:
Sed [4] parens rerum benignus
Vincla rupit impia,
Meq; [c] nexu liberauit
Seruitutis aſperæ,
Qui [5] Sionis non amico
Spectat arces lumine,
Vota ſemper vana voluat,
Spes inanes nutriat.
Marceat [6], ceu ſola marcet
Herba languens torrido.
Herba ſummis nata tectis,
Quæ repentè corruit
Ante falcis plagam acutæ,
Sicca marcidis comis,

Vnde [7] nec sinum repleuit,
Qui maniplos colligit;
Nec manum messor perustus
Prata tondens florea;
Nec [8] viator ominatus
Prospera est metentibus,
Sic precatus, Arua læta, &
Arua lauta & roscida,
Hunc in annum, & vsq; in annos
Hunc sequentes, numinis
Vos fauor semper benigni
Seruet, ornet, augeat.

PSAL. CXXX. De profundis clamaui.

Sextus hîc est pœnitentialis, quo homo pius, multorumque peccatorum sibi conscius, ingenuè confitetur, se omnesque homines ita peccati veneno imbutos esse, vt suis viribus & actionibus Deum placare non possint. Proinde diuinæ veritatis promissionibus fretus, ardenti cum fiducia, ad solius Dei misericordiam confugit; atque vno hoc modo gratuitam se peccatorum suorum condonationem consequi ostendit: omnesque pios ad idipsum faciendum, suo exemplo cohortatur.

Carm. genus VIII.

CVrarum [1] rapidis fluctibus obrutus,
Arcanis animi de penetralibus,
Audi [2] verba precantis,
Clamaui, pater optime:

Audi verba pater, quæ tibi supplices
Multo cum gemitu fundimus: applica
Intentam bonus aurem
Tristes ad querimonias.
Si [3] *vindex tetricus facta nefariè*
Pœnis cuncta velis plectere, quis sibi
Tam confidit, acerbum
Vt non horreat exitum?
At [4] *tu non* [a] *furiis tristis es asperis,*
Sed largus veniæ, & munificus parens:
Vt te iure colamus,
Legum & iussa salubria.
Nam [5] *spes polliciti me recreat tui:*
Promissique fides fallere nescii,
Et fiducia certa
Mentem sustinet anxiam, *

Carm. genus XXVIII.

Discantus.

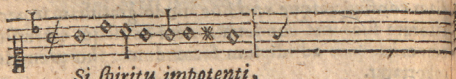

Si spiritu impotenti,

Altus.

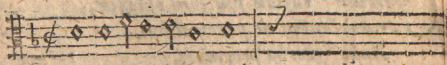

Si spiritu impotenti,

* Non [6] *sic præcipiti nocte vigil diem*
Obseruat roseum, non roseum vigil
Phœbi sic auet ortum,
Vt flagrat mea mens Deum.
Securi [7] *in Domino figite spem pii*
Non duro veniam supplicibus dare;
Et promto dare pressis
Duro seruitio manum.
Electi [8] *generis progeniem graui*
Pressam seruitio ex hostibus aseret:
Et de morte redemtam
[b] *Noxis eximet omnibus.*

PSAL. CXXXI. Domine non est &c.

Describit hic Psalmus humilitatem & abiectionem hominis pii, non in propriis viribus; sed in solius Dei misericordiâ omnem fiduciam suam collocantis.

Tenor.

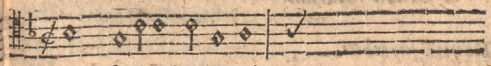

Si [1] *spiritus impotenti,*

Bassus.

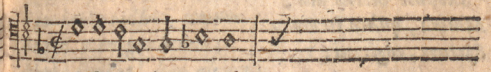

Si spiritus impotenti,

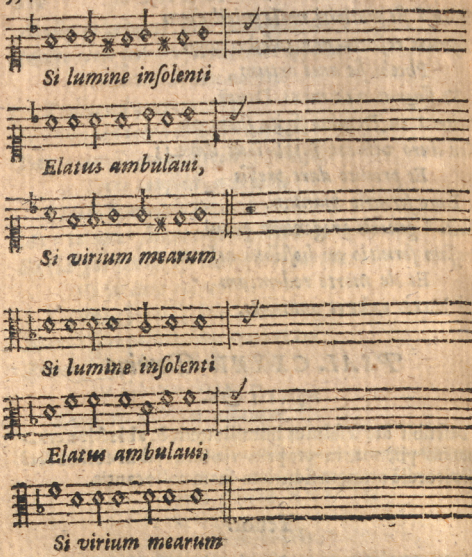

Fiduciã superbus
Despexerim minores:
Si mentis arrogantis
a Sublime vectus alis,
Maiora, quàm liceret
Sperare, cogitaui:

Nĩ ² vota temperaui
Modestiâ salubri,
Nil deprecor, rogóve,
Nullam recuso pœnam.
Qualis puer tenellus
Vix lacte pulsus, vnam
Suspirat in parentem;
Hanc spectat, hac ab vna

Dependet, ambit vnam:
Æterne rector orbis,
Te mens mea intuetur
Vnum, vni adhæret, vnum
Te vindicem salutis
Agnoscit. 3 *O piorum*
Propago sancta patrum,
Vnum Deum parentem
Spectate, spes in vno
Locate, cuncta ab vno
Sperate: spem nec vnquam
Fouebitis caducam.

PSAL. CXXXII. *Memento Domine &c.*

Exprimitur hoc Psalmo desiderium Dauidis, gestientis honori & cultibus diuinis templum exstruere, & percipientis animo lætitiam, tanquam ex ædificatione eius absolutâ; compos ipse votorum suorum factus iam esset. Gloriatur quoque Dauid de regni sui æternitate diuinitus promissa, quod ipsum de regno Messiæ, ex posteritate Dauidis nascituro, intelligendum esse, patet ex secundo capite Actorum.

Carm. genus 11.

Dauidis 1 *esto memor, genitor, memor esto laborũ*
Quos tulit in rebus tua iussa sequutus egenis.
Ille 2 *tibi, Hebræa gentis Deus vnice, votis*
Obstrinxit caput, & promissis ora recluſit:
Non 3 *ædes prius ingrediar, mollive reponam*
Membra toro, 4 *aut oculis dulcem indulgebo soporem,*
Quam 5 *fanum inueniam, & sacri fundamina templi*
Designem.

Designem, sanctis q̃ locum dimetiar aris.
Fama [6] licet patria multum promitteret ora,
Inter saxa tamen siluestribus obsita dumis
Monstrauit Deus ipse locum. Deus ipse perenne
Hic templum, templiq̃ sacris sedem innuit aris.
Ergo [7] alacres gratam Domino properemus ad aedem;
Scamna [8] pedum pronis veneremur vultibus: & tu
Sancte parens, bonus ac placidus cape vota, tuamq̃
Latus adi sedem: neu dedignare penates,
Qui memorem aterni seruabunt fœderis arcam.
Templa [9] sacerdotes casti tueantur, & omnes
Qui tua rite piis venerantur numina sacris,
Latitiâ exsultent. [10] Si Dauid pectore puro
Te coluit, ne Dauidica nunc respue prolis
Dona, tui populi cui frena tenenda dedisti.
Dauidi [11] enim quondam (neq̃ iam sententia vertet
Vlla tuam mentem) iurasti: E stirpe propago
Nata tuâ solium & sceptrum retinebit auitum.
Quòd [12] si posteritas seruet mea fœdera, pactis
Si steterit, leges si non temerarit auitas;
Nulla dies solio, vis nulla extrudet auito
Et natos natorum, & qui nascentur ab illis.
Ipse [13] mihi sedem elegi sine fine Sionem. (ptas:
Quam colerem: [14] hic mihi certa quies, hic certa volu-
Hac mihi grata domus. [15] cæli indulgentia fruges
Faxo alat, & duros largè saturabo colonos.
Templa [16] tuebuntur casti iusticq̃ ministri,
Latitiaq̃ pijs perfundam pectora certâ:
Dauidico q̃ [17] nouum producam è semine germen,

Quod latè in populos fundet sua brachia: stirpi
Prospiciam fera solium qui illustret auitum,
Claraq; per cunctas diffundat lumina terras.
At ille pudor & turpes maculas infamia spargens,
Hostibus inficiet vultus. Iessæa propago
Florebit, cinget q; sacrum diademate crinem,
Transmittet q; suam longæua in sæcula famam.

PSAL. CXXXIII. Ecce quàm bonum.

Encomium est concordiæ, cuius vtilitas, pulcritudo & vbertas, comparatur precioſissimis vnguentis balsami, & fœcunditati roris cœlestis.

Carm. genus III.

Nil[1] caritate mutuâ fratrum, nihil
Iucundius concordiâ;
Non[2] aura suauis balsami, quum funditur
Aronis in sacrum caput,
Et imbre lato proluens barbam, & sinus
Limbum pererrat aureum:
Non[3] ros, tenella gemmulis argenteis
Pingens Sionis gramina,
Aut verna dulci[a] inebrians vligine
Hermonis[b] intonsi iuga.
Fraterna quam pax incolit domum, iuuat
Dominus benignâ dexterâ,
Et opibus auget, filiorum & filios
Multis propagat sæculis.

PSAL.

PSAL. CXXXIV. Ecce nunc benedicite.

Exhortatur Leuitas, vt in suo officio sint vigilantes & seduli, iisque Deum propitium & beneficum promittit.

Carm. genus III.

Domini[1] *ministri, nocte qui custodiæ*
Sancti excubatis atrii,
Laudate Dominum, laudibus donec sacro
Nox annuit silentio;
Interq[2] *laudes mentibus puris manus*
Cælo supinas tollite:
Et[3] *vos beabit Dominus inuicem omnibus*
Cæli soliq[3] *commodis;*
Dominus Sionem qui tuetur, vnicus
Cæli soliq[3] *conditor.*

PSAL. CXXXV. Laudate nomen Domini.

Hic quoque Psalmus exhortatur populum Hebræum vt celebret verum Deum, pro peculiaribus ab eo acceptis beneficiis, quorum complura recitantur; additâ ironicâ exagitatione idolorum gentilium.

Carm. genus I.

Vos[1] *quibus est sacri custodia credita templi,*
Eia Deum laudate:[2] *Deum celebrate ministri,*
Qui sacra assiduâ vigilatis ad atria curâ.
Eia[3] *Deum laudate bonum, nomenq*[3] *beatum*
Tollite perpetuò vestro super æthera cantu.
Quippe[4] *Iacobum vltrò legit, lectumq*[4] *dicauit*
Hunc sibi, seu[5] *priuam patrimonî in sæcula sortem.*

Nota [5] quidem Domini est immensa potentia, notum
Numen: quippe deos sub se premit altior omnes,
Quos alii stolidâ placant coeu numina curâ.
Versat [6] enim nutu cælo, terraq́, mariq́,
Aut si quod cæcis clausum est penetrale tenebris
Naturæ, quodcunq́ libet. [7] de visцere terræ
Euocat, & liquido suspendit in aëre nubes:
Fulguribusq́ vagis venientes præuenit imbres,
Deq́ suis promit ventorum flamina gazis.
Ille [8] hominum primos fœtus pecudumq́ per artus
Diuitis Ægypti strauit: [9] regemq́ superbum,
Et quicunq́ bibunt [b] septemflua flumina Nili,
Terruit ostentis: [10] validis ille oppida muris
Turrita euertit: numeroso milite cinctos
Cum stirpe exstinxit violento funere reges:
[11] Strauit [c] Amorrhæum validâ virtute [d] Seonem,
Quiq́ Basan Ogus magnâ ditione tenebat,
Regnaq́ non vni Cananæa subdita sceptro:
Aruaq́ [12] dejectis nuper viduata tyrannis,
Accepere nouos Iacobi è stirpe colonos.
Sancte [13] parens rerum, qui iusto examine nostra
Parcere [14] subiectis, & debellare superbos,
Posteritas te sera canet: tua splendida facta
Nulla vnquam ex animis tollent oblivia nostris.
At [15] sibi quæ variis finxit simulacra figuris
Vana superstitio, calidus fornacibus aurum
Argentúmve liquans, nil sunt nisi ludicra dextræ
Humanæ commenta: [16] illis os vocis inane:
Lucis egent oculi: [17] surdas sonus adulat aures:

Et

Et patulas frustra nares iucundus odorum
Halitus incursat: calidus non pectora pulsat
Spiritus. [18] *O quisquis ludibria talia fingit,*
Aut colit, ipse suis similis diis exigat æuum,
Mentis inops & lucis egens: non aure nec ore
Accipiat reddátve sonos: nec nare sagaci
Sentiat halantes per prata nitentia flores.
Tu [19] *verò, genus à magno Israële profectum,*
Et [20] *domus Aronis, genitiq; è sanguine Leui,*
Et quicunq; pio rerum venerare parentem
Obsequio; [21] *laudate Deum, qui tecta Sionis*
Ardua, qui sacram Solymæ bonus incolit ædem.

PSAL. CXXXVI. Confitemini Domino &c.

Hoc quoque Psalmo, celebratione diuinæ potentiæ & benitatis, tam ex ordine naturæ, quàm ex gubernatione Ecclesiæ elucentis, omnes pii ad laudes Dei inuitantur.

Carm. genus 11.

Eia [1] *Deum laudate, Deum facilemq; bonumq;,*
Largâ benignum semper indulgentiâ.
Eia [2] *Deum laudate: Deus namq; ille deorum est,*
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Cui [3] *domini rerum submittunt sceptra tyranni,*
Largâ benigno semper indulgentiâ.
Qui [4] *facit attonito solus miracula mundo,*
Largâ benignus semper indulgentiâ.

Qui [5] nitidos mirâ arte polum conuoluit in orbes,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui [6] liquidis terras emergere iussit ab vndis,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui [7] vitreo accendit flammantia lumina calo,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui [8] solem auricomum iussit dare iura diei,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui [9] lunam & stellas tenebras distinguere noctis
Iussit benignâ semper indulgentiâ.
Pignora [10] prima Phari qui fato exstinxit acerbo,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Isacidas [11] medio incolumes ex hoste recepit,
Largâ [12] benignus semper indulgentiâ.
Qui [13] rubri Oceani torpentes diffidit vndas,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Perq; [14] vndas fissas sobolem traduxit Abrami,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Pharonem [15] & Pharios submersit gurgite currus,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Deduxitq; [16] suos deserta per auia tutos,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Et [17] validos meritâ prostrauit clade tyrannos,
Largâ [18] benignus semper indulgentiâ.
Strauit [19] Amorrhaum validâ virtute Seonem,
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Strauit [20] & incassum confisum viribus Ogum,
Largâ benignus semper indulgentiâ.

Metatusq;

Metatusq; 21 *nouis agrum est vtriusq; colonis,*
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Isacidis 22 *habitare suis dedit hostica rura,*
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui 23 *nos in rebus miseros respexit egenis,*
*Largâ benignus semper indulgentiâ.
Auertitq;* 24 *ferum nostris ceruicibus hostem,*
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Qui 25 *genti vitam humanæ victumq; ministrat,*
Largâ benignus semper indulgentiâ.
Astrigeros 26 *laudate Deum qui temperat orbes,*
Largâ benignus semper indulgentiâ.

PSAL. CXXXVII. *Super flumina Babylonis &c.*

Lamentatio est populi Iudaici in vinculis Babylonicis detenti, & miserabiliter de suis infortunijs & hostium insolentiâ ac ludibrio conquerentis, vnà cum imprecatione & comminatione vltionis diuinæ.

Carm. genus XXII.

DVm 1 *procul à patria mœsti Babylonis in oris,*
Fluminis ad liquidas fortè sedemus aquas;
Illa animum subiit species miseranda Sionis,
Et nunquam patrii tecta videnda soli.
Eleuimus, & gemitus luctantia verba repressit;
Inq; sinus liquida decidit imber aqua.
Muta 2 *super virides pendebant nablia ramos,*
Et salices tacitas sustinuêre lyras.

Ecce [3] *ferox dominus Solymæ populator opimæ*
Exigit in mediis carmina læta malis:
Qui patriam exsilio nobis mutauit acerbo,
Nos iubet ad patrios verba referre modos;
Quale canebamus, steterat dum celsa Sionis
Regia, finitimis inuidiosa locis.
Siccine [4] *diuinos Babylon irrideat hymnos?*
Audiat & sanctos terra profana modos?
O [5] *Solymæ, ó adyta, & sacri penetralia templi,*
Vlláne vos animo deleat hora meo?
Comprecor, antè meæ capiant me obliuia dextræ,
Nec memor argutæ sit mea dextra lyræ:
Os [6] *mihi destituat vox, arescente palato*
Hæreat ad fauces aspera lingua meas:
Prima mihi vestræ nisi sint præconia laudis:
Hinc nisi lætitiæ surgat origo meæ. *

Carm. genus XXIX.

Discantus.

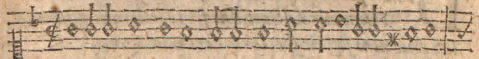

Pectore te grato Dominumq; Deumq; fatebor

Altus.

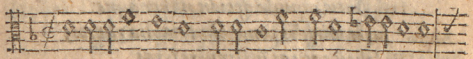

Pectore te grato Dominumq; Deumq; fatebor

* At

* *At* [7] *tu, quæ noſtra inſultauit lata rapina,*
Gentis Idumææ tu memor eſto pater.
Diripite, ex imis [a] *euertite fundamentis,*
Æquaq́ (clamabant) reddite tecta ſolo.
Tu [8] *quoq; crudeles Babylon dabis impia pœnas;*
Et rerum inſtabiles experiêre vices.
Felix, [9] *qui noſtris accedet cladibus vltor,*
Reddat ad exemplum qui tibi damna tuum.
Felix, qui tenero conſperget ſaxa cerebro,
Eripiens gremio pignora chara tuo.

PSAL. CXXXVIII. Confitebor tibi Domine &c.

Prædicat Dei in ſe multiplicem benignitatem, & idipſum alios quoque toto terrarum orbe reges ait facturos eſſe, niſi de gradu deiici malint. Deum enim fauere humilibus, odiſſe ſuperbos, eiusque præſidio deinceps quoque tutum ſe fore confidit.

Tenor.

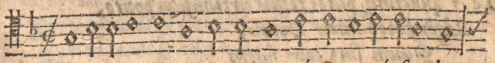

Pectore te grato Dominum q́ Deum q́ fatebor

Baſſus.

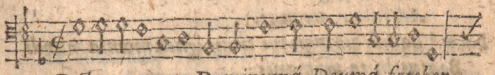

Pectore te grato Dominum q́ Deum q́ fatebor

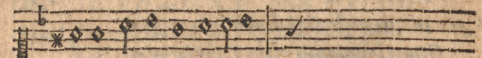

Coram ſuperbis regibus,

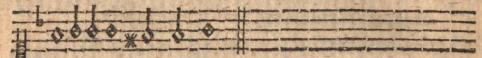

Et tua facta canam.

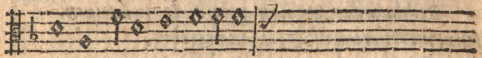

Coram ſuperbis regibus,

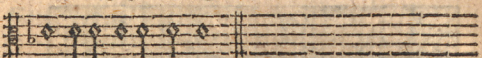

Et tua facta canam.

Ad[2] *tua tẽpla oculis, animo ad tua numina ſpectans,*
Nomen celebrabo tuum,
Perpetuamq́ fidem:
Qui[3] *donis promiſſa nouis cumulata rependis:*
Audis vocantem, robora
Das animo trepido.
Te,[4] *quacunq́ patet tellus circumflua ponto,*
Reges fatebuntur Deum,
Quum ſine labe fidem
Audierint:[5] *ritusq́ tuos ſuper æthera cantu*
Ferent, tuaq́ gloria
Ad iubar attoniti.
Nam[6] *liquidi quanquam trans ignea mœnia mundi*
Beatus in te permanes:

Attamen

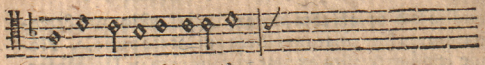

Coram ſuperbis regibus,

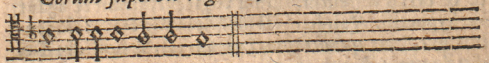

Et tua facta canam.

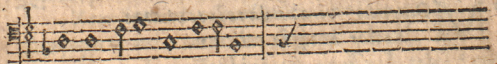

Coram ſuperbis regibus,

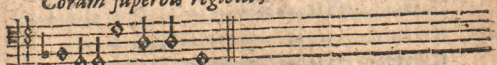

Et tua facta canam.

Attamen haud humiles
Deſpicis, elatoſq́; premis. 7 *ducrimina mille*
Paſſim mihi circumſtrepant,
Te duce tutus ero.
Tu validâ obſiſtes dextrâ furialibus auſis,
Qui me laceſſunt, hoſtium:
Incolumiq́; 8 *dabis.*
a *Quod ſupereſt, ſi quid ſupereſt, bonitate perennis,*
Quo cœperas gradu, tua
Facta tuere manus.

PSAL. CXXXIX. Domine probaſti &c.

Ex admirabili ſapientia, elucente ex artificioſiſſima corporis humani fabrica, ratiocinatur hîc Dauid,

conditorem operis tam mirandi, nihil actionum & cogitationum humanarum fallere aut latere posse. Proinde seipsum & alios excitat, vt, tanquam in Dei conspectu & oculis versentur, omnia cogitent, dicant & agant sine hypocrisi. Tandem etiam splendidè Dei prouidentiam prædicat: quantoque Dei amore, & hostium Dei odio flagret, testatum facit.

Carm. genus III.

1 MOmenta 2 vitæ nulla te latent meæ,
Rector benigne cælitum.
Seu 3 sedeo, siue surgo, seu quid cogito,
Tu cuncta præsens adspicis.
Lux 3 siue curam, seu quietem nox tulit,
Curam & quietem temperas.
Nec 4 te minutæ vocula fugit sonus,
Quam lingua temerè fuderit.
Et 5 os & humeros totiusq; corporis
Sic arte mirâ fabricam
Finxisti, 6 acumen nullum vt humani ingenî
Ratióve posset assequi.
Quónam 7 ergo vultum fugero tuum? quibus
Clausus latebris occular?
Petámne 8 cælum? præstò es hic. ad inferos
Demergar? illinc non abes.
Aurora 9 curru me volucri vt deferat
Ad occidentis limitem;
Hic 10 deprehendes me: nec hic tutus tuæ
Vitabo fulmen dexteræ.
Incauta 11 mens si fortè secum cogitet,
Nox me tenebris occulet;

Obscuræ

Obscura tenebris nostra nox luce est tibi
Meridianâ clarior:
Tibi 12 nec tenebræ sunt tenebræ, nec tua
Nox vlla prouidentia est:
Arcana 13 mentis tu tenes, qui pectoris
Arcana fabricatus es;
Qui me parentis ventre conditum, cutis
Tenello amictu inuolueras.
Compago 14 mira corporis nostri, tua
Miraculum est solertiæ;
Stupenda cuius opera nec nostra assequi,
Sed nec negare mens potest.
Nam 15 nulla nostri tam minuta est corporis
Pars, vt tuam scientiam
Fugiat: nec vlla claustra pectoris latent
Te conditorem pectoris.
Massæ 16 recentis rudia adhuc primordia,
Rudisq; massæ semina,
Ceu scripta haberes, corporisq; lineas,
Motum statumq; noueras.
Et membra nondum quum forent, quid adderent
Dies sciebas singuli.
Hæc 17 mente tacitâ cogitanti mihi, stupor
Torporq; sensus alligat.
Animus labascit, quum tua miracula
Perpendo mecum dextera.
Citius 18 inibo numerum, arenæ in littore
Quot voluat æstus corpora:

Quamuis ocellis peruigil nunquam meis
Dulcem soporem indulsero.
O [19] *quando perdes impios, rerum parens?*
O quando sanguinarios
A me repelles, [20] *qui scelesti nomini*
Et numini illudunt tuo?
Te [21] *quisquis odit, non ego odi? non tuos*
Hostes habebam pro hostibus?
Odi [22] *profectò: nec tuis ex hostibus*
Amicus est quisquam mihi.
Reuolue [23] *mentis intimos sinus Deus,*
Latebrasq́ nostri pectoris:
Nisi hîc amorem videris tui, nisi
Animum obsequi nunquam pigrum,
Si [24] *par scelestis scelere sum, vitæ parem*
Da cum scelestis exitum.

PSAL. CXL. *Eripe me Domine &c.*

Dauid ab hominibus maledicis, fraudulentis & nefariis diuexatus, Dei patrocinium inuocat, vtque impiis pœnas, ita piis felicia quæque prædicit, idque non frustra à se fieri, certa cum fiducia statuit.

Carm. genus VI.

ÆTerne [2] *rerum conditor, à malæ*
Linguæ veneno me bonus asserę,
Meamq́ periuri tuere
Hostis ab insidiis salutem,
Qui [3] *fraude tectâ bella nefaria*
Ciet: [4] *nec atris mitior anguibus*

Vibratq́

Vibratq; linguam virulentam, &
Ore vomit rabido venenum.
Auerte [5] *fraudem, & me violentia*
Hostis scelesti subtrahe, [6] *qui mea*
Vestigia obseruat, scrobesq;
Obiiciens, laqueosq; tendens.
At [7] *tu, salutis præsidium meæ,*
Audi precantem: [8] *tu Dominus mihi*
Deusq;, tu me liberasti
Incolumem trepero è duello.
Idem [9] *impiorum nuuc bonus irrita*
Fac vota: sæuam frange superbiam:
Viruq; [10] *linguæ pestilentis*
In domini exitium refunde.
Deiecta [11] *cælo flammea perfidos*
Procella fundat præcipiti fugâ,
Cæcosq; propellat profundas
Perpetui in barathri tenebras.
[12] *Linguæ* [a] *loquacis perfida vanitas*
Nunquam quieto deget in otio:
Sed impiè dignum patratis
Exitium domino parabit.
At [13] *impiorum à vi Dominus suos*
Et fraude vindex asseret: [14] *vt pii*
Numen Dei præsens potensq;
Perpetuo celebrent honore.

PSAL. CXLI. *Domine clamaui &c.*

Orat, vt à Deo in lubricis huius vitæ viis regatur & iuuetur, ne in potentum gratiam aliquid impiè

vel dicat vel faciat: sed potiùs amet conuersationem hominum apertè veracium & piorum. Orat etiam, vt conatus impiorum dolosi vel reprimantur, vel in caput auctorum redundent.

Carm. genus III.

AVrem [1] vocanti da parens properè, meas
Audi preces salutifer.
Quum [2] verba fundo tristis, & puras manus
Attollo, sic preces meas
Manusq; puras respice, ac si thureo
[a] Odore manè te colam;
Ac si colam te victimâ & [b] libamine
Sero rubente vespere.
Fræno [3] coërce linguam: ad oris ianuam
Fac excubet custodia:
Fac [4] mens sequatur recta: fac in lubricam
Ne flectat erroris viam:
Fac ne scelesto gaudeat cœtu, neq;
Mensâ fruatur impiâ.
Me [5] malo iustus increpet, me verberet
Quàm [c] palpet impius, comam
Quàm rore nardi spargat. [6] impii, precor
Et impiorum præsides,
De rupis altæ quum ruent specula, sui
Supplicia sceleris vt luant.
Tum subeat animum conscium, [d] salubriter
Quòd me monentem spreuerint.
Sic [7] mortis horror ossium compagines
Mihi laxat, vt cæsæ iacent

Fagi

Fagi per arua fissa cuneis fragmina.
Tu [8] *sancte rector cælitum,*
Spes vna nobis es salutis, vnicum
Agnoscimus te vindicem.
Vitam [9] *tuere ab impiorum cassibus,*
A fraude quam struunt mihi:
Compos [10] *salutis impios fac in sua*
Cernam ruentes retia.

PSAL. CXLII. Voce meâ ad Dominum &c.

Exponit hîc Dauid, quòdnam in summis suis angustiis & ærumnis, cùm omni humano auxilio destitueretur, habuerit confugium, nimirum vnum & solum Deum, cuius fidem in præsentia quoque inuocat, eundemque se cum tota Ecclesia celebraturum esse promittit.

Carm. genus XVII.

INuoco [2] *supplex Dominum, manusq;*
Tendo ad sidera supplices.
Mentis [3] *huic pando lacrymas: querelis*
Imploro miseris opem.
Pectus [4] *afflictum dolor obruebat:*
Quamuis rex bone cælitum
Puriter vita mihi tu peracta
Esses arbiter optimus.
Quum domo gressum tamen efferebam,
Tendebant mihi retia.
Nec [5] *mihi notus, nec amicus vsquam,*
Quoquò lumina verteram.

Exitus nusquam, fuga nulla, nemo
Qui me sospite plauderet.
Ergo [6] te, rerum pater, inuocaui,
Vnum præsidium in malis:
Tu mea vires, mea spes, opesq́,
Dum [a] sedes hominum colo.
Da [7] meis aurem facilem querelis
Fracti cladibus vltimis.
Asserе à sæui manibus tyranni,
Qui me fortior opprimit:
Carceris [8] vitam rape de tenebris,
Vt te laudibus efferam:
Teq́, conuentus celebret piorum,
Promtum ferre piis opem.

PSAL. CXLIII. *Domine exaudi &c.*

Septimus hic & vltimus est pœnitentialis, quo Dauid, seruus Domini, secundùm cor ipsius, ingenuè confitetur, neminem hominum, etiam innocentissimè viuentium, esse, qui ad Dei tribunal consistere, & iusto Dei iudicio absolui possit. Ideoque ad vnica n solius Dei misericordiam gratuito peccatis ignoscentem, magno cum ardore & desiderio confugit, seque à Deo in suis angustiis recreari, doceri & regi petit.

Carm. genus XV.

AVdi [1] vocantem rebus in asperis,
Et lenis aurem da precibus meis,
Rerum creator: quaq́, soles fide
Et æquitate ex hostibus eripe.
Iuris [2] seueri ne trutinâ meam

Expende

Expende vitam: nemo hominum innocens
Sic est, tribunal possit vt ad tuum
Se profiteri crimine liberum.
En [3] *hostis atrox imminet, & premit*
Stratum: tenebris tristibus abditus,
Et [a] *lucis exsors dego, velut specu*
Quos in sepulcri mors fera condidit.
Mens [4] *penè curis obruta voluere*
Priora cœpit tempora, [5] *quum patres,*
Spes quos fouebat præsidii tui,
De fauce lethi sæpe reuelleres.
Hac [6] *recreatus rursus imagine,*
Imploro supplex auxilium tuum.
Intenta mens te respicit, arida
Tellus vt imbres sub [b] *cane torrido.*
Non [7] *lentus audi: nam mihi spiritus*
Vix fessa pulsat pectora: si tui
Auertis oris lumen amabile,
Mors atra siccis faucibus imminet.
Spe [8] *mens labores auxilii tui*
Fert: spectat vnum te, pater optime.
Audi precantem lenis, & exitum
Iamiam obruturis pande periculis.
Ab [9] *hoste sæuo protege me, meæ*
Custos salutis: prauia repellere
Mentem manumq;, & recta capessere
Doce, vnicum te qui veneror Deum.
Arcana [10] *fac vis numinis vt tui*
Per plana gressum dirigat, vt tua

Mandata fecter: neu malè credulum
Error malorum vertat in orbitam.
Vt [11] *nulla numen non celebret tuum,*
Et æquitatem natio, recrea
Me destitutum præsidio: & malis
Hostis sceleſti libera ab artibus.
Fauoris [12] *vmbrâ me solitâ tege,*
Et qui me acerbis vsq; doloribus
Affligit, hostem perde nefarium,
Seruumq; serua perpetuò tuum.

PSAL. CXLIV. Benedictus Dominus &c.

Confitetur hîc Dauid fortitudinem suam bellicam, victorias, regnum & felices in regno successus, solius Dei munus esse. Pro iis igitur Deo gratias agit, eiusdemque deinceps quoque patrocinium contra hostes suos expetit: vt ita in pace & tranquillitate publicâ, omnium rerum sit abundantia. in qua quidem partem aliquam felicitatis consistere non negat: sed beatitudinem longè potiorem esse Dei propitii amorem & paternam beneuolentiam, idem asseuerat.

Carm. genus XIII.

Quo [1] *te rex hominum carmine prosequar?*
Qui firmas animum robore, qui manum
Et bellare doces, & dubii regis
Per discrimina prælii.
Quòd [2] *viuo & valeo, tutus & hostium*
A fraude, eximiâ fulgeo gloriâ:
Quòd latè validis impero gentibus,
Totum muneris id tui est,

O [3] rerum genitor, quantulus est homo,
Hâc quem prosequeris munificentiâ,
Et curas patriâ sollicitudine ?
Figmentum [4] fragilis luti,
Quo nec bulla leuis vanior est, neq;
Quæ mentes agitant somnia turbidas,
Nec serum fugiens vmbra crepusculum,
Nec fumi volucris vapor.
Cæli [5] pande fores, rex bone cælitum,
Ac de sidereis labere sedibus:
Montes nube operi: [6] per liquidi aëris
Campos fulgura traiice.
Turbatos trepidâ sparge fugâ impios,
Et sparsos [a] iaculis perde sequacibus:
Porrectaq; [7] manu me, pater optime,
Sæuis eripe fluctibus.
Hostis [8] pelle malam vim bonus impii:
Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Assuetaq; dolis pestiferis manus
Vires contere viribus:
Vt [9] te nostra nouo carmine barbitos
Dicat, [10] subsidio qui recreas tuo
Reges: qui grauibus sæpe periculis
Vitam Dauidis eripis.
Hostis [11] pelle malam vim procul impii:
Linguæ vaniloquæ reprime toxica:
Assuetaq; dolis pestiferis manus
Vires contere viribus.
Natorum [12] soboles crescat, vt vbere

Surgit silua solo laurea: virgines
Cultu sic niteant, vt [b] *laquearibus*
Templorum [c] *tholus* [d] *aureis,*
Stipentur [13] *grauidis horrea frugibus:*
Pleno cuncta penu copia suggerat:
Fœcundi pecoris non capiant greges
Latis pascua saltibus.
Pingues [14] *plaustra boues & nitidi trahant:*
Nec tristi resonent compita classico,
Nec fletu platea: nec furor hostilicus
Clausis affremat oppidis. *

Catm. genus XXX.

Discantus.

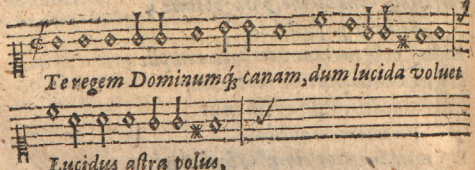

Altus.

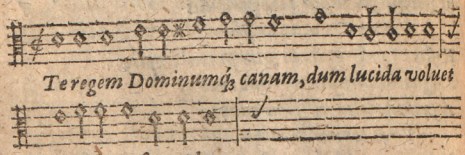

Felicem 15 populum, inter bona talia
Qui vitam in tacito transigit otio.
Felicem populum ter quater, omnium
Cui rerum pater est Deus.

PSAL. CXLV. *Exaltabo te Deus &c.*

Psalmus hic verbis & sententiis splendidissimis paternam Dei misericordiam, beneficentiam, sapientiam, & opulentiam, toto terrarum orbe conspicuam, celebrat; proque ea maximas Deo gratias agit, & omnes ad idipsum perpetuo faciendum cohortatur.

Tenor.

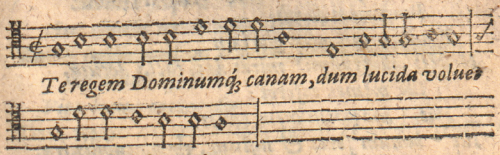

Bassus.

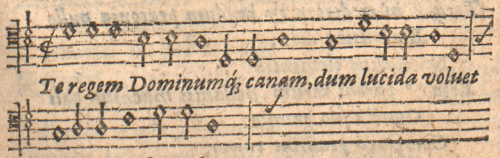

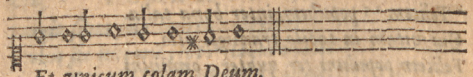

Et vnicum colam Deum.

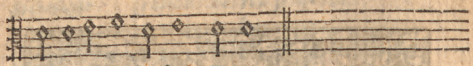

Et vnicum colam Deum.

Luce [2] *canam te, nocte canam te: nulla carebit*
Laudibus hora tuis,
Rerum creator & salus.
Magne [3] *parens, nullo cui clausa potentia fine est,*
Secula [4] *cuncta tuas*
Laudes sonabunt: [5] *& patres*
Longæui tua facta canent, seraq; nepotum
Per seriem soboli
Prodent: nec atas gloriam
Nesciet vlla tuam: [6] *mirandaq; facta decusq;*
Ille memor referet:
Hic [7] *magnitudinem canet.*
Ille [8] *bonum feret & iustum, & placabilis iræ,*
Et veniæ facilem, &
Largâ benignum dexterâ.
Totq; [9] *inter decora & laudum præconia nullo*
Emoritura die,
Nil clarius clementiâ.
Ergo [10] *parens rerum, stellantis machina cæli*
Cuncta suo gremio
Complexa prædicat tuum
Robur: [11] *& intacti scelerum* [a] *contage nefandâ*

Te

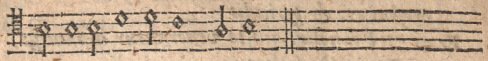

Et vnicum colam Deum.

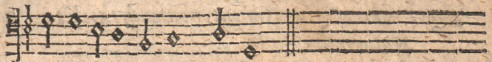

Et vnicum colam Deum.
Te celebrant alacres,
Tuiq; vires imperi
Per [12] *populos latè vulgant: ne nescia sceptri*
Terra sit vlla tui,
Et gloriæ & potentiæ.
Imperium [13] *sine fine tibi: nec legibus aui*
Subdita sceptra tenes,
Aut clausa metis temporum.
Tu [14] *lapsos rursum attollis, firmasq; labantes:*
Incolumesq; foues
Vitæ beatæ commodis
Te [15] *volucrum pecudumq; genus, te sæua* [b] *ferarum*
Sæcula respiciunt
Vnum, suoq; tempore
Accipiunt victum: [16] *tu dextram pandis, & omne*
De locuplete penu
Animal benignè recreas.
Quicquid [17] *agis, iustéq; & sanctè agis:* [18] *impiger*
Supplicibus facilem (aurem
Præbes: [19] *opisq; c compotes*
Dimittis, puro [d] *qui pectore cunq; precantur:*
Auxilioq; piis

Præsens es, & periculis
Eruis [20] *è cunctis, qui te venerantur amantq́;*
Cumq́; suo scelere
A stirpe vellis impios.
Ergo [21] *omnes te iure canent, nomenq́; tacebit*
Natio nulla tuum
In sæculorum sæcula.

PSAL. CXLVI. *Lauda anima mea &c.*

Docet, omnem fiduciam salutis non in principibus & præsidiis humanis, sed in solo Deo ponendam esse: qui solus sit omnipotens, iustus, verax, æternus; & in primis benefaciat humilibus ab omnib. neglectis & contemtis.

Carm. genus VI.

TE [1] *magne rerum conditor, & tuas*
Sonabo laudes, [2] *factaq́; posteris*
Miranda prodam, dum recurret
Per calidos mihi sanguis artus.
Securitatem [3] *ne stabilem tibi*
Promitte regum præsidio, neq́;
De stirpe mortali & caduca
Pone tibi columen salutis.
Vt [4] *membra liquit spiritus, in suam*
Terrena moles terram abit; & diu
Consulta vanescunt, & auras
Irrita per vacuas feruntur.
O [5] *ter beatum, quem Deus atheris*
Fido tuetur præsidio, suas
Qui spes opesq́; omnes in vno
Constituit Domino Deoq́;.

Qui

Qui [6] *terram & æquor condidit & polum,*
Et quicquid æquor terraq; continet,
Polusq; : qui promissa præstat
Perpetuo stabilis tenore :
Qui [7] *nec tyranni vi sinit opprimi*
Infirmiorem, aut [a] *esurie premi :*
Qui carcerum exemtos tenebris
Compedibus leuat innocentes:
Qui [8] *nocte pulsâ luminis aurei*
Cæcis refundit luminibus iubar :
Gressusq; firmat claudicantes,
Iustitiamq; amat æquus æquam :
Curâ [9] *fideli qui fouet aduenam,*
Orbâ marito qui viduæ fauet,
Orbos puellos qui tuetur,
Et scelerum labefactat artes.
Rex [10] *ergo habenas imperii tuus*
Sion tenebit, sidera dum polum
Pingent, & obliquum per orbem
Sol rutilos agitabit axes.

PSAL. CXLVII. Laudate Dominum &c.

Enumeratio est multiplicium Dei beneficiorum, tam præsentium, quàm æternorum : quorum consideratione accuratâ impulsos omnes pios, perpetuis Deum laudibus celebrare iubet.

Carm. genus II.

Eia [1] *Deum laudate, Deo date carmina digna:*
Certè erudito dignus ille est carmine:
Qui [2] *Solymam instaurat rursus, passimq; per orbem*
Sparsos reducit exsules Abramidas:

Qui [3] fractos [a] animi leuat, & corda anxia lenit:
Mulcet dolores, mitigatq; vulnera:
Qui [4] numerat tacito labentia sidera mundo,
Suisq; quaq; nuncupat vocabulis.
Magna [5] Dei virtus, immensa potentia: nulla
Quam lingua fari possit, aut mens cogitet.
Qui [6] mite ingenium fouet, alleuat, auget honore:
Humiq; sternit impiam superbiam.
Eia [7] Deum cantate, Deo persoluite grates;
Grato benignum canite patrem barbito:
Qui [8] cælum obnubit tenebris, terram rigat imbre;
Montesq; lato vestit altos gramine:
Qui [9] pecudum genti largâ dat pabula dextrâ,
Coruoq; victum se roganti sufficit.
Quem [10] neq; magnanimum delectat robur equorum,
Nec vis ferocis aut lacertus militis:
Sed [11] pietas animi simplex, & in illius vna
Qua spem salutis collocet clementia.
Eia, [12] Dei laudes Solymæa pangite turres:
Benignitatem mons Sionis prædica:
Qui [13] portarum aditus clausteris firmauit [b] ahenis,
Ciuesq; cunctis commodis auxit tuos.
Qui [14] te pace beat latâ, & defendit ab hoste:
Et messe flauâ tritici campos tegit:
Cuius [15] ad imperium fundit sua munera tellus:
Natura cuius prompta paret iussibus.
Qui [16] niuibus celsos operit, ceu vellere, montes:
Densas pruinas cineris instar deiicit:

[17] Et

17 Et [c] *glacie lapſus ſolidarum frænat aquarum:*
Cuius rigorem quis feret mortalium?
Quum 18 *libuit, molles glacies tabeſcit in vndas,*
Adſpirat aura mitior, riui fluunt:
Oſtenditq; 19 *ſuam per ſigna illuſtria mentem:*
Legesq; Abrami tradidit nepotibus.
Non 20 *ita ſe populis aliis monſtrauit amicum,*
Qui ſcita legum neſciunt cæleſtium.

PSAL. CXLVIII. Laudate Dominum &c.

Totam rerum vniuerſitatem, inque ea omnes res tam cæleſtes quàm terreſtres, tam animatas quàm inanimes, compellat hic Pſalmus, inuitatque adeò, vt creatoris & conſeruatoris ſui ſapientiam & benignitatem perpetuò prædicent.

Carm. genus X.

Laudate 1 *Dominum calitum*
Chori beati, qui procul
Contagio mortalium
Templa ætheris tuemini.
Laudate 2 *Dominum, quos ſibi*
Adeſſe iuſſit angelos:
Laudate Dominum exercitus
Parere promti iuſſibus.
Laudate 3 *Dominum, qui diem*
Sol, luna noctem illuminas.
Laudate Dominum lucidis
Stellæ decoræ flammulis.
Laudate 4 *eum* [a] *rotatiles*
Tot orbium compagines,

Et vnda longè celsior
Campis nitentis aëris.
Huic [5] *cuncta laudes dicite,*
Numenq; cuncta pangite,
Quòd cuncta nutu condidit,
Et cuncta nutu sustinet:
Fixitq; [6] *firmo cardine,*
Ne vi senecta corruant:
Certisq; vinxit legibus,
Quas transgredi non audeant.
Laudate [7] *Dominum sub specu*
Terræ dracones abditi:
Et [b] *vastæ cete, quæ sinus*
Ponti [c] *repostos finditis.*
Ignes, [8] *niues, & grandines,*
Vaporq; & auræ spiritus,
Ad iussa Domini mobiles
Circumrotantes turbines,
Colles [9] *feraces, & feri*
Montes, & omnes arbores,
Seu montibus rigescitis,
Seu cultibus mansuescitis:
Mites [10] *feræq; bestiæ*
Humiq; lentè reptiles,
Et quæ liquentes aëris
Campos volando carpitis:
Reges [11] *& orbis præsides,*
Et nationes liberæ,

Et

Et pauperi plebeculæ
Qui ius ab alto dicitis:
Et [12] *vos iuuenta florea,*
Læti puelli & virgines,
Senesq́ vitæ in vltimo
Iamiam exituri limine.
Laudate [13] *Dominum: numini*
Sit eius vni gloria,
Vnumq́ noscat omnium
Cælum solumq́ principem.
Hunc [14] *omne in æuum laudibus*
Propago tollat Isaci:
Sibi dicatam qui bonis
Gentem beauit omnibus.

PSAL. CXLIX. *Cantate Domino &c.*

Hic quoque Psalmus excitat Hebræos, vt Deum suum pro præstitis beneficiis & victis hostibus celebrent: pluresque illis victorias & triumphos pollicetur.

Carm. genus x.

CAntate [1] *Domino canticum*
Nouum: sonet laus illius
Cœtus per omnes, qui sacris
Non se profanis polluunt.
Oblectet [2] *Isaci genus*
Auctore se suo, suo
Regi [a] *Sionis arduæ*
Congratulentur filiæ:

Nomen [3] *celebrent illius*
Latis choris & tympanis;
Eiusq; laudes accinant
Blandè canoro [b] *pectine.*
Gentem [4] *bonus parens suam*
Amore sancto amplectitur,
Mitemq; mansuetudinem
Firmat salute immobili:
Cœtus [5] *piorum vt gestiant*
Foris paratu splendido,
Domiq; secum clanculum
Lætentur in cubilibus.
In [6] *ore, rerum præsidis*
Laus continenter personet:
Virinq; acuti in dexteris
Vibrentur enses vindices:
In [7] *se ferarum vt gentium*
Crudelitatem vindicent,
Et in futurum iras, minas,
Superbiamq; comprimant:
Reges [8] *suorum vt hostium*
Arctis catenis alligent;
Et ferreis coërceant
Vinclis feroces principes:
Pœnas [9] *secundùm calitus*
Præscripta ab iis vt exigant,
Et laus piorum peruolet,
Omnes per orbis cardines.

PSAL.

PSAL. CL. *Laudate Dominum in &c.*

Vltimus etiam Psalmus omnes creaturas & voce & instrumentis musicis, Dei potentiam, fortitudinem & maiestatem prædicare iubet.

Carm. genus x.

Laudate [1] *Dominum, lucidum*
Templum colentem siderum,
Qui vi sua potentia
Firmauit orbis cardines.
Laudate [2] *Dominum fortiter*
Vbiq; gestis inclytum:
Laudate magnitudinem
Captum supra mortalium.
Laudate [3] *Dominum bellicæ*
Claris tubæ clangoribus:
Laudate Dominum [a] *nabliis,*
Lyrisq; blandè garrulis.
Laudate [4] *Dominum tympanis,*
Choriâ festi cantibus:
Laudate Dominum fidibus, &
[b] *Sonore dulci tibia.*
Laudate [5] *eum tinnitibus*
Latis canori [c] *cymbali.*
Hunc [6] *cuncta laudent, quæ trahunt*
Vitalis auræ spiritum.

EIVSDEM GEORGII BV-CHANANI HYMNVS MATutinus ad Christum.

PRoles [1] parentis optimi,
Et par parenti maximo,
De luce verâ vera lux,
Verusq; de Deo Deus:
En [2] nox recessit, iam nitet
Aurora luce prauiâ,
Cælum, solumq; purpurans,
Et clausa tenebris detegens.
Sed [3] fuscat ignorantiæ
Caligo nostra pectora,
Et nubilis erroribus
Mens pænè cedit obruta.
Exsurge [4] sol purissime,
Diemq; da mundo suum:
Nostramq; noctem illuminans
Erroris vmbram discute.
Dissolue [5] frigus horridum,
Aruumq; nostri pectoris
Calore lampadis tuæ,
Humore purga noxio:
Vt [6] irrigetur cælitus
Roris beati nectare,
Et centuplo cum fœnore
Cæleste semen proferat.

CAR-

CARMINVM GENERA,
QVIBVS IN HOC OPERE POETA VSVS EST.

I. Genus monocolon. Versus heroici hexametri hoc modo:

– – ⏑⏑ – – – – ⏑⏑ – –

Eo vtitur Psal. 1. 18. 45. 78. 85. 89. 104. 107. 132. 135.

II. Dicolon distrophon. Versus prior, hexameter heroicus: Alter, iambicus trimeter acatalectus, ad exemplum Horat. lib. 5. ode 16. hoc modo:

– ⏑⏑ – – – – ⏑⏑ – ⏑⏑ – –

⏑ – ⏑⏑⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑⏑.

Eo vtitur Psal. 2. 20. 24. 57. 60. 69. 83. 93. 95. 97. 108. 109. 118. 126. 136. 147.

III. Dicolon distrophon. Versus vnus, iambicus trimeter acatalectus, alter dimeter acatalectus, vt Horat. lib. 5. ode 1. hoc modo:

– – ⏑⏑⏑ – – ⏑ – ⏑ – ⏑⏑

– – ⏑⏑⏑ – – ⏑ –

Eo vtitur Psal. 3. 6. 10. 21. 22. 27. 34. 38. 39. 41. 44. 48. 58. 62. 74. 76. 79. 87. 92. 110. 112. 115. 120. 127. 133. 134. 139. 141.

IV. Dicolon distrophon. Versus primus, Heroicus; Secundus, Alemanius dactylicus tatrameter acatalectus, vt Horat. 1. Carm. 7. hoc modo:

– ⏑⏑ – ⏑⏑ – – – – ⏑⏑ – –

– – ⏑⏑ – ⏑⏑ – –

Eo vtitur Psal. 4. 111.

V. Dicolon tetrastrophon. Versus primus, secundus, tertius, Sapphicus hendecasyllabus; Quartus,

Adonius, vt Horat. 1. Carm 2 hoc modo:

–∪ – – –∪∪ –∪ –∪

–∪∪ – –

Eo vtitur Psal 5. 17. 51. 55. 65. 67. 72. 90. 101. 103.

VI. Tricolon tetrastrophon. Versus 1. & 2. dactylicus Alcaicus acatalectus; Tertius iambicus, Archilochius dimeter hypercatalect. 4. dactylicus Alcaicus acatalect. vt Horat. 19. hoc modo:

– – ∪ – – –∪∪ –∪∪

– – ∪ – – –∪∪ –∪∪

– – ∪ – – ∪ – –

– ∪∪ –∪∪ –∪ –∪

Eo vtitur Psal. 7. 11. 15. 19. 30. 46. 50. 56. 58. 77. 82. 91. 123. 125. 140. 146.

VII. Dicolon distrophon. Versus primus, Sapphicus; 2. iambicus dimeter acatalectus, hoc modo:

–∪ – –|–∪∪ –∪ – –

– – ∪ – – ∪ –

Eo vtitur Psal. 8.

VIII. Tricolon tetrastrophon. Versus primus & secundus, choriambicus Asclepiadeus tetrameter: 3. Pherecratius heroicus trimeter acatalectus: 4. Choriambicus Glyconius trimeter acatalectus, vt Horat. 1. Carm. 5. hoc modo:

– – –∪∪– –∪∪– ∪∪

– – –∪∪– –∪∪– ∪∪

– – –∪∪ – –

– – –∪∪– ∪∪

Eo vtitur Psal. 9 64. 84. 130.

IX. Dicolon distrophon. Versus primus, Heroicus. Secundus, dactylicus Archilochius dimeter hypercatalectus, vt Horat. 4. Carm. 7. hoc modo:

–∪∪

–UU – – –UU– – –UU – –

–UU –UU –

Eo vtitur Psal.12.

X. Monocolon. Versus iambicus dimeter acatalectus, vt Prudentius Cathem. hoc modo:

– – U– – – U–

Eo vtitur Psal.13. 31. 37. 47. 52. 54. 59. 86. 96. 98. 117. 148. 149. 150.

XI. Dicolon distrophon. Versus 1 choriambic. dimeter Glyconius: Secundus, choriambicus Asclepiadeus, vt Horat. 1. Carm. 3. hoc modo:

– – –UU– UU

– – –UU– –UU– UU

Eo vtitur Psal 14. 35. 43.

XII. Tricolon tristrophon. Versus primus choriambicus trimeter: 2. tetrameter: 3. pentameter, vt Prudentius prologo Cathem. hoc modo:

– – –UU– UU

– – –UU– –UU– UU

– – –UU– –UU– –UU– UU

Eo vtitur Psal. 16.

XIII. Dicolon tetrastrophon. Versus 1. 2. 3. choriambicus tetrameter. Quartus, choriambicus trimeter, vt Horat. 1. Carm. 6. hoc modo:

– – –UU– –UU– UU

– – –UU– UU

Eo vtitur Psal. 23. 42. 75. 99. 102. 144.

XIV. Monocolon. Versus iambicus trimeter acatal. vt Horat. lib. 5. Carm. ode 17. hoc modo:

– – U– – U– U– UU

Eo vtitur Psal. 25. 94. 106.

XV. Monocolon. Versus dactylicus Alcaicus acatalectus, hoc modo:

–– ∪–– –∪∪ –∪∪

Eo vtitur Psal. 26. 29. 32. 49. 61. 71. 73. 143.

XVI. Monocolon. Versus choriambicus Asclepiadeus tetrameter. vt Horat. 1. Carm. 1. hoc modo:

–– –∪∪– –∪∪– ∪∪

Eo vtitur Psal. 28. 40. 80.

XVII. Dicolon distrophon. Versus primus, Sapphicus; 2. Choriambicus trimeter, hoc modo:

–∪ –– –∪∪ –∪ –∪

–– –∪∪– ∪∪

Eo vtitur Psal. 33. 70. 121. 142.

XVIII. Dicolon distrophon. Versus 1 iambic. trimeter: 2. pentameter dactylicus, hoc modo:

∪– ∪– –– ∪∪∪ ∪– ∪–

–∪∪ –– – –∪∪ –∪∪ –

Eo vtitur Psal. 36. 63.

XIX. Dicolon tristrophon. Versus primus & secundus, trochaicus dimeter acatalectus; Tertius, trochaicus catalecticus; hoc modo:

–∪ –– –∪ –∪

–∪ –∪ –∪ –∪

–∪ ∪∪– –∪ –

Eo vtitur Psal. 66.

XX. Dicolon distrophon. Versus prior, heroicus dactylicus; Secundus, anapæsticus dimeter catalecticus, hoc modo:

–– –∪∪ –– –∪∪ –∪∪ ––

∪∪– ∪∪– ∪∪– –

Eo vtitur Psal. 68.

XXI. Di-

XXI. Dicolon distrophon. Versus prior, heroicus hexameter. Posterior iambicus dimeter, vt Horat. lib. 5. Carm. ode 14. hoc modo:

– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪∪ – –

– – ∪ – – – ∪ –

Eo vtitur Psal. 81.

XXII. Dicolon distrophon. Versus prior, dactylicus hexameter: Alter, pentameter, hoc modo omnibus noto:

– ∪∪ – – ∪∪ – – – ∪∪ – –

– ∪∪ – – – – ∪∪ – ∪∪ –

Eo vtitur Psal. 88. 114. 137.

XXIII. Dicolon distrophon. Versus primus, trochaicus dimeter catalecticus: Secundus, iambicus dimeter acatalectus, hoc modo:

– ∪ – – ∪ – – ∪ – –

– – ∪ – – – – ∪∪

Eo vtitur Psal. 100.

XXIV. Dicolon distrophon. Vers. 1. Troch. dim. Acat. alter. Troch. dim. catal. hoc modo:

– ∪ – ∪ – ∪ – – – ∪ – – – ∪ ∪

Eo vtitur Psal. 105. 119. 124. 129.

XXV. Monocolon. Versus anapæsticus Pindaricus dimeter acatal. vt Boëth. l. 5. hoc modo:

– ∪∪ ∪∪ – – ∪∪ ∪∪ –

Eo vtitur Psal. 113.

XXVI. Dicolon tetrastrophon. Versus primus, secundus, tertius, choriambicus trimeter. Quartus, dactylicus pherecratius, hoc modo:

– – – ∪∪ – ∪∪

– – – ∪∪ – ∪

Eo vtitur Psal. 116. 122. 128.

XXVII. Monocolon. Versus trochaicus octonarius catalecticus; qualis est Prudent. Cathem. 9. hoc modo:

– ∪ – ∪ – ∪ – – ∪ – – ∪ ∪

– ∪ ∪

Eo vtitur Psal. 119. 124.

XXVIII. Monocolon. Versus iambicus Anacreontius dimeter catalect. vt Boëth. 3. 7. hoc modo:

– – ∪ – ∪ – –

∪ – ∪ – ∪ – –

Eo vtitur Psal. 131.

XXIX. Tricolon tristrophon. Versus primus, heroicus: Secundus, iambicus dimeter: Tertius dactyl. Archilochius dimeter hypercatal. hoc modo:

– ∪ ∪ – – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – –

– – ∪ – – – ∪ –

– ∪ ∪ – ∪ ∪ –

Eo vtitur Psal. 138.

XXX. Tricolon tristrophon. Versus iidem, qui modò, nisi quod secundus in locum tertii migrârit, hoc modo:

– – – ∪ ∪ – – ∪ ∪ – –

– ∪ ∪ – ∪ ∪ –

∪ – ∪ – ∪ – ∪ –

Eo vtitur Psal. 145.

FINIS.

TYPO.

TYPOGRAPHVS
Lectori S.

VENIMVS, beneficio diuino, Lector, ad ſtationem; iter non illud quidem vſque adeò periculoſum, ſollicitè tamen emenſi. Quare quod viatores faciunt, curſu peracto, illud luſtrantes oculis, corpore tamen quieto; hoc ſupereſſe nobis quoque video. Nam cùm Flacco noſtro latiſſimos variorum metrorum campos Muſæ ſuæ ſanctiſſimæ aperuerint, cuiates illi ſint, cognoſcere iam licebit. Quam ſi eſſe putaueris moleſtiam aliquam, ei quoque nouarum melodiarum huic libello conuenientium medebuntur embammata. Separauimus autem has ab alteris, Collectaneorum libello contentis, minùs pium rati, quicquam commune ſacris miſcere. Habebis verò illic Odis Horatianis, quarum ſtructurâ noſter non ſit vſus, conuenientes harmonias. Tu his noſtrâ qualicunque operâ, ſtudio certè pio tibi oblatis fruere, & ſicubi errauimus, cuius partem, vt ſperamus, multò maximam noſtro ipſorum indicio vides, candidus emenda.

Carm. genus I.

Discantus.

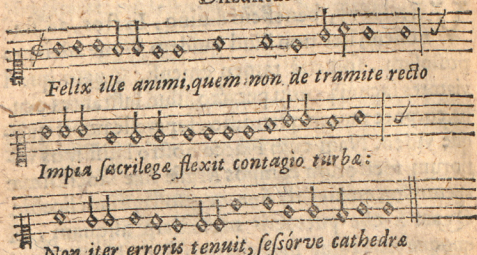

Altus.

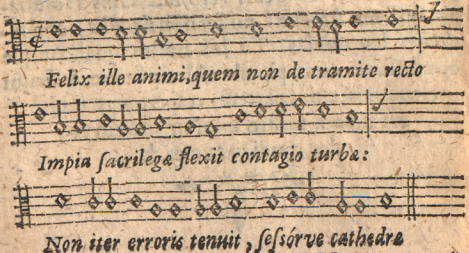

Felix

Tenor.

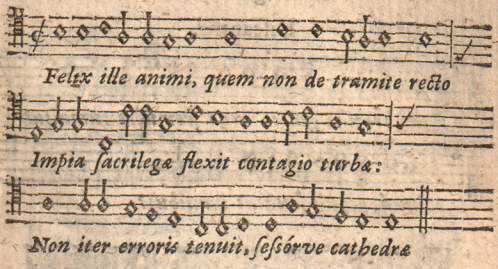

Bassus.

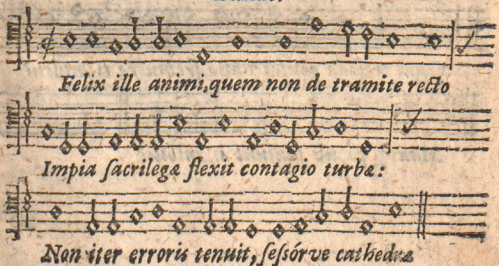

Carm. genus II.

Discantus.

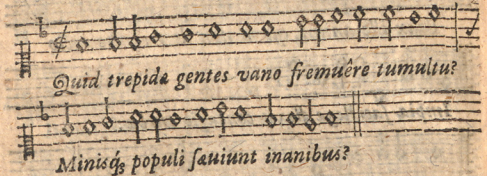

Altus.

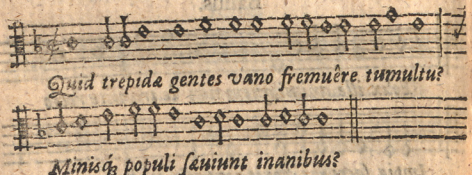

Quid

Tenor.

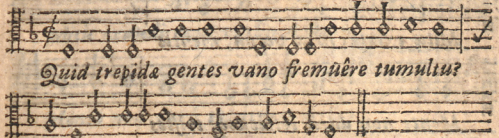

Baſſus.

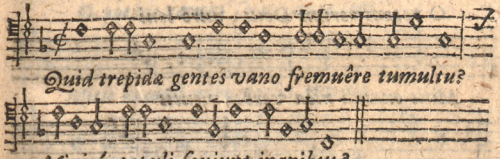

Carm. genus V.

Discantus.

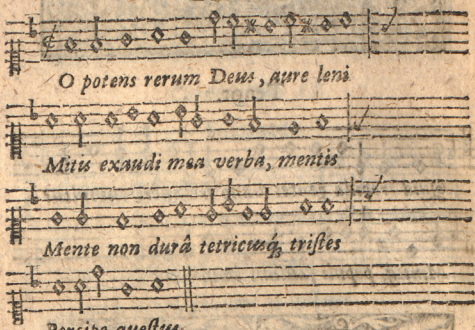

Altus.

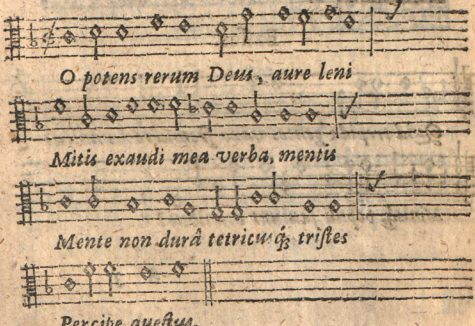

Tenor.

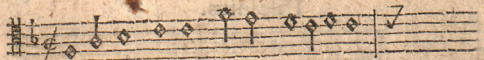

O potens rerum Deus, aure leni

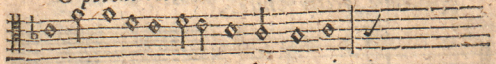

Mitis exaudi mea verba, mentis

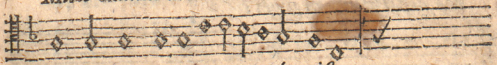

Mente non durâ tetricusq; triſtes

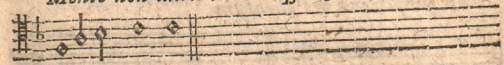

Percipe queſtus.

Baſſus.

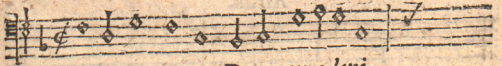

O potens rerum Deus, aure leni

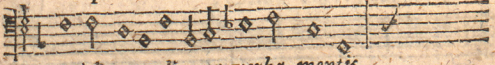

Mitis exaudi mea verba, mentis

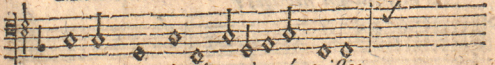

Mente non durâ tetricusq; triſtes

Percipe queſtus.

Carm. genus X.

Discantus.

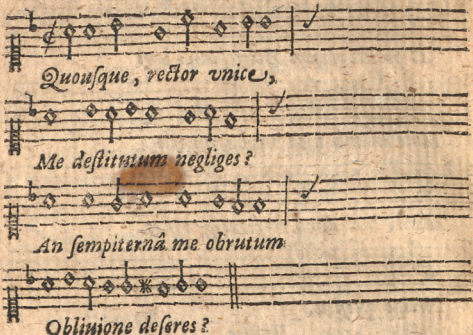

Altus.

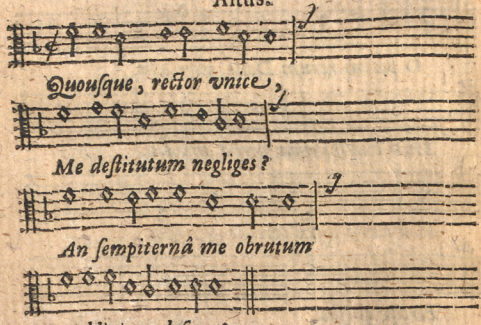

Tenor.

Tenor.

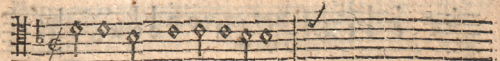

Quousque, rector vnice,

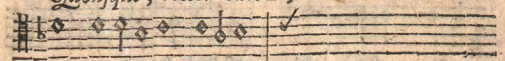

Me destitutum negliges?

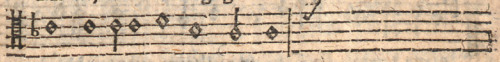

An sempiternâ me obrutum

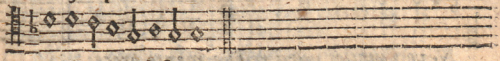

Oblitione deseres?

Bassus.

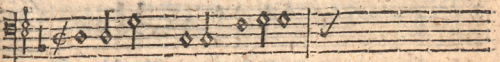

Quousque, rector vnice,

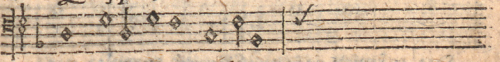

Me destitutum negliges?

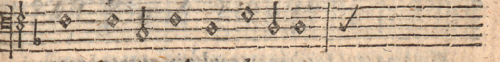

An sempiternâ me obrutum

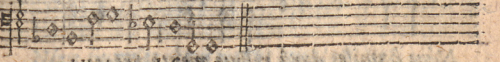

Oblitione deseres?

Carm. genus XXII.

Discantus.

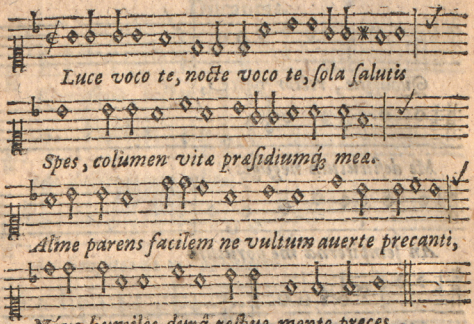

Altus.

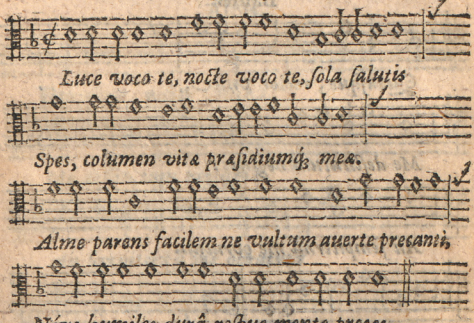

Tenor.

Tenor.

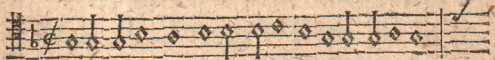

Luce voco te, nocte voco te, ſola ſalutis

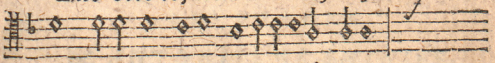

Spes, columen vitæ præſidiumq́ meæ.

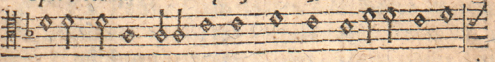

Alme parens facilem ne vultum averte precanti,

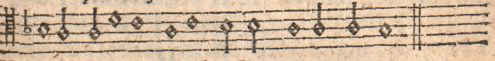

Néve humiles durâ reſpue mente preces.

Baſſus.

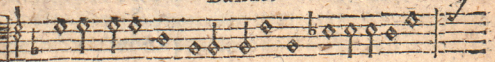

Luce voco te, nocte voco te, ſola ſalutis

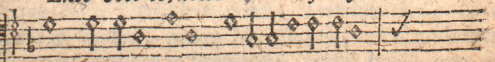

Spes, columen vitæ præſidiumq́ meæ.

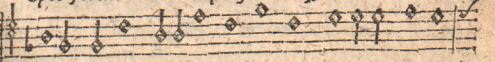

Alme parens facilem ne vultum averte precanti,

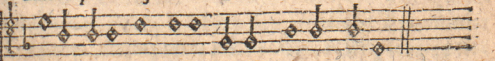

Néve humiles durâ reſpue mente preces.

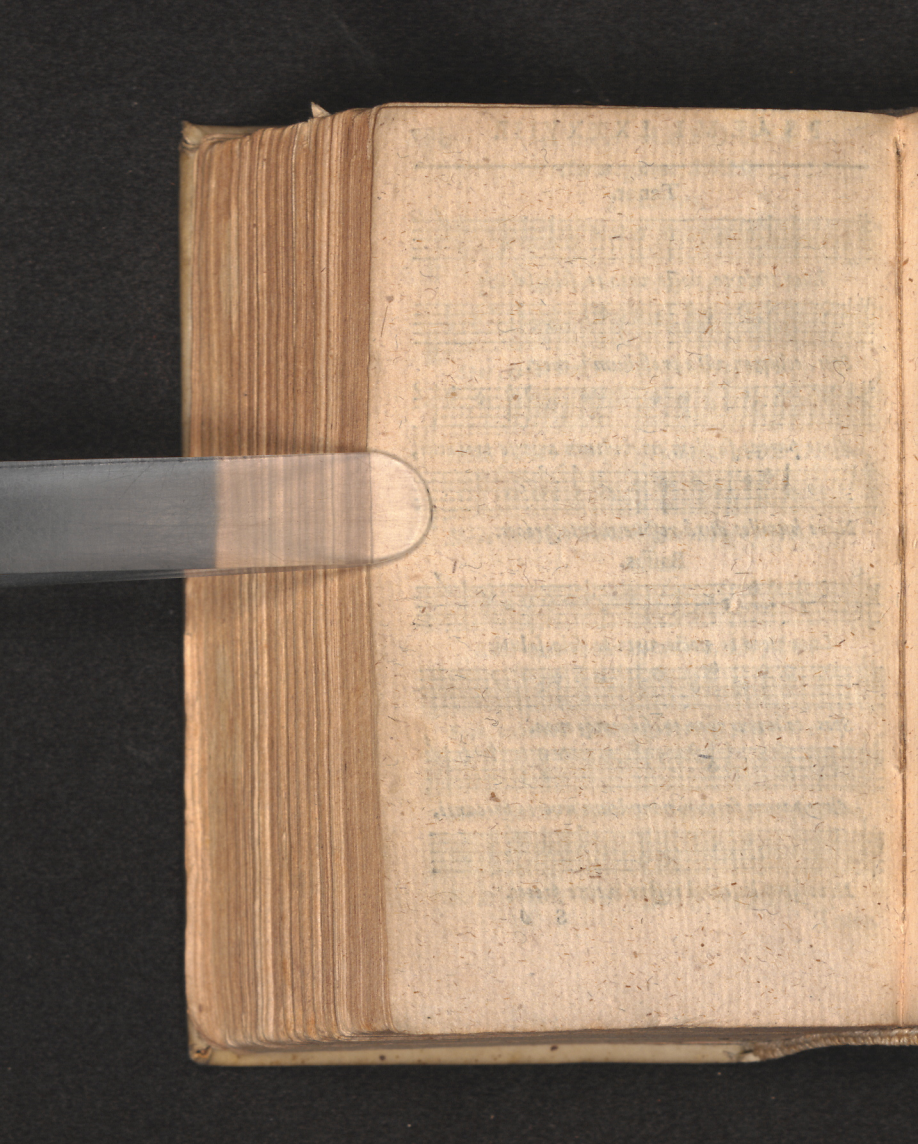

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0424
DFG

MARGARITÆ HENRICI GALLORVM REGIS SORORI

M. ANTONIVS FLAMINIVS.

CVM Petrus Carnesecus, lectissimus & ornatissimus vir, de tua singulari erga Deum pietate, & assiduo literarum studio, ad me multa scripsisset, hortatusque esset, vt si quid noui elucubratus essem, id ad te mitterem, quòd tibi scriptorum meorum lectionem non iniucundam esse solere affirmaret; hoc tam præclaro de te testimonio commotus, & cùm hominis amicissimi autoritate adductus, tum humanitate tua fretus, Carmina, quæ de rebus diuinis proximè composui, ad te mittere non sum veritus. In his ego à meo vetere instituto discessi. Dauidem enim, & eius similes poëtas imitari malui, quàm Horatium, vel Catullum: propterea quòd in scriptione rerum diuinarum, vt munditiam Latini sermonis, & elegantiam adhibendam esse non nego: sic omnem orationis pompam & fucum, & calamistros remouendos censeo. Itaque vt C. Lucilius poëta perantiquus dicere solebat, se non Persio scribere, sed Siculis & Tarentinis: sic ego quæcunque de rebus diuinis scripsero, ea solùm religiosis, & literarum diuinarum amatoribus

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0425
DFG

me scripturum profiteor: quibus sine dubio longè gratius faciam, si stylum ita temperauero, quàm si orationem fuco & pigmentis illinam. Tu verò Margarita, religionis specimen clarissimum, hoc ab homine tibi deditissimo opusculum, quale idcunque est, habeto: quod si non ingratum tibi fuisse audiam, & ex hoc molesto quartanæ morbo, quo iam multos menses conflictor, Dei benignitate conualuero, alia à me posthac huius generis munera expectato. Vale.

M. An-

M. Antonii Flaminii

De rebus divinis carmina

Precatio matutina.

Iam noctis umbras Lucifer,
Almæ diei nuncius,
Terrá poloq; dimouet,
Simulq; nos cubilibus
Monet relictis pectore
Preces ab imo fundere
Ad templa summa cœlitum.
Oremus ergo supplices
Fontem perennem luminum,
Vt sicut omnes aëris
Illustrat oras, viuido
Sic nostra corda repleat
Fulgore sancti Spiritus,
Qui nos per hac contagia
Puros ab omni crimine,
Traducat ad cœlestium
Sedes beatas: illius
Nutu gerantur omnia.
Cibumq; siue sumimus,
Seu quid negotii foris
Tractamus, aut domi, intimâ

Seu mente quid reuoluimus,
Id omne semper gloriam
Spectet beati numinis.
Rector supreme cœlitum,
Quæ mente totâ poscimus,
Hæc omnibus concedito,
Qui corde puro te colunt,
Et vnicum natum tuum,
Cum sempiterno Spiritu.

Precatio meridiana.

IAm Sol citato sidere
Suprema cœli culmina
Percurrit, alma feruidis
Tellus calescit ignibus.
At tu beato lumine
Accende corda frigida
Pater benigne: in omnibus
Tantos piorum sensibus
Ignes amoris excita:
Vt quicquid orbis continet,
Præ te sit illis sordidum:
Nec vlla vis hunc feruidum
Amoris æstum temperet:
Sed vsq; crescens, omnia
Conuexa cœli transuolet,
Summoq; Patri vinculo
Nos iungat insolubili.
Has nos ab imo pectore
Precationes mittimus.

Tuas

Tuas ad aures, maxime
Terræ poliq; conditor:
Tu vota noſtra numine
Dextro ſecunda, idq; ad tuam
Contede nobis gloriam.

Precatio veſpertina.

IAm veſper ortus incipit
Diem tenebris condere:
At nos parentem luminis
Sancti precemur, ne ſinat
Noctem ſuorum mentibus
Caliginoſam irrepere:
Seu dulcis alma recreat
Sopor quiete, languida
Seu liquit ille lumina,
Nunquam recedat à piis
Lux ſempiterna cordibus:
Vt ſemper indies magis
Magisq; detur maximi
Benignitatem numinis
Videre mente lucidâ:
Et hinc amoris optimi
Ardere ſemper ignibus.
Supreme cœlitum Pater,
Votis tuorum ſupplicum
Aures benignas admoue:
Vt ſenſa cordis omnia,
Et dicta, factaq; ad tuam
Sic dirigamus gloriam.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0429
DFG

Opem Christi in magna animi ægritudine constitutus implorat.

IESV *benigne, feruidas*
Precationes, & mea
Ne quæso vota despice.
Vt terra, solis ignibus
Hiulca, sic animus meus
Afflictus, ager, aridus,
Dulcissimum rorem tuum
Expectat: ô salus mea,
Refrigera mentem meam:
Meus, dolores, lacrymas
Muta perenni gaudio:
Vt hæ querelæ flebiles
Mutentur in laudes tuas,
Et vox agendis gratiis
Noctes diesq; personet.
Ne quæso more iudicis,
Quid egerim, quid dixerim,
Quid cogitarim, pondera:
Peccata sed mea omnia
Tuo cruore deleas.
Me vulnerum sanet dolor
Tuorum, amara mors tua
Cordi meo dulcedinem
Instillet, vt meam crucem
Et fortis & libens feram.

Quàm sint beati, qui sumptâ suâ cruce, Christum sequuntur.

BEatus ille, *qui suam* Tollit

Tollit crutem quotidie,
Magnúsq; IESVM passibus
Sectatur: illum maximus
Cœlestium pater sibi
Adoptat vltro filium:
Eiq; donat Spiritum
Peccata delentem omnia,
Hereditatis inclytæ
Pignus beatum. is intimo
In corde miros excitat
Patris amores optimi.
Hinc ille temnens omnia,
Quacunq; tellus, & maris
Arena diues continet,
Lætatur vnico Deo.
Hunc spem, salutem, gloriam
Suam, suumq; gaudium,
Patrem, magistrum nominat.
Latusq; semper dexterum
Sibi tegentem conspicit:
Per huius vt vitæ vias
Formidolosas ambulet
Securus, & cari patris
Benignitatem sentiat.
Ergò nec illum territat
Humana vis, nec inferûm
Furor tremendus maximis
Periculorum casibus.
Vt dura rupes turgidis

Tunsa procellis Adria,
Immobilis semper manet,
Nec cessat vllo tempore
Hostes, amicos, patriam
Iuuare, negligens sui:
Sic ille vitam cœlitum
Colens, perenni gaudio
Triumphat: impius licet
Terra, marisq; sic potens,
Pulchrumq; nomen occupet
Felicis, est semper miser.

Comparat animum suum flori.

VT flos tenellus in sinu
Telluris almæ lucidam
Formosus explicat comam,
Si ros & imber educat
Illum: tenella mens mea
Sic floret, almi Spiritus
Dum rore dulci pascitur.
Hoc illa si caret, statim
Languescit: vt flos aridæ
Tellure natus, eum nisi
Et ros & imber educat.

Eos tantùm beatos esse affirmat, qui cæteris omnibus relictis, Christo adhærent.

QVousq; vana somnia,
Falsasq; rerum imagines
O cæci amare pergitis?

Non

Non forma vincens Nirea,
Non diues vſus purpuræ,
Non mens peragrans ſidera,
Camposq; latos aëris,
Marisq; terrasq; infimas,
Reddunt beatos. Vnica
Felicitatis eſt via
IESVS *benignus, omnium*
Dator bonorum. currite
Omnes ad illum, currite
Fidenter. ille deſerens
Amore noſtri cœlitum
Sedes beatas, pertulit
Famam, ſitimq; & vulnera,
Mortemq; diram, neminem
Faſtidit ille: perditos,
Ægros, malorum pondere
Preſſos iuuare diligit.
Non ſic & optimum & vnicum
Amant parentes filium,
Vt ille nos. ô centies
Beatus ille, maxime
IESV, *relictis omnibus,*
Qui mente totâ ſe tibi
In ſeruitutem dedicat.

Prædicat beneficia à Chriſto in ſe & cæteros mortales collata.

IESV *beate, numinis*
Æterna proles maximi,

Qui-

Quibus tuam clementiam
Efferre possim laudibus?
Tu pulchra linquens sidera,
Formata dexterâ tuâ,
Mortale corpus induis:
Vt ipse terram deserens,
Suprema cœli culmina
Conscendam, acerba vulnera
Cruciúq; dira sustines
Tormenta, vt ipse callidi
Serpentis ore saucius,
Mortisq; certus, gaudeam
Vitâ potitus cœlitum,
Tuoq; factus munere
Tuus cohæres. Fac precor
IESV *benigne, cogitem*
Hæc semper, vt semper tibi,
Summoq; patri gratias
Agam, pieq; vos colam,
Totaq; mente diligam.

Quid seruandum sit amatoribus Christi.

QVicunq; IESVM diligit,
Humana discat omnia
Nil æstimare. diligens
Opes, honores, gloriam,
Amare IESVM puriter
Nequit. relinque cætera,
Vnumq; IESVM possides.

Nam

Nam quicquid est vsquam boni.
Sic possidebis. lacrymas,
Metus, dolores pectore
Tuo fugabit. dulcia
Semper morantur gaudia,
Vbi moratur candidus
IESVS, *voluptas vnica*
Est ille amantium sui.
Quin mater, & pater tuus
Te derelinquent, optimus
A dextera nunquam tua
IESVS *recedet, omnium*
Fidus comes discriminum:
Et cùm suprema venerit
Tibi dies, te transferet
In sancta regna cœlitum,
Fruaris vt vitâ simul,
Et sempiterno gaudio.

Exprimit ardorem amoris sui erga Christum.

Te sancte IESV *mens mea,*
Amoris icta vulnere,
Suspirat, ô salus mea,
Me solue tandem vinculis
Istis, vt euolem tuam
Beatus ad præsentiam.
Fac interim magis, magis
Amore totus ardeam,
Vt pura mens à corporis

Contagione, amplexibus
Euadat aptior tuis.
Tu spes, voluptas, vnicum
Cordis mei sis gaudium.
Benigne IESV, *da precor*
Humana cuncta spernere
Te propter, omnia fac mihi
Te propter vnum sordeant:
Seu pulcher oras ætheris
Sol lustrat almo lumine,
Seu nox benigno languida
Rigat sopore corpora,
Domi, foriscq; mens mea
Te quærat, inuocet, canat,
Solumq; felix in tuo
Dulci acquiescat nomine.

Hymnus in Christum.

IESVM *pudica virgines,*
IESVM *iuuentus integra,*
IESVM *viri, senes, anus*
Cantemus: in cuius fide
Lætamur esse, patrio
Qui nos amore diligit,
Fouetq;. Summi numinis
Æterne fili, siderum,
Terræ, marisq; conditor,
Nil vasta cœli immensitas,
Nil magnus orbis continet,
Non dexterâ factum tuâ.

Tu pa-

Tu patris in sinu sedens,
Alis, gubernas omnia.
Tu charitate maximâ
Nostræ misertus miseriæ,
Mortale corpus induis:
Diræq; suffixus cruci,
Nos morte vindicas tua
A sempiternis ignibus.
Tu morte victâ, regiam
Reuersus ad tuam, simul
Tui colentes aurea
In parte cœli collocas.
Te cœtus omnis cœlitum
Noctes diesq; concinit:
Te sempiternus Spiritus,
Salutis authorem vnicum
Testatur esse: tu quies,
Lumen, voluptas mentium:
Tu pastor, agnus omnia
Peccata tollens, pontifex
Æternus, iram maximi
Sedare præsens numinis.
Clemens, suauis, optime
IESV, *tuorum prospera*
Cursum benignus, vt soles,
Piasq; laudes suscipe,
Quas ore puro fundimus.

Christum inuocat, magnitudine morbi se iam opprimi sentiens.

IAm quinta lunæ cornua
Se luce complent horridâ,
Cùm febre membra tabida
Depascor, ossa frigore
Tremor furente concutit:
Dein æstus acer intimas
Vrit medullas, vt faces
Absumit ignis aridas.
Iam corpus amissi, mei
Vix vmbra iam superat leuis.
Vt flos grauatus imbribus,
Caput tenellum deiicit:
Sic mens misella perdita,
Cedit malorum ponderi.
IESV benigne respice
Meos labores, dextera
Tua cadentem subleua.
Non illud ipse iam precor,
Meo recedat corpore
Hæc pestis: vnum id omnibus
Votis requiro & obsecro,
Vt robur & constantiam
Mihi ministres. languidos
Artus, medullas, omnia,
Hic ignis ossa deuoret:
Dum mens refecta, viuida,
Tuo fortis spiritu,

Resistat, & semper tibi
Iucunda laudes concinat.
IESVS *benignus, optimus,*
Horrenda passus vulnera,
Dolentibus succurrere
Est promptus. aegrimoniam,
Metus, querelas abiice
Fidenter, ô anima mea,
Quiesce, nomen inuoca
Dulcissimum regis tui.
Est ille munitissima
Arx inuocantibus eum.

Dolet se iam senem fieri, neque tamen adhuc coepisse Deo ex animo servire.

EHeu senecta crinibus
Iam sparsa canet, labitur
Ætas, vt vnda fluminis,
Auremq; vellens pallida
Mors admonet: Miser ah miser,
Quousq; pergis somnia,
Vmbrasq; vanas persequi?
Iamiam supremi iudicis
Tribunal ad iustissimum
Sistêre, cordis intima
Qui sensa, qui dicta, omnium
Qui facta nouit omnia.
Haec vera, certa iudicat
Mens: & relictis omnibus,
Summo beato numini

Seruire totis viribus
Exoptat, ardet, nititur.
Sed heu miſella, ſordida
Affixa terra, inaniter
Laborat. Eia agè ſubueni
IESV *benigne, ſubueni,*
Tuamq; dextram porrige.
Tu morte mortuum tua
Olim euocaſti ex inferis:
Nunc vita me viuum tua
Perire ne rurſum ſinat.
Humana fac ſpernam omnia,
Nudumq; te nudus ſequar,
Et ponderoſi corporis
Me ſolue tandem nexibus:
Vt pura mens, & integra,
Æuo potita cœlitum,
Te ſancte, & optimum Patrem,
Et ſempiternum Spiritum,
Laudare nunquam deſinat.
IESVS *ſuorum ſupplicum*
Tutela, portus, gaudium,
Quæ tota mente deprecor,
Concedet, ipſe gratias
Agam benigno numini,
Eiusq; laudes pectore
Lætante ſemper concinam.

Quàm

Quàm sit dulcis & salutaris vulnerum, & tormentorum Christi assidua meditatio.

IESV tuorum vulnerum
Cruore sancto pascere
Me queso nunquam desinas.
Me sanguis iste roborat,
Dulciq; replet gaudio.
Hoc est amoris poculum
Cælestis, omnes sordidos
Pellens amores, ebria
Hac potione mens, sui,
Et omnium sit immemor,
Quacunq; mundus continet,
Deumq; solum cogitat,
Tuumq; amorem feruide,
Immense, nulli effabilis
Amor, beatis sedibus
Tu maximi natum Dei
Deducis, ipsiq; induis
Mortale corpus: asperam
Dein tollis illud in crucem.
Amabilis, dulcissime
Amor, meis in sensibus
Tantas amoris excita
Flammas, vt vstis nexibus
His ponderosi corporis,
Alis tuis ad optimum
IESVM *beatus aduolem.*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0441
DFG

Orat vt Christi benignitate sibi liceat piè sanctéque vitam agere.

TVtela præsens omnium,
Qui mente pura te colunt,
Da quæso, nil vt cogitem,
Agam, loquar, quod numini
Tuo placere non queat.
Comis, benignus in bonos,
Malosq; sim, ne degener
Sim natus optimi Patris,
Qui solis almo lumine
Illustrat omnes, omnibus
Potum, cibumq; sufficit.
Legum tuarum per vias
Me continenter dirige:
Bonisq; quicquid egero,
Id esse totum muneris
Tui sciamq;, & prædicem.
Seu febris artus pascitur,
Seu miles vrit impius
Domum paternam, dicere
Laudes tibi ne desinam:
Sed cuncta numinis tui
Nutu regi nil ambigens,
Viuam quietus. Filios
DEI *secunda & aspera*
Iuuent oportet: gloriam
Tuam, Patrisq; maximi,
Meæ saluti præferam.

Nec

Nec vlla res optatior
Queat mihi contingere,
Quàm contumelias pati
Te propter. ipsa carior
Sit luce mors: vt corpore
Exutus, ad tui volem
Regni beata gaudia.

Gratias agit Christo, cuius beneficio è maximis periculis sit ereptus, & ad viam salutis reuocatus.

O Lux beata cœlitum,
Mortalium fidissima
Tutela, quas agam tibi
Iesv benigne gratias?
Vt olim aberrans à grege
Ouis misella, saltibus
Formidolosis delitet,
Voranda mox rapacibus
Feris: miserrimus omnium
Sic ipse, per mala omnia
Cæcus ruebam, candida
Cùm lux beati Spiritus
Tui resulsit, & viam,
Qua ducit ad fœlicium
Æterna regna cœlitum,
Monstrauit. ista lux mea
Mentis tenebras dispulit:
Cordi meo dulcissimi
Fates amoris ista lux

Insixit. illo ex tempore
Te sancte totus ardeo,
Te quaro amore saucius.
Videre vultum candidum,
Tuis frui complexibus
Mens ardet, ipsa iam nihil
Te prater vnum cogitat.
Non sic decentem virginem
Furens amator deperit:
Non sic tenellum filium
Parens vterq; diligit.
Amoris æstu liquitur
Cor molle, vt olim feruidis
Percussa cera Solibus.
O flamma mentem frigerans,
Omnesq; labes excoquens,
Me semper indies magis
Incende, perge adurere,
Consume, totum verteris
Me donec in faces tuas.

Queritur magnam hominum partem, relicto Christo, rebus inanibus studere.

IESV beate, si tuo
Amore sancto perfrui
Quàm dulce sit cognoscerent,
Qui res inanes diligunt,
O quàm sue dementiæ
Tæderet ipsos! Vulnera

Acerba corporis tui
Tanta fluunt dulcedine,
Vt quisquis illa fuxerit,
Opes, honores, omnia
Amata iam fastidiat,
Deiq; solâ gloriâ
Lætetur, oblitus sui.
Sed cæca gens his fontibus
Præfert lacunas putidas
Et pestilentes. Gratia
Magna tibi IESV *maxime,*
Qui me tuo purissimo
Lauas, aliséq; sanguine.

Prædicat se sine tutela Christi in malâ omnia præcipitem ruere.

TE sancte IESV *supplici*
Adoro corde: cor tibi
Meamq; mentem dedico.
Vt bimulus puer, sua
Custode si caret, sibi
Magna creat pericula:
Sic ipse, si desit tui
Tutela præsens Spiritus,
In cuncta præcipitem malæ.
Dulcis, benigne Spiritus,
Me quæso totum possidè,
Tuaq; flamma incendito
Amore cor, illumina
Mentis tenebras, excoque

Quodcunq; inhæret noxii.
Fac semper in te gaudeam:
Opes, honores sordeant,
Summiq; Patris gloria
Sit luce carior mihi.
Seu pascit hortus lumina
Florum colore gemmeo,
Seu fons susurrans vitreis
Delectat undis, illico
Vox surgat in laudes DEI.
Sol, luna, fulgor siderum,
Lapsus perennes amnium,
Formosa sylua, frugibus
Ager redundans, omnia
Quæcunq; cerno, maximam
Sancti & beati numinis
Benignitatem cernere,
Manuq; tractare imperant.
Hinc ipse dicam, comiter
Omnes iuuare, nemini
Nocere: purus, integer,
Deoq; carus exigam,
Quod restat æui: transuolans
Dein summa cœli sidera,
Fruar perenni gaudio.

De ardenti amore suo erga Christum.

AMORE *totus langueo,*
Nec vlla iam datur quies:
IESV *benigne, iam meam*

Solare

Solare mentem, candidos
Ostende vultus, lumine
Tuo beata lumina
Fac mea, nec osculum precor
Amans amanti denegā.
Tu sponsus es animæ meæ,
Te quærit illa, lacrymis
Te continenter inuocat.
Tu sancte, mortis è manu
Tuo redemptam sanguine,
Tuiq; amore sauciam
Odisse certè non potes.
Ergò misella cur tua
Dulcedinem præsentiæ
Non sentit? ah cur supplices
Venti querelas dissipant?
Sed tu licebit anxio
Amantem amore torqueas,
Non illa amare desinet.
IESV *tui tabescere*
Amore, res dulcissima est.

Commendat animum suum Deo, magnitudine morbi in extremum vitæ periculum adductus.

REctor beate cœlitum,
Qui sic amas mortalium
Salutem, vt almi filii
Cruore sancto laueris
Peccata eorum: suscipe

Serui precantis ſpiritum,
Qui fretus vnica tua
Benignitate, languidos
Artus libenter deſerit,
Vt alta cæli ſidera
Petens, fruatur, optime
Pater, tua præſentia,
Et ſempiterno gaudio.

AD MARGARITAM HENRICI Gallorum Regis ſororem.

PVDICA *virgo, regia*
Stirpis propago nobilis,
Ornata ſanctis moribus,
Et literis, & ingenî
Decore fulgens, ſcripſimus
Hæc, inſideret aridis
Cùm longa febris artubus:
Iis additura plurima,
Nî mens grauata corporis
Laboribus langueſceret.
Sed tu puella candida,
Cœleſtis ardens ignibus
Amoris, vt mens augurat,
Hunc perleges libentius
Paruum libellum, ſed pium,
Quàm priſca vatum carmina,
Nugis referta inanibus.

FINIS.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0448
DFG

IN

GEORGII BVCHANANI PARAPHRASIN PSALMORVM

Collectanea

NATHANIS CHYTRÆI.

Quibus vocabula, & modi loquendi tam poëtici, quàm aliâs difficiliores, & minùs vulgo obuii, perſpicuè explicantur:

In gratiam eorum, quibus huiusmodi, vt videntur, minuta inueſtigare aut non libet, aut non vacat.

Herbornæ Naſſouiorum,

cIↃ IↃC XLVI.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0449
DFG

NOBILISSIMO FORTISSIMOQVE VIRO, D. IOACHIMO VAN DER LVHE, DOMINO HEREDITARIO in Illov, Consiliario & marscalco Megapolitano, & territorii Dobertinensis præfecto, Domino & patrono suo colendo S. D.

Hactenus ante alias Bucanani buccina vatis
Præcipuis placuit nobilitate viris:
Et meritò. quid enim grauius, quid dignius illâ
Dauidica Ausonijs plectra ciere modis?
Sed tamen interdum studium cursumq; legentis
Obstructis quadam sunt remorata viis:
Illorum inprimis, quos magna negotia rebus
Non adeò obscuris sæpe vacare sinunt.
Hæc ego lectori, si possim, obstacula conor
Demere, & appositis pandere clausa notis.
Addo etiam diuersa mele; quibus ora resoluas
Vnius in laudes obsequiumq; Dei,
Dauidis exemplo; constans cui sorte secundâ
Aduersaq; labos ista sonare fuit.
Tu patriæ decus, & nostris patrone Camœnis,
Hæc placidâ accipito dona pusilla manu;
Dona pusilla quidem, chartæ si pondera libres,
Sed tamen æterni maxima laude Dei.

Nathan Chytræus.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0450
DFG

LECTORI CANDIDO NATHAN CHYTRÆVS S. D.

CVM ante quinquennium de lectionibus & exercitiis Scholæ nostræ puerilis deliberationes instituerentur, inter alia etiam placuit prudentissimis Scholarchis, vt Paraphrasis Psalmorum Buchanani in prima classe proponeretur: vt nimirum ex ea pueri nostri, præter veram pietatem, & linguæ Romanæ puritatem, varias etiam carminum, maximè Lyricorum, dimensiones animo paulatim comprehenderent. Mihi verò sententiâ illâ Scholarcharum nihil tum fuit acceptius, nihil iucundius. Iampridem enim sacratissimum illud, quod vocant, Spiritus sancti Enchiridion, vna cum omnibus piis, & ipse maximi feceram, & aliis quoque meæ fidei commissis & commendaueram, & nonnunquam etiam priuatim domi meæ iisdem explicueram: vt eo quoque nomine facilius mihi esset, voluntati illorum laudatissimæ morem gerere. Id quod etiam sub ipsa Scholæ primordia statim sum aggressus. Primò autem in ea tractatione hoc potissimùm egi, vt auditores mei post breue Psalmi cuiuslibet argumentum verba & phrases Poëtæ, grammaticè à me explicatas, rectè intelligerent; & metaphorarum, aliorumque ornamentorum poëticorum

rationem, rudi, vt aiunt, Minerua expositam vtcunque viderent. Existimabam enim, verborum vi rectè perceptâ, ad rerum quoque & sententiarum cognitionem aditum illis fore faciliorem: & tum quoque illos eò maiore cum fructu ad modulationem eorundem Psalmorum, quam à psittacorum cantu discrepare omnino oportet, esse accessuros. Et hinc quidem nata sunt primò argumenta hac editione in ipso Buchanano singulis Psalmis præfixa: deinde collectanea illa quaeunque, quæ bono typographi consilio, in hunc peculiarem libellum congesta sunt, vt, qui vellent, seorsim etiam ea sibi comparare possent. Interea, vt laudum quoque diuinarum nunquam nobis aut materia aut opportunitas paulò pòst deesset; egi cum primario Scholæ nostræ Cantore, M. Statio Olthouio Osnabrugensi: vt triginta diuersis, quæ in Buchanano continentur, carminum generibus, melodias certas, partim iam olim ab aliis vsurpatas, nonnullas etiam à seipso modulatas, adiungeret. In quo quidem ille mihi, & scholasticæ iuuentuti, non solùm gratificatus est libentissimè, verùm etiam fide & industriâ suâ effecit, vt breui admodum tempore auditores nostri illas ipsas melodias quatuor vocibus expeditè cantitare possent. Vnde etiam illud est consecutum, vt singulis horis, sub initia & finem exercitiorum scholasticorum, primani nostri ipsi inter se Psalmum aliquem quatuor vocibus, sine notis,

notis, quas vocant, Musicis canendo, aliquoties totum Psalterium iam absoluerint; atque ita (quod mihi certè auditu iucundissimum est) laudibus & celebrationibus nominis diuini multoties quotidie repetitis, locus gymnasio & domicilio nostro assignatus vndique resonet. Quinetiam crebrâ illâ eorundem Psalmorum iteratione factum est, vt, cæteris ingeniosiores qui sunt, bonam Psalmorum præcipuorum partem memoriâ circumferant: eosque, si opus sit, sine libro recitare queant. Cùm autem multi pii & eruditi morem hunc nostrum magnopere probarent, existimarentque, alias quoque, si quæ vellent, Scholas huius boni participes esse faciendas: non equidem inuitus concessi, vt tam collectanea hæc mea, quàm Melodiæ ipsi Psalterio Buchanani passim insertæ, cum pluribus communicarentur: atque ita aliis quoque, non solùm exercitiorum veræ pietatis & Musicæ religiosæ; verùm etiam linguæ Latinæ pleniùs intelligendæ hoc modo præberetur occasio. Cum quouis enim veterum puritate & elegantiâ hoc poëma certare posse, cùm inter eruditissimos ferè in confesso sit; verbosiùs id hoc loco demonstrare non est opus. Sicuti etiam de præstantia Psalmorum Dauidicorum pluribus hic, in re scilicet omnibus verè piis notissima, non libet disserere. Vnum hoc addo, me in gratiam & vsum auditorum quoque meorum Academicorum, quibus hoc tempore Odas Horatii explico, curasse, vt eorum etiam carminum Horatianorum

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0453
DFG

genera, quibus non est vsus Buchananus, melodiæ certæ aliis subiungerentur, vnà cum carminis Phalæcii, aliàs quidem vsitatissimi, sed tamen neque à Buchanano, neque ab Horatio vsurpati, harmoniâ. Poterunt igitur huius qualiscunque editionis adminiculo, qui volent, & Buchanani, & Horatii, vt alios interim taceam, Odas omnes, quatuor vocibus decantatas, eò faciliùs familiariter sibi notas facere, & totas etiam memoriâ paulatim complecti. Vtrumque autem horum poëmatum eo honore & operâ verè dignissimum esse, oro vt iuuentus ingeniosa certò sibi persuadeat. Nam de Buchanano nemo, modò verè pius & mediocriter eruditus sit, vnquam dubitabit. De Horatianis quoque plerisque aliter iudicare non poterunt, quicunque vnius aut alterius saltem Odæ, tum in sententiis & rebus ipsis, quas tractat, multiplicibus, grauitatem & dignitatem, tum in verbis quoque, quibus vtitur, lectissimis, venustatem, gratiam, & acumen vtcunque perpenderint. Rei enim ignotæ, aut non satis intellectæ, nullum desiderium esse, nec mirum est, nec nouum. Sed de his sedulos Horatii auditores admoneri minimè opus est. Qui sine vllo dubio ex singulis nostris prælectionibus hoc vnum (vt alias eius laudes alibi vberiùs expositas hîc præteream) quod de Thucydide prædicat Cicero, de Horatio quoque non minùs verè vsurpari posse animaduertêre, eum scilicet argutè dicendi artificio facilè omnes vincere, qui ita creber sit rerum frequentiâ,

quentiâ, vt verborum propè numerum sententiarum numero consequatur. Quod quidem ipsum scriptionis genus minimè vulgare, aut à quibuslibet communis notæ scriptoribus adhibitum esse, vel adhiberi etiam potuisse, res ipsa intelligentibus satis loquitur. Bene igitur studiis suis consulent adolescentes ingenui, qui hoc quoq; auctoris optimi penitus addiscendi, & memoriæ infigendi adiumentum, & id quidem non solùm nulla cum molestia, sed etiam iucundissima cum voluntate coniunctum, non aspernabuntur. Ad collectanea verò hæc nostra quantum spectat, non deerunt fortasse, qui illa tanquam puerilia prorsus fastidiant: sicut ego ipse quoque puerilia ea esse, & pueris potiùs quam criticis illis serpente Epidaurio oculatioribus à me scripta, seu potiùs collecta, palàm fateor, & præ me fero. Quanquam idem ego non dubitem, adultiores quoque nonnulla cognitu sibi non inutilia hîc inuenturos esse. Inprimis verò labor singula inquirendi minuetur iis, quibus grauissimis Reipub. maximè negotiis implicitis, huiusmodi minutiis tempus impendere nec vacat nec licet. Illorum igitur post auditores nostros commodis potissimùm me hîc inseruire, & occupationibus gratificari voluisse, censores illi sciant: & si ipsis hâc opellâ opus nõ est, eadem tamẽ alios nonnullo cum emolumento suo frui non iniquè ferant. Ad symphonias quoq; istas faciles & simplices quod attinet, Momi itidem fortè non pauci, qui scilicet in Musica tantùm pruritus

aurium rationem putant habendam, se offerent, qui multa in iis carpent, multa reprehendent, multa etiam extremè deridebunt, sicuti hoc præsertim sæculo, & his moribus, rideri carpique etiam rectissima possunt. Iis autem ego respondum volo, non nos ideo hæc in publicum emittere, vt omnibus ea obtrudamus. Esset enim hoc iniquissimum: neque nobis ab aliis hoc iugum imponi patienter ferremus. Liberum igitur hîc esto suum cuique iudicium; potestas quoque his ipsis vel vtendi, vel non vtendi, vel meliora etiam in eorum locum substituendi planè liberrima: ita tamen vt illis, qui melioribus destituuntur, vnà nobiscum his vtendi facultas minimè sit intercluſa, donec limatiora & perfectiora illa ab aliis proferantur. Bene vale lector candide, & puerilia ac minuta hæc boni consule, donec cùm alia nonnulla, tum inprimis libros XII. Fastorum Ecclesiæ Christianæ, iampridem quidem non sine magno diuturnoque labore à me absolutos, & sparsim quoque hîc & alibi meis ferè impensis impressos; sed tamen idoneo typographo, qui vno volumine eos coniungeret, hucusque destitutos, communicare tecum aliquando possim. Quod quidem quando futurum sit, is, cui omnia nota sunt, nouit. Vale iterum. Rostochio Idib. Nouemb.

Anno 1584.

GEOR.

GEORGII BVCHANANI VITA.

GEORGIVS BVCHANANVS *in Leuinia Scotiæ prouincia natus est ad Blauum amnem, anno salutis Christianæ M. D. VI. circa Calend. Febr. in villa rustica, familiâ vetustâ magis, quàm opulentâ. Patre in iuuentæ robore ex dolore calculi exstincto, atq; adhuc viuo decoctore, familia antè tenuis pænè ad extremam inopiam est redacta. Matris tamen Agnetis Heriotæ diligentiâ, liberi quinq; mares, & tres puellæ ad maturam ætatem peruenerunt. Ex iis Georgium, auunculus Iacobus Heriotus, cùm in scholis patriis spem de ingenio eius concepisset, Lutetiam amandauit. Ibi cùm studiis literarum, maximè carminibus scribendis, operam dedisset, partim naturæ impulsu, partim necessitate (quòd hoc vnum studiorum genus adolescentiæ proponebatur) intra biennium auunculo mortuo, & ipse graui morbo correptus, ac vndiq; inopiâ circumuentus, redire ad suos est coactus. Cùm in patria valetudini curandæ propè annum dedisset, cum auxiliis Gallorum, qui tum in Scotiam appulerant, studio rei militaris cognoscendæ, in castra est profectus. Sed cùm eâ expeditione propè inutili, hyeme asperrimâ per altissimas niues reducere-*

tur exercitus, rursus in valetudinem aduersam incidit, quæ totâ illâ hyeme, lecto affixum tenuit. Hunc in Galliam æstate proximâ an. 1535. sequutus, in flammam Lutheranæ sectæ, iam latè se spargentem, incidit; ac biennium ferè cum iniquitate fortunæ colluctatus, tandem in collegium Barbaranum accitus, prope triennium classi Grammaticam discentium præfuit. Interea cùm Gilbertus Kennedus Cassilissæ Comes, adolescens nobilis, in ea vicinia diuersaretur, atq; ingenio & consuetudine eius oblectaretur, eum quinquennium secum retinuit, atque in Scotiam vnà reduxit. Inde cùm in Galliam ad pristina studia redire cogitaret, à Rege est retentus, ac Iacobo filio notho erudiendo præpositus. Interea peruenit ad Franciscanos Elegidion per otium ab eo fusum, in quo se scribit à Diuo Francisco solicitari, vt eius ordini se adiungat. In eo cùm vnum aut alterum verbum liberiùs in eos emissum esset, tulerunt id homines mansuetudinem professi, aliquantò asperiùs, quàm patres, tam vulgi opinione pios, ob leuiculam culpam decere videbatur. Et cùm non satis iustas iræ suæ immodicæ causas inuenirent, ad communem religionis crimen, quod omnibus, quibus malè propitii erant, intentabant, decurrunt, & dum impotentiæ suæ indulgent, illum sponte suâ sacerdotum licentiæ infensum acriùs incendunt, & Lutheranæ causæ minùs iniquum reddunt. Interea Rex è Gallia cum Magdalena vxore venit, nec sine sacrificulorum metu, qui timebant, ne puella regia, sub amitæ Reginæ Nauarræ disciplinâ educata, nonnihil

nonnihil in Religione mutaret. Sed hic timor breui sequuto eius decessu euanuit.

Subsecutæ sunt in aula suspitiones aduersus quosdam è nobilitate, qui contra Regem coniurasse dicebantur. In ea causa cùm regi fuisset persuasum, non satis sincerè versatos Franciscanos, Rex Buchananum fortè tum in aula agentem, ad se aduocat, & ignarus offensionis, quæ ei cum Franciscanis esset, iubet aduersus eos carmen scribere. Ille vtrosq; iuxtà metuens offendere, carmen quidem scripsit & breue, & quod aliquam interpretationem susciperet. Sed nec Regi satisfecit, qui acre & aculeatum poscebat; illis capitale visum est quemquam ipsos nisi honorificè attingere. Igitur acrius iussus in eos scribere, eam syluam, quæ nunc sub titulo Franciscani est edita, inchoatam, Regi tradidit. at breui pòst, per amicos ex aula certior se peti, & Cardinalem Betonium à Rege pecuniâ vitam eius mercari, elusis custodibus, in Angliam contendit. Sed ibi tum (1540.) omnia adeò erant incerta, vt eodem die, ac eodem igne, vtriusq; factionis homines crematrentur, Henrico octauo iam senore, suæ magis securitati, quàm religionis puritati intento.

Hæc rerum Anglicarum incertitudo, & vetus cum Gallis consuetudo, & summa gentis humanitas, Buchananum ad se traxerunt. Vt Lutetiam venit, Cardinalem Betonium pessimè erga se animatum ibi legatione fungi comperit. Atq; eius iræ se subtraxit, Burdegalam, inuitante Andreâ Goueano, profectus. ibi in scholis, quæ tum sumtu publico erigebantur, trien-

nium docuit, quo tempore quatuor scripsit Tragœdias, quæ postea per occasiones fuerunt euulgatæ. Sed quæ prima omnium fuerat conscripta (cui nomen est Baptista) vltima fuit edita. Ac deinde Medea Euripidis. Eas enim, vt consuetudini scholæ satisfaceret, quæ per annos singulos, singulas poscebat fabulas, conscripserat, vt earum actione, iuuentutem ab allegoriis, quibus tum Gallia vehementer se oblectabat, ad imitationem veterum, quâ posset, retraheret. Id cum ei probè vltra spem successisset, reliquas Iephten & Alcestin paulò diligentius, tanquam lucem & hominum conspectum laturas, elaborauit.

Sed nec id temporis omnino ei fuit expers solicitudinis, inter Cardinalis & Franciscanorum minas. Cardinalis etiam de eo comprehendendo ad Archiepiscopum Burdegalensem literas misit: sed eas forte fortuna Buchanani amantissimis dederat. Sed hunc metum Regis Scotorum mors, & pestis per Aquitaniam saniissimè grassata, sedauit, an. 1543.

Interea literæ à Rege Lusitaniæ superuenerunt, quæ Goueanum iuberent, vt homines Græcis & Latinis literis eruditos secum adduceret, qui in scholis, quas ille tum magnâ curâ & impensis moliebatur, literas humaniores, & Philosophiæ Aristotelicæ rudimenta interpretarentur. Ea de re conuentus Buchananus facilè est assensus. Nam cùm totam iam Europam bellis domesticis ac externis, aut iam flagrantem aut mox conflagraturam videret: illum vnum videbat angulum & tumultibus liberum futurum, & in eo cœtu qui eam

eam profectionem susceperant, non tam peregrinari, quàm inter propinquos & familiares agere existimaretur. Erant enim plerique per multos annos summâ benevolentiâ coniuncti, vt qui ex suis monumentis orbi claruerunt; Nicolaus Gruchius, Gulielmus Garantæus, Iacobus Teuius & Helias Vinetus. Itaq; non solùm se comitem libenter dedit, sed & Patricio fratri persuasit, vt se tam præclaro cœtui coniungeret. Et principiò quidem res præclarè successit, donec in medio velut cursu Andreas Goueanus morte ipsi quidem non immaturâ, comitibus eius acerbâ, præreptus est. Omnes enim eius inimici & æmuli in eos primùm ex insidiis, deinde palàm animo planè gladiatorio incurrerunt: & cùm per homines reis inimicissimos quæstionem clàm exercuissent, tres arripuerunt, quos post longum carceris squalorem in iudicium productos, multis per eos dies conuiciis exagitatos, rursus in custodiam abdiderunt. Accusatores autem ne adhuc quidem nominarunt. In Buchananum certè acerbissimè insultabant, vt qui peregrinus esset, & qui minimè multos illic haberet, qui eius incolumitate gauderent, aut dolori ingemiscerent, aut iniuriam vlcisci conarentur. Obiiciebatur ei carmen in Franciscanos scriptum, quod ipse antequam è Gallijs exisset, apud Lusitaniæ regem excusandum curauit; nec accusatores quale esset, sciebant. Vnum enim eius exemplar Regi Scotorum, qui scribendi auctor fuerat, erat datum. Crimini dabatur carnium esus in quadragesima, à qua nemo in tota Hispania est, qui abstineat. Dicta

quædam obliquè in Monachos obiecta, quæ apud neminem nisi Monachum, criminosa videri poterant. Item grauissimè acceptum, quòd in quodam sermone familiari, inter aliquot adolescentes Lusitanos, cùm fuisset orta mentio de Eucharistia, sibi videri dixit, Augustinum in partem ab Ecclesia Romana damnatam, multò esse proniorem. Alii duo testes Ioannes Tolpinus Normannus, & Iohannes Ferrerius è Subalpina Liguria, (vt post aliquot annos comperit) pro testimonio dixerunt, se ex compluribus hominibus fide dignis audiuisse, Buchananum de Romanâ religione perperam sentire. Vt ad rem redeam, cùm quæstores propè sesquiannum & se & illum fatigassent, tandem ne frustra hominem non ignotum vexasse crederentur, eum in monasterium ad aliquot menses recludunt, vt exactius erudiretur à monachis, hominibus quidem alioqui nec inhumanis, nec malis, sed omnis religionis ignaris. Hoc maximè tempore Psalmorum Dauidicorum complures vario carminum genere in numeros redegit. Tandem libertati redditus, cùm à Rege commeatum redeundi in Gallias peteret, ab eo rogatus vt illic maneret, pecuniolâ interim acceptâ in sumtum quotidianum, donec de conditione aliquâ honesta prospiceretur. Sed cùm procrastinationis, nec in certam spem, nec in certum tempus, taderet, nauem Cretensem in portu Olisipponensi nactus, in ea in Angliam nauigauit. Nec hic tamen substitit, quamuis honestis conditionibus inuitaretur. Erant enim illic adhuc omnia turbida sub Rege adolescente, proceribus du-

bus discordibus, & populi adhuc animis tumescentibus à recenti motu ciuili, (anno 1550. 1553. incunte) Igitur in Galliam transmisit, iisdem ferè diebus quibus vrbis Mediomatricum obsidio fuit soluta. Coactus est ibi per amicos ea de obsidione carmen scribere; idq; eò magis inuitus, quòd non libenter in contentionem veniret cum aliis plerisq; necessariis, & inprimis cum Mellino Sangelasio, cuius carmen eruditum & elegans ea de re, circumferebatur. Inde euocatus in Italiam à Carolo Cossæo Brixiatensi, qui tum secunda famâ res in Ligustico & Gallico circa Padum agro, gerebat, nunc in Italia, nunc in Gallia, cum filio eius Timoleonte, quinquennium hæsit vsq; ad ann. 1560. quod tempus maxima ex parte dedit sacrarum literarum studio, vt de controuersiis, quæ tum maiorem hominum partem exercebant, exactiùs diiudicare posset, quæ tum domi conquiescere cœperant. Scotis à tyrannide Guisiana liberatis, eò reuersus, nomen Ecclesiæ Scotorum dedit. E superiorum autem temporum scriptis quadam velut è naufragio recollecta edidit. Cætera verò quæ adhuc apud amicos peregrinantur, fortunæ arbitrio committit. In præsentia 74. annum agens, apud Iacobum Sextum Scotorum Regem, cui erudiendo erat præfectus, senectutis suæ malis fracta portum exoptans agit (an. 1580.)

Hæc de se Buchananus, amicorum rogatu.

Obiit Edinburgi, paulò post horam quintam matutinam, die Veneris XXVIII. Septembris, Anno M. D. XCII.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0463
DFG

IN PSALMORVM GEORGII Buchanani librum primum.

PSALMVS I.

[a] *De tramite*] Trames propriè est semita transuersa & accliuis, quâ montes quasi transmeando conscenduntur. Ouid. 10. Metamorph. *Carpitur accliuis per muta silentia trames.* Et Cicero in Philip. *Egressus est non vitis, sed tramitib.* Quocirca hîc Buchananus epitheto addito propriam significationem quodammodo correxit, sicuti etiam fecit Psal. 18. *Auertêre meos rectò de tramite gressus.*

[b] *Sessórve cathedræ*] Pertinent huc elegantissimi versus Nazianzeni:

Οὐ μὴν ἐγὼ κείνοισιν ὁμόφρων, οὐδ' ὁμοεργός,
Οὐ δὲ π συμφοιτήτων, οὐ σύμπλοος, οὐ συνοδίτης.

[c] *Rimatur*] Rimari est diligenter & valde solicitè scrutari, & tanquam per rimas aliquid inquirere: Græcè ἐρευνᾶν. Virg. x i. *Partes rimatur apertas.* Et v i i. *Quod cuique repertum Rimanti telum ira facit.* Dicitur etiam de animantibus & volucribus, rostro terram vel eruentibus, vel perquirentibus prata & stagna alimenti causâ. Virg. 1. Georg. de auibus palustribus: *Dulcibus in stagnis rimantur prata Caystri.* Et 3. Georg. *Ergo ægrè rastris terram rimantur.* Vide Nonium in voce *Rimari.*

[d] *Sirius*] Stella est primæ, vt vocant, magnitudinis, totâ ferè hyeme in plaga meridionali sub Orione, in ore canis maioris conspicua, quam alii Caniculam dixêre. Vnde dies caniculares nomen acce-

acceperunt, quòd hâc ſtellâ cum ſole oriente, æſtus vehementiſſimè ferè augeantur, & canes quoque nonnunquam rabie corripiantur.

[c] *Impietas*] Abstractum pro concreto, ſeu impietas pro hominibus impiis. Orationis autem granditati ſeruit hæc figura, quâ res pro perſonis accipiuntur. ita alibi Vanitas, pro hominibus vanis.

[f] *Anfractus*] Sunt obliqui & ſinuoſi flexus viarum, in quibus circuitione opus eſt: dicti ab ambiru, & frangendo. Varro in neutro quoque genere vſurpauit: *Irrigauit canata aurium anfracta.* Vtitur eâdem voce Pſal. 25.

PSALMVS II.

[a] *Diadema*] Vox Græca à verbo Δέω, id eſt, circumligo, aut corono. Olim faſcia fuit linea, purpurâ intertexta & gemmis obſita, geſtamen regibus tantùm proprium. Vnde & pro corona ferè accipitur. ein ſtirnbandt.

[b] *Callis*] Propriè eſt via bene trita & quaſi callo pedum durata.

PSALMVS IV.

[a] *Fibræ*] In radicibus plantarum ſunt tenuia quædam & minuta filamenta, ipſæque adeò radiculæ extremæ, quo modo vtitur Pſal. 80. *Iam radix tenebras fuderat vndiq; Fibras.* In corporibus verò animantium ſunt epatis & pulmonum extremitates prominentiores. *Neq; enim mihi cornea fibra eſt:* Perſius. hîc pro ipſis viſceribus accipiuntur.

[b] *Litare*] Inter ſacrificare & litare hoc intereſt,

inquit Nonius: *sacrificare* est veniam petere; *litare* est propitiare & votum impetrare. Virg.4. Æn. *Tu modò posce deos veniam, sacrisq; litatis*, id est, impetratis. Plaut. Pœnulo: *Si hercle istuc unquam factum est, tum me Iupiter faciat vt semper sacrificem, neque vnquam litem.* Sic Suetonius in Nerone: *Attendit & extispicio, nec vnquam litauit.* Hinc verbum *perlitare*, quo vtitur Psalm.20. quod est perfectè litare, & sacrificio facto Deum placare, votiq́ue sui compotem fieri. Gel. lib.1. c.7. *Si hæ res diuinæ factæ, riteq; perlitatæ essent, aruspices dixerunt, omnia ex sententia processura.* Græcis est, καλλιερέομαι, id est, vtor numine propitio, sacra facio feliciter.

PSALMVS V.

[a] *Quæstus*] Sine diphthongo querela est, sive querimonia, à queror questus sum, vnde conqueror. Quæstus cum diphthongo emolumentum & lucrum est, à quæro quæsivi. Vnde conquiro.

[b] *Eous*] ἠὼς, Græcis aurora est; vnde Eous apud poëtas significat aliquid, quod est matutinum aut versus orientem. ἠῶος ἀλέκτωρ. Variatur autem primæ syllabæ quantitas, quandoquidem apud Græcos, & ἠὼς & ἐὼς pro eodem ferè accipiuntur. Virg.1. Georg. *Antè tibi Eoæ Atlantides abscondantur.* & x1.Æn. *Vota deûm primo victor soluebat Eoo.* Ita Propert. *Siue illam Hesperiis, siue illam ostendet Eois.* Quod noster est imitatus hîc & Psal.29. *Ramus Hermon tepefactus Eois.*

[c] *Ciebo*]

c *Ciebo*] à cieo, ciui, citum penult. breui, ciere, id est, mouere, vt *fontes & stagna ciere* dicuntur ranæ apud Ciceronem de Diuinat. Hinc excito, concito, item percitus, excitus, concitus, penult. breui. Alterum eiusdem ferè significationis est, cio ciui citum penult. longâ; cire, id est, vocare. vnde accitus, excitus; penult. itidem longâ pro aduocato aut euocato.

d *Audacem simulare*] id est, insimulando. Sicut Horat. dixit: *Audax omnia perpeti.* Sufficiat autem semel indicasse hunc Græcismum, qui vt apud Horatium, ita in hoc quoq; poëmate creberrimus est. Eodem enim modo Græci dicunt, ἱκανὸς ποιεῖν, ἀδικεῖσθαι & πάσχειν: quod Flacco est indocilis pati. ad cuius imitationem Psalmo xv. canit, *fidemq; indocilis temerare pactam.*

e *Bustum*] propriè locus est, vbi cadauer alicuius combustum & sepultum est. Vnde Statius dixit *fumantia busta.* Accipitur ferè pro ipso sepulcro, Cic. 2. de leg. *Bustum aut tymbon violare.*

PSALMVS VII.

a *Seruator orbis*] Ita Dominum Deum, conditorem & conseruatorem rerum omnium nominat. Affâs nomen hoc propriè tribuitur ἀνθρώπων σωτῆρι, siue Saluatori nostro Iesu Christo. Apud Propert. lib. 4. eleg. 6. eundem titulum Apollo tribuit Augusto Imp. hoc districho:

Mox ait, ô longa mundi seruator ab Alba
Auguste, Hectoreis cognite maior auis.

Gentibus quoque celebris fuit ζεὺς σωτὴρ: quæ Herculi quoque idem nomen tribuêre.

[b] *Leo crudus*] Pro crudeli aut cruento. Crudum enim à cruore dictum volunt. Aliâs crudum dicitur quod incoctum est. Vnde medicis cruditas est, quam Græci ἀπεψίαν vocant.

[c] *Sitiens cruoris*] Elegans metaphora, vehementem rei cuiuscunque auiditatem exprimens. Vnde Cic. dixit, *sitiens voluptates*, item *sitiens virtutes*. Et apud Horat. est, *sitis argenti*, apud Iuuenal. *sitis famæ*, apud Claudianum, *sitis prædæ*. Cyrus quoque apud Xenophontem ardentissimam suam aliis benefaciendi cupiditatem volens indicare, dicit: διψῶ χαρίζεσθαι, id est, sitio aliis gratificari.

[d] *Crimina texuit*] Id est, calumnias & mendacia concinnauit. More Græco. Hom. Ιλ. ζ. δόλον ἄλλον ὑφαίνειν, id est, πλέκειν. ita Propert. *& Causas texere lethi*. Cic. *texere opus, texere epistolam*.

[e] *Me persequatur*] Bellam hi versus gradationem (quod in Rhetoricis Aristoteli est ἐποικοδομεῖν) seu κλίμακα continent, qui hoc modo solutâ oratione expressus fiet conspectior: Iudex persequens me capiat, captum sternat, stratum proterat, protritum conculcet, conculcatum sepulcro inferat. In Heroico dixisset: *Me capiat, captumq; necet, tumuletq; necatum*.

[f] *Ferale*] Primâ longâ, est quicquid funestum, dirum, & cum exitio & abominatione coniunctum est.

[g] *Lethi-*

g *Lethiferas sagittas*] Id est, mortiferas & veneno illitas. Lethum enim Poëtis mors est, ab obliuione, quam Græcè vocant λήθην, quia mors omnium rerum obliuionem inducit. Alii sine aspiratione scribunt, & deducunt à deleo, vnde letum quasi deletum, quòd omnia deleat.

h *Pariet*] Indicat ἀπότευγμα, quod Germanis est ein fehl / sicut Esaias cap. 33. *Concipietis fœnum, & parietis stipulam.*

i *Scrobem*] fossam. Scrobs propriè fouea in terra effossa, ad arbores conserendas aut depangendas.

k *Expeditus*] Liberatus, à pedibus animalium, qui cùm stupâ, aut lino, aut quocunque alio filamento implicantur, dicuntur impediri. Id autem si inde tollatur, & pedes liberi fiant, dicuntur propriè expediri.

PSALMVS VIII.

a *GEntis humanæ*] Versus Horatii lib. 1. Od. 12.

b *Lactens*] à lacteo, es, lactére, penultimâ longâ, quod est lac sugere, & proprium est infantis, aut catuli ab vberib. pendentis, saugen. Aliud lacto, as, are, quod est lac præbere, seugen / & proprium est matris. Psal. 103. dixit, *Lactens pueri venustas.*

c *Pollentis*] validæ. potentis. *Auster fulmine pollens: & pollens opibus*, est apud Lucretium. *Hostis equo pollens*, apud Ouidium.

d *Haustus auræ vitalis*] Poëticè accipitur pro ipsa

vita, quæ tamdiu ineſſe corpori creditur, quamdiu vitali veſcitur aurâ, ſeu quamdiu ſpiritum ducit.

[e] *Ales*] In auguriis veterum aliæ volucres vocabantur oſcines, quæ voce & cantu; aliæ alites ſeu præpetes, quæ volatu aliquid prænuntiare putabantur. Vtrumque complexus eſt Virgil. de augure loquens: *Qui volucrum linguas, qui præpetis omina pennæ &c.* Hîc poëticè pro quauis aue uſurpatur.

[f] *Pinnarum*] Pinna vocabulũ eſt homonymum. Sunt enim etiam pinnæ ædificiorum & murorum partes, ad modum faſtigii acuminatæ. Hîc autem ſunt πτέρυγες, ſeu pennæ piſcium, fiſchfedern.

PSALMVS IX.

[a] *Æternum atheris arbitrum*] Periphraſis Dei, cuius arbitrio cælum & terra condita ſunt & conſeruantur.

[b] *Peſſum abit*] Peſſum aduerbium idem ſignificans, quod Græcis κάτω, id eſt, deorſum, & quaſi ſub pedes depreſſum. Lucret. 6. *Peſſum Subſedêre ſuis pariter cum ciuibus vrbes*, loquens de terræmotu. Columel. lib. 12. c. 6. *Eſt aliud muriæ maturæ experimentum. Nam vbi dulcem caſeum demiſeris in eam, ſi peſſum ibit, ſcies eſſe adhuc crudam: ſi innatabit, maturam.* Hinc *dare peſſum & peſſundare*, item *ire peſſum*, ſicuti, *dare venum & venundare*, item *ire venum* ſeu *venire*, id eſt, venalem eſſe.

[c] *Condis nube ſilentii*] Bella translatio. Sicut enim nubes ſplendorem radiorum ſolarium adſpectui noſtro

noſtro aufert: ita ſilentium & hominis, & rerum ab ipſo geſtarum memoriam abolet, earumque obliuionem inducit. Sicuti ex aduerſo multorum vox & celebratio nominis claritatem efficit & conſeruat. Hinc Pindarus alicubi de re eadem loquens, λάθας νέφος, id eſt, obliuionis nubem dixit.

d *Vis fœta ſuperbiâ*] Fœtus ſubſtantiuè, aliàs ὠδὶν, eſt rerum tam animatarum quàm inanimatarum. 4. Georg. *Nec fœtus nixibus edunt.* Ouid. 4. Metam. *Arborei fœtus.* Et Virg. 1. Georg. *Fœtus nemorum, & largo pubeſcit vinea fœtu.* Hic adiectiuè idem ſignificat cum grauido aut pleno. Fœtum enim dicitur animal prægnans ante & paulò poſt partum. Eleganti igitur translatione vim ſuperbiâ fœtam, id eſt, prægnantem & grauidam ſuperbiâ dixit. Violentia enim plerunque cum ſuperbia coniuncta eſt, quod vernaculo ſermone diceremus, **gewalt gehet mit hoffart ſchwanger.** Virg. *Loca fœta furentibus Auſtris.* Et: *Non inſueta graues tentabunt pabula fœtas.* Horat. *vulpes fœta.* Et hic noſter infrà Pſalmo 105. *Regia fœta ranis.*

e *Aſyli arcem pandis*] Σύλα Græcis præda ſeu rapina eſt, inde συλάω, συλέω vel συλεύω, eſt ſpolio vel aufero. Hinc ἄσυλον, arx, templum, ſtatua principis, vel area ſacra dicta eſt, in quam ſontibus tutus erat receptus, vnde nefas eſſet, quempiam extrahere vel abripere. Aliàs Græcis κρησφύγετον. Virg. 8. Æn. *Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer aſy-*

lum Rettulit. Hinc ἀσυλία pro eo iure libertatis & veniæ.

f *Dominum pangite*] Propriè pangi dicuntur plantæ, quæ in scrobes defiguntur. Hinc versus quoque pangi, id est, stylo in tabellam ceream impresso quasi exarari videntur. Cicero Tironi, *An pangis aliquid Sophocleum?* Horat. *Ego mira poëmata pango.*

g *Plagis irretire*] Plaga quoque verbum est homonymon, quod primâ breui, vt hîc, significat retia rariora ad capiendas feras, quòd scilicet, vt nonnulli volunt, plagis, id est, foraminibus, plenæ sint. vnde Horat. *Trudere apros in obstantes plagas.* Et per metaphoram *plagæ amoris*, apud Lucretium. Eadem vox primâ breui significat spatia vel tractus cæli & terræ amplissimos. hinc *plaga orientalis aut occidentalis.* Eadem denique primâ longâ, significat verbera, Græcis πλήγας. Hinc *plagas adhibere*; *Phryx plagis fit melior.* Vnde *plagosus Orbilius*, qui plagis inferendis delectaretur.

h *O res pectoris altis condenda in penetralibus*] Expressit Paraphrastes his verbis vim vocis Ebraicæ SELAH.

PSALMVS X.

a VErgat *in caput*] Id est, recidat, vt, quod sequitur, suis pereat artibus, iuxta illud Salomonis: *Dolus recidit in cor fabricantium malum: In consiliariis autem pacis lætitia.* Est autem *vergere*, leniter inclinare, demittere, aut etiam se extendere.

Hinc

Hinc vergere in meridiem aut ſeptentrionem. Dies vergens in noctem. *Inuergere* verò idem quod infundere eſt. Virg. *Frontiq; inuergit vina ſacerdos.*

b *Compita*] Loca, vbi plures viæ ſeu itinera competunt. ein kreutzweg. Ouid. *In ternas compita ſecta vias.*

c *Inuolet innocentem*] Quaſi volâ iniectâ comprehendat & conſtringat. Non enim componitur à verbo volo, as, are: ſed à nomine vola, quæ propriè eſt cauum illud in media manu vel pede. Eſt igitur hîc inuolare, quaſi in volam capere.

d *Spelæa*] σπήλαιον, vel σπήλυγξ, Latinis antrum, ſpelunca vel cauerna. vnde ſpelæum ferarum, pro antro feris latibulum præbente. Virg. *in ſyluis inter ſpelæa ferarum.*

e *Multimodis*] Legendum *multinodis*, πολυπλόκοις, vt penultima ſit longa; à nexu multorum nodorum. Ita Lucretius dixit: *Multangulus*, Plin. *Multicaulis*, Ouid. *Multiforus*, Varro *Multinumus*. ad quorum ſimilitudinem eleganter vocabulum hoc πεποιημένον conformauit.

f *Naſſa*] Naſſa propriè textum vimineum, in quod eſcâ impoſitâ piſces alliciuntur, ita vt ingreſſis non pateat exitus. Hîc metaphoricè accipitur pro dolis & machinationibus fraudulentis.

g *Librata vulnera*] Id eſt, tela iam pridem librata tandem eiaculari, & hoſtem vulnerare. *Librari*

enim de telis dicitur, cùm iis ictum alicui intentamus. Virgil. 9. Æn. *Ecce aliud summa telum librabat ab aure.* Quo exprimitur gestus hastile vibrantium.

[h] *Peruicax*] Quasi per vim perseuerans, nulli cedens. Græcè πληκαύχλω, ἰσχυρογνώμων.

[i] *Vesania*] παραφροσύνη, seu potiùs μανία, & vecordia crudelis & furiosa. Ita Catullus vocat *ventum vesanientem.*

[k] *Eliminetur*] Quasi extra limen eiiciatur. Est enim *eliminare* extra limen efferre Horat. *ne fidos inter amicos Sit qui dicta foras eliminet.*

[l] *Imperî*] Pro imperii, apocope poëtis vsitata. Virg. *Tugurî congestum cespite culmen.* Ita Psalm. 33. dixit *auxîli*, pro auxilii. Psal. 55. *consîli*, pro consilii. Et alibi *ingeni*, pro ingenii.

PSALMVS XI.

[a] NEruo *sagittas admouet*] Quasi de arcu Scythico (flitschbogen) loquatur, cuius neruo crena seu incisura sagittæ immittitur à sagittario, priusquàm arcum tendat.

[b] *Speculatur*] Quasi è specula cæli intuetur. Eodem pænè verbo vtitur Prudentius, in versibus omnium piorum obseruatione dignissimis, & cum hoc quoque Psalmi loco planè congruentibus:

Speculator adstat desuper,
Qui nos diebus omnibus
Actûsq; nostros prospicit,

A luce

A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur quidquid est,
Humana quod mens concipit.
Hunc nemo fallit iudicem.

[c] *Remisto*] Pro misto. Compositum pro simplici. Horatius arte Poët. *Sic veris falsa remiscet*, pro miscet.

PSALMVS XII.

[a] *Repagula*] Repagulum propriè in circo illud quasi obstaculum erat, quo demisso, equi cursores ab excurrendi libertate cohibebantur; eodemque sublato, ad cursum emittebantur, ein fürwurf/schlagbaum. Accipitur etiam pro obice, seu pessulo quo fores muniuntur ein rigel oder grindel. Vtrumque Plautus Cistellariâ coniungit: *Occludite ædes pessulis, repagulis.* Nonnullis etiam idem significat quod Græcis καλύπτηρ, seu operculum.

[b] *Planctus*] Propriè eiulatus cum pectoris percussione.

[c] *Aure trahens*] Poëticè, pro, exaudiens.

[d] *Toxica*] Toxicum pro veneno accipitur, teste Plinio; dictum à taxo arbore venenata: vel quòd τοῖς τόξοις, id est, sagittis illineretur. Dioscorides enim lib. 6. scribit, Toxicum dici ἐκ τοῦ τὰ τόξα τῶν βαρβάρων ὑπ' αὐτοῦ χρίεσθαι. Alii à τοξεύω, id est, iaculor, deducunt, quòd venenum in imas corporis partes penetret. Vtuntur eo Plautus, Horatius, Propertius & alii. Vide Plin. lib. 16. cap. 10.

PSALMVS XIII.

a *Meo dolore gaudeant*] Significat ἐπιχαιρεκακον, qui Germanis est ein schadenfro/vitium proprium diabolo & hominibus prorsus malis.

PSALMVS XVI.

a *Affatim*] Abundanter, ἀδρῶς. Cic. *Puto, me Dicæarcho affatim satisfeciſſe.*

b *Agricolatio*] Pro agricultura, vox Columellæ.

c *Stimulor pectora*] Græciſmus, pro, pectus mihi ſtimulatur. Ita Horatius dixit: *Purgor bilem*, id eſt, bilis mihi expurgatur. Eurip. Hecubâ, πυφλῶμαι φρένας ὀμμάτων.

d *Tartari*] Pro inferno. Virgil.

——— *tum tartarus ipſe*
Bis patet in præceps tantum tenditq; profundum,
Quantus ad ætherium cœli ſuſpectus Olympum.

PSALMVS XVII.

a *Cognitorem*] Quis propriè dicatur cognitor, optimè patet ex commentatione Aſconii in illud Ciceronis primâ Verrinâ: *Me defenſorem calamitatum ſuarum, me vltorem iniuriarum, me cognitorem iuris ſui, me actorem cauſæ totius eſſe voluerunt.* Sic enim ibi Aſconius: *Qui defendit alterum in iudicio, Aut patronus dicitur; ſi orator eſt: Aut aduocatus; ſi aut ius ſuggerit, aut præſentiam ſuam commodat amico: Aut procurator; ſi negotium ſuscipit: Aut cognitor; ſi præſentis cauſam nouit, & ſic tuetur vt ſuam. Ergo cognitorem dixit modò familiariſſimum defenſorem.*

b *Cogi-*

[b] *Cogitatus arcanos*] Pro arcanis cogitationibus dixit.

[c] *Orbitam legum*] Elegans metaphora. aliâs *orbita* propriè est ἁρματηλασία, seu vestigium rotæ in via decurrentis. Ein wagenspûr. 3. Georg. *Castaliam molli diuertitur orbita cliuo.* vnde verbum *exorbitare.* vtitur eâdem voce Psal. 32.

[d] *Impotentum*] Impotens hîc non significat inualidum, sed eum, qui iræ aut aliis suis cupiditatibus moderari non potest. Homo impotens, Germanicè est **ein vngehaltener mensch**/ quales ferè sunt diuites fastuosi.

[e] *Sufficis ventri*] Id est, suppeditas.

[f] *Hilaras*] Ab hilaro, quod est exhilaro, seu iucunditatem affero. Ouid. *Hos ibi facundo tua vox hilarauerit ore.* Verbum à Cicerone quoque vsurpatum.

[g] *Tueri*] Pro intueri. Sicut Ouidius: *Os homini sublime dedit, cælumq; tueri Iussit.*

PSALMVS XVIII.

[a] *Torrentibus aquis*] Torrens aliâs substantiuè fluuium significat, non viuâ aquâ, sed pluuiis crescentem, qui Græcis est χαράδρεον ἢ πόταμος χαραδραῖος. Hîc tanquam participio vsus est, ad imitationem Virgilii, cuius Eclog. 7. hi sunt versus:

Hîc tantum Boreæ curamus frigora, quantum
Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas,

Et Georg. 2. *Torrentem vndam leuis innatat alnus.*

[b] *Olympi*] Olympus dictus est, Theone Interpre-

te Arati teste, quasi ὁλόλαμπος, quòd totus luceat. Quamuis Cæsar Scaliger putet dictum, quasi ὀλύοντα ποδὰς. Vt esset montis nomen ob altitudinem, quem cùm ascenderent, interrogati quò irent, dicebant, in cælum. Vnde cælo communicata vox. Aristoteles tamen, aut quisquis est auctor libri de mundo, vsitatum etymon ipse quoq; probat his verbis, interprete Budæo: *Deus in excelso situs est, purus ipse, in puro loco. Quem locum tum οὐρανὸν ab origine vocis dicimus, quasi terminum extimum supremorum corporum; (vt dictus sit οὐρανὸς quasi ὅρος τῶν ἄνω) tum etiam Olympum, vt vsquequaq; lucidum, ab omni caligine secretum, motuq; omni incondito, cuiusmodi sunt, qui apud nos venti fiunt & tempestates. Id quod his verbis significat Homerus:*

Esse solum diuis subnixum semper Olympum
Fama est, haud ventis tremefactum, haud imbribus vdum.
Ac procul à niuibus subductum: nubibus illinc
Splendida summotis candensq; expanditur æthra.

Huius autem rei elogium est mortalium consensus, regionem mundi summam non dubiè Deo tribuentium. Quam ob causam ipsi manus tollimus sursum, inter vota concipienda. Hæc ibi Aristoteles; Locum autem Homeri, quem citat, respexisse videtur & Solinus cap. 13. cùm ait: *Olympum ab Homero non per audaciam celebratum, docent quæ in eo visuntur. Primùm excellenti vertice tantus attollitur, vt summa eius cælum accolæ vocent. Ara est in*

cacu-

cacumine Ioui dicata, cuius altaribus si quâ de extis inferuntur, nec dissipantur ventosis spiritib. nec pluuiis diluuntur, sed volente altero anno cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi reperiuntur. Et omnibus tempestatibus à corruptelis aurarum vindicatur, quidquid ibi semel est Deo consecratum. Littera in cinere scripta, vsq; ad alteram anni carimoniam permanent. Hæc Polyhistor. Olympi altitudinem Xenagoram inveniſſe ſcribit Plutarchus in vita Æmilii, atque ideo erecto in montis vertice monimento, & addito carmine, rem poſteritati teſtatum eſſe Diodorus quoque Siculus lib. 5. in deſcriptione Panchææ ſeu Arabiæ felicis, de Olympo ſcribit, quòd ſit mons excelſus, dicatus diis, & cæli quoque ſedes dictus, & olympus triphylius. In fabulis enim eſſe antiquum illum Cælum Terræ imperantem, familiariter in hoc loco verſatum, & ex eius altitudine cælum eiusque ſidera eſſe contemplatum. Homerus quidē primo Iliados Olympum ἀχάνιφον appellat, q.d. valde niuibus conſperſum. Sed interpres refert hoc ad partes Olympi, quæ ſunt ὑπὸ τοῖς νέφεσι. τὰ δ' ἄκρα Ὄλυμπε ὡς ὑπερφερῆ, ἢ ὑπερνεφῆ, ἔστε νίφεται, ἔστε καθυβρεῖ). Vbi etiam adducit verſus, quos paulò antè à Budæo latinitate donatos ex Ariſtotele adducebamus:

Οὐλυμπόνδ' ὅν φασι θεῶν ἕδος ἄσφαλες αἰεὶ
Ἔμμεναι, οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται, οὔτε ποτ' ὄμβρῳ
Δεύεται, οὔτε χιὼν ἐπιπίλναται ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
Πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομε αἴγλη.

[c] *De naribus*] ἀνθρωποπαθῶς. Cùm enim scriptura Deo adscribit os, oculos, aures, manus, pedes, & similia, non propterea Deum corporeum debemus imaginari, quod olim fecerunt Anthropomorphitæ. Tales enim loquendi formæ non tam exprimunt, qualis sit Deus, quàm eius notitiam incomprehensibilem tenuitati nostræ accommodant. Iis enim, veluti nutrices cum infantibus solent, balbutire nobiscum Dominus voluit, vt, cùm naturam eius intelligere nequeamus, quasdam suas proprietates membrorum nomine nobis adumbraret, vt prouidentiam oculis, fortitudinem brachio, iram naribus, atque ita de reliquis.

[d] *Fauilla*] Cinis est calidus, sub quo ignis absconsus latitat & fouetur, de quo Horatius, *Incedis per ignes suppositos cineri doloso.* Saxones vocant amer.

[e] *Fusca*] Color fuscus subniger est, ex rubro in nigrum degenerans. Braun.

[f] *Adremigat*] Quid sit remex & remigium in re nautica, notum est. Quia autem volantibus eundem vsum in aëre præbent alæ, quem nauicularijs in aqua remi: eleganti metaphorâ, id quod de nauigio propriè dicitur, transfertur ad volatum. Ita Virgilius *remigium alarum* dixit.

[g] *Furuo*] Color furuus est idem cum atro, seu anthracino, id est, carbonis instar nigro.

[h] *Ex oculis vibrata spicula flammæ*] Talis enim est vultus

vultus iratorum. Ita Virgilius de Turno irato:

——— *totoq; loquentis ab ore*
Scintillæ absistunt, oculis micat acribus ignis.

i *Sinuosa*] Sinus in corpore humano ea pars dicitur, quæ est intra pectoris brachiorumque complexum, ad ipsa præcordia. Terent. *Hiccine non gestandus in sinu est?* Hinc sinus vestium appellarunt plicas, seu plicaturas vulgò dictas. Virg. *Nodoq; sinus collecta fluentes.* Item sinus maris, seu partes littorum, propter excursus maris incuruas, qui si maiores sint, à nostris nautis nominantur ein wick/ Græcis κόλπος. Hinc quicquid incuruum est, & multos sinus habet, dicitur sinuosum, vt mare, vela, cauda serpentis, vestes & alia.

k *Inane*] More Lucretii, pro vacuo, vel ipso aëre. quod Horatio est, *τὸ purum: Plerunq; per purum tonantes Egit equos, volucremq; currum.* Per purum, id est, aëra, quod Græci dicunt, δι' αἴθρης, per æthram.

l *Laticum*] Latex Lucretio est omnis humor aut liquor, qui in re aliqua latet, vt latex absinthii, pro succo de absinthio expresso. Item *liquoris vitigeni laticem* nominauit vinum. Ouid. *Palladios latices*, pro oleo. Hic simpliciter accipitur pro aqua.

m *Hians tellus*] His & sequentibus terræ motus indicatur, quo terra aut egeritur, aut complanatur, aut in voragines dehiscit.

n *Chaos*] Vox Græcis & Latinis poëtis vsurpata,

significat rudem indigestamque molem, seu confusionem & congeriem rerum omnium informem: ex qua mundum & reliqua in mundo creata esse Poëtæ fabulantur. Ouid. Metam.

o *Cæca fraus artes*] Cæcum hîc est occultum, clandestinum, siue ἀόρατον, quod sub aspectum non cadit, ita Psalm. 27. *Fraus cæca sit formidini.*

p *Celebri me in luce*] Ita Cicero ad Q. Frat. inquit: *Eius virtutem non latere, sed in luce Asiæ, in oculis clarissimæ prouinciæ esse positam.*

q *Florentes æra phalanges*] Id est, splendentes. Arma enim exercitus, præsertim sole lucente, latè micant, & è longinquo conspicua sunt. Respexit autem hîc Paraphrastes ad vetus illud, *florentes æra cateruas.* Poëtæ verò epici, Seruio etiam teste, verbo *florendi* variis omnino in rebus passim vsi sunt, vt apud Lucretium sunt *florentia luminæ flammis*, id est, splendentia & latè lucentia. Eidem *mare nauibus, vrbes pueris florere.* M. Manilius quoque nomen *floris* elegantissimè ad stellas transtulit. Sicuti Columella non minùs eleganter nomen stellarum & siderum ad flores transtulit terrestres. Quod enim in cælo sunt stellæ, id in terra sunt flores, & è contrario. Versus Manilii lib. 5. Astronom. hi sunt, pænè in extremo:

Tunc conferta licet cæli fulgentia templa
Cernere seminibus densis, totisq; micare
Floribus, vt siccæ currunt per lutus arenæ.

Sic ἀνθεῖν quoque vsurpant poëtæ Græci. Sic Æschy-

Æschylus ἄνθος, Homerus σπέρματα πυρὸς dixit. Et Virg. *semina flammæ*, alii *florem ignis* dixêre, vt ad locum illum Manilii monet incomparabili patri similis filius Iosephus Scaliger.

r *Phalanges*] Phalanx propriè acies Macedonum quadrata, octonis peditum millibus constans, in qua pes pedi, clypeus clypeo, vir viro consertus erat: quâ nihil apud Macedonas validius, vt libr. 3. Q. Curtius scribit.

s *Obsessa viarum*] Pro viis insidiosè obsessis. Forma loquendi poëtis & historicis non infrequens, vt, *Ardua terrarum, opaca locorum, angusta viarum, abdita littorum, caua saxorum, deuia syluarum, summa vel inuia montium, lata camporum &c.* Ita Psal. 69. dixit, *prospera bellorum*, sicuti Horatius, *peracuta belli*, dixit, quæ Græcè diceres, τὰ τοῦ πολέμου δεινά.

t *Armis reparare ruinas*] Hoc Græcis est ἀναμάχεσθαι, quod in extremis periculis propter desperationem sæpe saluti fuit, cùm aut vincere aut mori pugnantibus est propositum. Ita autem affecti maximè sunt formidabiles. Huc illud Virgilianum, *Vna salus victis, nullam sperare salutem.*

v *Boreæ violentia*] Pro ipso Borea violento, poëticè. Ita Horat. *Virtus Scipiadæ & mitis sapientia Læli*, pro ipso Scipione & Lælio. Vide Psal. 1. *Impietas.*

x *Parere volentes*] ἑκουσίους ἢ ἑκόντι νόῳ, vt Pindarus loquitur. Obedientia enim voluntaria regibus maximè optanda est. Vt enim apud Sallustium

loquitur Sylla, *Tutius est volentibus quàm coactis imperitare.* Ita Virg. de suo Augusto: *Iura volenti dat populo.* Inuitis enim imperare, admodum graue & periculosum est. Apud Pindarum est, ἑκόντος μᾶλλον πρασσέμεν, Olymp. Od. 6.

PSALMVS XIX.

[a] *Insanientis sapientiæ*] Ita Horat. Od. 34. lib. 1. vocat philosophiam Epicuri, speciem quidem sapientiæ habentem, sed quæ penitiùs introspecta mera esset insania. Figura quam Rhetores vocant ὀξύμωρον, q.d. acutifatuum. *Est enim*, vt Quintilianus ait, *sententia ex periculo petita, seu ita affectatè & acutè enuntiata, vt primo intuitu fatua videatur: sed tamen postea peculiari cum acumine coniuncta deprehendatur.* Ita Cic. *Si tacent, satis dicunt.* Et alibi Horatius: *Strenua nos exercet inertia.* Item, *Concordia discors. Fides periura. Ebrietas sobria.* Talia Græcis sunt σοφία ἄσοφος, βίος ἀβίωτος, ὕπνος ἄυπνος, γάμος ἄγαμος &c.

[b] *Fornice flammeo*] Quid fornix in ædificiis sit, notum est. Hîc accipitur pro concauitate cæli stellis exornati & distincti.

[c] *Pelagi arcum*] Indicat maris quasi globum. Mare enim cum terra integrum globum constituit.

[d] *Fortuito*] Penultimâ longâ ad imitationem illius Horatiani, *Nec fortuitum spernere cespitem Leges sinebant*, Od. 15. lib. 2. Et ita etiam τὸ *Gratuitum* & similia pronuntianda esse confirmat genere & doctrinâ

doctrinâ clarissimus ille Ianus Dousa lib.11. Præcidan.ad Petron.Arbitrum.

e *Sidera obliqua*] Intelligit duodecim signa Zodiaci, quæ sol motu proprio quotannis semel peragrat.

f *Iugiter*] Iuge est, quod perpetuum aut continuum est. Horatius: *fluuius perennis iugis aquæ*. Et Serm.2. Sat.6. *Tecto vicinus iugis aquæ fons*, id est, perenni scaturigine fluens. Hinc *iugiter*.

g *Sinuosus error*] Simplex enim est veritatis oratio. Sed mendacia,perplexa & intricata cùm sint, multis inuolucris indigent. Rationem metaphoræ vide Psalm.18.

PSALMVS XX.

a *Dyto*] Intelligit partem templi intimam & sanctissimam, quam phrasi Ebræâ *Sanctum sanctorum* appellabant: vnde responsa & oracula olim reddebantur.2. Æneid *Isq; adytis haec tristia dicta reportat*. Δύω, id est,ingredior:hinc ἄδυτον locus inaccessus: aut,si de templo Hierosolymitano loquamur,nemini patens,præterquam summo sacerdoti. Hinc Lucretius per metaph. eleganter dixit, *adytum cordis*. Et ipse paraphrastes Psalm.57. hanc vocem ad cælum,quod adyto templi significabatur, transtulit.

b *Axes asperare falcibus*] Indicat currus δρεπανηφόρους, seu falcatos,quorum in bellis veterum vsus erat. E curribus enim veteres pugnasse,vel ex Ho-

mero notum est. Iidem in libro Iosuæ nominantur *currus ferrei*. Lucretius vocat *falciferos*. Xenophon ἅρματα δρεπανηφόρα. Liuius *quadrigas falcatas*: qui etiam Decad. 4. libr. 7. in descriptione pugnæ, quâ Romani Antiochum superârunt, quadrigas illas sic describit: Armatæ, inquit, in hunc maximè modum erant. Cuspides circa temonem à iugo decem cubita exstantes, velut cornua habebant, quibus, quicquid obuium daretur, transfigerent: & in extremis iugis binæ circà eminebant falces, altera æquata iugo, altera inferior in terram deuexa. illa vt quicquid ab latere obiiceretur, abscinderet, hæc vt prolapsos subeuntesque contingeret. Item ab axibus rotarum vtrinque binæ eodem modo diuersæ deligabantur falces &c. Earundem meminit Q. Curtius in pugna Alexandri & Darii.

[c] *Hostica*] Pro hostilia, more Horatiano: *illum ex mœnibus hosticis*. Item, *Cades & rabiem tollere ciuicam*, pro ciuilem.

PSALMVS XXI.

[a] *Mensura voti*] Accipitur pro quadam implemtione & satietate rei alicuius perfecta, quâ maius aut melius optari nihil possit.

[b] *Perduelles*] Qui Græcis sunt πολέμιοι, seu hostes quodammodo ἀπροόδοι, & peruicaces.

[c] *Syluæ brachia*] Ita vocat ramos arborum poëticè.

[d] *Deme-*

[d] *Demetes*] à demeto, demessui.

[e] *Inhonesta vulnera*] Inhonestatis enim seu turpitudinis & fugæ infamis signum est, vulnus tergo aut poplitibus acceptum, corpore scilicet non aduerso, sed auerso. Hinc apud Catullum sic laudatur Achilles:

Hostibus haud tergo, sed fronte & pectore notus.

PSALMVS XXII.

[a] *Ciuitatis incola*] Græcis πολιοῦχος.

[b] *Nictatq́*] Nictare est oculis signum dare, aut conniuere. Plautus Asinariâ: *Nec illa vlli homini nutet, nictet, annuat. Nictantia quoq́ sidera* dixit Maro in Ciri. Videntur enim conniuere.

[c] *Efferati*] Efferare est aliquem irritando & molestando instar feræ ferocem & immanem efficere.

[d] *Liquitur*] Id est, liquescit, ad imitationem Virgilii 1. Georg.

Vere nouo canus gelidis cùm montibus humor
Liquitur, & Zephyro putris se gleba resoluit.

[e] *Defecta viribus*] Viribus destituta. Martialis:

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator cycnus funeris ipse sui. Hinc *defectus facultatibus* in Iure Ciuili ab Vlpiano dicitur ad egestatem redactus, vt creditoribus satisfacere non possit.

[f] *Tralucentia*] Pellucida. à trans & luceo.

PSALMVS XXIII.

[a] *Trepidas tenebras*] Quæ horrorem & trepidationem concitant: Metalepsis.

[b] *Pedo*] Pedum propriè est baculus pastoritius incuruus. Virg. *At tu sume pedum.*

PSALMVS XXV.

[a] *Mysteria*] Μυέω, id est, in sacris instituo & instruo, vnde Germanicum weihen. Item μύω, vnde μύειν, est in latibula se abdere, instar muris, qui, vt volunt nonnulli, μῦς propterea dictus est. Μύω quoque vel μύζω idem est, quod os comprimo, seu mussito, quia oportebat, vt docet Eustathius, τὺς μύστας μύειν τὸ στόμα & μὴ ἀναφαίνειν ἃ μεμύωται. Aristoteli est μεμυκὼς τῷ στόμᾳ, qui ore est compresso. Hinc mysterium accipitur pro re sacra & arcana, & occultam significationem habente. Germ. ein geheimnus.

PSALMVS XXVII.

[a] *Intuor*] Antiquè, pro intueor. Plautus Mostellariâ: *Nullam cornicem intuor.* In præterito intutus vel intuitus sum. In infinitiuo intui.

[b] *Vitam quam debet tibi*] Bella phrasis, quâ vti possumus, cùm alicuius erga nos beneficentiam volumus agnoscere & celebrare, & omnia nostra illi accepta referre. Ita dicimus, *Salutem, incolumitatem, dignitatem & felicitatem suam alicui debere.*

[c] *Fatiscaret*] Fatisco, quasi fatim vel affatim hisco, id est, aperior, χαίνω. Virg. 6. *Accipiunt inimicum imbrem, rimisque fatiscunt*, id est, valde aperiuntur,

tur, sich von einander thun / oder von einander springen. Aliàs idem quod deficere, aut lassescere significat, vt hîc, & apud Lucretium: *Anima natura fatiscit Fessa auo.* Item Psal. 104. *Te vultum condente fatiscunt.*

[d] *Præstolor*] Præstolari est quasi præstò esse, & apparere, einem auf den dienst warten / aufwarten. A præstò, præstolus, vnde præstolari. Hîc simpliciter pro exspectare accipitur.

PSALMVS XXVIII.

[a] *Vppliciis*] hâc voce propriè vtitur versu 19. huius Psalmi. In hoc autem tertio versu more Sallustiano, pro supplicationibus eam vsurpauit. Sic enim Sallustius, cùm sæpe alibi, tum in Catilinâ: *Non votis neq; supplicijs muliebribus deorum auxilia parantur, sed vigilando, agendo, bene consulendo prosperè omnia cedunt. Vbi socordiæ te atq; ignauiæ tradideris; nequidquam deos implores. Irati infestiq; sunt.* Idem in Iugurtha: *Senatus ob ea feliciter gesta diis immortalibus supplicia decernere.* Ita dixit Psal. 102. *Aures suppliciis nunc adhibe meis.* Eodem modo, *Obsidium*, quo *obsidione*, dixit Corn. Tacitus.

[b] *Cælum peruigil*] τὸ *peruigil* in genere neutro posuit. Et de stellis, tanquam de cæli oculis, totâ nocte excubias agentibus, eleganter & poëticè sic locurus est.

[c] *Pro semente legant semina*] Respexisse videtur Poëta hæc scribens ad apophthegma quod-

dam M.Pinarii, recitatum à Cicerone in secundo de oratore his verbis: *Vt olim Rusca cùm ferret legem annalem, disuasor M.Seruilius, Dic mihi, inquit, M.Pinari, num, si contra te dixero, mihi maledicturus es, vt cæteris feceris? Vt sementem feceris, ita metes, inquit.* Cui simile est illud 3.Rhet. Aristotelis, σὺ δὲ τοῦτο αἰσχρῶς μὲν ἔποίησας, κακῶς δὲ ἐβούλευσας.

[d] *Hebri progenies*] Heber pronepos Semi fuit, à quo posteros omnes dictos volunt Hebræos. Gen. 11. Luc. 3. vixit annos 464. Aliis non ab Hebero certo aliquo viro dicti videntur Hebræi, sed potiùs ab Habrami nomine non proprio, sed cognomine, quod apud Chananæos habebat, cùm tranator vel transvectus est dictus, eò quòd vocante Domino è Babylone & Mesopotamia esset egressus, & fluuium Euphratem transmisisset, & perpetuò ex vno loco in alium commigraret. Ita Genes. 39. de Iosepho dicitur, Venit ad me seruus Hebræus vt illuderet mihi. Non quòd iam tum esset populus aut natio tali nomine insignis, sed quòd Iosephus inter Ægyptios & seruus & peregrinus esset, quorum vtrumque maior modestia deceret. Hebræi verò ipso hoc nomine & conditionis suæ in his terris, & de meliori & certiori patriâ in cælis quærenda monebantur.

PSALMVS XXIX.

[a] *Adorea*] Vox vsurpata ab Horatio od. 4. lib. 4. *Qui primus almæ risit adoreæ*, quam vetus interpres

terpres laudem bellicam significare ait, quia victores faciat adorandos. Festus autem Pompeius de eadem voce hæc habet: *Ador farris genus. hinc adoream laudem siue gloriam dicebam: quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret. Adorea autem pro laude accipi cœpta est, postquam præmium militibus frumentum erat, partâ victoriâ.* Hinc Plin. lib. 18. cap. 3. *Gloriam*, inquit, *ipsam à farris honore adoream appellabant.* Et Plaut. *Qui multâ prædâ atq; adoreâ affecit populares suos.* Vnde adoriosus idem quod ἔνδοξος. Ioseph. Scaliger in Festum.

[b] *Ad patrandum*] Patrare idem est, quod perficere, aut ad finem perducere, Græcè διαπράττειν. Cic. 2. de Legib. *Opera patrare.* Epist. ad Attic. *Promissa patrare.* Sallust. Iugurthâ, *spe patrandi belli omnes asperitates vincere.*

[c] *Tesqua*] Vox antiqua Sabinorum, significans loca deserta, inculta & aditu difficilia. Hor. Epist. 14. *Deserta & inhospita tesqua.* His contraria sunt Tempe.

[d] *Robora concidunt*] Robur species quercus durissimæ est. Hor. *Illi robur & æs triplex &c.*

[e] *Tellus Dædala*] Quicquid varium & artificiosum est, id Poëtæ vocant dædalum. Lucret. 1. *Tibi suaues dædala tellus Submittit flores &c.* De hac voce Festus: *Dædalam à varietate rerum artificiorumq; dictam esse apud Lucretium terram, apud Ennium Mineruam, apud Virgilium Circen, facile est intelligere, cùm Græcè* δαιδάλλειν *significet variare.* Ita

Psal. 102. dicit: *Mundi dædala machina.* Hinc δαιδάλματα opera sunt artificiosa, Pindaro.

PSALMVS XXX.

[a] *Plectro*] Vox origine Græca. significat enim πλῆκτρον aculeum vel calcar. Vnde Aristophani πλῆκτρον ἀλεκτρυόνος, calcar est galli gallinacei. Significat etiam vox eadem radiolum, calamum, aut paxillum, quo fides, seu chordæ citharæ pulsantur. Vnde apud Clementem est πλῆκτρα κρούειν. Postea etiam nomen plectri datum est arculo illi setis equinis tenso, qui resinâ illitus, & chordis susque deque affricatus, eas sonoras facit. Accipitur & pro ipsa lingua, quæ in formanda voce articulata, quasi plectri officio fungitur.

PSALMVS XXXI.

[a] *Henea*] Pro æneâ. Sicuti Horatius: *Hic murus aheneus esto, Nil conscire sibi, nullâ pallescere culpâ.*

[b] *Obliteror*] Obliterare est, literas tabulæ cereæ inscriptas inducere, vel chartæ inscriptas eradere, & quasi è monumentis delere. Item obscura facere, & in obliuionem deducere. Catullus:

Hæc vigeant mandata, nec vlla obliteret ætas.

[c] *Fila vitæ*] Phrasis ad colum Parcarum accommodata. Significat autem, totum suæ vitæ cursum siue tenorem diuinâ prouidentiâ gubernari.

[d] *Exspes*]

d *Exspes*] ἀελπὴς, qui est sine spe. Horat. arte Poët. *si fractus enatat exspes Nauibus.*

PSALMVS XXXII.

a *FOuebam morbum sub tacito sinu*] Congruunt cum his versus Sedulii:

Magna est medicina, fateri
Quod nocet abscondi; quoniam sua vulnera nutrit
Qui tegit, & plagam trepidat nudare medenti.

b *Cancri per æstum*] Sole ingrediente cancrum dies est longissimus, atq; adeò solstitium æstiuum; quo maximi ferè calores sentiuntur.

c *Lupatis*] Lupatum est frænum asperrimum, à dentibus lupinis; qui inæquales sunt, dictum. Virgil. 3. Georg. *Pressiq; negabant Verbera dura pati, & duris parêre lupatis.* Ouidius de equo domito dixit:

Et placido duros accipit ore lupos.

PSALMVS XXXIII.

a *Chelys*] Pro cithara seu testudine. Primam enim citharam è testudine factam volunt. Alii sic dici volunt asserem perforatum, qui in testudine ponticulum sustinet, & sonos repercussu reddit. vulgo Rosa.

a *Nablia*] Nablium & Naulium, ab Ebræo Nebel deducunt, quâ voce instrumentum musicum seu psalterium significatur, ad quod Propheta regius hymnos suos decantabat. Meminit eiusdem Quid.

Discè etiam duplici genialia vertere palmâ
Nablia; conueniunt dulcibus illa modis. Psal. 71. dicit, *Te citharâ canam Nabloq.* Vide Nomenclat. Had. Iunii.

c *Bis quinis neruis*] Indicat δεκάχορδον, Instrumentum musicum, à decem chordis seu neruis sic dictum.

d *Sinuauit orbem*] In formam videlicet circularem.

e *Renidet*] Id est, fulget. Horatius: *Non ebur neq; aureum Mea renidet in domo lacunar.* Apud Catullum est ore aperto, & dentibus ostensis subridere.

f *Campis atheris igneis*] Id est, in ipso cælo, stellis & sideribus lucente. Poëticè. Ita Lucretius *campos natantes*, & Virgilius *campos liquentes* dixerunt pro mari. Sic etiam vice versâ *æquor campi*, dicitur de planitie terræ spatiosa.

g *Cuius à nutu viget interitq; Quodcunq; interit aut viget*] Exemplum anadiplosεos, seu διλογίας, quale illud Ciceronis: *Audes in horum conspectum venire, proditor patriæ? proditor, inquam, patriæ venire audes in horum conspectum?*

h *Incassum*] Dictum vult Seruius, quasi sine cassibus, sine quibus venatio inanis est. Virg. *Turne tot incassum fusos patiere labores?* Item de igni: *Incassum furit.* Aliâs cassum dicitur inane & vacuum, & quasi re aliquâ carens aut vacans. Lucret. *Animâ cassum corpus*, pro cadauere. Virg. *Nullum cum victu certamen & athere cassis.*

i Irre-

[i] *Irretorto*] Qui nunquam ſcilicet aliò conuertitur aut retorquetur. Ita Horat. od. 2. lib. 2.

Quisquis ingentes oculo irretorto Spectat aceruos.

PSALMVS XXXV.

[a] *AMiculi*] Diminutiuum, ab amico Horatius: *Diſce docendus adhuc quod cenſet amiculus.* Amiculum aliâs genus veſtis eſt.

[b] *Fæx populi*] Metaph. pro infima plebe: quam Cic. *ſentinam vrbis nominat.*

[c] *Balatronibus*] Balatro vaniloquum & futilem ſignificat, qui Græcis eſt λαβραγόρης, σπερμολόγος. Idem ferè ſignificat balatro.

[d] *Dentem dente acuunt*] Id eſt, dentibus frendent, quod ſignum eſt iratorum & vindictam expetentium. Pſalm. 113. dixit; *Dentem fatigans dente ringetur.*

[e] *Euax*] Euge. Interiectio exſultantis, à Plauto quoque vſurpata.

PSALMVS XXXVI.

[a] *NIuoſis montium faſtigiis*] Vertices enim altorum montium etiam mediâ æſtate niuibus albent.

[b] *Vitæ fonte*] Deus enim fons vitæ vocatur: quaſi dicas plenitudinem inexhauſtam, & perennem ſcaturiginem vitæ & omnium bonorum, quibus totum genus humanum perfunditur. Sic Ierem. 2. *Duo mala fecit populus meus; me dereliquerunt ſcaturiginem aquarum viuentium, vt effe-*

derent sibi cisternas, cisternas fractas, quæ non capiunt aquas.

[c] *Exigat tectis*] Id est, expellat, eiiciat. Ita dicimus, exigere aliquem foràs. Aliud est, *exigere ætatem, pecuniam, mercedem, pœnam, opus &c.*

PSALMVS XXXVII.

[a] I*Râ ringitur*] Id est, stomachatur & indignatur. *Ringi* proprium est canum, cùm sunt latraturi.

[b] *Recula*] Diminutiuum à re.

[c] *Fastidiosa copia*] Quæ parit fastidium. Ex copia enim & abundantia nascitur satietas: ex satietate nausea & fastidium. Cùm interim ἀυτάρκεια vili quidem καὶ εὐπορίστῳ, sed tamen mundo apparatu summa cum voluptate & sincerâ oblectatione fruatur.

[d] *Fœnerat*] Vsuris suis alios deglubit & exsugit, quod diuitum epulonum proprium est.

[e] *Laureæ*] Pro lauro. Virgil. *Semper sua laurea Phœbo.*

PSALMVS XXXVIII.

[a] L*Vridam*] Color luridus est, qualem in vibicibus videmus, à similitudine coloris luræ, id est, vtris coriacei, vt Iunius putat.

[b] *Situq; squalidus*] Est enim situs αὐχμὸς ille seu squalor, qui capite, vultu, vestitu, & toto lugentium habitu conspicitur. Virgil. *Fœda situ macies:* aliâs propriè lanugo est, ex rebus putridis in locis sole carentibus enata, der schimmel.

Vibice]

[c] *Vibice*] Vibex vibicis, penultimâ longâ, vestigium verberis aut plagæ est, in carne remanens, ſtriemen.

[d] *Area cruenta corporis exarati*] Metaphora poëtica audacior, quam tamen epitheta mitigant. Sicuti enim ſubiectum vomeris eſt area aliqua; ita ſubiectum flagelli eſt corpus hominis: & ſicuti per arationem fiunt ſulci: ita poſt flagra remanent vibices.

[e] *Sulcis flagrorum*] Poëticè pro vibicibus.

[f] *Viuunt*] Viuere hîc eſt, non tantùm vitâ frui, ſed etiam ſuauiter & genialiter viuere & voluptati indulgere. Catul. *Viuamus mea Lesbia.* Cic. *Sed quando viuemus?* Quaſi in laboribus & moleſtiis quotidianis ὁ βίος homini ſit ἀβίωτος.

PSALMVS XXXIX.

[1] *PEccata fontem meæ miſeriæ*] Elegans Metaphora. Peccata enim verè ſunt initium & cauſa & quaſi ſcaturigo omnium noſtrarum miſeriarum. Sicuti alius quispiam ſtomachum quoque corporis morborum fontem eſſe dixit.

PSALMVS XL.

[1] *LEnibat*] Pro leniebat. Ita Terent. Phorm. *Scibam*, pro ſciebam, *Inſanibat*, pro inſaniebat.

[b] *Voragine*] Vorago à vorando, eſt hiatus ſeu barathrum præceps & omnia abſorbens, ein grundloſe tiefe.

[c] *Dulce loquacibus*] τὸ *dulce*, vſurpat ἐπιρρητως-

πικῶς more Græco. Ita Horatius: *Dulcè ridentem Lalagen amabo, Dulcè loquentem.* Ita Græci: ἡδὺ βλέπειν, ἡδὺ φωνεῖν.

d *Aurem vellis*] Olim gentili quâdam superstitione singulæ corporis humani partes tutelæ Dei, seu potiùs Deastri alicuius peculiaris consecratæ credebantur. Ita caput sacrum erat Ioui: Neptuno pectus: cinctura Marti: frons Genio: supercilia Iunoni: oculi Mineruæ: aures Memoriæ: dextra Fidei: genua Misericordiæ: pedes Mercurio, &c. Cùm verò aures instrumenta sint auditus; & ipsum audire signum sit obedientiæ, qui aliquem monere, eumq; obedientiam præstare volebant, aurem ipsi vellebant, quasi aures eum expeditas habere, & attendere iuberent. Eademque ex causa morem caput aperiendi originem habere, credibile est. Sicut enim, qui aures inuoluit & obtegit, eo gestu indicat, se nolle audire: ita qui auribus velum demit; eo ipso innuit, se præstò & ad audiendum obsequendumq; promtum esse. Virg. Ecl. 6. *Cùm canerem reges & prælia, Cynthius aurem Vellit & admonuit.* Imò Esaias quoq; cap. 50. *Dominus*, inquit, *aurem mihi vellicauit diluculo.*

e *Tergeminis honoribus*] Versus Horatii od. 8. lib. 1. Intelligit autem plausus tergeminatos. Quod Romæ in theatris fieri solitum, patet ex illo Virg. 2. Georg.

——— *Hunc plausus hiantem*
Per cuneos (geminatur enim) plebisq; patrumq;
Corripuit &c.

PSALMVS XLI.

[a] *Lectulum verſabit*] Verſare eſt crebrò vertere & euoluere. Horatius:

Vos exemplaria Græca
Nocturnâ verſate manu, verſate diurnâ.

[b] *Miſſa calitus vis mali*] Quæ Euripidi eſt σύμφορος θεήλατος.

[c] *Recalcitrat*] Metaph. à bobus contra ſtimulum calcitrantibus, aut à pullis equarum lacte ſaturatis: de quibus ſcribit Ælianus variæ hiſtoriæ lib. 4. πῶλος ὅπου κορεσθῇ ἔ μητρὸς γάλακτος, λακτίζει τὴν μητέρα. Horatius de Cæſ. Auguſt.

Cui malè ſi palpere recalcitrat, undiq; tutus.

IN SECVNDVM LIBRVM Pſalmorum.

PSALMVS XLII.

[a] *Reducem*] Redux is dicitur, qui ex peregrinatione, exſilio vel captiuitate in patriam reuertitur. Terent. Heaut. *Tu nunc ſola reducem me in patriam facis.*

[b] *Iordanis*] Fluuius Palæſtinæ, baptiſmo Chriſti & aliis mirandis operibus nobiliſſimus. Nomen habens à duobus fontibus Ior & Dan, è quibus ad radices Libani erumpentibus, & poſtea coëuntibus, ipſe Iordanis profluit: ſicuti ex Alpibus noſtris Rhenus.

c *Tu si me placido*] Sic Horat.lib.4. Od.3. *Quem tu Melpomene semel Nascentem placido lumine videris.*

PSALMVS XLIV.

a VÆnum dediſti] Id eſt, vænum expoſuiſti tanquam vendendos: Ita dicimus, *peſſum dare*, quaſi pedibus ſubiicere. Vide Pſal.9.

b *Nec auctio te ditiorem reddidit*] q.d. adeò viles fuimus, vt venum expoſiti emtorem non inueniremus. Eſt enim *auctio* venditio publica, quæ ſub haſta ad vocem præconis merces ſigillatim proclamantis, fiebat; in qua is, qui precium rei vendendæ maximè auxiſſet, hoc eſt, qui præ aliis maximè carè eam emere voluiſſet, mercem auferebat. Hinc *auctionari, auctionem facere, haſtæ ſubiicere, in propatulo vendere*, & ſimilia idem ſignificant.

c *Vmbram ergaſtuli*] Ergaſtulum propriè locus erat, vbi ergaſtuli, id eſt, ſerui concluſi in vinculis & compedibus, opus faciebant, ſicuti iamii faciunt, qui ad triremes ſunt condemnati. Vnde vox ea etiam pro carcere & cuſtodia vſurpatur, cuius ſqualor & tenebræ nomine vmbræ hoc loco indicantur. Hinc Columellæ *ergaſtularius* eſt, qui præeſt ergaſtulis.

PSALMVS XLV.

a COr micat] Micare eſt ſubitò & quaſi per breuia interualla reſplendere aut exſilire, aut ſubitò aliquid extendere. Hinc eſt *digiti micare*, luſio-

lusionis genus, quo digitis vtrinque extentis, alter alterius numerum diuinatione assequi studet. Virg. de equo generoso: *Micat auribus, & tremit artus.* Ouid. 3. Fast.

Terreor admonitis, cordque timore micat.

[b] *Leges mollis*] à mollio, mollire.

[c] *Loculis eburnis*] Pro cistis eburneis.

[d] *Myrrhæ lacrymæ*] Myrrha propriè nomen arbusculæ Arabicæ est, è qua amarus ille liquor myrrhæ, instar lacrymæ destillat, ad prohibendas putrefactiones olim tantopere expetitus.

[e] *Stactæque*] στάκτη, vt volunt, est flos, seu succus, siue oleum è cinnamomo vel myrrha incisa sudans.

[f] *Casiæ odores*] Quæ aliis est Canella.

[g] *Ophyre*] Insula nauigationibus & auro Salomonis celebrata. Sic dicta, vt volunt, ab Ophir nepote Heberi, cuius mentio fit Genes. 10. Hanc Iosephus in India ponit, & suâ ætate terram auream vocatam confirmat. Ab hac dictum volunt aurum obrisum, quasi dicat, ophyrisum.

[h] *Vndarum regina Tyrus*] Tyrus primò colonia Sidonis: postea metropolis Phœniciæ. talis ferè olim situ, opibus & potentiâ in mari Syriaco, qualis nostro tempore est vrbs Veneta in æstuariis sinus Adriatici. Quàm autem splendidæ & opulentæ fuerint hæ vrbes, patet ex 27. & 28. cap. Ezechielis.

[i] *Murice*] Murex nomen piscis marini, ex ge-

nere concharum, ex quo color purpureus conficiebatur. Vnde ferè *murex* pro ipsa purpura accipitur. Psal. CIII. *Floris Tyrio comantia Murice.*

[k] *Gazisq; potentes*] Gaza vocabulum origine Persicum & Germanico schatz cognatum. Sicut inter ipsas harum duarum gentium linguas magnam cognationem esse perhibent. De voce Gaza sic scribit Pomponius Mela. lib. 1. in descriptione Syriæ: *Caterùm in Palæstina est ingens & munita admodum ciuitas Gaza, (sic Persæ ærarium vocant) & inde nomen est, quòd, cùm Ægyptum Cambyses armis peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Vnde adhuc thesauros magnos & regios, gazas dicimus.* Q. Curtius lib. 3. *Ante solis ortum pecuniam regiam, quam Gazam Persæ vocant, cum pretiosissimis rerum efferri iubet.* Exstat vox eadem in sacris literis Esth. c. 3. 9. In. Gazam regis, id est, in fiscum siue ærarium.

[l] *Pictaï*] Dialysis diphthongi, pro pictæ. Vt Virg. *Pictaï vestu & auri: Aulaï in medio &c.* Et est hoc creberrimum apud Lucretium, apud Virgilium non item. Lucretius: *Ignoratur enim, quæ sit natura animaï*, pro animæ &c. Item Lucilius: *Terraï frugiferaï*, pro terræ frugiferæ. ob quod, à Chrestillo quodam, antiquitatis admiratore præpostero, recitatum, ridet alicubi Martialis.

PSALMVS XLVI.

[a] *Repostas*] Syncope, pro repositas. Virg. *Manet altâ mente repostum. Placidâ compostus pace quiescit.* pro, compositus.

PSAL.

PSALMVS XLVII.

[a] *Classico*] Classicum accipitur pro tuba, aut buccina. *Classis* est multitudo hominum ordine certo adunata, vt in exercitu. Eius tuba vel buccina vocabatur *classicum*, quo signum prælii dabatur: id qui inflabat, Varroni est Classicen. Seruius etiam Tullius in quinque classes distribuit Pop. Rom. pro modo census, seu vt quisque dives esset; vt sic, qui eiusdem census, seu τιμήματος essent, eadem quoque onera ferrent. Vnde quintæ classis homines pro infimis & pauperrimis habebantur.

[b] *Docti modorum*] pro periti modorum. Ita Cic. 1. Offic. *Literarum Græcarum doctus.*

[c] *Prætorio siderum*] Metaphora, quâ cælum, seu cæli regia aut palatium indicatur.

PSALMVS XLVIII.

[a] *Sion*] Mons vrbis Hierosolymæ arduus & præruptus, arce Dauidis & sepulturâ regum nobilitatus.

[b] *Ad Aquilonem*] ἄρκτος vrsa est. Quia autem in plaga Septentrionali, circa polum vrsa maior & minor conspiciuntur, à quibus etiam polus & circulus arcticus nomen habent, inde fit, vt eo ipso nomine plaga Borealis à poëtis indicetur. Sunt autem qui scribant, non in septentrionali, sed potiùs in meridionali parte Hierosolymæ montem istum eique impositam arcem sitam fuisse.

[a] *Quos dies torret medio axe*] Periphrasis plagæ meridionalis, in qua, Sole in meridiano existente, dies omnium sunt calidissimi.

[b] *Qui finditis solum vitreum ponti orbitâ niuali*] Circumlocutio plagæ septentrionalis, seu zonæ frigidæ, vbi solum vitreum ponti, id est, maris glacies, sæpe eius crassitiei est, vt plaustra & rotas sibi impressas possit sustinere.

[c] *Gazis incubas*] Quod proprium est auari, possidere scii. sed tamen non vti; seu κτῆσις sine χρήσει. Vnde de eodem Virg. *Defossoq; incubat auro.*

[d] *Flectet retexere*] Id est, mouebit vt retexat aut minuatet.

[e] *Barathri*] Barathrum est locus præceps & profundus, vnde emergi non potest; aut hiatus, naues, aut etiam flumina absorbens. Idem ferè quod vorago. Hîc pro sepulcro accipitur.

[f] *Fulgere*] Penultimâ breui, per Systolen, more antiquo: quasi à fulgo, fulgis. Tum enim multa secundæ coniugationis verba in tertia vsurpabant. Virg. 4. Georg. *Stridere apes vtero & ruptis efferuere costis.* Ita Horatius alicubi dixit *lauere*, penult. breui, pro lauare. Ita Psalmo quoque 84. *Tu das conspicuâ fulgere gloriâ.*

[g] *Mors illacrymabilis*] Quæ nec lacrymat, nec lacrymis mouetur.

PSAL-

PSALMVS L.

[a] IGnes *lumine consocio &c.*] τὰ ἄψυχα faciens ἔμψυχα. Intelligit Solem, Lunam & reliquas stellas, quas alibi nominat peruigiles.

[b] *Omniparæ terræ*] Id est, omnia parientis, vel parantis. Ouid. vocauit *omniferam*: & apud Virg. est, *terræ omniparentis alumnus.*

[c] *Holocaustæ*] Vox Græca, significans victimam, quæ tota accensa igni consumebatur: ab ὅλος & καίω: vnde κέκαυσαι &c.

[d] *Genialis*] Iucundus & voluptatem genio congruentem afferens.

[e] *Quâ fronte*] Integráne an perfrictâ? Sicut Terentius dixit, *Quo ore ad eam accedam?* Os enim & frons in Latina lingua, pro pudore aut etiam pro impudentia nonnunquam accipiuntur. Vnde homo *frontis integræ*, pro eo, cuius pudor & verecundia illæsa est, accipitur: cui contrarius est homo *frontis perfrictæ*, qui frontem perfricuit, seu impudens est.

[f] *Impatiens regi*] Significat hominem μηδὲ ἄρχειν μηδὲ ἄρχεσθαι πεφυκότα.

PSALMVS LI.

[a] LAue] Veteri inflexione. Lauere enim antiqui dicebant penultimâ correptâ. Horat. libr. 3. Od. 12. *Neq; dulci mala vino lauere.* Vide Psal. 49.

[b] *Vsq; & vsq;* διὰ παντὸς, id est, continuè, & quasi absque intermissione. Ter. *Qui hodie vsq; os prabui.*

[c] *Sospitator*] Seruator. Nam sospitare est seruare incolumem, σωτῆρ. Vtitur Apuleius in Apologia.

PSALMVS LV.

[a] *Consilé*] Vide Psalmum x.

[b] *Intumet*] Pro intumescit, quod frequentius est.

[c] *Balsamo*] Nomen arbusculæ, & ex ea emanantis vnguenti nobilissimi, vni Iudææ olim concessi, de quo multa Plinius, lib. 12. cap. 25. Et Cornel. Tacitus lib. 21. item Iustinus lib. 36. Eius fructus vocatur καρποβάλσαμον, lignum ξυλοβάλσαμον, liquor siue oleum ὀποβάλσαμον, quod Plinio est oleum balsaminum.

PSALMVS LVI.

[a] *Vperas*] Superare crebrò pro superesse, seu superstitem esse vsurpatur; apud Virg.

Quid puer Ascanius, superátne & vescitur aurâ
Æthereâ? pro superéstne.

[b] *Quâ fraude, quâ vi*] Ad imitationem illius Terentiani: *quo iure, quâq; iniuriâ?*

PSALMVS LVII.

[a] *Deferueat*] Metaphora à musto, quod oportet ἀποζέσαι, id est, deferuescere, antè, quàm miteſcat. Similis ratio est affectuum iræ & indignationis.

[b] *Ádyto Olympi*] Vide Psal. 18. & 20.

[c] *Inuicta*] In nonnullis legitur infracta, pro non fracta,

fracta, cùm tamen *infringere* sit valde frangere. Virgil. *Turnus vt infractos aduerso Marte Latinos Defetisse videt.* infractos, id est, valde fractos & debilitatos.

d *Barbitos*] & barbiton instrumentum lyricum est, plectro solitum pulsari, inuentum Terpandri, vel, vt alii volunt, Anacreontis. Hinc verbum βαρβιτίζειν, id est, barbito canere.

e *Lucifer excitet ignes aurora, & aurora cantus voluerum exsuscitet*] Indicatio temporis matutini siue diluculi. In qua vtrobique τὸ ἄψυχον facit ἔμψυχον, ornamento bonis poëtis admodum familiari. Tale illud:

Increpat æstatem seram Zephyrosq; morantes.

PSALMVS LVIII.

a *Aspis*] Genus serpentis, de qua vide Plin. lib. 8. cap. 23. & libr. 29. c. 4. Aristoteles quoque de animalibus lib. 8. cap. 29. in Africa eam gigni affirmat, eiusque ictui nullum esse remedium. Has Cleopatra, regina Ægypti, mori volens sibi scribitur admouisse. Torpore autem & somno saucios necabat. Cur autem vocauerit aspidem callidam, patet ex Plinio, libro & capite primo indicato. Vbi de aspidis ingenio sagaci hæc quodammodo mira narrat. *Vnus*, inquit, *huic tam pestifero animali sensus, vel potius affectus est. Coniuga feræ mè vagantur, nec nisi cum compare vita est. Itaque alterutrâ interemtâ, incredibilis alteri vltionis*

cura persequitur interfectorem, vnumq; eum in quantolibet populi agmine notitiâ quâdam infestat. Perrumpit omnes difficultates, permeat spatia, nec nisi amnibus arcetur, aut praceleri fugâ.

[b] *Tardigradus*] Sic Plautus in Amphytr. *gradum testudineum* dixit.

[c] *Limax*] Propriè cochlea nuda est, seu domunculam suam non circumferens, quamuis Columella dixerit:

Implicitus concha limax, hirsutaq; campe.

Scribit autem Gesnerus ex Alberto, quòd limax sale consperssus liquescat, & in aquam viscosam conuertatur.

[d] *More fœtus ante ortum pereuntis*] Periphrasis ἐκτρώματος, seu fœtus abortiui.

PSALMVS LX.

[a] *Dehiscit*] Dehiscere frequentatiuum ab hio est, quasi hiatu quodam se aperire. Virgilius:

Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat.

[b] *Oraclis*] Per Syncopen, pro oraculis.

[c] *Sichima*] Sichem oppidum Sichemitarum in Samaria, non procul à Gazer ad montem Garizim, prope quod Abraham aliquando habitauit, & vbi fuit fons Iacob.

[d] *Sucothi*] Sucoth oppidum trans Iordanem, non procul à torrente Iaboc, è regione Ephraim. aliud in vicinia Hierosolymæ prope Emauntem.

[e] *Syria*] Syria regia est Asiæ maioris, finitima Iu-

dææ

dæa inter orientem & septentrionem, cuius metropolis Damascus, olim Aram, hodie Soria.

f *Moabum*] Moabitæ habitarunt in regione media inter Arabiam & mare mortuum, quæ Moabitis dicta est, à Moabo filio Lothi.

g *Idumen*] Idumæam intelligit, finitimam Iudææ inter meridiem & occidentem, sic dictam ab Edomo seu Esauo, filio Isaaci. Lucanus 3. *Palmarum dines Idume.*

h *Palæstinas domos*] Intelligit regionem Philistinorum, Idumææ & mari Syriaco quasi inclusam: cuius oppida sunt Accaron, Ascalon, & Gaza: sic dictam à Philisto filio Mizraïmi, nepote Cham, à quo tota illa regio, quam Israëlitæ post eiectos Cananæos tenuerunt, dicta est Palæstina.

PSALMVS LXIII.

a *Deperit*] Deperire idem ferè, quod perire. Cic. *Scheda ne qua depereat.* Item ὑπερφιλεῖν, id est, vehementer & impotenter amare, vt quis amando quasi perire videatur.

PSALMVS LXIV.

a *Acies nouas scelerum*] Meditari nouas facies scelerum, est nouos modos & vias, & quasi formas scelerum & fraudum excogitare. Vt enim Gellius lib. 13. c. 28. inquit: *Non solùm in hominum corporibus, sed etiam in rerum cuiusq; modi aliarum facies dicitur. Nam montis, & cœli, & maris facies, si tempestiuè dicatur, probè dicitur.*

b *Virosa lingua*] Id est, venenatæ, à nomine virus,

Nam aliàs virosa mulier Lucilio dicta est φίλανδρος, seu appetens viri.

c *Perspicientia*] Perspicientia, perspicacia, perspicacitas, vocabula finitima. Ciceroni quoque vsurpata pro quadam σοφωσύνῃ, seu ἀγχινοίᾳ, solertia, qui ipse 1. Offic. perspicientiam veri solertiamque coniunxit.

PSALMVS LXV.

a *Operata*] Operari & facere in Latina lingua sæpe idem significant, quod sacra facere. Virgil. *Cùm faciam vitulâ.* Item: *Latis operatus in herbis.* Hinc Nonius: *Operari, est religiosè, & cum summa veneratione sacrificiis litare &c.*

b *Iuga tunsa procellis*] Est periphrasis scopulorum marinorum, qui à fluctibus tunduntur & verberantur. Virg. 3. Georg.

Cùm grauiter tunsis gemit area frugibus. Item: *Gens effrena virûm Riphæo tunditur Euro.*

c *Tumultus mutare pace*] Ita scilicet, vt bellis & tumultibus pax succedat. Horat. *Mutat quadrata rotundis.*

d *Alueus*] Propriè est profunditas illa, quæ est inter vtramque fluminis ripam depressa. Vnde fluuius dicitur alueum mutare, quando aliò deriuatur.

e *Terra contumacis*] Eleganter & argutè τὴ ἄνυδρον facit ἐμψυχον. Sicuti enim puer aliquis petulans in parentem, aut seruulus indomitus in herum est contumax; ita terra, quæ tot ligonibus & aratris

arattis vix tandem subigitur, vt molleſcat & ſemini excipiundo fiat opportuna, eodem nomine contumax dicitur.

f *Maceras*] Macerare inter alia etiam ſignificat idem quod mollificare, aut aliquid ramdiu aquâ perfuſum reponere, donec molle & tenerum, & nonnunquam ſalſuginis quoque expers fiat. Hinc in Adelphis Terentii eſt: *Macerare ſalſamenta.* Eodemque modo hîc terra dura rore & pluuiis dicitur macerari. Aliâ ſignificatione vtitur hoc verbo Pſalm. 69. *Si macero pectora curis.* Eſt enim illic macerare, nimiis curis ſeipſum attenuare & conficere.

g *Ebrios ſulcos*] Qui vino ad ſaturitatem vſque madidus eſt, ebrius propriè dicitur. Id ſcitè hoc loco transtulit ad ſulcos agrorum, rore & pluuiâ imbutos & humectatos. Ita ſpongiam quoque aquâ plenam, ebriam poſſemus dicere. Eodem modo loquitur Eſaias c. 55. *Deſcendit imber & nix de cælo, & illuc vltrà non reuertitur, ſed inebriat terram, & germinare eam facit.*

h *Amictu meſſis*] Sicuti enim collium & montium quaſi veſtes ſunt arbores & virgulta; ita ſegetes, quæ hîc ſub meſſe intelliguntur, ſunt quaſi amictus agrorum & ſulcorum. Hinc Virgil. *Oleâ veſtire Taburnum.* Item: *amicta vitibus vlmi.*

PSALMVS LXVI.

a *Vber agri*] Vber propriè mamma eſt. Hîc pro vbertate & abundantia accipitur, ad imitationem

illorum Virgilii: *Et fertilis vbere campus.* Item, *Terra antiqua potens armis, atq; vbere gleba.* Apud Homerum quoque est ἔθνος δρέπης. Sicuti enim in corpore animalis maximè fœcunda & fertilia sunt vbera; ita partes terræ fœcundissimæ & maximè frugiferæ, eleganter hac metaphorâ repræsentantur. Ita Psal. CVI. *Vber feracis sprevit agri.*

[b] *De Sabæo stipite*] indicat thus, sic dictum ἀπὸ τοῦ θύειν, quod est sacrificare. Est enim thus quoque gummi seu liquor ex cortice certæ cuiusdam arbusculæ, apud Sabæos Arabiæ populos destillans. (Græci λίβανον dicunt: fortè à λείβω.) Quem ipsum liquorem iidem Græci vocant λιβανωτὸν: à quo etiam *libandi* verbum natum esse nonnulli volunt. Sine thure enim sacrificia non fiebant. Vide Plin. lib. 12. cap. 14.

PSALMVS LXVII.

[a] *Remitu secundo*] Id est, fauente, & tua facta probante, & amico. Ita Sallustius dixit in Iugurtha: *Hominem oratione secundâ extollit.* Vt: *Fortuna secunda, & ventus secundus.*

PSALMVS LXVIII.

[a] *Pæana*] Pæanes olim carmina dicebantur, quibus diis suis pro victoria in præliis gratulabantur. Hîc pro gratiarum actione, & beneficiorum diuinorum celebratione accipitur.

[b] *Steriles hymenæos*] Poëticè, pro coniugio sterili. Græcis

Græcis enim Hymenæus, Latinis Talassio, Deus nuptiarum credebatur, quem passim in epithalamiis poëtæ inuocant. Sicuti autem vulgo eum, qui libros Platonis emit, Platonem emere dicimus: ita veteres illi nomina Deorum liberaliter donis atque operibus Deorum tribuerunt, ob vtilitatem ea honorantes atque exornantes. Sic Bacchus pro vino, Ceres pro frugibus, Hymenæus pro nuptiis passim accipiuntur.

[c] *Nilo relicto*] Nilus fluuius Ægypti est, per quem ipsa regio more poëtico indicatur. Sicuti etiam Psal. LXXVIII. & Lucanus de Ægypto sic scribit:

Terra suis contenta bonis, non indiga mercis
Aut Iouis; in solo tanta est fiducia Nilo.

[d] *Sina*] Sina mons Arabiæ petrææ, in quo Decalogus pronunciatus & sancitus est.

[e] *Salmonis*] Nomen montis, cuius cacumen niue candidissima fuit conspicuum.

[f] *Basan*] Regio Basanitis inter fluuium Iordanem, montem Libanum, vallem Hermon & Iteræam, feracissima & amœnissima, quam, Ogo rege interfecto, Moses dimidiæ tribui Manassæ assignauit: ab ipsa pinguedine nomen habens.

[g] *Irremeabilis orci*] Orcus poëticè pro inferno accipitur: in quem qui semel descendit, ei inde regredi aut remeare non licet.

[h] *Ogo*] Ogus rex Basanitidis, interfectus à Mose, Num. 21.

[i] *Cymbala*] Cymbalum, instrumentum musicum, æreum, concauum, & tinnitum edens, olim sacris Cybeles cum tympanis adhibitum. Meminit Cicero in Pisonem. Et Virg. 4. Georg. *Tinnitúq; cie, & matris quate cymbala circum.*

PSALMVS LXIX.

[a] *Porta statione*] Ebræi in portis conueniebant ad iudicia exercenda, & quasi forum agendum. Latinis autem statio inter alia quoq; locum publicum significat, vbi ius dicitur. Sicuti Gellius quoque lib. 13. c. 13. nominat *stationes ius docentium*. Fortè etiam respexit locum ante curiam Romanam substructum, & conclauibus distinctum, vbi nationum variarum legati ad senatum Romanum missi, ante, quàm audirentur, subsistebant. Vnde apud Cic. epist. ad Q. Fr. primâ, lib. 2. est *Græcostasis*, quasi dicas stationem Græcorum.

[b] *Aconita*] Aconitum herba venenata est, à cautibus, quas Græci ἀκόνας vocant, sic dicta. Ouid. 7. Metamor. *Quæ, quia nascuntur durâ vivacia caute, Agrestes aconita vocant.* Et alibi: *Lurida terribiles miscent aconita nouercæ.*

[c] *Acerbant*] Acerbare, est aliquid, per se satis acerbum, facere acerbius & atrocius: Virg. *Formidine crimen acerbat.* Similia apud Horatium: *Clarare, inimicare, aternare.* pro clarum, inimicum, æternum facere.

[d] *Coniscans*] Arietans, seu cornua cum impetu commit-

committens : quod hœdorum & agnorum lasciuientium proprium est. Lucret. lib. 2. *Et satiati agni ludunt, blandaq; coniscant.* Id quod etiam Virgil. 2. Georg. indicare voluit, his verbis : *Pingues in gramine lato Inter se aduersis luctantur cornibus hœdi.*

PSALMVS LXXI.

a *Continenter*] Pro continuò. Cæsar : *Belgæ cum Germanis continenter bellum gerunt.* Id est, sine intermissione, συνεχῶς.

b *Puertia*] Syncope antiqua, pro puritiæ. Vtitur eâ Horatius quoque oda 36. lib. 1. *memor Actæ non alio rege puertiæ.* Ita idem dixit *valdius* pro validius, *lamna*, pro lamina.

c *Præsti mihi carmina*] Verba aut carmina alicui præire, est ea prior recitare, ita vt alii eadem denuò repetant & pronuntient. Significat ergo Propheta, se non nisi à Deo priùs sibi suggesta cecinisse, & quasi ex illius ore excepta repetiuisse : quo quidem ipso nomine magis ἀξιόπιστον est censendus, quàm alii spermologi, qui pro diuinis tradunt & inculcant, quæ à Deo non acceperunt.

d *Conuexa mundi*] Id est, mundum conuexum. Qualia sunt : *Auia siluarum, arduæ montium &c.* Est autem conuexum, oppositum concauo, id est, globi seu orbis alicuius superficies exterior.

PSALMVS LXXII.

a *Amphitritæ*] Vxor Neptuni : poëticè pro mari. Ne verò quis arbitretur, Paraphrastem men-

tione deæ huius profanæ & fictitiæ, carmen hoc diuinum & sacrum polluere voluisse; sciendum est, ipsum Amphitrites etymon, per se naturam maris, seu ipsum mare exprimere. Est enim ἀμφὶ circum & τρεῖν terere. Mare enim circumquaque terram atterit. Vnde Ouid. 1. Metamorph.

Nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.

IN TERTIVM LIBRVM Psalmorum.

PSALMVS LXXIII.

[a] *Inuida, infida*] Constructio eius loci est: Sors seu fortuna (hæc tamen homini Christiano ad diuinam prouidentiam omnia referenti nihil est) quæ aliàs cunctis est inuida, mobilis & infida, seu infidelis; istis scilicet impiis, & tamen fortunatis, seruat eundem quasi tenorem perpetuâ fide. quasi dicat: Fortuna omnibus aliis inuida, mobilis & infida, vnis hisce fidelis & constans est.

[b] *Opes suppeditant*] Neutrum absolutum, pro suppetunt, sufficiunt, abundè satis sunt. Cic. 1. Offic. *Suppeditant hæc ad victum*, id est, sufficiunt. Idem ad Trebatium: *Ne chartam quidem tibi suppeditare*, pro suppetere.

PSALMVS LXXIV.

[a] *Vitreo muro*] Intelligit aquas maris rubri diuisas, & vtrinque instar murorum vitreorum, seu

seu pellucidorum assurgentes, donec Israëlitæ transirent incolumes. Psalm. CIV. mare nominat marmor vitreum. Vide Psal. 77.

b *Cote durâ*] Intelligit petram à Mose percussam, vt inde sitientibus eliceret aquam.

PSALMVS LXXV.

a *Vinculis adamantinis*] Id est, à nullo vnquam frangendis aut dissoluendis. Dicitur enim adamas, quasi ἀδάμας. Horat.

Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ &c.

b *Cratera*] Accusatiuus Græcus, sicut paulò pòst æthera.

PSALMVS LXXVI.

a *Clypea*] Dicunt Latini hic clypeus & hoc clypeum. Virg. Æn. 9. *Et clypeum superintonat ingens.* Varro quoque lib. I. 48. partes culmi & spicæ explicans, nomen gladii in genere vsurpauit neutro. *Herba ea*, inquit, *vocatur vagina, vti quâ latet conditum gladium.* Ita dicimus hic baculus & hoc baculum, hic cubitus & hoc cubitum, quo etiam Liuius vtitur loco citato Psal. 20.

b *Ferreo somno*] Pro morte, quæ Homero quoque est χάλκεος ὕπνος.

PSALMVS LXXVII.

a *Auarum auxilii*] Auarus aliâs dicitur, quasi auidus æris: hîc autem auarus auxilii est, qui aut negat, aut iusto diutiùs differt auxilium, sicuti diuites auari ægrè admodum & difficulter

pecuniam exponunt. Talem autem non esse Deum, hic locus docet.

[b] *Dentibus temporis inuidis*] Respexit fortè hæc scribens ad illa Ouidii:

Tempus edax rerum, tuq; inuidiosa vetustas,
Omnia deprimitis, vitiataq; dentibus ævi
Paulatim lentâ consumitis omnia morte.

[c] *Sæcla ferarum*] More Lucretiano hac voce vtitur pro genere, multitudine, sobole aut progenie. Nam & apud Lucretium sunt sæcla animantum, hominum, scriptorum. Sic enim lib. 2. *Inq; breui spatio mutantur sæcla animantum.* Qui fortè Græcum γένεαν, hoc Latino voluit exprimere. Sunt igitur hîc tot sæcla pecudum & ferarum, idem, quod tot genera & tanta multitudo diuersorum animantum & ferarum. Ita Psal. 89.

Te iure piorum Sæcla hominum celebrant.

[d] *Pharii tyranni*] Pharos insula est maris Ægyptii è regione Alexandriæ, à qua & mare illud Pharium, & tota Ægyptus à poëtis regio Pharia appellatur. Significatur autem his verbis Pharao, rex Ægypti. Fuit enim hoc commune cognomen omnium illorum veterum regum Ægypti, sicuti iam omnes Imperatores Romani *Cæsares* aut *Augusti* appellantur. Celebratur à Plinio lib. 36. cap. 12. magnifica & altissima eius insulæ turris, cuius vsus fuerit nocturno nauium cursui ignes ostendere, ad prænuntianda vada, portusque introitum. Vnde huiusmodi turres maritimæ in aliis quoque locis exstructæ

exstructæ nominantur *Phari*, quales ad ostia quoq; Traui & Varni apud nos videmus.

e *Vastificus fragor*] Omnia vastans aut vasta efficiens, qualis effectus est tonitruum & fulminum. Ex veteri poëta vsus est etiam Cic. 2. Tuscul.

f *Sali rubentis*] Id est maris rubri. Mare autem salum dicitur à sale, seu aquâ salsugine imbutâ. Ptolemæus vocat sinum Arabicum. Alii mare Erythræum, ab Erythra rege, iuxta habitante, vel in eo submerso, dictum volunt. Nam aliàs hoc mare nihil colore à cæteris differre constat. Est autem sinus ille satis amplus, ita vt latitudo eius nonnullis in locis sit duodecim aut etiam plurium milliarium Germanicorum. Vero igitur simile est, dies complures in transitu huius maris consumsisse Israëlitas, in tanta scilicet hominum multitudine. Quocirca etiam aquas huius maris tamdiu stantes, non immeritò murum viteum nominauit Psalm. 74.

PSALMVS LXXVIII.

a *Soboles Ephraimi*] Intelligit Ephraïmitas, seu posteritatem Ephraimi, filii Ioseph, penes quam, cum amplissima & populosissima esset, aliquandiu præcipuum robur & munimentum populi Israëlitici fuit. Sicuti hîc quoque pro peritis sagittariis celebrantur.

[b] *Dapibus dedit esse petitis*] Esse, id est, edere, ab edo. Sic Virg. *Est mollis flamma medullas.* Horat. *Si quid est animum.* id est, edit, consumit.

[c] *Viduas cultoris arenas*] id est, arenas cultore destitutas, seu cultorem non habentes. Quid autem propriè sit viduus & vidua, notum est. Horat. *Viduus pharetrâ Risit Apollo*, id est, pharetrâ suâ spoliatus.

[d] *Miracula plurima*] Decem plagas Ægyptiorum memoriæ causâ quidam his versiculis rhythmicis non planè illepidis est complexus:

Prima rubens unda: ranarum plaga secunda:
Inde culex tristis: post inusca nocentior istis:
Quinta pecus strauit, vesicas sexta creauit:
Post sequitur grando: mox bruchus dente nefando:
Nona tegit solem; primam necat vltima prolem.

[e] *Bruchus*] Idem cum eruca seu campe: nimirum vermis olera hortensia erodens. Ein raup.

[f] *Eumenidum*] More poëtico terribilem illam Dei iram, penitus in populum Israëliticum effusam, mentione furiarum, ardentibus tædis, & facibus impios insectantium, voluit exprimere, quas sic per εὐφημισμὸν, seu ἀπὸ φρασιν dixerunt, quasi minimè εὐμενεῖς, seu beneuolas. An verò carmen tam sacrum & diuinum figmentis huiusmodi poëticis adspergere rectè potuerit aut debuerit, alii iudicent.

[g] *Iugera*] Iugerum Varroni ruris modus est, quem vno die iuncti boues exarare vno iugo possunt. Germ. ein juchert.

Silo.

[b] *Silonis*] Silo nomen montis & oppidi, distantis ab Hierosolymis versus occasum solstitialem vno milliari Germanico: vbi antiquitus sedes tabernaculi & arcæ fœderis fuit, vsque ad tempora Samuelis. Situm fuit in finibus tribus Iudæ, Beniaminis, & Ephraïmi.

PSALMVS LXXX.

[a] *TV nos si placido lumine videris*] Vide Psal. 42.

[b] *Euphratem*] Euphrates nobilissimus fluuius Asiæ est, tempore Salomonis limes terræ sanctæ versus Orientem. Perfluit idem Babylonem metropolim Chaldææ. Vocat eundem Psal. 89. *palmiferum*, quòd eæ regiones palmis abundarent.

PSALMVS LXXXI.

[a] *BOna dicite verba*] Quod Græcis est εὐφημεῖν. Ouid. 1. Fast.

Prospera lux oritur, linguis animisq; fauete:
Nunc dicenda bono sunt bona verba die.

[b] *Pelusiacis*] Pelusium Ptolemæo Ægypti vrbs vltima versus Arabiam maritima, sita videlicet ad ostium fluminis Nili, quod ab ea Pelusiacum dicitur. Suidas clauem Ægypti nominat. Nunc Damiatam dici aliqui asserunt. Hîc poëticè pro tota Ægypto accipitur.

[c] *Meribam*] Massa & Meriba locus in deserto, vbi Israëlitæ sitis impatientiâ in rixas, murmura & tentationes contra Deum & Mosen erumpunt: sic dictus a tentatione & contentionibus, vbi post-

ea petra percussa largissimè aquas effudit. Exod.17. Meminit eiusdem Psal.106.

[d] *Compede Nili*] Sub compede captiuitatem, sub Nilo poëticè Ægyptum intelligit, quæ irrigatur à Nilo: de quo multa Herod.lib.2.

PSALMVS LXXXII.

[a] R*Egum timendorum*] Idem ferè initium est odæ Horatii primæ libri tertii.

[b] *Trutina*] Pro statera seu libra, Græcis τρυτάνη, παρὰ τοῦ τρύεσθαι τῷ βουρήματι, id est, quòd pondere atteratur. Horatius: *Trutinâ pensatur eâdem.*

PSALMVS LXXXIII.

[a] N*Abathæus*] Nabaiothus fuit filius Ismaëlis, nepos Abrahami, à quo regio seu pars Arabiæ, terræ sanctæ finitima, versus Orientem, Nabathæa dicitur. Vnde & reliqui orientales à poëtis dicuntur Nabathæi. Ouid. Metamorph. *Eurus ad auroram Nabathæaq́; regna recessit.*

[b] *Agareni*] Ismaëlitæ, incolæ Arabiæ; sic dicti ab Agare ancilla & concubina Abrahami; qui post natum Christum Saraceni à Sara libera dici maluerunt.

[c] *Gabala*] Ebræis Gebal, regiuncula Arabiæ, finitima Iudææ, sedes Gebalitarum.

[d] *Amalecus*] Filius Heliphazi, nepos Esaui, à quo orti sunt Amalecitæ in Idumæa, vicini Iudææ versus meridiem.

[e] *Ammon*] Filius Lothi, à quo orti sunt Ammonitæ

monitæ, finitimi Palæstinæ, versus Orientem.

f *Lothi posteris*] Intelligit Moabitas & Ammonitas.

g *Madiana iuuentus*] Madian filius Abrahami ex Cethura, à quo Madianitæ vel Midianitæ, qui Arabiæ partem Moabitis vicinam tenuerunt, & memorabili clade victi sunt à Gedeone, Iud.6.7.8.

h *Sisara*] Dux Iabini regis Asori, victus à Baracho & Debora, & à Iahele vxore Heberis, dormiens, clauo per cerebrum adacto, interfectus, Iud.4.

i *Iabinus*] Rex Chananæorum in oppido Asor tribus Naphthalimi, victus à Baracho & Debora, Iudic.5.

k *Cisontis*] Cison fluuiolus seu torrens nobilis Galilææ inferioris, scaturiens prope Endor, ad montem Thabor, non procul à monte Carmelo (vbi Baalitas mactauit propheta Elias) influens in mare Syriacum, ad quem Sisara & Iabinus cum exercitu cæsi sunt à Baracho & Debora. Iud.5.

l *Lætamen*] Pro fimo aut stercore, quo agricolæ faciunt lætas segetes, & quasi agros exhilarant. Vtitur eâ voce Plinius.

m *Orebum*] Fuit is princeps Midianitarum, à Gedeone subactus & interfectus. Iudic.7.

n *Zebum*] Aliâs Zeebus, ipse quoque princeps Midianitarum, ab Ephraitis cæsus. Iud.7.

o *Zebeamq;*] Aliâs Zebaho, rex Midianiticus, à Gedeone captus & occisus. Iud.8.

p *Salmanam*] Aliâs Salmuna, regulus Midianitarum, à Gedeone superatus & cæsus.

q *Axis ignifer*] Significat poëticè cælum stellis distinctum & ardens.

PSALMVS LXXXIV.

a ARmipotens] Exprimit Ebraïcum Zebaoth, sicuti paulò pòst eundem vocat bellipotentem, & Psalm. 89. vtrumque coniungit, *Armorum belliq; potens.*

b *Creperos*] Creperum, dubium & anceps est. Lucret. *Creperi certamina belli.* & Accius Phœnis. de auxiliis amicorum: *Quæ ego cuncta esse fluxa in mea re crepera comperi.* Idem: *Nunc tu in re crepera tua quid capias consilii, vide* Hinc *crepusculum* dicitur lux dubia, & *senes decrepiti*, quasi in dubio vitæ constituti. Vide Non Marcellum.

c *Mens ebria nimiis bonis*] Summam hac metaphorâ saturitatem & abundantiam bonorum voluit indicare. Significat autem ebrietatem sobriam, de qua Poëta Christianus: *Lati bibamus sobriam Ebrietatem spiritus.* Horatius quoque od. 37. lib. 1. Cleopatram reginam Ægypti vocat fortunâ dulci ebriam. metaphorâ itidem insigni.

d *Auis nuntia veris*] Intelligit hirundinem, aut etiam ciconiam, de qua Virg. *Candida venit auis longis inuisa colubris.*

e *Agmen aquæ*] Pro aquæ copia, seu eiusdem fluxu & ductu. Hinc Virg. dixit 1. Georg. *E pastu decedens agmine magno Coruorum increpuit densis exercitus*

ercitus alis. Item: *Sæpe etiam immensum cælum venit agmen aquarum.* Et alibi: *Leni fluit agmine Tibris.* Et ipse Buchananus Psalm. 88. *Agmen vt hyberna quod sata mergit aqua.*

f *Indulsti*] Syncope, pro indulsisti.

PSALMVS LXXXV.

a POnunt *venti*] Pro desinunt, quiescunt. Virgilius:

Cùm venti posuêre, omnisq; repentè resedit
Flatus.

b *Astræa*] Poëticè, pro iustitia diuina. Ouid.

Vltima cœlestûm terras Astræa reliquit.

PSALMVS LXXXVI.

a EMancipatus] Emancipare est è mancipio seu dominio suo aliquid emittere, & alteri possidendum tradere; & volunt propriè dici de liberis, sicuti manumittere de seruis. Est igitur hîc spiritus contagio corporis emancipatus idem, quod anima, per mortem à corpore segregata.

b *Vernaculum*] Verna seruulus est domi nostræ natus, & nobis proprius. Inde *Vernaculum* dicitur, vel quod nobis est proprium, vt hîc: vel quod nobis domesticum aut quotidianum est, vt *lingua vernacula*, seu materna, quam quasi inter vernas & domesticos addiscimus. Horat. *Positosq; vernas dilis examen domus.* Epod. 2.

c *Pudor decolor*] Pudor enim natiuum colorem faciei in ruborem mutat. Ita Virg. *decolor ætas* senectus est, in qua color faciei iuuenilis plurimùm immutatur.

PSALMVS LXXXVII.

[a] *Mater vrbium*] Aliâs metropolis, è qua in alia loca ἀποικίαι seu coloniæ, tanquam filiæ deducuntur. Ita etiam Psalm. 123. *Mater nobilis vrbium.* Pindaro est ἀστῶν ῥίζα, id est, vrbium radix, metaphorâ admodum insigni. Plinio in Epistolis est ciuitas mater. *Dum*, inquit, *ciuitatis non sint alienæ, sed suarum quisque matrum ciuitatum*, id est, metropoleon. Aliâs Metropolis quoque vocatur vrbs in Repub. aut regno aliquo præcipui nominis & auctoritatis, vbi sedes & religionis, & iustitiæ, & maiestatis regiæ est. Quæ quidem tria vrbem aut locum aliquem maximè efficiunt amabilem & augustum. Talis apud Iudæos fuit Ierosolyma; apud Latinos Roma.

[b] *Babylon*] Aliâs Babel, metropolis Chaldææ, toto olim orbe clarissima, & primâ monarchiâ nobilitata, amplitudine genti quàm ciuitati similior. Scribit enim Arist. 3. Politic. Babylone ab hostibus captâ, exstitisse partem eius vrbis, quæ post tertium diem id factum esse nondum senserit.

[c] *Memphis*] Ægypti vrbs, ad Nilum sita, magnitudine Babyloni non dissimilis, nunc Cairo vulgò appellata.

PSALMVS LXXXIX.

[a] *Aristrati furias*] Eleganter τὸ ἄψυχον faciens ἔμψυχον, designat fluctus, tumultus & procellas tempestuosi maris.

[b] *Tha-*

[b] *Thabor*] Mons Galilææ, inter Mare Tiberiadis & oppidum Nazarethum, in finibus tribus Zabulonis, in quo torrens Ciſon ſuam habet originem. Abrahamo Ortelio, Coſmographo ad miraculum vſque politiſſimo & laborioſiſſimo, exiſtimatur eſſe Maſtois Polybii, qui quindecim ſtadiorum adſcenſum habeat, & in vertice oppidum ἀμφιθέατρον. Egeſippus lib. 4. cap. 4. de excid. Hieroſol. in extremo etiam meminit montis Galilææ Thabirii, cuius altitudo triginta ſit ſtadiorum, vertex autem ipſe campeſtris ſtadiorum viginti trium, & qui ipſe quoque cum tota Galilæa in poteſtatem Romanorum tum deuenerit.

[c] *Hermon*] Pars eſt montis Libani, quæ verſus Orientem porrigitur, & regnum Baſanitidis à Cœleſyria dirimit, ſtringens Galilæam à ſeptentrione & ortu.

[d] *Sidonio murice*] De murice ſeu purpura Pſal. 45. diximus. Hìc autem purpuram Sidoniam vocat, quòd mare Syiacum, Tyrum & Sidonem alluens, purpuræ admodum ferax & fœcundum eſſet. Eſt autem Sidon vrbs Phœniciæ antiquiſſima, in littore maris Syriaci, inter Berithum & Sareptam, in finibus Palæſtinæ, verſus ſeptentrionem ſita; ſic dicta à conditore Sidone, qui fuit filius Canaani, & patruelis Nimrodi, Gen. 10. quamuis à piſcium vbertate ſic dictum velit Iuſtinus lib. 18. Nam piſces, inquit, Phœnices Sidon vocant.

[e] *Mors illacrymabilis*] Vtpote quæ eſt ἄδακρυς,

immisericors, &, vt Plautinâ voce vtamur, *siccocula*, & simul ἀμείλιχος, id est, nullis lacrymis mouetur. Tribuit hoc epitheton Horatius Plutoni, od. 14. lib. 2.

[f] *Christi*] Christus Græcis idem est, quod Ebræis Messias, & Latinis vnctus; quòd IESVS CHRISTVS ab æterno Patre plenitudine Spiritus S. vnctus, sit summus propheta, doctor, pontifex & rex Ecclesiæ suæ. Isti enim omnes oleo certo vngi & inaugurari solebant.

IN QVARTVM LIBRVM *Psalmorum.*

PSALMVS XC.

[a] A Busque] ὕστερον πρότερον, pro, vsque à primis sæculis.

[b] *Comis arefactis*] Poëtæ herbarum folia & frondes metaphoricè comas nominant. Sicuti enim calui ties hominis caput deformat, & contrà capillitium seu cæsaries eiusdem est ornamentum; ita in foliis & frondibus plantarum, quasi decus & pulcritudo earum consistit, quibus hyberno tempore spoliatæ, quasi caluitiem quandam præ se ferunt. Vt denique capillitium tonderi dicitur, cùm crines resecantur; ita arbores, quibus frondes & folia amputantur, dicuntur tonderi. Horat. *Duris vt ilex tonsa bipennibus.*

[c] *Vitiant*

c *Vitiant amaro*] Videtur hæc scribens Lucretiana illa respexisse: *Medio de fonte leporum Surgit amari aliquid, quod in ipsis floribus angat.* Inest enim voluptati quiddam γλυκύπικρον, seu dulcacidum, quod dulcem curis miscet amaritiem.

d *Citatis alis*] Pro concitatis & vehementissimè agitatis.

e *Ver iuuentæ*] Pulcerrima metaphora. Sicuti enim in anno, qui totus pulcer est, pars amœnissima & pulcerrima est ver; ita in vita hominis pars optima & florentissima est ætas iuuenilis. Et sicut tempus vernum quotannis celerrimè effluit; ita vigore quoque iuuenili nihil est velocius aut fugacius. Hinc anni iuueniles etiam vernantes à poëtis appellantur.

f *Inquies*] Genere neutro, pro, inquietum. Sallust. *Humanum genus inquies & indomitum.*

g *Desine irarum*] Pro, Desine aut desiste ab ira, more Græco, apud quos verba desinendi & abstinendi adsciscunt genitiuum. Hocrat. λῆγε τῶν πόνων ἐπ πονεῖν δυνάμενος. Hinc Horat. quoque odâ 9. lib. 2. dixit: *Desine mollium querelarum,* & oda 27. lib. 3. *Abstine irarum, calidæq; rixæ.*

h *Cedat & lætis*] Huius & trium sequentium versuum hæc est constructio: Et luctus vicissim fugiens, cedat lætis: & modus voluptatis par laboti exacto, id est, finito, subiens, mitiget amarum æuum. Petit enim, vt tempus subsequentis

lætitiæ & prosperitatis, duratione præteritæ mœstitiæ & ærumnarum par sit.

PSALMVS XCI.

a *Velli*] Pro belli, more antiquo. vt Horat. *Pacem duello miscuit.* Aliàs pro singulari quoq; duorum certamine, quod Græcis μονομαχία est, accipitur, vt in hymno Ecclesiastico: *Mors & vita duello conflixêre mirando &c.* Homero bellum χάρμη dicitur per antiphrasin, quòd nihil habeat gaudii: vt Latinis bellum, quòd nihil in eo sit belli.

b *Exsors*] Quasi sine sorte, expers, immunis, ἄκληρος. Horat. de cote: *Exsors ipsa secandi.* Sic Psal. 143. *Si lucis exsors dego.*

c *Libycæ leænæ*] Libya Ptolemæo, Virgilio & aliis pro tota Africa accipitur, in qua leones generari etiam Horatius innuit, sic de Mauritiana canens: *Nec Iubæ tellus generat, leonum Arida nutrix.* Est enim Iubæ tellus, seu regnum Mauritaniæ, pars Africæ.

d *Serâ senectâ tempora suauiter*] Pollicetur mirum Deus, seriò se colentibus εὐγηρίαν, id est, commodam, & morbis non ita obnoxiam senectutem.

PSALMVS XCII.

a *Crudo robore*] Ita Virg. 6. Æn. de Charonte: *Sed cruda Deo viridisq; senectus.*

b *Ceu palma*] Quomodo palma oneri impositio reniteatur, patet ex Plinio lib. 16. cap. 42. vbi de materiis

teriis architecti, earumque firmitate agit. Verba hæc sunt: *Et palma arbor inualida; in diuersum enim curuatur: at populus contra omnia inferiora pandatur, palma è contrario fornicatur.* Quod etiam testatur Xenophon pæd. Cyri lib. 7. ὁ δὲ πιεζόμενος οἱ φοίνικες ὑπὸ βάρους ἄνω κυρτοῦνται, ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ καμηλοι. Propterea palma symbolum victoriæ habetur, cuius etiam hoc proprium est, vt folia eius nunquam decidant.

c *Cedrus*] Arbor perpetuò virens, odorata, speciosa, quam scribunt non curuari, sed suum retinere rigorem: teredines & tineas non gignere ex se, neque aliunde allatas alere: parietes denique nimio pondere non onerare. Vnde patet, cur Salomo, Dei instinctu, ex hoc potissimùm genere ligni templum Domini ædificare voluerit. Imò Vitruuius & alii referunt, etiam templi Dianæ Ephesiæ, & simulacri ipsius Deæ materiam cedrinam fuisse. Aiunt quoque, è cedro & similibus arboribus vltrò quandoque humorem guttarum instar excerni, quo fit vt huiusmodi statuæ indoctis & superstitiosis non sine miraculo sudare videantur, cùm tamen secundùm naturam idipsum fiat. Ex eadem cedro resina seu liquor quidam prouenit, quæ cedria & κεδρέλαιον dicitur, cuius ea vis est, vt defuncta corpora conseruet, & viuentia corrumpat, teste Dioscoride lib. 1. c. 89. Materiæ verò ipsi æternitas, vt Plin. Itaque & simulacra deorum ex ea factitarunt. *Et cedro digna*, dicuntur tabulæ, libri

& alia, quæ immortalitatem promerentur, & talia esse censentur, quæ posteritati debeant consecrari. Cedri enim succo illita à vermibus & carie erant immunia. Hinc Horatio sunt *carmina linenda cedro*. Et apud Persium est, *Cedro digna locutus*. Sicuti apud Virgilium in 6. quoque Poëtæ egregii sunt, *Phœbo digna locuti*.

d *Libani iugo*] Tota illa regio montosa, quæ est inter mare Syriacum, & Vrbem Damascum, Palæstinæ finitima, versus Orientem & Septentrionem, nominatur Libanus, cedris & aliis arboribus altissimis olim nobilis. Eius pars est mons Hermon, de quo Psal. 89. Nomen habet à candore niuium, quibus vertices altorum montium perpetuò teguntur. Laban enim Ebræis idem est, quod nobis candidum. Vnde & *Alpes ab albedine* dictas volunt.

PSALMVS XCIV.

a *Parente cassos*] Quos aliàs dicimus orphanos aut parentibus orbos. Est enim *cassum* inane aut vacuum, aut re aliquâ carens. Virg.

Nullum cum vitiis certamen & æthere cassis.

b *Veternum*] Morbus, qui Plauto est veternus. Celso lethargus est, marcor scilicet, & inexpugnabilis propè dormiendi necessitas, die Schlafsucht, aliàs accipitur pro incuria & negligentia supina.

PSALMVS XCVII.

a *Continens*] Continens Plinio terra est, quę absque marina nauigatione, commeatum partitur

tur in tres mundi partes: aliàs terram firmam dicimus. Græci ἤπειρον.

[b] *Cali cardini*] Cardo propriè sustentaculum illud est, à quo ianua dependens mouetur. Virgil. *Foribus cardo stridebat aheneis.* Hinc vocabulum transfertur ad duos vertices, seu polos cæli immobiles, circa quos cælum reuoluitur, alterum arcticum, seu septentrionalem, alterum antarcticum seu meridionalem: quorum prior Ouidio est cardo mundi,

Qui semper liquidis altior exstat aquis.

& de vtroque Virg.

Hic vertex nobis semper sublimis: at illum
Sub pedibus styx atra videt.

[c] *Inanes mentis stipites, & picti ludibria trunci*] Periphrases elegantissimæ idolorum.

PSALMVS XCIX.

[a] *Terrificet*] Terrorem pectoribus incutiat. Verbum à Lucretio & Virgilio vsurpatum. Virg. 4. Æn. *Cæcique in nubibus ignes Terrificant animos.*

[b] *Pilâ tereti nubis*] Pila propriè columna, non teres, sed quadrata, quæ Saxonibus quoque est cin pilar. Hic significat columnam nubis, quæ patribus in deserto dux itineris fuit, & è qua responsa accipiebant.

PSALMVS CII.

[a] *Veculus*] Aliis est Onocrotalus, seu Truo per deserta mugiens. Dictus est autem Onocro-

talus à strepitu asini. Auis est palmipes, magnitudine & colore similis cygno: cuius rostrum magnum, prælongum ac validum, ex cuius inferiori parte ingluuies, vt gutturosis, latioris sacculi instar ante pectus propendet. Pedes coloris cinerei durâ pelle contecti. Plin. lib. 10. cap. 47. Olorum similitudinem onocrotali habent: nec distare existimarentur omnino, nisi faucibus ipsis ineesset alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit, mira vt sit capacitas. Mox perfectâ rapinâ, sensim inde in os reddita, in veram aluum, ruminantis modo, refert.

[b] *Deproperant*] Id est, valde & festinanter properant. Verbum à Plauto & Horatio vsurpatum.

[c] *Trifidum solum*] Antiquitus enim totum orbem terrarum in tres partes primarias diuidebant: nimirum in Asiam, Africam, & Europam. Quibus patrum ætate accessit quarta, America, ab Americo Vesputio, primo eius inuentore, sic dicta. Est autem *trifidum*, quòd in tres partes vel fissum est, vel findi aut diuidi potest.

PSALMVS CIII.

[a] *Gaditano cubili*] Gades, insulam & vrbem sitam inter sinum Gaditanum & Oceanum Atlanticum extremum versus occasum noti orbis terminum credidit antiquitas. Inque ea columnæ Herculis celebrantur. Sicuti & poëtæ fabulantur, hîc Solem diurno labore fessum, Oceano se immergere, atque requiescere. Vnde *Solisq; cubilia*

bilia Gades, dixit Statius. Quem hîc Buchananus videtur imitatus. Nautæ etiam hodie extremum huius insulæ promontorium Finem terræ nominant. Celebratur inscriptio non inelegans, quam eo in loco repertam ferunt:

HELIODORVS INSANVS CARTHAGINIENSIS AD EXTREMVM ORBIS SARCOPHAGO TESTAMENTO ME HOC IVSSIT CONDIER, VT VIDEREM, SI ME QVISQVAM INSANIOR AD ME VISENDVM VSQVE AD HÆC LOCA PENETRARET.

Hispani adhuc vocant Cadiz, vel Caliz. Eius insignem descriptionem dedit Abramus Ortelius in tertio Theatri Orbis additamento: vnde hæc ferè desumta sunt.

[b] *Meretis*] Merere sub imperatore stipendia, est expeditionis alicuius socium esse, & militiam exercere: quod aliâs est stipendia facere. Vnde Sallustius rei bellicæ ignarum vocat *hominem nullius stipendii*. Hîc de Angelis, Deo quasi militantibus, vsurpauit.

PSALMVS CIV.

[a] *Tentoria cæli*] Tentoria, sub quibus miles contra iniurias cæli se occultabat, antiquitus aut è velis erant extensis, quæ alii *papiliones* vocârunt: aut è tabulis consertis, quæ Cæsari sunt *tabernacula*: aut etiam è pellibus, quæ *tentoria scortea* dixerunt. Vnde est *sub pellibus hybernare*. Scortea

etiam apud Martialem significat pallium pelliceum contra pluuias. Sic enim ille:

Ingrediare viam cælo licet vsq; sereno;
Ad subitas nunquam scortea desit aquas.

Hîc autem vocabulum *tentorii* eleganter ad cæli firmamentum latissimè expansum transfertur.

[b] *Lymphas*] Lympha poëticè pro aqua.

[c] *Onager*] Asinus syluestris est, cursu equos facilè superans, cuius carnes, nisi quòd molliores sint, nihil à ceruina differunt. Abundat gregibus onagrorum Arabia, vt scribit Xenophon de Cyri minoris expeditione lib 1. Meminit eorundem Plin. lib. 8. cap. 4. vbi Phrygiæ & Lycaoniæ præcipui onagri adscribuntur. Petrus quoque Angelius Bargæus in Cynegeticis lib. 3. versibus his elegantissimis describit onagros:

At sonitu ingenti putrem quatit vngula campum
Cornea, venantem quoties fugêre: suis q;
Temporibus stant longæ aures: tum corpore ceruos
Exsuperant: nec lana nitet non alba colore,
Mixta nigro, ceu cùm nubes densentur opaca,
Et totum eripiunt oculis cælum q; diem q;;
Nigra q; per medios decurrit tænia lumbos,
Linea quam clunes tractim comitatur ad imos:
Vtra q; distinguens niueo sua tergora ductu.

Idem onagros Indicos, qui nobis sunt vnicornes, describit Cyneget. lib. 2.

——— *quos*

——— *quos India pascit onagros,*
Iam primùm niueo corpus candore teguntur
Infecti, Assyrio circum caput omne colore:
Cæruleis oculis: vnoq́ in fronte superbi
Cornu, quod reges Indorum protinus aureis
Orbibus includunt, & vina liquentia potant.
Ac tum nec morbos tuti sentire feruntur,
Nec quæ inter mensas occulta hausêre venena.

Quos ipsos versus cùm scriberet, respexit procul dubio locum Ctesiæ, qui est in Indicis. Asinos, *inquit*, sylvestres habet India, equis pares, quosdam & maiores: quibus caput purpureum, oculi cærulei, reliquum corpus est album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, cuius inferior versus frontem pars duorum palmorum spatio sit candidissima: at superior, quæ in acutum tendit, punicea sit, summum ruborem adiunctum habens: pars autem media sit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec spasmo, nec sacro morbo corripiuntur: sed nec venena vllam in eos vim habent, si modò vel antequam illa hauriant, vel postquam hauserint, aquam aut vinum, aut aliud quidpiam ex illis poculis bibant.

[d] *Tranant*] Traiiciunt, peruolant. vt sup. Psalm. VIII. *Quiq́ pennarum celeri volatu Metitur ales aëra*, id est, tranat.

[e] *Cerealia munera*] Pro frugibus. Poëticè. Ceres enim Dea frugum à poëtis fingitur, quam tamen Dauid prorsus ignorauit.

f *Genitabilis humor*] Pro genitali, è quo aliquid gignitur. Cic. in Arato: *Solers natura & rerum genitabilis ordo.* Reperitur & apud Varronem, & inprimis apud Lucretium. Sic Virgilius dixit, *penetrabile frigus. Genitabilis aura Fauoni.* Apud quem etiam sunt *auersabilis, & arumnabilis.*

g *Alitibus*] Vide ales. Psal. VIII.

h *Echinus*] Aliâs erinaceus: quorum duæ sunt species: alii enim rostro porcum, alii canem referunt, *quarum vtraq; tergus Vndiq;, quàm magnum, spinis vallatur acutis.* Et vbi periculum imminet, quasi in orbem se colligit, vt globum quasi hispidum repræsentare videatur: Sicuti eleganter de iis quoque Angelius Cyneget. 4. vbi etiam naturam & furta huius animalculi graphicè pingit, versibus hisce lepidissimis:

Ergo vbi lapsa iacent sua quaq; sub arbore poma,
Accedunt lati, seq; in sua terga volutant,
Donec fixa rubis hærentia mala supremis
Exportant: implentq; penum liuentibus vuis;
Quarum acinis quoties sentes onerantur acutæ,
Periucunda sui præbent spectacula nobis.
Quippe humeros tecti sic ingrediuntur, vt ipsâ
Ire putes totos auulsos vite racemos.
Ah, tibi ne cupidos sensus tum tangat habendi
Tantus amor, furem vt tentes arcere iocosum,
Atq; oculos durus iucundo auertere ludo,
Eripere & natis dulcem exspectantibus escam.

i *Didu*]

i *Didis*] Didere verbum poëticum elegans, pro distribuere, digerere. Lucret. lib. 2.

Dum facilè in venas cibus omnis diditur.

Horat. *Albuti senis exemplo dum munia dividit.* Componitur vel à dis & do, vel est contractum à diuido.

k *Grandia cete*] τὰ κήτη Græcis balæna seu bellua marina est. Hinc κήτη in numero plurali, à quo latinum cete, eâdem significatione, pluralis numeri tantùm. Hinc Virg. *Et monstra immania cete.* Eodem modo *mele & pelage*, pluraliter vsurpauit Lucret. 5. *Propter Atlanteum littus pelageq; sæua.* Item lib. 2. *Et cycnea mele.* Et eódem pertinent *frigida tempe* Virgilii.

l *Vitreo marmore*] Pro mari. Sicuti & Virgil. 2. Georg. *Infidum remis impellere marmor.*

PSALMVS CV.

a *Chananæa arua*] Regio hæc posteris Abrahami diuinitus promissa, sic, vel etiam Chananitis, dicta est à Chanaano, filio Chami, nepote Nohæ. Eius enim progenies hanc terram incoluit primò, quam postea, Chananæis eiectis, duce Iosuâ occupârunt Israëlitæ. Regio eadem cum Palæstina, quæ longa fuit XL. milliaria Germanica, lata XII. teste Hieronymo.

b *Filium Rachelis*] Periphrasis Iosephi, filii patriarchæ Iacobi, quem ille ex Rachele filia Labanis procreauit.

c *Mango*] Mango hîc idem est, qui Callistrato I. C. plagiarius, qui homines viuos aut emit, aut furatur. Tales erant Ismaëlitæ, Iosephum à fratribus suis ementes XX. siclis argenteis.

d *Inquilinus incolas*] Inquilinus hîc opponitur indigenæ seu ciui, aut patritio, qui Græcis est αὐτόχθων seu ἐγχώριος, siue etiam πολίτης, quem hoc loco vocat incolam, qualis tum erant Ægyptii. Significat enim vox Inquilinus aduenam, seu peregrinum, licet etiam habitet in emto & proprio. Aristoteli in principio 3. Politic. est μέτοικος: quales in Ægypto tum erant Israëlitæ, eodem nomine aliâs dicti Ebræi, vt docuimus Psalm. 28. Patet hoc ex Sallustio, vbi Catilina in senatu se excusans inter alia, *Ne*, inquit, *existimate mihi homini patritio perditâ rep. opus esse, cùm eam seruet M. Tullius, inquilinus ciuis vrbis Romæ.* Aliâs inquilinos quoque Appian. lib. 2. ἐμφυλ. Καλοῦσιν, inquit, τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν ἀλλοτρίαις οἰκίαις. Sicuti quoque aliquando inquilinus Ciceroni est, qui alienam domum incolit, aut in alieno priuatim habitat. Græcis ἔνοικος. Vnde Ciceroni in quadam ad Atticum epistola ἐνοίκιον est locarium, seu pretium conductæ domus.

e *Bruchus*] Vide Psal. LXXVIII.

f *Imber alitum*] Coturnicum maxima copia, instar imbris in terram decidens.

g *Pelu-*

g *Peluſii*] Vide Pſalm. LXXXI.

PSALMVS CVI.

a IVgiter] Vide Pſal. XIX.

b *Salſi*] Vide Pſal. LXXVII.

c *Vorticoſo*] Vox à Liuio quoque vſurpata, deſcendens à vortice ſeu vertice, qui eſt aqua in ſe contorta, & in orbem acta, qua in parte maria & flumina ferè ſunt profundiſſima, ein Wirbel.

d *Gurgite*] Gurges quoque profundus in mari vel flumine locus eſt, vbi aqua in gyrum agitur, & iniecta attrahit & abſorbet. Noſtris nautis ein Loſch.

e *Horebi*] Horebus vel Orebus, pars vel appendix eſt montis Sinai, in quo leges Decalogi latæ & ſancitæ ſunt.

f *Niloticis*] Vrbes Niloticæ ſunt vrbes Ægypti: ſic dictæ à Nilo, de quo ſuprà Pſal. LXVIII.

g *Moſes carum caput Deo*] Pro homine, Deo cariſſimo. In Latina enim & Græca lingua *caput* tanquam primarium corporis membrum nonnunquam pro toto homine vſurpatur. Vt Horat. *Quis deſiderio ſit pudor aut modus Tam cari capitis?* Et Propert. lib. 4. *Nec te dulce caput mater Scribonia laſi.* Ita apud Homerum: Φεῦκτε, φίλη κεφαλή. Et Plato in Phædro: Χαῖρε, φίλη κεφαλή. Sicuti etiam Euripides de malo homine dixit: ὦ κακὴν κάρα.

h *Phineas*] Filius Eleazari, nepos Aaronis, qui in

dignatione commotus, Israëlitam cum scorto Madianitide interficit, eoque strenuo facto iram Domini iam efferuescentem reprimit. Qua de causa sacerdotium perpetuum ei posterisq; eius promittitur, Num. 25.

i *Meribæ*] Vide Psal. LXXI.

k *Sortis flebilis vel hostibus*] Insignis amplificatio miseriarum, quas valde magnas, luctuosas & intolerabiles esse necesse est, si hostibus, vltionis & vindictæ potiùs quàm commiserationis cupidis, lacrymas debeant elicere. Eâdem amplificatione vsus est Virgilius, cùm diceret: *Vel Priamo miseranda manus.* Item Claudianus: *lugenda Getis & flenda Sueuis Hausimus: ipsa meos horreret Parthia casus.* Vide Psalm. CXXIX.

IN QVINTVM LIBRVM *Psalmorum.*

PSALMVS CVII.

a *Phœbus*] Poëticè, pro sole. Est enim Sol φὼς βίς, id est, lux vitæ. Vnde aliqui nomen Phœbi deductum volunt.

b *Arctoa campis glacialibus vrsæ*] Intelligit partes terræ septentrionales, vrsæ maiori & minori subiectas, vbi maius & penetrantius, quàm in reliquis mundi partibus, frigus est.

c *Mare sulcat*] Poëticè, pro nauigat. Sicuti enim per campos aratro ducto relinquitur sulcus li-

neâ

neâ rectissimâ; ita in mari quoque nauis, acta ventis secundis, rectissimo cursu procedit: Et quod aratori est stiua, id nautæ est gubernaculum.

[d] *Carinis*] Pro nauibus, pars pro toto. Ita Ouidius rotam pro curru dixit:

Si rota defuerit, tu pede carpe viam.

[e] *Venti ponunt*] Vide Psal. 85.

[f] *Bullantibus*] Bullare est bullas facere. Verbum à Plinio vsurpatum, qui aquas & vrinas dixit bullantes, id est, bullis intumescentes.

PSALMVS CVIII.

[a] *Decempeda*] Pertica, δεκάπους, seu decem pedum, cuius vsus erat in dimensione agrorum, ein meßruht. Cicero pro Milone: *Qui cum architectis & decempedis villas multorum hortosq; peragrabat.* Vnde eidem Ciceroni *decempedator* idem est in Græcis γεωμέτρης.

[b] *Arua tondet pecore*] Pro, depascit.

[c] *Arua secat vomere*] Pro, arat.

PSALMVS CIX.

[a] *Aspris*] Pro asperis, more Horatiano, vbi etiam legas *valdius*, pro validius: *puertia*, pro puericia: *surpite*, pro surripite: quod etiam attigimus Psal. 71.

[b] *Exspes*] Vide Psal. 31.

[c] *Tectis frondeis*] Pro arboribus, quæ auibus nidos & latebras præbent, sicut tecta ædificiorum hominibus.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0543
DFG

a *Argenteis gemmulis*] Allegoria, pulcerrimis metaphoris, & formam, & colorem, & pulcritudinem roris matutini venustissimè repræsentans. Non dissimilia habet Psal. 133.

b *Sacramento*] Pro iuramento. Est autem sacramentum propriè solenne iuramentum militare, quo milites fidem suam imperatori adstringebant. quod quale fuerit, patet ex his verbis Vegetii, quæ exstant lib. de re militari secundo, cap. 5. *Milites scripti & matriculis inserti, iurare solent. Et ideo militiæ sacramenta dicuntur. Iurant autem per Deum, & Christum, & Spiritum sanctum, & per maiestatem imperatoris &c. omnia se strenuè facturos, quæ præceperit imperator: nunquam deserturos militiam, nec mortem recusaturos pro Romana republ. &c.* Hinc Cæsar lib. 1. bell. ciuil. *Milites Domitianus sacramentum apud se dicere iubet.* Miles autem hoc sacramento obstrictus, auctoratus: eodem liberatus, exauctoratus vocabatur. Accipitur etiam aliàs pro quouis iuramento. Horat. od. 17. lib. 2. *Non ego perfidum dixi sacramentum.* Dictum est autem sacramentum à sacrando, seu consecrando, quòd eo iuramento quis consecretur, & quasi addicatur huic vni imperatori, non alii, ad seruiendum.

c *Melchisedecis*] Quasi dicas, regis iustitiæ. Volunt autem, hoc cognomen fuisse Semi filii Nohæ, qui habitauerit in Salem (quæ postea fuit

Hie-

Hierosolyma) & præcipuus doctor & gubernator Ecclesiæ sui temporis fuerit. Ex hoc autem Psalmo, & ex septimo cap. epist. ad Ebræos patet, magnum hunc Melchisedecum typum fuisse Christi, sacerdotis æterni. Dicitur enim sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens, manere sacerdos in perpetuum: sicuti etiam filius Dei non tantùm sine patre ex virgine, sed etiam sine matre ex Deo natus, sine dierum initio exstitit, antequam ex matre virgine carnem assumeret: neque vllum vitæ finem est habiturus. Et hic verè est æternus ille sacerdos, qui purissimâ victimâ (nimirum seipso) semel patri oblatâ, suos in æternum Deo reconciliauit.

d *Sacrorum antistitem*] Id est, summum aut primarium sacerdotem: sic dictum, quòd ceteris antestet aut antecellat. Cicero quoque *Antistites cæremoniarum & sacrorum* nominat in oratione pro domo sua. Ab hoc deductum fœmininum Antistita, pro primaria sacerdote, vsurpatur à Plauto & Cicerone. Aliàs antistes in genere quoque dicitur is, qui in re aliqua excellit aut primas tenet. Ita Seruius Sulpitius appellatus est *Antistes iuris*, Plato, *Antistes sapientiæ*.

PSALMVS CXI.

a *Tterlita fuco*] Ab interlino, ich schmier darzwischen/ compositum à lino, leui, litum.

Aliâs fucus propriè insectum est, simile quidem api, sed maius, seu apis potiùs imperfecta, carens aculeo, non mellificans, sed mel aliarum strenuè deuorans. *Immunisq; sedens aliena ad pabula fucus*, vt de eo Virgilius. Vnde etiam Varro furem vocat. Et per metaphoram fuci dicuntur otiosi, & ignaui ventres, aliorum tantùm fruges consumere nati. Aliâs etiam accipitur pro colore, quo lanæ & panni inficiuntur, vt, præter naturalem, alium colorem nanciscantur. Item pro medicamento, seu lenocinio, quo facies pingitur, vt speciosior videatur, quàm reuerâ est: Græcis φῦκος, καλλόπισμα, καλλιέλεφαρον, quâ significatione hîc vsurpatur.

PSALMVS CXII.

[a] *Dentem fatigans dente*] Frendens. Periphrasis. Vide Psal. xxxv.

PSALMVS CXV.

[a] *Massa è sequaci bracteas*] Quæ scil. ictu malleorum diduci & dilatari potest, & quę, dum mouetur aut plicatur, crepitat. huiusmodi enim laminæ seu lamellæ potiùs tenuissimæ, Latinis bracteæ appellantur. Virg. 7. Æn. *Leni crepitabat bractea vento.*

PSALMVS CXVI.

[a] *Pollicitii tenax*] Seruans promissorum. Sicuti Horatius *Iustum & tenacem propositi virum* vocat integrum & constantem.

[b] *Damna-*

b *Damnatus voti*] Quod postea dicit, reus voti. Qui enim voto facto aliquid se præstiturum promisit, ille tamdiu obligatus, & quasi damnatus atque obstrictus est, donec voto soluto seipsum liberet. Virg. *Damnabis tu quoq; votis.* Pro quo Iurisconsulti veteres dicebant, *Damnas:* vt, Damnas esto, id est, obligatus ad hoc vel illud faciendum.

PSALMVS CXVIII.

a *Licebit*] Pro, licet, aut quamuis. Ita Martialis lib. 7. *Sint astra licebit, Non deerit populo te veniente dies.* Imò Horat. Epod. 15. *Sis pecore & multâ dives tellure licebit.*

PSALMVS CXIX.

a *Doctior doctoribus*] Insignis aliquid re ipsâ amplificandi modus, per comparationem. Qui enim præstantibus in re aliqua præstantior est, eius præstantiam verosimile est minimè esse vulgarem. Talia sunt illa Virgiliana & Horatiana: *Formosi pecoris custos formosior ipse. O matre pulcrâ filia pulcrior.*

PSALMVS CXX.

a *Scythæ*] Scythia complectitur regiones & gentes amplissimas & populosissimas tam in Europa, quam in Asia versus Septentrionem habitantes, in quibus etiam sunt Mesechitæ, quorum Psalmus meminit, sic dicti à Mesech, filio Iapheti, à quo gens illa propagata est. Mesech, id est, tendens arcum, quo etiam nomine Scythæ

hoc loco celebrantur. Vox autem Kedaræorum, quæ in Ebræo est, deducitur à Kedar filio Ismaëlis, à quo dicti sunt Kedaræi vel Hedareni populi Arabiæ, quos posteri Saracenos appellauêre. Nomen habent à nigredine, vt quodammodo simul doleat Dauid, quòd sibi conuersandum sit cum nigris, id est, improbis & sceleratis.

[b] *Quum silua flagrat*] In fontibus Hebræis lingua hæc virulenta & dolosa, nominatim comparatur carbonibus iuniperorum. Scribunt autem de materia iuniperi accensa, quòd mirum in modum adurat, & ignem vel ad integrum annum foueat, modò cinere cooperiatur. De eadem Plinius scribit, quòd serpentes ipsam fugiant, ideoque etiam homines eò tutiùs sub ea quiescere possent, quod de Propheta Elia perhibetur, 1. Reg. 19. 17.

[c] *Mapalia & Magalia*] Propriè sunt tuguria Maurorum & Numidarum agrestium, oblonga, incuruis lateribus tecta, quasi nauium carinæ, vt Sallustius ea describit in Iugurtha.

PSALMVS CXXV.

[a] *SI fractus*] Desumsit hæc ex oda 3. lib. 3. Horatii.

[b] *Mœnia montium*] Sunt enim montes, vrbem aliquam circumdantes, eius quasi munimenta & mœnia. Ita Pindarus olymp. od. 8. regionem mari septam, vel insulam vocat ἀλιέρκεα χώρων.

[c] *Præsi-*

c *Præsidio viduos*] Præsidio destitutos. Vide Psalm. 78.

PSALMVS CXXVI.

d METum *librantes*] Variè affecti, alternis iam spe, iam metu, animum subeuntibus.

PSALMVS CXXVIII.

a PLantaria] Plantarium Virgilio planta aut stirps est quælibet, quæ in terram depangitur. Plinio etiam seminarium est, nouellis arbusculis consitum, vnde plantæ nouellæ aliò transferuntur.

b *Pubescunt*] Germinant, adolescunt. Virg. 2. Georg. *Largo pubescit vinea fœtu.*

PSALMVS CXXIX.

a SVltis] Vide Psal. XXXVIII.

b *Hostis ad fastidium*] Insignis amplificatio supplicii, cuius etiam hostem, aliàs infestum & crudelem, capiat fastidium. Id enim graue & diuturnum esse necesse est. Vide Psal. c v.

c *Neruo seruitutis*] Vinculis, carcere. Terent. *In neruum potius ibit.* id est, in vincula.

PSALMVS CXXX.

a NOn *furiis tristis es asperis*] Non furenter irasceris.

b *Noxis eximet*] Liberabit à peccato & omni malo.

PSALMVS CXXXI.

a SVblime *vetus*] Pro sublimiter. Adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græco. Virgil.

Raptâ spirans immane securi: Id est, immaniter. Talia sunt: *longum lætari, acerba fremere, inexplétum lacrymari, indomitum furere, torvum videre.* Vide similia Psalmo XL.

PSALMVS CXXXIII.

[a] *Inebrians vligine*] Insignis metaph. Sicuti enim hausto vini largiore corpus humectatur, & homo inebriatur, ita imbrium humore terra irrigatur & fœcundatur. Est autem vligo propriè naturalis terræ humor, ex ea nunquam recedens.

[b] *Hermonis intonsi*] Cuius virgulta vere nouo frondentia nondum sunt amputata. Hoc enim est montes & arbores, quarum folia & frondes poëtis comæ sunt, tondere. Horat. *Duris vt ilex tonsa bipennibus.* E conuerso dixit Virg. *Ipse caput tonsæ foliis euinctus oliuæ.* Vide Psal. XC.

PSALMVS CXXXV.

[a] *Priuam*] Priuum est, quod vnius cuiusque proprium & peculiare est. Horat. *Conducto nauigio quæ Nauseat ac locuples, quem ducit priua triremis.*

[b] *Septemflua flumina Nili*] Quia Nilus septem ostiis celeberrimis in mare Ægyptium influit. Quorum nomina vide apud Melam.

[c] *Amorrhæum*] Qui sic dicti sunt ab Amorrhæo filio Chanaan, & vltra ac cis Iordanem longè lateq; habitârunt, antequam ab Israëlitis eiicerentur.

[d] *Seon*] Rex Amorrhæorum, quem, cùm Israëlitis iter intercluderet, interfecit Moses; & regionem eius occupatam Rubenitis & Gaditis assignauit.

PSAL-

PSALMVS CXXXVII.

a *Vertite fundamentis*] Versus spondaicus; habens in quinta regione spondæum.

PSALMVS CXXXVIII.

a *Quod superest, si quid superest*] Elegans ἐπανόρθωσις. Qualis illa Ciceroniana: *Quid sit, quòd se à me remouit: si modò remouit, ignoro.* aut etiam illa Horatiana:

Quòd spiro & placeo, si placeo, tuum est.

PSALMVS CXXXIX.

a *Momenta*] Momentum à moueo, est minimum temporis spatium, à nictu oculi Germanis dictum, ein augenblick. Vult enim dicere, nullam vel minimam vitæ suæ partem Deo incompertam esse. Momentum quoque in lancibus libræ, iam in hanc, iam in illam partem vergentium, notum est. Græcis ῥοπή.

PSALMVS CXL.

a *Lingua loquacis perfida vanitas*] Pro hominibus garrulis, perfidis & vanis. Sicuti Psalmo 1. *Impietas* pro hominibus impiis.

PSALMVS CXLI.

a *Odore thureo*] Qui ex thure exhalat. Virg. *Solis est thurea virga Sabæis.*

b *Libamine*] Pro libatione religiosa; quam Græci σπονδὴν vocant.

c *Palpet*] Palpo, palpas, vel palpor, palparis, palpari, deponens, id est, blandè, leniter & quasi tentando prensare, demulcere vel tangere. Accipitur

ferè pro adulari. nam is asſentatorum geſtus eſt. Hinc apud Plautum & alios ſunt nomina *palpo, onis; palpator* & *palpatio*, pro adulatore & adulatione. Iuuenal. *Quem munere palpat.*

[d] *Salubriter*] Aduerbium à Liuio vſurpatum, à quo ſalubriùs & ſaluberrimè.

PSALMVS CXLII.

[a] *Dvm ſedes hominum colo*] Id eſt, dum viuo & habito inter homines.

PSALMVS CXLIII.

[a] *Lvcis exſors*] Tenebricoſus, aut tenebris incluſus. Vide Pſal. 91.

[b] *Cane torrido*] Sirio. de quo plura vide Pſal. 1.

PSALMVS CXLIV.

[a] *Aculis ſequacibus*] τὸ ἄψυχον more poëtico eleganter facit ἔμψυχον. Sequax dicitur, quod ſtrenuè & cupidè inſequitur. Tribuitur hoc epitheton à poëtis paſſim capreis, oculis, fluctibus: item curis, quæ nullis protectionibus, nauigationibus, aut armis arceri poſſunt, quin inſequantur. Lucr. 2.

Reuerâq; metus hominum, curæq; ſequaces,
Nec metuunt ſonitus armorum, nec fera tela.

Ita hîc iaculum ſequax eſt, quod ſequi non deſinit antequam vulneret, quaſi ſiti quâdam ſanguinis humani, & cupiditate nocendi teneatur, vt Homerus quoque de huiusmodi ſagittis loqui ſolet.

[b] *Laquearibus*] Laqueatia & lacunaria partes ſunt ædium ſeu conclauium, oppoſitæ pauimento, quod

to, quod pedibus teritur. Quia autem partes illæ conclauium superiores studiosè exornari à magnificis solent, *tecta laqueata* sunt Horatio domus principum & magnatum splendidæ, quas circum curas & solicitudines volitare asserit. Eodemque modo Cicero vocat *porticum pauimentatam*. Sicuti enim pauimentum decus est eius partis cubiculi, quod pedibus teritur; ita lacunar ornat eam, quæ supra caput est, partem, quam vocem etiam nonnulli ad cælum stellis distinctum eleganter transtulerunt, pro cælo dicentes laquearia cæli.

c *Aureis*] Id est, pulcris, pretiosis. Quæ enim præ aliis pulcra & pretiosa sunt, poëtis aurea dicuntur, vt: *Venus aurea, lumen aureum, liber aureus. Auro magis aurea virtus.*

d *Tholus*] Propriè concamerationis aut fornicis medium, seu vmbilicus, in quem laterum aut trabium capita coëunt, cui antiquitus voventium anathemata, seu donaria votiua affigebantur. Virg. 9.

——*Si qua ipse meis venatibus auxi,*
Suspendive tholo, aut sacra ad fastigia fixi.

PSALMVS CXLV.

a *Contagium*] Contagium, ii; contagio, onis, & contages, is, accipiuntur pro morbo aut re aliqua vitiosa, quæ contactu nocet, & veneno suo alios inficit. Lucret.

Quæ contage suâ palloribus omnia pingunt.

[b] *Exarum fæcula*] Vide Psal. 77.

[c] *Opisq; compotes*] Ope videlicet impetratâ, aut cùm votorum suorum facti sunt compotes.

[d] *Qui pectore cunq;*] Pro, quicunque pectore, per Tmesin.

PSALMVS CXLVI.

[a] *Eurie*] Pro fame. Apud Catullum est Esuritio, apud Varronem esurigo, eâdem significatione: ab edo.

PSALMVS CXLVII.

[a] *Fractos animi*] Id est, animo fractos, seu pusillanimes. Poëticè. Eodem modo, *egregius, præstans, lapsus, victus*, & alia similia cum voce *animi* passim à poëtis coniunguntur. Et paulò pòst hoc ipso psalmo dicit, *simplex animi*.

[b] *Aheneis*] Vocabulum poëticum, diuersimodè, pro ratione carminis, vsurpatum. In soluta oratione dicimus æneus. hinc poëtæ, diphthongo per dialysin & aspirationis epenthesin diuisâ, dixerunt aheneus. Horat.

——*Hic murus aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nullâ pallescere culpâ.

Ex hâc voce productâ aliu item, per συνίζησιν, fecêre contractam, exemtâ è penultimâ literâ E, & dixerunt *Ahenus*: Propert. *formæ celator ahena*, pro, æneæ, vel æreæ. Eodem modo pro eburneus dixere *eburnus*.

[c] *Et glacie frænat*] Insignis metaphora. Glacies enim cursum fluminum sistit, eaque ripis suis quasi alligat

alligat & adstringit, vt fræno equi cursus sistitur, quod hoc loco est frænare lapsus aquarum. Glacie verò liquefactâ & solutâ, *mox decrescentia ripas Flumina prætereunt*, vt canit Horat. 4. od. 3.

PSALMVS CXLVIII.

[a] *Rotatiles*] Vox à Poëta, vt videtur, nouata. Est autem rotatile, quod rotæ instar in orbem potest circumagi, quales sunt circuli illi cælestes, de quibus hîc loquitur.

[b] *Vasta cete*] Vide Psal. 104.

[c] *Repostos*] Pro, repositos. Virg. *Manet altâ mente repostum.* Et *impostor*, quasi impositor, qui fraudulenter aliis imponit. Vide Psal. 46.

PSALMVS CXLIX.

[a] *Filiæ Sionis*] Id est, virgines & matronæ Hierosolymitanæ: Sicuti Horat. od. 3. lib. 4.

Romæ principis vrbium
Dignatur soboles, inter amabiles
Vatum ponere me choros.

Vbi per sobolem Romæ, intelligit adolescentes & ciues Romanos, ex vrbe Roma, tanquam ex matre, oriundos.

[b] *Pectine*] Pecten hoc loco idem est cum plectro, de quo suprà Psal. 30. Virgil. *Iam pectine pulsat eburno.* Aliud instrumentum musicum est πηκτὶς, seu pectis, de quo, sicuti etiam de aliis eius generis, vide Nomenclatorem Hadriani Iunii.

PSALMVS CL.

[a] *Nabliis*] Vide Psal.33.

[b] *Cymbali*] De hoc, Psal.68.

[c] *Sonore*] Pro sonitu, more Lucretii & Virgilii, quorum ille in primo:

Lepido quæ sunt fucata sonore.

Idem canor, pro cantu dixit in quarto:

Paruus vt est cycni melior canor, ille gruum quàm
Clamor in æthereis dispersus nubibus Austri.

HÆc quàm breuissimè in Psalterii huius voces obscuriores annotasse sufficiat. Reliqua, quæ in eo latent Christianæ pietatis documenta & mysteria, aliis ex professo hoc agentibus relinquimus explananda.

Πάντα δόξα Θεῷ.

NATHAN CHYTRÆVS Lectori S.

HActenus explicui pueris minùs obuia verba,
Dicendi & raros difficilesq; modos.
Tu postquam mentem q; tenes linguamq; poëtæ,
Nunc quoq; cum sciis, si libet, illa cane.

Genus

Genus dicolon distrophon: Versus 1. Dactylicus hepta-
meter acatalect. 2 1. Archilochius; constans ex pent-
hemimeri iambica & tribus trochæis.
Horat. lib. 1. od. 4.

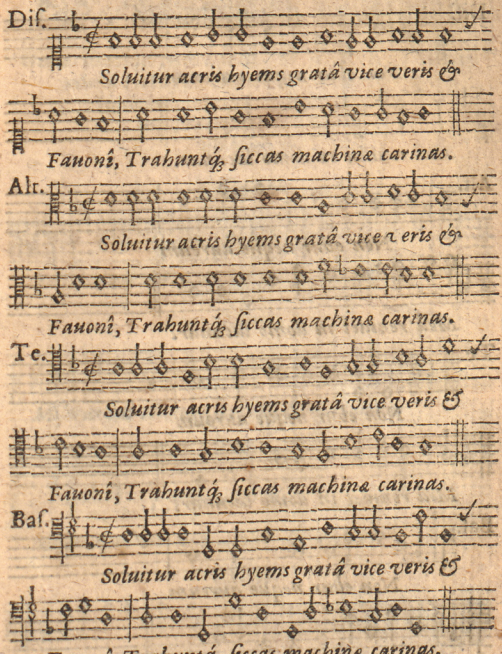

Genus dicolon distrophon. Versus I. Trochaicus dimeter catalecticus. II. Iambicus trimeter catalecticus. Horat. lib 2. od 18.

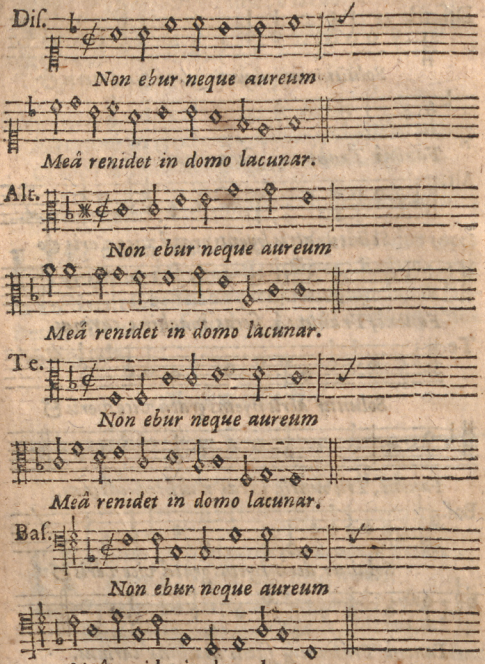

Genus

Genus dicolon triſtrophon. Verſus I. & II. Ionici à minore, Sapphici trimetri acatalecti. III. Ionicus à minore, Sapphicus acatalectus tetrameter. Horat. lib. 3. od. 12.

Diſcantus.

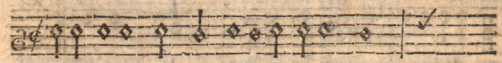

Miſerarum eſt neq; amori dare ludum,

Altus.

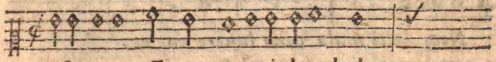

Miſerarum eſt neq; amori dare ludum.

Tenor.

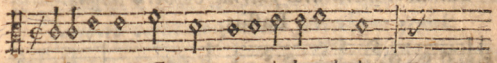

Miſerarum eſt neq; amori dare ludum,

Baſſus.

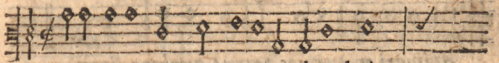

Miſerarum eſt neq; amore dare ludum,

Discantus.

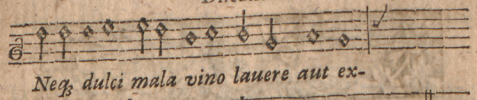

Neq; dulci mala vino lauere aut ex-

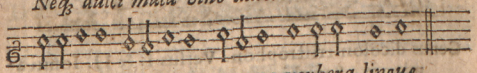

Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Altus.

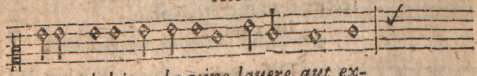

Neq; dulci mala vino lauere aut ex-

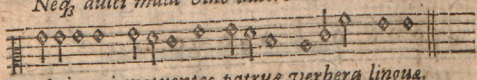

Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Tenor.

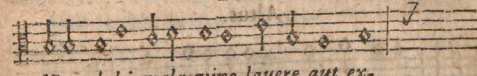

Neq; dulci mala vino lauere aut ex-

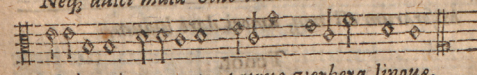

Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Bassus.

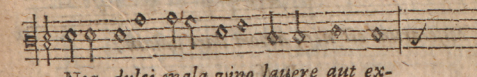

Neq; dulci mala vino lauere aut ex-

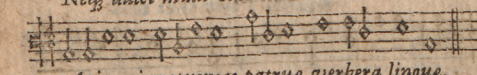

Animari metuentes patruæ verbera linguæ.

Genus

Genus dicolon diſtrophon. Verſus I. Iambicus trimeter acatale & II. Sapphicus; conſtans pentheminieri heroica, & dimetro iambico. Horat Epod. II.

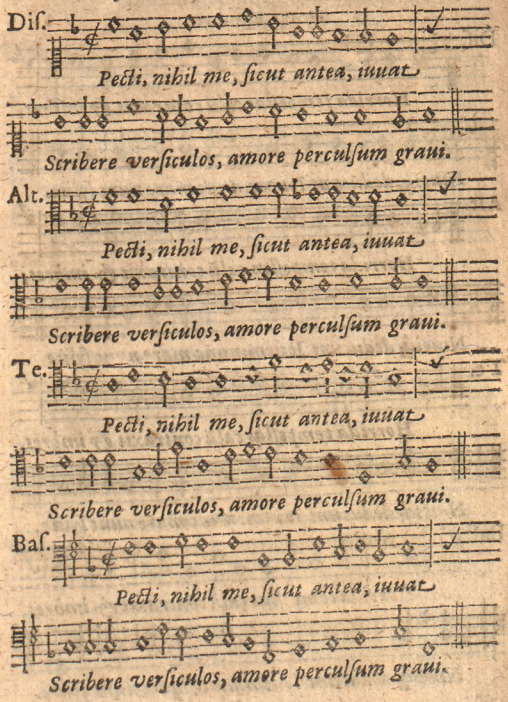

Genus dicolon diſtrophon. Verſus I. Heroicus, II. Archilochius, conſtans ex iambico dimetro acatalect. & penthemimeri heroicâ.
Horat. Epod 13.

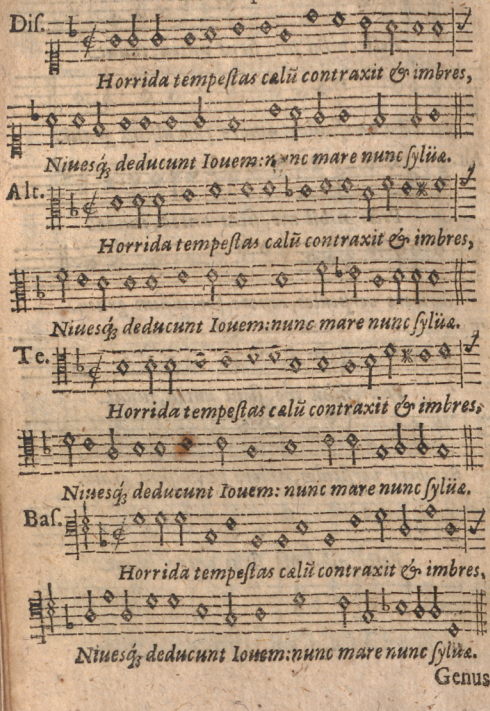

Genus

Genus dicolon diſtrophon. Verſus I. Choriambicus dimeter acatalectus. II. Choriambicus tetrametер acatalect. ex epitrito ſecundo, choriambis duobus & amphibrachy. Horat. lib. 1. od. 8.

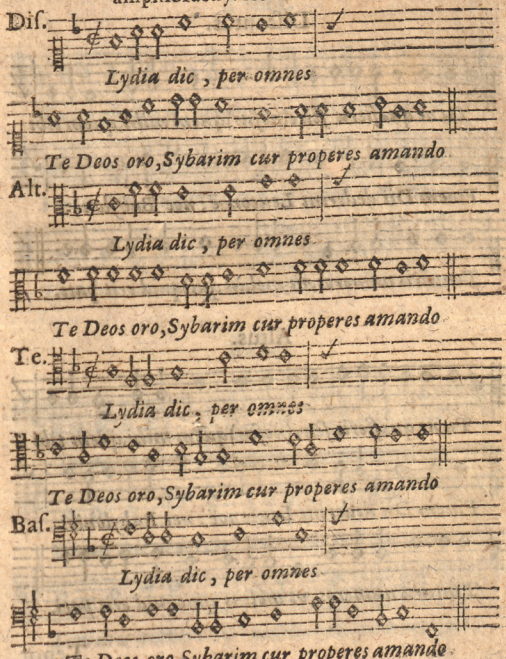

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0563
DFG

Genus monocolon: omnes versus sunt Choriambici pentametri acatalecti. Horatius lib. 1. od. 11. & 12. & lib. 4 od. 10.

Discantus.

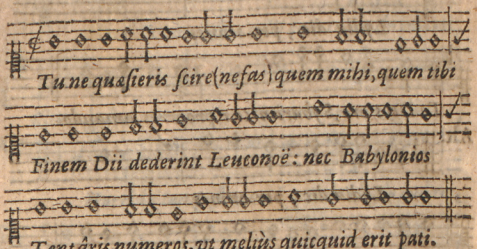

Altus.

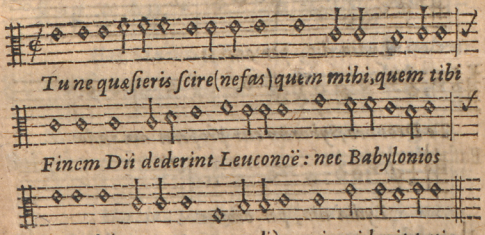

Tenor.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0564
DFG

Tenor.

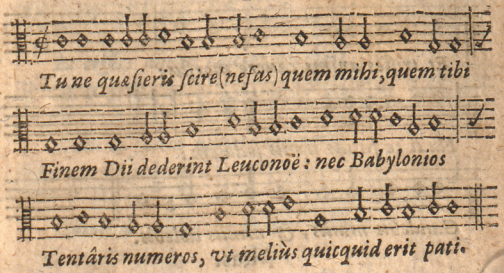

Bassus.

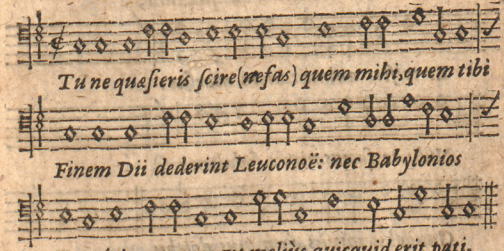

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0565
DFG

GENVS PHALÆCIVM, SIVE Hendecasyllabum.

Discantus.

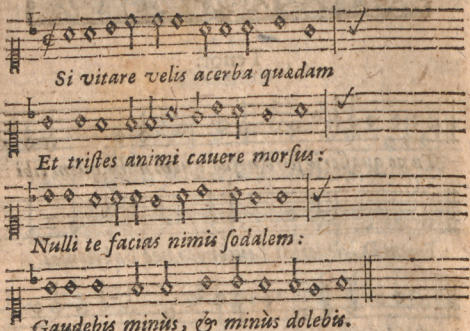

Altus.

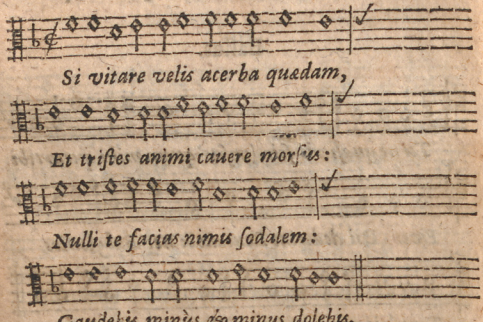

Tenor.

Tenor.

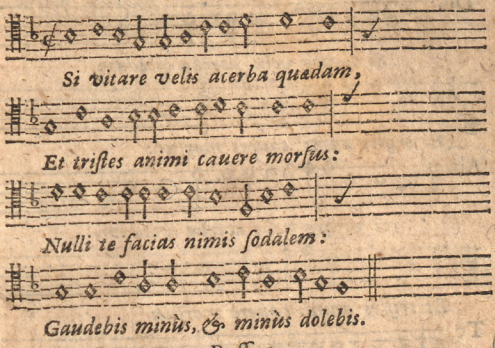

Baſſus.

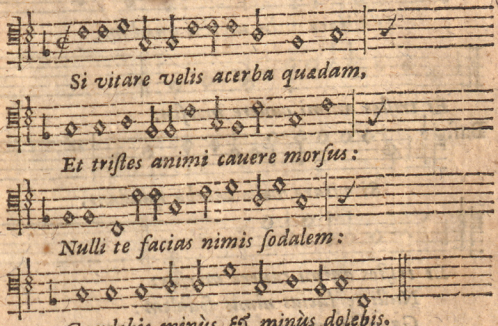

Alia melodia generis Phalæcii.

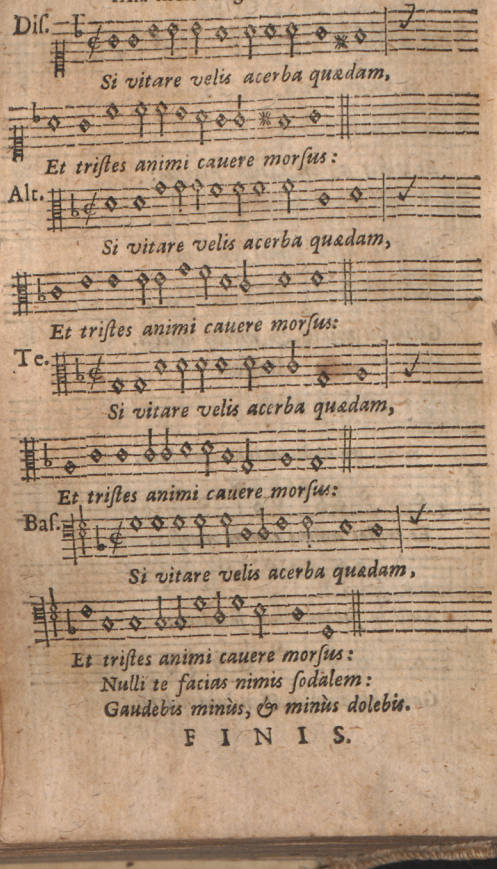

FINIS.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0568
DFG

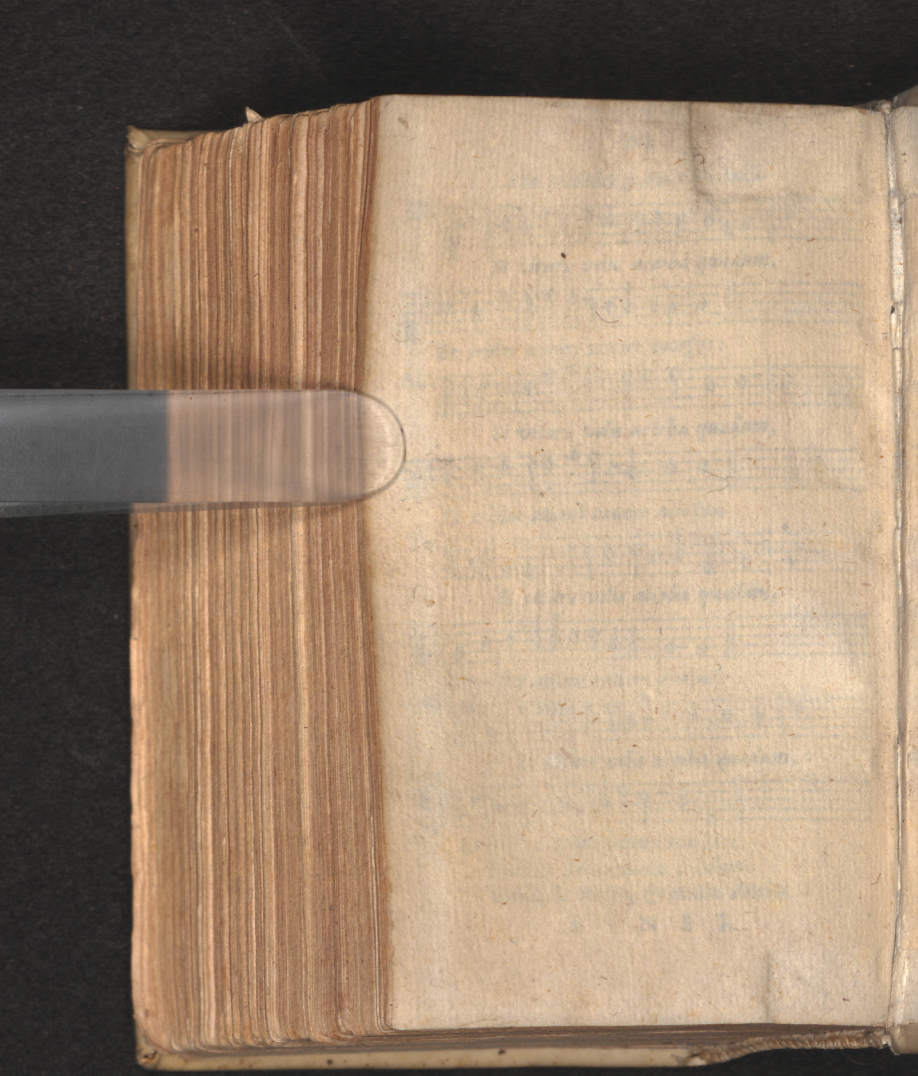

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0570
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0571
DFG

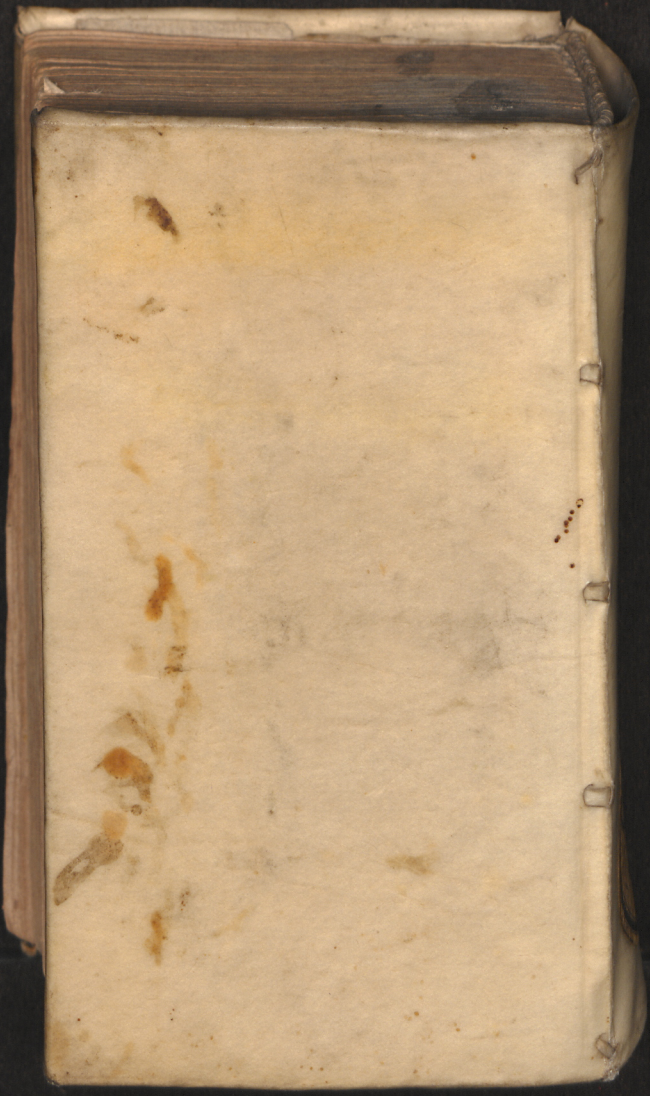

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn77015140X/phys_0572
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn770151401/phys_0573
DFG